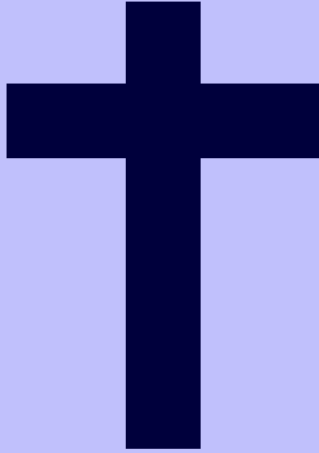

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo	1
Marako	31
Yowani	51
Loo 'ba vo Lituwë	74
Yemisi	103
Yowani	106

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

Zutu 'ba Yësu

¹ Nenyè zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

² Abarayama ra o'jo Yisika, Yisika ra o'jo Yakoba, Yakoba ra o'jo Yuda, öndu ni èti.

³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba, ma zè ra Tamara, Pereze ra o'jo Ezerona,

Ezerona ra o'jo Rama,

⁴ Rama ra o'jo Aminadaba, Aminadaba ra o'jo Nasona,

Nasona ra o'jo Salamonu,

⁵ Salamonu ra o'jo Bowoza, ma mo ra Raba.

Bawoza ra o'jo Obede, ma mo ra Ruta.

Obede ra o'jo Jese.

⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono

ma mo ra lu'bè pèti Uriya.

⁷ Solomono ra o'jo Rebama,

Rebama ra o'jo Abiya,

Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata,

Yesopata ra o'jo Yorama,

Yorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama,

Yotama ra o'jo Aza,

Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase,

Manase ra o'jo Amona,

Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zè 'dö öndu ni èti kadra 'ba kirì vidi ti'bè Babalöni.

¹² Tapèti kirì vidi ti'bè Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele,

Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda,

Abiyuda ra o'jo Elikima,

Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka,

Zadoka ra o'jo Akimo,

Akimo ra o'jo Eliyuda,

¹⁵ Eliyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,

Matana ra o'jo Yakoba,

¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa

kora 'ba Mariya ma 'ba Yësu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo èdi kazi Abarayama zi Dawidi 'butè domosowo, èdi kazi Dawidi

ma i'bènni mi Babalöni 'butè domosowo le mi ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yësu

¹⁸ Nenyè hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adro'bo rè nni dè mo ayölo rè nni mo ömo ku kyigö 'ba Lawo Kölö Laka aba. ¹⁹ Mora kora 'bomo Yosepa vo kö'du laka ko'do mo omba dè zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asösu gbo zi kinga mo liwo. ²⁰ Mora mati mo èdi kö'du ne sösu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada rè ni zi mo tëmi wiri, iya henyè, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dè ta bi Mariya kiri zi yi na mbara 'bèyi, ga kö'du wisi mi mo ne Lawo Kölö Laka ra i'di mo ömo. ²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'bèni 'e tëmi kö'du kyènyè 'bèzè."

²² Kö'du ne biya o'do rè ni zi tëdi kaa Wiri i'di me'do mo ku kyere zi nèbi, iya henyè, ²³ Wu'jè maako gba na wu'jè ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mi me'do ne iya henyè, "Wiri èdi ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo.

²⁵ Mati gba zè iri dè nni dè Mariya aba mo o'jo wisi èni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

2

Tayi 'ba vo yölo me'do'e

¹ O'jo Yësu ku Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya mi kadra 'ba Heroda vo damöku. Mora vo me'do yölo maako'e ayinni ta humirè ökonni Yerusalem. ² Zè ako'jonnì henyè, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo èdi kila? Dongo kyèlu ömo ma ayi ta humirè ne dayi ze zi mo yeto."

³ Mati Heroda owo kö'du ne here, mi mo ènyi umbè gbo mora vidi 'ba Yerusalem maako'e mi zè umbè kpa. ⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dö vo komoyandi 'ba kö'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo hè zè, mo iya henyè, "Ködo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zè aya'banni da me'do iyanni henyè, "Ako'jo Korisito ne mi Beteleme mi dakanjo 'ba Yudiya, ga kö'du nèbi maako ayöru kö'du ne ku kyere iya henyè, ⁶ 'Mi, Beteleme, mi dakanjo 'ba Yudiya, anza dè tisiwa aba mi yere'e 'ba Yuda ne. Vidi ma kyedre atasi ndö tëmi 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele."

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kö'du yölo ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyèlu nani kazi zè. ⁸ Mora mo utu zè gbo Beteleme kö'du kira nenyè'e aba, "I'bè oma'e bi liya na laka kö'du wisi ne,

ézè i'ja'e mo ku ayi iya'e kò'du mo zi ma, ti'bè kpa mo yeto."

⁹ Mati zè owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zè ènyinni gbo ti'bè. Zè ongónni te kyèlu ma zè ongónni ta humirè ne. Kyèlu ne alaga nduwè dagba zi zè le i'bè ɔɔ ga bi ma wisi Yèsu èdì dɔ mo ne. ¹⁰ Mati zè ongónni ku here ne, zè gbo mi kyèyi kyedre aba. ¹¹ Zè òdunni gbo i'bè i'janni wisi ne èdì loko ani 'dò ma mo aba. Mora zè alimanni gbo akaɔo zi mo yeto. Zè upónni ha anboro 'bènni i'dinni waki'di 'bènni gbo zi Yèsu. Waki'di mora dahabo, wa kyèzi ngutru, ɔɔɔ teme maako ako'jonnì ru mo "murè."

¹² Wirì ayada zi zè tèmi wirì, ma'banni dekpe hulèhu ta da Heroda. Mora zè a'ba i'bènni gbo dakaɔo 'bènni ta gèri mènzè maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zè i'bènni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo tèmi wirì iya henyè, "Heroda omba zi wisi ne kofo. Ènyì oba wisi ne 'dò ma mo aba aho i'bè Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

¹⁴ Yosepa ènyì gbo mi yɔndo nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mi Ezipeto. ¹⁵ Zè i'bè alimanni Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bèzè ani ne èdì ku kaa kò'du 'ba Wirì iya zi nèbi iya henyè, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayolo ku vo kò'du yolo ne'e andèndènni, ni ku, mi mo ènyì ata gbo. Mo utu vo kanya 'bènniye gbo ti'bènni mi dakaɔo ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinɔo aba. Zè ma ɔkonnì dè gba koo riyò, ga kò'du kadra ma vo kò'du yolo ne'e ayadanni zi mo. ¹⁷ Kò'du ne o'dò rè ni tìnyò kaa nèbi Yeremaya iya henyè,

¹⁸ "Kpɔɔ kudu èdì mi Rama, kpɔɔ 'ba kudu 'e 'dò kuyè aba, Rayile ra èdì kudu ga kò'du gisi èniye. Zè olinni ku ti'de mo omba dè zi vidì maako yata ni ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapèti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya tèmi wirì zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henyè, ²⁰ "Ènyì, oba wisi ne ma mo aba, i'bè hulèhu mi dakaɔo 'ba Yiserele, ga kò'du zè ma i'di rè nnì zi wisi ne kofo, olinni ku."

²¹ Here Yosepa ènyì oba wisi ne ma mo aba i'bè gbo hulèhu mi Yiserele. ²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iri pèti 'bu ni Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'bè ani. Ayandi mo tèmi wirì, here mo mi'bè gbo mi dakaɔo 'ba Galilaya.

²³ Mora o'dò linɔo èni gbo mi gawo 'ba Nazereta. Here kò'du ma nèbiye iyanni ne ayi ku tìnyò. "Akako'jo mo vidì 'ba Nazereta."

3

Yowani Bapatisi

¹ Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kò'du yèti, ² iya henyè, "Oto'e de 'e tèmi kò'du kyènyè kò'do 'be'e ga kò'du damòku 'ba Wirì èdì ku kara." ³ Yowani ra Yisaya nèbi 'ba Wirì iya me'do ku kyere, ga kò'du mo iya henyè, "Here vidì maako èdì mbere mi da lipi iya henyè, ako'jo 'e gèri zi Yere. Adoro'e gèri mbiyi zi mo."

⁴ Bongo 'ba Yowani o'dò tèmi yövu 'ba jemele. Mo ida kò'di wana ra gòtò ni na gasi. Wakonyo 'bomo ra wòmi yazi 'ba wɔɔo aba. ⁵ Vidì olo i'bènni zi mo mi Yerusalem, tèmi dalinɔo 'ba Yudiya ti'de kpa tèmi linɔo ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne. ⁶ Zè odro hè nnì ga kò'du kyènyè 'bènni mo a bapatisi zè gbo mi ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidì ma ako'jo ru zè Farasiye ne, 'dò Sadeke ma kayo ne èti tayinni zi ni zè bapatisi, mo iya zi zè henyè, "E gisi 'ba wiri ne'e, èyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma èdì tayi de 'e ne? ⁸ O'dò'e wa ma akayada oto'e de 'e ku tèmi kò'du kyènyè 'be'e. ⁹ Asòsu 'e dè henyè, ataho'e kazi riti ma Wirì omba kutu ne kiya mo aba henyè, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wirì akiri yitò nenyè'e a kò'do na kozo zi Abarayama. ¹⁰ Logo èdì ku nzo zi kaga ma ana logo dè ne kiga mo akaɔo ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mèdì 'bama bapatisi kò'do nje de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidì ma atayi ta pèti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kòlò Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mèdì le kamoka 'ba ndi mo mo'bo dè kinjè. Mo akidì bapatisi de 'e Lawo Kòlò Laka 'dò wa'do aba. ¹² Mo èdì sèri èni aba zi kahi nyenyo. Mo akayitò kòru ma laka mora akidì nyenyo èni gbo mi lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mi wa'do ma kazi tòlu ne."

Bapatisi 'ba Yèsu

¹³ Yèsu ayi tèmi Galilaya ɔko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi. ¹⁴ Yowani omba yata mo iya henyè, "Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bè zi yi kò'do bapatisi da ma?"

¹⁵ Yèsu aya'ba dɔ mo iya henyè, "I'di mèdì tiko here, ga kò'du zi rè ni kò'do kaa komba 'ba Wirì ma laka here." Mora Yowani èlèzè gbo go mo. ¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yèsu, mo èdì ku tasi yaga tèmi wini, komoriyè ayèhu rè ni zi mo. Mo ongo Lawo Kòlò Laka 'ba Wirì èdì tayi akaɔo dè

nɪ ta komoriyɛ kaa atu'bu here. ¹⁷ Kpɔɔ aa ta komoriyɛ iya henye, “Yi ra na Wisi 'bama mɔwɔ yi ku pe. Ma mi kyɛyi kyedre aba ga kɔ'du 'bɛyi.”

4

Yɔnzɔ 'ba Yɛsu

¹ Mora Lawo Kɔlɔ Laka ika Yɛsu gbo mɔku da lipi zi Satani mo yɔnzɔ. ² Mati mo oro hɛ ni ku kadra 'butɛsowɔ 'dɔ yɔndɔ aba kazi wakonyo maako, mo ɛdi ku na o'bo. ³ Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, “Ezɛ ɛdi na wisi 'ba Wiri ame'do zi ri'di ne'e mofɔ rɛ nni zi yi na mangolɔ'bo.”

⁴ Yɛsu aya'ba do mo iya henye, “Ayɔru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, vidi alima dɛ nje ra, wakonyo toto kɔ'du ma ɛdi tasi ta ha Wiri.”

⁵ Mora Satani ika Yɛsu le ti'bɛ mi Yerusalema gawo laka, ɛnyi i'di mo ku le da tolɔ yɛkɛlu 'ba Wiri. ⁶ Mo iya zi mo henye, “Ezɛ ɛdi na Wisi 'ba Wiri umɛ rɛ yi akaɲo ga kɔ'du ayɔru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, mo aki'di me'do zi malayika ɛniye ga kɔ'du 'bɛyi zi zɛ kako yi kazi otra ndi yi ra ri'di.” ⁷ Yɛsu aya'ba do mo iya henye, “Ayɔru ku iya henye, ayɔnzɔ Yere Wiri 'bɛyi dɛ.”

⁸ Mora Satani ika mo lɔhu da dɔku ma konda riye mora ayada damɔku 'dɔ teme mo aba ti'de zi mo, ⁹ iya henye, “Wa ne ti'de maki'di zi yi ezɛ alɔdrɔ ku akaɲo ma yeto.” ¹⁰ Yɛsu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Ehe yaga tara ma Satani. Ga kɔ'du ayɔru iya henye, ‘Nje Yere Wiri 'bɛyi amɔtu.’” ¹¹ Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Lɔɔ kɔ'dɔ 'ba Yɛsu

¹² Mati Yɛsu owo i'di Yowani ku mi kamba, mo ɛnyi i'bɛ gbo Galilaya. ¹³ Mo alima dɛ Nazereta ɛnyi i'bɛ mi Kaparanamo, gawo ha fɔfɔ 'ba Galilaya mi dakaɲo 'ba Zebolona 'dɔ Napatali aba. ¹⁴ O'dɔ rɛ ni ku kaa Yisaya nɛbi 'ba Wiri iya ne here. Mo iya henye,

¹⁵ “Tu'dɛ maako'e mi dakaɲo 'ba Zebolona 'dɔ Napatali aba,

'dɔ vidi ma ha geri 'ba fɔfɔ kyedre kayo ha ranga 'ba Yeredene vidi 'ba Galilaya dakaɲo 'ba vo leze'e,

¹⁶ zɛ vidi ma ɛdi alimanni mi mandɔlu 'ba koli ne.”

¹⁷ Mi kadra nani, Yɛsu ayeto kɔ'du kise 'bɛni yɛti zi vidi, iya henye, “Oto'e de 'e tɛmi kɔ'du kyɛnyɛ 'be'e ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri ɛdi ku kara.”

Yɛsu ako'jo kora vo kyenze kiriyɛ sowo

¹⁸ Mati Yɛsu ɛdi alasi ta da gɔti 'ba fɔfɔ 'ba Galilaya, mo i'ja ɔndu vo kyenze kiriyɛ riye Simona ma ako'jo Petero ɔndu

ni Anderiya aba. ɛdinni kyenze kiri tɛmi fɔfɔ ɔndu aba. ¹⁹ Yɛsu iya zi zɛ henye, “Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidi kika mo zi Wiri.” ²⁰ Here kandi ila ɔndu 'bɛnni ne, i'bɛnni gbo mo aba.

²¹ Mo i'bɛ nduwɛ dagba i'ja ɔndu ma kyamo'e riye, Yemisi ni Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zɛ ɛdinni mi tɔɲbɔ ɛnni 'bu nni Zebedeyo ɛti ɔndu ɛnni ko'jo mo nzɔ. Yɛsu ako'jo zɛ. ²² Mora kandi zɛ ilanni tɔɲbɔ ne 'bu nni aba, ɛnyi i'bɛnni gbo mo aba.

Yɛsu ayandi kɔ'du vidi ko'jo aba

²³ Yɛsu ɛnyi alasi biya tɛmi Galilaya, kɔ'du yandi aba mi bi 'ba mɔtu'e yoyɔ yoyɔ laka 'ba damɔku 'ba Wiri aba, zi vidi ma ɛdinni dakyinɛ 'ba kɔɔ ma 'beri'beri rakɔɔ ko'jo aba. ²⁴ Kɔ'du yoyɔ ga kɔ'du mo apere rɛ ni biya tɛmi dakaɲo 'ba Siriya, mora here, vidi ikanni zi mo zɛ ma na rakɔɔ riti aba tɛmi kyinɛ 'ba dakɔɔ ne'e biya, vidi maako'e ndi keɲɛ aba Yɛsu ako'jo zɛ biya. ²⁵ Vidi kayo alɔ'bɔnni ga ndi mo tɛmi Galilaya a'ba Gawo 'Butɛ, tɛmi Yerusalema, Yudiya dakaɲo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

5

Kɔ'du kise 'ba Yɛsu da dɔku

Vo rakyenyiye ra

¹ Mati Yɛsu ongo vidi kayo ne'e, mo ɛnyi i'bɛ ɛkyi da dɔku mora alima gbo akaɲo. Vo lɔ'bɔ 'bɔmɔ'e atoto rɛ nni kpo rɔ mo,

² mo ayeto gbo zɛ yandi iya henye,

³ Vo rakyenyiye ra vidi wiri lumɛ aba, ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri 'bɛzɛ ra.

⁴ Vo rakyenyiye ra vidi ma kudu aba, ga kɔ'du akayɛyi zɛ.

⁵ Vo rakyenyiye ra vidi ma dakumbɛ aba, ga kɔ'du akirinni drivu 'ba dakaɲo.

⁶ Vo rakyenyiye ra vidi ma na o'bo a'ba kodrɔ aba tɔnyɔ,

ga kɔ'du zɛ atɔvɔnni.

⁷ Vo rakyenyiye ra vidi ma mi kyɛyi aba, ga kɔ'du zɛ aki'janni mi kyɛyi.

⁸ Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di zɛ ɲbala, ga kɔ'du zɛ akongɔnni Wiri.

⁹ Vo rakyenyiye ra vidi ma vo wayata, ga kɔ'du akako'jo zɛ na gisi 'ba Wiri.

¹⁰ Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zɛ ga kɔ'du tɔnyɔ 'bɛzɛ,

ga kɔ'du damɔku 'ba Wiri 'bɛzɛ ra.

¹¹ Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'dɔ'e na kyɛnyɛ dakyinɛ kɔ'du 'ba Satani yada mo na ndɔndɔ ru'e aba ga kɔ'du 'e vo ga ndi ma. ¹² ɛdiye rakyenyi aba ga kɔ'du biriti kyedre ɛdi na sesi asesi zi biye komoriyɛ. Nenyɛ ɛdi hala nɛbi ma alimanni dagba kazi komo'e ayaza zɛ.

Yɔ'dɔ bikanyi aba

¹³ 'E kaa yo'do zi vidī kōndu 'ba dakaṇo ne biya. Mora ēzē yo'do ayaṇa yoḵo nī ku, ata'ba akayoko hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga mōku mora vidī akutunni do mo ta bi lasi. ¹⁴ 'E kaa bikanyi 'ba damōku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rē nī dē. ¹⁵ Vidī maako owi lamba dē mora ki'dī mo hu siko, ta go mo mo i'dī da wa toro 'ba lamba, i'dī bikanyi gbo zi vidī 'ba mī loko ne biya. ¹⁶ Tēmī gērī kōlō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vidī, here ne zi zē kongō kō'du laka ma o'do 'e zi yeto 'bu komoriyē.

Kō'du yandi 'ba kō'du ki'dī

¹⁷ Asōsu 'e dē henye ere, mayi ne zi kō'du ki'dī 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kō'du yandi 'ba nēbiye. Mayi dē zi zē koba mo 'de, mayi zi kō'du yandi 'bēzē ne kinde mo. ¹⁸ Miya kō'du tūnyō ra ze'e, dakaṇo komoriyē aba alaya dekpe, mora gbi le nje i'jō kō'du ki'dī ma tisi wa aba ōlu dē. Kō'du ki'dī akinde rē nī. ¹⁹ Here ēzē vidī ma owo gbi dē le nje kō'du ma tisi wa ne a'ba okanni 'e yandi mo zi kō'do kpa here, atēdi nje tisiwa aba mī damōku 'ba Wiri. Ta gērī ma kyamo, vidī ma owo kō'du ki'dī a'ba ayandi oka 'e zi kō'do mo kpa here, akatēdi na kyedre mī damōku 'ba Wiri. ²⁰ Mayada zi ye, henye ere, akato'bo 'e tōdu damōku 'ba Wiri nje ēzē ēdi 'e koma aba kyō ta da vo kō'du ki'dī 'ba vo komoyandiye nni Farasi ēti tēmī wa ma Wiri omba zi kō'do mo.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba kamo

²¹ Owo 'e henye, ayada zi vidī kyere naniye, "Ofo vidī dē. Ēzē vidī ma ofo vidī ku, aki'ja riti." ²² Mora yaanya aba mayada zi ye, vidī ma na kamo ōndu nī aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo ōndu nī iya henye, "Yi wayawa ra," akika mo komo vurē ma kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi ōndu nī, "Yi vo lōkyi," aku'du mo mī wa'do 'ba gehena ma ōlu dē. ²³ Here ēzē omba ku zi waki'dī 'bēyi ki'dī zi Wiri da karasa asōsu ōndu yī ēdi kō'du aba rē yī, ²⁴ ila waki'dī 'bēyi ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bē inde kō'du ne yaga tēmī kutē'e ōndu yī aba, mora a'ba 'da waki'dī 'bēyi ne ki'dī mo zi Wiri. ²⁵ Ēzē vidī maako asusu yī mī gērī 'ba kō'du ki'dī, oba yī bi 'ba vurē, inde 'e kō'du ne mo aba ēzē ndī kadra gba kazi tōko bi 'ba vurē. Ēzē ēdi 'e ku ani, mo aki'dī yī zi vo vurē kikyē mora mo akidra yī zi turu da kōndu mora aki'dī yī gbo mī kamba. ²⁶ Mayada zi yī akalima ani le ēzē opi ndundu kōhi 'ba kō'du litē 'bēyi ne ku.

Kō'du yada ga kō'du 'ba ndoro

²⁷ Owo 'e ku iya henye, "O'do ndoro dē." ²⁸ Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vidī ma ongo bi da mbara

maako omba mo zi tēdi zi nī, o'do ndoro ku mo aba mī di'di nī. ²⁹ Mora here, ēzē komo yī ma tiri o'do yī zi kō'du kyēnyē kō'do, oba yaga u'du mōku. Ēdi na laka zi, kya 'ba rē yī koba 'de yaga ta da yī ku'du biya ida rē yī aba mī gehena. ³⁰ Ēzē kala yī ma tiri o'do yī zi kō'du kyēnyē kō'do ikye u'du mōku. Ēdi na laka zi kya 'ba rē yī ma kōlō koba mo 'de ta da ida rē yī biya zi t'i'bē mī gehena ma ōlu dē.

³¹ Iya kpa henye, "Vidī mati ayēyi mbara 'bēni mī'di zi mo waraga 'ba rakinga."

³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ēzē kora ma inga mbara 'bēni ga kō'du ma 'beri anza ndoro dē, ēzē mbara ne i'bē oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Iora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba lōmu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vidī ma alaganni kyere ne'e henye, apere mī lōmu mo ne zi Yere zi kō'do. ³⁴ Mora mayada zi ye o'do 'e lōmu maako dē komoriyē aba ga kō'du bi lima 'ba Wiri. ³⁵ Alōmu rē yī dē dakaṇo aba, ga kō'du bi ndī kutu 'bomo ra. Alōmu rē yī dē Yerusalema aba ga kō'du gawo kyedre 'ba Wiri ra. ³⁶ Alōmu dē dē yī aba ga kō'du o'bo dē zi yēvu ma kōlō kō'do na kanyi mandere na kōndu. ³⁷ Iya nje henye, "Oo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani."

Kō'du yandi ga kō'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingo ha, yingo ha aba. ³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, "Aya'ba da kō'du kyēnyē dē zi vidī ma o'do kō'du kyēnyē zi yī. ⁴⁰ Ēzē vidī maako isa lo'bo yī ma datiri, mo misa lo'bo yī ma da gali kpa." ⁴¹ Ēzē vidī maako iri yī na wehe zi wa 'bēni kumbē, wiṛi kōlō, injē wiṛi riyō. ⁴² Ēzē vidī maako ako'jo wa kazi yī, i'di zi mo. Ēzē vidī maako omba wa koba kazi yī dero, i'di zi mo.

O'do lovo vo wehe oka yiye

⁴³ Owo 'e iya henye, "O'do lovo oka yī 'e biya. Mora oyi vo wehe 'bēyi 'e." ⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o'do lovo vo wehe 'bēyiye amōtu ga kō'du zē ma o'donni yī na kyēnyē. ⁴⁵ Zi yada 'e tēdi na gisi 'ba 'bu ma komoriyē, ga kō'du mo i'di kadra ēni zi bi yanyi da vidī kyēnyē'e 'dō ma laka ēti, i'di mūrē zi zē ma o'donni kō'du laka kpa zi zē ma o'donni kō'du kyēnyē. ⁴⁶ Hala Wiri aki'di biriti zi yī ēzē o'do nje lovo vidī ma o'do nni lovo yī? Vidī 'ba 'be'bele kō'du 'e o'donni kpa here. ⁴⁷ Ēzē ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vidī ma ayolo Wiri dē ne. ⁴⁸ Ēdi na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yī 'ba komoriyē.

6

Waki'di zi vo leri

¹ Andiye re 'e laka o'do'e ko'du laka 'be'e de komo vidi zi kongu mo, ezē o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kolō maako de kazi 'bu'e ma komoriyē. ² Ezē yi maako ēdi ki'di wa zi vo leri, iya ko'du mo de zi vidi maako kaa vo komo kandiye ēdinni ko'do mo mi bi 'ba mötu'e, a'ba da gēri zi vidi koronni. Na laka miya zi ye biriti 'bēzē ku nje here. ³ Ezē ēdi waki'di zi vo leri, i'di vidi ma kara rē yi ne ma yolo de. ⁴ I'di tiwo liwo. Ezē 'bu Wiri i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo aki'di biriti mo zi yi.

Mötu ko'do

⁵ Ezē ēdiye amötu anza'e de kaa vo komo kandiye, ko'du zē o'donni lovo tōro mötu ko'do aba mi bi 'ba mötu'e ta da gēri zi vidi nni kongu. Mayada zi ye, tinyō biriti 'bēzē go mo ra ku nje ne. ⁶ Ezē omba mötu ödu kutu yi aba loko 'bēyi isi haloko gē yi a mötu zi 'Bu yi, zi Wiri mati ongo ro mo de ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e aki'di biriti mo zi ye. ⁷ Ezē ēdiye ku amötu adele'e mi me'do de kaa vidi ma ayolo Wiri de, ga ko'du zē asösu 'benni henye akowonni ga ko'du mötu konda 'benni ne. ⁸ Anza'e de kaa zē, ga ko'du 'bu'e ayolo wa ma, omba'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e de. ⁹ Nenye ēdi hala aka mötu'e.

'Bu ze ma komoriyē nani, ru yi mēdi na koro.

¹⁰ I'di damöku 'bēyi mayi, ko'du 'bēyi 'ba dakaño kinye mo'do rē ni kpa kaa 'ba komoriyē ne here.

¹¹ I'di wakonyo 'ba kadra ma ndenye ne zi ze.

¹² Ila ze ga ko'du yaña 'beze kaa dēdi kila oka ze 'e ga ko'du yaña zē o'donni zi ze ne here.

¹³ Ika ze de mi wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

¹⁴ Ezē ila'e vidi ga ko'du ma zē ayañanni zi ye ne, 'bu'e ma komoriyē ne akila 'e kpa ga ko'du yaña 'be'e. ¹⁵ Ezē ila'e vidi de ga ko'du kyēnyē, 'bu'e ma komoriyē ne ila 'e kpa de ga ko'du kyēnyē 'be'e.

Hakoro

¹⁶ Ezē ēdiye he 'e koro, ayaña'e da komo'e de kaa vo komo kandiye ēdinni ako'do. Zē afufu rē nni vonyō vonyō zi yolo mo nēdinni hē nni koro. Tinyō miya zi ye biriti i'di ku nzo ndo zi zē. ¹⁷ Ezē ēdi he 'e koro, akaka'e komo'e osa'e yēni re 'e, ¹⁸ kazi vidi maako'e ayolonni ēdiye he 'e koro, nje 'bu'e ma ongo ro mo de ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'do'e na liwo ne mo aki'di biriti mo zi ye.

Watō rē yi

¹⁹ Ulu ha wa de zi ye dakaño kinye, bi ma malödō ēdi yaña wa ti'de zi mo ne, wa ma ēdi lēndrē ne, mora vo logo ēdinni logo wa ta do mo ne. ²⁰ Wa ma laka ulu ku zi ye komoriyē, ga bi ma malödō ayaña wa de ta do mo, wa lēndrē, vo logo alogo wa de ta do mo ne. ²¹ Ga ko'du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di'di yi atēdi nburu do mo.

²² Komo yi ra, na lamba 'ba rē yi. Ezē komo yi ēdi na laka ida rē yi ti'de akatēdi ndo mi bikanyi kyedre. ²³ Ezē komo yi na kyēnyē rē yi ti'de atēdi ga bi köndu. Ezē bikanyi anza de mi yi di'di yi ndo na bi köndu.

Wiri 'dō kōhi aba

²⁴ Vidi maako o'bo de zi litu zi yere riyo, mo atowo nje ma kolō, mo akoyi ma kolō. O'bo de zi litu zi Wiri kpa zi damöku? ²⁵ Mi kadra ko'do kolō ne mēdi kiya zi ye alima'e de ko'du sösu aba ga ko'du 'ba wakonyo, wa kuwē, bongu ga ko'du lawo o'o ndra ta da wakonyo. Mora ko'du ida ra o'o ndra ta da bongu. ²⁶ Ongu'e aliye te, zē isi nni wa de, zē umunni wa de ki'di mo mi lo'bi. 'Bu 'ba komoriyē ne ēdi zē kulu. Here anza'e de kyedre ta da aliye? Asösu 'be'e 'e ra de kyedre ta da aliye? ²⁷ Vidi maako tēmi 'e ato'bo lima tisi konda, ko'du sösu aba ko'du mo?

²⁸ Kö'du a'di ēdiye alima ko'du sösu aba ga ko'du bongu? Ongu'e döru 'ba möku te zē urunni bongu de, o'donni loo de zi nni. ²⁹ Tinyō miya zi ye, Solomonu ēdi le wa dakayo aba usu bongu ma teme alaga döru 'ba möku de. ³⁰ Ezē Wiri ēdi kusu bongu ra döru ma ēdi alo'bo ato'bo'e de bongu kusu re 'e, vidi ma ko'du koma aba ne. ³¹ Miya zi ye alima'e de ko'du sösu aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenye ta kila? Ma kuwē wa ndenye ta kila? Ma ki'ja bongu ta kila?" ³² Vidi ma ayolo Wiri de ne ēdi nje taho ga wa 'ba dakaño ne. 'Bu 'e ma komoriyē nani mo ayolo, wa ma omba'e ne, mo aki'di zi ye. ³³ Oma mi damöku 'ba Wiri dagba 'dō tinyō 'bomo aba, wa ma omba ne mo aki'di zi yi. ³⁴ Asösu ko'du wa 'ba mindō aba de, ga ko'du mindō ēdi kö'du sösu 'bēni aba kutu, kadra 'ba mindō ēdi kpa ko'du 'bēni aba kutu.

7

Vurē ko'do nje

¹ O'do vurē 'ba vidi maako de na mbērē. Ezē o'do ku, ako'do vurē 'bēyi kpa here. ² Gēri ma ēdi ko'do vurē 'ba vidi mo aba ne, ako'do vurē 'bēyi kpa mo aba. Ndi me'do ma ēdi yeri mo ra vidi ne akayeri 'bēyi kpa here. ³ Kö'du a'di ongo bi da wa mati komo öndu yi, kazi bi kongu da kulugbu kyedre na komo yi ne. ⁴ Hala akiya zi

öndu yi, “İ’đi ma yago ngayo nenyé yaga ta komo yi,” mora éđi ‘béyi gbi kulugbu aba komo yi? ⁵ Yi vo komo kandi nenyé, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yi, zi bi kongó na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yi. ⁶ İ’đi wa ‘ba Wiri’ de zi wihye. U’du wa ma teme ‘béyi dè da komo wa’do ‘e akalasinni ta do mo, akizanni mi yi sisisi yaga.

Oma aki’ja

⁷ Ako’jo aki’đi zi yi, oma aki’ja, akökö, akayehu haloko zi yi. ⁸ Zè ma ti’de ako’jonnı aki’đi zi zè. Zè ma ti’de omani, aki’janni. Zè ma akökönnı akayehu. ⁹ Eyi ra ezè wisi ‘bomo ako’jo mangolo’bo, mo enyi iri yito i’đi zi mo? ¹⁰ Ezè wisi maako ako’jo kyenze ma mo akiri wiri ki’đi zi mo. ¹¹ Vo kö’du kyenyè ko’do’e, ezè i’đi ‘e waki’đi ‘be’e zi gisi ‘be’e. ‘Bu ‘ba komoriyè aki’đi wa ma laka ndra kyó zi ye. ¹² Wa ma omba oka yi ‘e ko’do mo zi yi ne o’do kpa zi zè, nenyé kö’du kise ‘ba kö’du ki’đi ‘dö nēbi kö’du eti. ¹³ Ödu ‘e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne i’bè bi ‘ba koli. Gēri ma kyedre ne, vidi ma éđi ti’bēnnı ta go mo ne zè na kayo. ¹⁴ Ha loko ma éđi ti’bè bi ‘ba didi ma nburu nburu ne nje tisiwa. Vidi ma i’janni ne, toto tisiwa.

¹⁵ İ’đi ‘e komo’e mandı laka, kazi nēbi kö’du ‘ba Wiri mambēre ne’e, ga kö’du usunnı bongó ma o’do tēmi yēvu ‘ba tımēlè ne ta rē nni yaga, mora mi didi zè na tuku wōliwōli ma kyenyè. ¹⁶ Akayolo’e zè tēmi wa ma zè edinni ko’do mo. Kaga kono ana oha dē, ana kyēlu dē. ¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbi logo laka. Mora kaga ma kyenyè ana gbi logo kyenyè. ¹⁸ Kaga laka ana logo kyenyè dē. Kaga kyenyè ana logo laka dē. ¹⁹ Kaga ma ti’de ana logo ma laka dē ne akiga akaño aku’du mi wa’do. ²⁰ Akayolo zè nje tara logo ‘bēzè ma ana ne.

²¹ Anza vidi biya ma edinni ko’jo ma, “Yere Yere,” ne akatödu nni mi damöku ‘ba Wiri, nje zè ma o’donnı wa ma ‘Bu ma komoriyè omba zè zi ko’do. ²² Mi kadra ‘ba vurè nani, vidi ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dēdi kumè kö’du dakyikyı kore aba yaga tara vidi mi ru yi? ²³ Ma kaya’ba, ma kiya zi zè henye, “Ma yolo ‘e dē. İ’bē’e yaga tara ma, ‘e vo kö’du kyenyè kö’du ne’e.”

Vo loko ko’ba’e riyö

²⁴ Ezè vidi ma owo kö’du yandi ‘bama ku koro mo aba, atēdi kaa vo kö’du yolo ma o’ba loko eni da ri’đi. ²⁵ Ezè mirè a’đi wini oso le, ezè buluku aluku le akyeti rē ni le ra loko nani alöru dē, ga kö’du o’ba hu mo ku da ri’đi. ²⁶ Ezè vidi ma owo kö’du yandi ‘bama ne dē koro mo aba, atēdi kaa

vo lumè ma o’ba loko eni da yayi. ²⁷ Mirè a’đi wini oso, buluku aluku ra loko nani alöru ku na löru kyenyè. ²⁸ Mati Yēsu inde kö’du yeti ku zi vidi kayo nani ‘e zè ku na rakaga ga kö’du wa yandi ‘bomo ne. ²⁹ Ga kö’du mo éđi kala konda aba. Anza dē kaa vo komoyandi ‘ba vo kö’du kida’e.

8

Yēsu ako’jo vo mönyu

¹ Mati Yēsu asi akaño ta da döku ne, vidi kayo alö’bōnnı go mo. ² Vo mönyu maako ayi alodro, akaño komo Yēsu, iya henye, “Yere, ezè omba ku ako’jo ma n̄bala.” ³ Yēsu iza kala nı gbo ise ra vere nani, iya henye, “Momba do mo ku.” Mo iya henye, “Éđi na n̄bala.” Ako’jo yi ku, mora rakoo ila vere nani gbo kandi. ⁴ Yēsu ise go mo zi mo, iya henye, “İ’bè iya me’do nenyé dē zi vidi maako, i’bè zi vo karasa ‘e ma nyelinni rē yi, i’đi wakumu ‘ba wa ko’jo ma Mosa i’đi kö’du mo ne, zi yada yi zi vidiye ti’de ako’jo yi ku.”

Kyedre ‘ba da vo kanya

⁵ Yēsu ödu mi Kaparanamo kyedre ‘ba vo da kanya maako ‘ba Roma vo da wehe lamikölö ayi ako’jo ha Yēsu ga kö’du wa konyi. ⁶ Iya henye, “Yere, vo kalima ‘bama éđi rakoo aba liño na keñe na riti.” ⁷ Yēsu iya henye, “Ma ti’bè liño ‘béyi zi mo ko’jo.”

⁸ Kyedre ‘ba vo da kanya nani iya henye, “Yere, o’bo dē zi yi tayi liño ‘bama. Iya nje hē yi akako’jo vo kalima ‘bama ne, ⁹ ga kö’du mayolo kala konda ‘béyi éđi gbi kaa ‘bama, médi kala konda ‘dö vo kanya eti hu ma. Ezè ma me’do zi ma kölö, miya henye, ‘İ’bè,’ mo i’bè gbi. Ezè ma me’do zi maako, miya henye, ‘Ayı,’ mo ayı gbi. Ezè ma me’do zi vo kalima ‘bama, o’do wa nenyé mo o’do gbi.”

¹⁰ Mati Yēsu owo me’do ‘ba vere ne ku, aga gbo ro mo. Mo iya zi vo gēniye iya henye, “Tinyö miya zi ye, mi’ja vidi maako dē ‘de tēmi vidi ‘ba Yiserele, ma éđi kö’du koma aba kaa vere ne. ¹¹ Éđi na laka médi kiya zi ye, ma kayo mo atayinni tēmi dakaño kapa ‘ba humirè ‘dö da lère aba zi droko rē nni ra Abarayama, Yisika, Yakoba eti mi damöku ‘ba Wiri. ¹² Gisi ‘ba Yiserele ma kayo, ma ako’jo damöku ga kö’du zè aku’du zè mi bi köndu ‘ba kudu ha konyo aba.” ¹³ Yēsu aya’ba do mo iya zi vo da kanya nani, iya henye i’bè liño ako’do rē ni kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima ‘ba da vo kanya ne ako’jo gbo mi kadra nani.

¹⁴ Yēsu i’bè ödu loko ‘ba Petero i’ja wese ‘ba Petero zöyi aba o’ba rē ni ku da sora. ¹⁵ Mo ise kala mo, zöyi ila mo gbo. Here mo enyi gbo litu zi mo. ¹⁶ Mi da hutaga nani aba, ikanni vidi kayo maakowe edinni

nökyi aba zi mo. Mo ore dakyikyiyaga ta rē zē me'do aba. Mo akō'jo vidī ma rakōo aba ne'e ti'de. ¹⁷ Mo o'do here zi tēdi kaa ma Yesaya nēbi vo me'do 'ba Wirī iya ne. Mo iya henye, "Ma gogo makinjē rakōo yaga."

¹⁸ Yēsu ongo vidī kayo ēdinnī ku kpo ta rē nī mo ame'do zi vo lō'bō gēniye zi zē kumu kafo fōfō ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lō'bō gēni 'e zi zē kumu ti'bē kafo ranga ma agamo. ¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma i'bē zi mo. Ma kusu gēyi. ²⁰ Yēsu aya'ba dō mo, iya henye, "Uhwavōdō 'e ēdinnī ogo ēnnī aba, ali 'e ēdinnī loko ēnnī aba. Wisi 'ba Vidī anza dē liṅo aba na bi 'ba ralawo." ²¹ Vere maako na vo lō'bō gō mo iya henye, "Kyedre 'bama, i'dī ma 'ba dero 'bu ma kusu." ²² Yēsu iya zi mo henye, "Usu ga ma, ila yōku 'e musunnī yōku ēnnī."

²³ Yēsu ēkyi gbo mī tōṅbō 'dō vo lō'bō gēni ēti ²⁴ tisi yaa buluku ēnyi gbo aluku da fōfō nani. Buluku alima ku tōṅbō kōho zi liko kaṅo. Yēsu ēdi ako'do. ²⁵ Zē i'bēnnī alironnī mo, iyannī henye, "Yere, akōnyi ze, dēdi ku kara zi koli." ²⁶ Mo iya zi zē henye, "Ēdiye atere ga a'di? Ēdiye koma tisi aba." Mo ēnyi amo da buluku wini kagba aba, mati orōnnī ne, bi gbo liwo. ²⁷ Zē ti'de na rakaga iyannī henye, "Vere ne, ēyi ra? Buluku 'e wini kagba aba owonnī dō mo."

Vo nökyi nni wa'do eti

²⁸ Mati Yēsu umu da fōfō i'bē mī dakaṅo 'ba Gadora ne, vidī riyō maako'e zē dakyikyiyaga andosi dē nni mo aba. Vidī ne'e ēnyinnī na nganga. Vidī maako o'bo dē zi laga ta ga bi nani, dakyikyiyaga ne'e ayaza rē nni zi Yēsu. ²⁹ Zē apinnī na kyembe, iyannī henye, "Yi Wisi 'ba Wirī nenyē, a'di ra omba kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo tōko?"

³⁰ Wa'do kayo 'ba liṅo ēdinnī wakonyo kara ra liṅo da lutu. ³¹ Dakyikyiyaga ayaza rē nni zi Yēsu, iyannī henye, "Ēzē omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e." ³² Mo iya zi zē, henye, "I'bēē." Zē i'bēnnī o'dunnī mī wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ēnyinnī gbo ti'de ataho bi lunyi 'ba fōfō mora aluyinnī gbo ti'de mī wini. ³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyannī mī gawo. Ayadannī kō'du ma o'do rē nī nani ti'de, kō'du mati o'do rē nī zi kora dakyikyiyaga ne'e. ³⁴ Vidī 'ba mī gawo nani 'e olonnī gbo ti'de tayi Yēsu kongo. Zē i'jannī mo akō'jonnī ho mo zi mo tēnyi ti'bē yaga tēmi dakaṅo ēnnī.

9

Yēsu akō'jo kora vo keṅe maako
(Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yēsu ēkyi mī tōṅbō i'bē hulēhu kyēti 'ba fōfō mī gawo 'bēni. ² Ani kya 'ba vidī maako'e ikanni zi mo kora vo keṅe akaṅo ne ēdi ako'do da sora. Mati Yēsu ongo hala kō'du koma 'bēzē ēdi, mo iya zi kora keṅe ne henye, "Akyigō rē yi, wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyi ila ku." ³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kida'e ame'donnī na bi dē nni, iyannī henye, "Kora nenyē, ēdi me'do 'dasi ra kya." ⁴ Mora here, Yēsu ayolo kō'du sōsu 'bēzē, ne a'ba iya henye, "Kō'du a'di ēdi 'e kō'du kyēnyē mahere ne sōsu mo?" ⁵ Mavala ra zi kya, ila yi ku ga kō'du kodo kyēnyē 'bēyi, kodo zi kya henye, "Ēnyi riyē alasi?" ⁶ Mako'do tūnyō zi ye yolo, Wisi a Vidī ēdi kyigō aba dakaṅo zi kō'du kyēnyē kila." Mora here, mo iya zi kora keṅe ne henye, "Ēnyi riyē, injē sora 'bēyi ne, i'bē liṅo!" ⁷ Kora ne ēnyi riyē i'bē gbo liṅo. ⁸ Mati vidī kayo ongonnī ne, zē na tere Wirī yeto aba ga kō'du kyigō kaa mahere ne ki'di mo zi vidī.

Yēsu akō'jo Matayo

(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Here Yēsu ila bi nani, ma mo i'bē dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kō'du ru mo Matayo, ēdi alima bi 'ba 'be'bele kō'du, mo iya zi mo henye, "Alō'bō ga ma." Matayo ēnyi alō'bō gbo gō mo. ¹⁰ Mati Yēsu ēdi wakonyo mī liṅo a Matayo, vo 'be'bele kō'du kyo, a'ba kya 'ba vo kō'du kyēnyē kō'do'e ayi onyonni wa Yēsu aba a'ba, vo lō'bō 'bomo'e ēti da tarabiza kōlō. ¹¹ Kya 'ba Farasiye ongonnī kō'du ne here, akō'jonnī ha vo lō'bō 'bomo'e, "Kō'du a'di vo komoyandi 'be' ēdinnī wakonyo vidī mahere ne eti?" ¹² Yēsu owo kō'du 'bēzē ne, aya'ba dō mo iya henye, vidī ma rē zē na laka kazi kōo, i'bēnnī dē zi vo o'wo, nje zē ma na rakōo. ¹³ I'bē oma'e mī kō'du ya'ba ma kō'du yöru iya ne." Ēdi kō'du laka ma momba, ra anza ngōtu kumu. Mayi dē kō'du vidī laka'e, mayi ga kō'du vidī 'ba kō'du kyēnyē'e.

Kō'du kō'jo kō'du 'ba hakoro

(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Here vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ayinnī zi Yēsu, akō'jonnī kō'du iyannī henye, "Kō'du a'di ze Farasi ēti, dēdi he ze koro mora vo lō'bō 'bēyiye, oro hē nni dē gō mo?" ¹⁵ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, omba 'be'e yingō ma ēdinnī mī kyērē 'ba oze, zi tēdi na rasōsu ēzē 'biyēsī ēdi zē eti? Anza here dē. Here kadra mo akatoko, ēzē omba ku 'biyēsī koba 'de kazi zē mora atehennī 'da hē nni koro. ¹⁶ "Vidī maako uru bōngō ma kyiyi dē zi kō'jo bōngō ma kōo, ga kō'du bōngō ma kyiyi ako'do wogo kyedre mī bōngō ne. ¹⁷ Vidī maako ope

a'ji ma kyiyi dē mi loso wana makoo, ga kō'du loso wana akiha a'ji akalōdi yaga, mora loso wana ne akayaŋa rē nī. Here a'ji makyiyi mope gbi mi loso wana makyiyi a'ba dō riyō atēdinni na laka."

Wuj'ē 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni mbara ma ise ra bongō 'ba Yēsu

(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

¹⁸ Mati Yēsu ēdī kō'du nenyē kiya, vīdi mī turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvo akaŋo komo mo iya henye, "Wuj'ē 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi do mo zi mo tēdi na didi." ¹⁹ Yēsu ēnyī riyē alō'bō gbo go mo mora vo lō'bō 'bomo'e i'bēnni gbo mo aba. ²⁰ Mbara maako ēdi na riti, kō'du yama ēdi taho ta ro mo koo 'butē dōmoriyō, ayi ta kafo Yēsu ise da ha bongō 'bomo gbo. ²¹ Mo iya na bi dēni henye, "Ēzē mise gbi le nje ra 'bongō omo, akako'jo ma." ²² Yēsu opi rē nī ongo mo, iya henye, "Ēdi na kyigo wuj'ē ama! Koma 'bēyi ako'jo yi ku." Tēmi kadra ne mbara ne ako'jo rē nī gbo na laka. ²³ Mati Yēsu ōdu mī loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja vīdi kayo ēdinni kyēzu 'ba da koli kome. ²⁴ Mo iya zi zē henye, "Vīdi biya asiye yaga. Wuj'ē tisi ne oli dē mo ēdi nje ako'do!" Here zē biya ogonni mo gbo. ²⁵ Kandi ma ti ore vīdi ne'e ku yaga, Yēsu i'bē mī loko ma yōku wuj'ē do mo ne, iri kala mo mo ēnyī gbo riyē. ²⁶ Kō'du yōyō ne apere rē nī biya tēmi dakaŋo nani.

Yēsu ako'jo vo komokōndu riyō

²⁷ Yēsu ila bi nani ēdi ku ati'bē, vo komokōndu riyō ayetonni lō'bō ga ndi mo. Zē agbōgbonni hē nni, iyanni henye, i'di miyi mēyi re ze, "Asōsu kō'du ze, Wisi 'ba Dawidi!" ²⁸ Mati Yēsu ōdu loko, vo komokōndu riyō ne ayinni zi mo, mo ako'jo hē zē iya henye, "Oma'e ku zi matō'bo 'e ko'jo?" Zē aya'banni da me'do, iyanni henye, "Oo Yere." ²⁹ Yēsu ise komo zē, iya henye, "Mo'do rē nī kaa ma oma'e" ³⁰ komo zē ayēhu rē nī gbo. Yēsu ise go mo zi zē iya henye, "Ayada'e kō'du nenyē dē zi vīdi maako!" ³¹ Mora zē i'bē a yēlenni kō'du ne ta ga bi nani ti'de.

Yēsu ako'jo kora ma o'bo dē zi me'do

³² Mati vīdi kora ne'e ēdinni ati'bē, kya, vīdi maako'e ikanni kora maako zi Yēsu, mo o'bo dē zi me'do ga kō'du mo ēdi dakyikyī aba. ³³ Mora kandi ma ti ore dakyikyī ku yaga, kora ne ayeto me'do mora vīdi biya na rakaga. Zē iyanni henye "Gba dongo kō'du ma hee ne dē mī Yiserele." ³⁴ Mora Farasiye iyanni henye, "Ne yere 'ba dakyikyiyi ra i'di kyigo ne zi Yēsu zi dakyikyiyi kore yaga."

Yēsu asōsu rē nī ga kō'du vīdi

³⁵ Yēsu ēnyī i'bē biya lasi aba tēmi gawo daliŋo aba. Mo ayandi kō'du mī bi

'ba mōtu'e, kō'du yōyō laka 'ba damōku 'ba Wiri yēti aba, mora ako'jo vīdi kayo dakyinē 'ba koo aba. ³⁶ Mati mo ongo vīdi kayo, di'di mo oso kyo kō'du sōsu aba ga kō'du zē na kō'du sōsu, wakonyi kpa anza dē kaa timēlē kazi vo yako. ³⁷ Here mo iya zi vo lō'bō 'bēnniye henye, "Wa mī yaka ēdi kyo, mora vo loo kō'do'e ayonni dē. ³⁸ Amōtu zi vo kyeti yaka nenyē, mo mutu yaga vo loo'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butē dōmoriyō

(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Yēsu ako'jo vo lō'bō 'butē dōmoriyō 'bēniye bi kōlō i'di kyigo zi zē kore dakyikyī yaga, zi ko'jo koo rakoo aba biya. ² Nenyē'e ru 'ba vo litu, butē dōmoriyō ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) ōndu mo: Anderiya, Yemisi ōndu nī Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo. ³ Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kō'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadōyōsu, ⁴ Simona vo dakaŋo 'ba Kanana zē Yudasī Sikereto ma asōsu Yēsu aba.

Loo 'ba vo lō'bō 'butē dōmoriyō

(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Vīdi kora 'butē dōmoriyō ne'e, Yēsu utu zē kō'du kira nenyē aba. "I'bē'e dē mī dakaŋo 'ba vo leze'e mandere mī gawo 'ba Samarona'e. ⁶ Omba zi ye ti'bē zi timēlē 'ba Yiserele ma ōlu. ⁷ I'bē'e ayētiye, 'Damōku 'ba Wiri ēdi ku kara.' ⁸ Ako'jo'e vo koo, ayomō'e yōku lōhu na didi, ako'jo'e zē ma na riti koo mōnyu aba, ore'e dakyikyī yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zē na mbiya. ⁹ Inj'ē dahabo ako dē, kōhi mandere meŋe kōhi mī bongō re 'e. ¹⁰ Inj'ē'e anboro 'ba wa lenze dē ta bi ti'bē 'be'e, oba'e nje bongō kamoka ma ēdiye akusu ne. Oba'e mōvo 'ba lasi dē, vo loo'e ak'i'di zi zē wa ma zē ombanni."

¹¹ "Ēzē ayiye mī gawo, i'bē'e bi koma kō'du vīdi ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila. ¹² Ēzē i'bē'e mī liŋo iya'e henye, 'Rakyēyi mēdi ēti.' ¹³ Ēzē vīdi mī liŋo nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mētē 'be'e 'ba rakyēyi malima, ēzē zē irinni 'e dē kiri kala kyedre aba, oba'e wa mētē'e hulēhu. ¹⁴ Ēzē kya 'ba liŋo mandere gawo omba dē bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kō'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akiyō'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lōmu rē zē. ¹⁵ Mayada zi ye tūnyō, mī kadra 'ba vurē aba atēdi na kyēnyē ndra kō'du gawo nani ta da gawo 'ba Sodomo, Gomora aba."

Yēsu ame'do kō'du 'ba riti

(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)

¹⁶ “Owo'e te, mēdi 'e kutu yaga kaa timēlē mi kutē wōliwōli. Here ēdiye ŋbala kaa wiriye. Mora ēdiye kpa kaa atu'bu o'donni kō'du kyēnyē dē. ¹⁷ Ong'o'e re 'e laka, ga kō'du vidi maako atēdinni ani zē akiri ni 'e akika bi 'ba vurē mora zē aku'bōnni 'e mi bi 'ba mōtu'e. ¹⁸ Kō'du ma, akika 'e bi 'ba vurē komo vo dakaŋo yere eti, zi kō'du yōyō laka ne yada zi zē zi vo leze'e. ¹⁹ Ēzē ikanni 'e bi 'ba vurē, asōsu'e dē a'di ra ati'bē'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mi kadra nani mo ɔko ku, akī'di zi ye a'di akiya'e. ²⁰ Ga kō'du me'do ma akame'do 'e atanza dē 'be'e, zē atayinni kazi Lawo Kōlō Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e.”

²¹ “Ōndu'e atēnyinni akpa da ōndu'e zē kī'di zi kofo. 'Bu'e atēnyinni akpa da gisisi 'bēnniye zē kī'di zi kofo. Gisisiye ako'donni wehe akpa vo ko'jo zē aba akutu zē zi kofo. ²² Vidi biya akiyiye ga kō'du ma. Mora vidi ma nduwē na kyigō le mi ndundu mo, akayomō mo. ²³ Ēzē o'do'e na kyēnyē mi gawo maako, aho'e mi gawo ma agamo. Ma yada zi ye tinyō, inde'e loo ne'e mi gawo biya 'ba Yiserere ne dē, gba kazi Wisi a Vidi toko. ²⁴ Vo kō'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bēni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bēni. ²⁵ Here vo kō'du ko'jo mo'bo zi tēdi kaa vo komoyandi 'bēni, vo lō'bō kaa vo kyedre 'bēni. Ēzē vo da dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba liŋo'e ako'jo ru kyēnyē aba.”

Atere eyi

(Lk. 12:2-7)

²⁶ “Here ere'e vidi dē. Yaanya aba, wa ma ayōfu do mo, akayēhu, kō'du koho biya ako'do na yolo. ²⁷ Wa mati mēdi ayada zi ye mi mandōlu, akayada'e mi bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko. ²⁸ Ere'e dē kazi vidi ma ēdinni ida ra kofo, ofonni lawo dē. Ere'e Wiri ma akato'bo yaŋa 'dō ida ra lawo aba mi wa'do gehena. ²⁹ Nje tarifa kōlō akato'bo silo kogo riyō. Nje silo ma kōlō alēpi dē akaŋo kazi da kō'du komba 'ba 'bu'e. ³⁰ Ga kō'du yēvu biya ma de 'e ne, ēdi akiti. ³¹ Here ere'e dē ēdiye na laka ndra ta da silo kayo.”

Kō'du kyēnyē yasi Yēsu komba dē aba
(Lk. 12:8-9)

³² “Here kō'du zē ma iyanni mi vidi kayo zē 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyē. ³³ Mora here, ēzē vidi maako omba ma dē ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa dē ta komo 'bu ma komoriyē.”

Anza rakyēyi ra dē wa ne kulu ra
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Asōsu'e dē henye ere, mayi zi rakyēyi ra kika mi damōku. 'E'e, mayi dē zi rakyēyi

ra kika, kulu ra. ³⁵ Mayi zi gisi kora'e tēnyinni wehe aba da 'bu nni, gisi minzō'e tēnyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atēnyinni wehe aba da wese nni. ³⁶ Vo wehe kyēnyē 'be'e, atēdi akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

³⁷ “Zē ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. Zē ma o'donni lovo gisi kora 'bēnni, mandere wisi wuj'ē o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. ³⁸ Zē ma injēnni taka 'bēnni dē riyē na lō'bō ga ndi ma, o'bōnni dē zi tēdi na vo lō'bō 'bama. ³⁹ Zē ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayōlunni. Zē ma ayōlunni didinni ga kō'du ma, aki'janni didi lōhu.”

Biriti

(Mk. 9:41)

⁴⁰ “Vidi ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidi ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidi ma utu ma ne. ⁴¹ Vidi ma iri nēbi kala kyedre aba ga kō'du mo nēbi, aki'ja mi wakinye 'ba biriti 'ba nēbi. Vidi ma iri vidi ma laka kala kyedre aba ga kō'du mo na laka, aki'ja mi wa yanya 'ba biriti 'ba vidi laka. ⁴² Ēzē vidi ma i'di gbī le nje siko 'ba wini kyēyi, zi vidi ma kōlō 'ba ga ndi ma, vidi nani aki'ja biriti rē ni.”

11

Vo litu'e kazi Yowani Bapatisi

(Lk. 7:18-35)

¹ Mati Yēsu inde kō'du nenye'e yada mo zi vo lō'bō 'bēni 'butē dōmoriyō ne'e, mo ila bi nani i'bē kō'du yandi yēti aba mi gawo 'ba Galilaya'e. ² Mati Yowani Bapatisi owo mi kamba, kō'du Korisitō ēdi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lō'bō 'bēniye zi mo. ³ Zē ako'jonnī ha Yēsu iyanni henye, “Ayada zi ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidi maako?” ⁴ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “I'bē'e a'ba'e hulēhu ayada'e zi Yowani kō'du ma ēdi akowo'e kongō mo aba. ⁵ Vo komokōndu ato'bo bi kongō, vo keje ato'bo lasi, zē ma ēdinni na riti kazi koo mōnyu o'do zē ŋbala, vo mbilikisi owo kō'du, yōku vidi ēnyinni lōhu na didi, kō'du yōyō laka ēdi yēti mo zi vo leriye. ⁶ Rakyenyi ēdi zi zē ma anza nni dē dajiji aba ga kō'du ma.”

⁷ Mati vo lō'bō a Yowani ēdi ati'bēnni, Yēsu ame'do kō'du mo zi vidi kayo: “Mati i'bē'e yaga zi Yowani mi da lipi, a'di ra omba'e zi kongō? Rakidē 'ba mbili loma mi buluku? ⁸ A'di ra i'bē'e yaga zi kongō? Vidi kora usu rē ni mi bongō laka? Vidi ma usu rē nni kaa mahere ne alimanni mi loko kyedre a yere. ⁹ Ayada'e zi ma a'di ra i'bē'e yaga zi kongō? Nēbi ra? ɔo ongo'e ndra ta da nēbi. ¹⁰ Here kō'du yōru ra iya kō'du

ga kô'du mo, 'Ma kutu vo lö'bô ama dagba koma yî zi gëri yêhu zi bi yî.' ¹¹ Ma yada zi ye tînyô, Yowani Bapatisi ëdi kyedre ta da vidî maako, mo maako ma tisiwa mî damôku 'ba Wîri kyedre ta da Yowani. ¹² Mî kadra ma Yowani Bapatisi ayëti kô'du 'bëni le mî kô'do nenyë damôku 'ba Wîri ëdi tövu kyedre kyigo aba. Kora vo wehe kô'do'e i'dî rë nni zi kuru mo na gbörökötö. ¹³ Here le mî kadra 'ba Yowani nëbiye biya kô'du kî'dî 'ba Mosa ame'do kô'du 'ba damôku. ¹⁴ Èzë omba'e zi koma mî kô'du kise 'bëzë, Yowani mo Eliya, ma kô'du tayi 'bomo ayëti. ¹⁵ Owo'e kô'du ne ëzë ëdiye mbili aba!"

¹⁶ "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kô'du vidî ma ëdinni mî kô'do ma ndenye ne? Zë kaa gisisi ma ëdinni alima mî bi 'ba wakogo. Gbongô ma kôlo akagbôgbô hë nni zi maako'e akiya.

¹⁷ 'Henyë, dolo kudi 'ba rakeze zi ye, mora ɔ'ɔ'e dë.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli, mora udu'e dë.'

¹⁸ Mati Yowani ayi, mo oro hë nî uwë a'ji dë vidî biya iyanni henye, 'Mo ëdi dakyikyî aba.' ¹⁹ Mati Wisi a Vidî ayi, mo onyo wa, uwë a'ji. Mora vidî iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwë a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kô'du'e vo kô'du kyënyë kô'do'e ëti. Mora kô'du yolo a Wîri ëdi na yada zi tedi tînyô tîmî wa ma o'do rë nî."

Vidî 'ba gawo naniye owonni kô'du dë (Lk. 10:13-15)

²⁰ Vidî ma mî gawo ma Yësu o'do kô'du kô'do kyedre ëni mî zë ne, 'de oto dë nni dë tîmî kô'du kyënyë 'bënni, here mo iya zë na kyënyë. ²¹ "Atëdi zi ye kyënyë Korozini! Atëdi zi ye kyënyë Beteseyida! Èzë kô'du kô'do ma o'do mî ye ne o'do mî Tiyere, Sidoni aba kani vidî nani usunni bongô 'ba lubë ku rë nni zi yada henye ere zë otônni dë nni ku tîmî kô'du kyënyë 'bënni. ²² Ma yada zi ye henye, mî kô'do 'ba vurë aba, Wîri akila vidî 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e. ²³ Yi Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kinjë komoriyë? Aku'du'e akaŋo mî wa'do 'ba gehena. Èzë kô'du kô'do ma o'do mî ye ne mo'do mî Sodomô, atëdi zo kadra ndenye aba. ²⁴ Akato'bo yolo'e henye, mî kô'do 'ba vurë aba Wîri rasôsu ndra kô'du Sodomô tada'e!"

Ayiye zi ma zi lawo (Lk. 10:21-22)

²⁵ Mî kadra nani Yësu iya henye, "Bu Yere 'ba komoriyë dakaŋo aba! Mo'do öwô'dî zi yî ga kô'du zi vo kazi kô'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kô'du yolo'e vo yandi ëti ayada ku zi gisisiye. ²⁶ Jo, 'bu,

nenye hala wa ma omba kani zi rë nî kô'do. ²⁷ 'Bu ma i'dî wa ku biya zi ma. Vidî maako ayolo Wisi dë nje 'Bu. Vidî maako ayolo 'bu dë nje Wisi, zë ma Wisi inzi zi nni yada."

²⁸ "Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kinjë makî'diye alawo. ²⁹ O'do'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kô'du ma vo watowo raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo. ³⁰ Loo 'bama ayeto dë. Kinjë mo na pelë."

12

Kô'du ko'jo ga kô'du kô'do 'ba ralawo (Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Anza na kowo ta go mo, Yësu ëdi gbo tî'bë kpuru tîmî yaka 'ba nyenyo mî kô'do 'ba ralawo aba. Vo lö'bô 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetonni da mbili nyenyo kowe i'jö mo konyo. ² Mati Farasi ongônni kô'du ne here, zë iyanni zi Yësu henye, "Ongo te, anza na laka mî kô'du kî'dî 'beze zi vo lö'bô 'bëyiye kô'du mahere ne, kô'do mî kô'do 'ba ralawo!" ³ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kô'du ma Dawidi o'do mî kadra nani ma mo vidî 'bëni ëti na o'bo ne dë? ⁴ Mo i'bë ödu mî loko 'ba Wîri, mo nni vidî 'bëni ëti onyonni mangolo'bo koro ma i'dî zi Wîri, ëdi le mî kô'du kî'dî anza dë zi zë konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo. ⁵ Kodo ako'jo'e dë mî kô'du kî'dî 'ba Mosa iya henye, tîmî kô'do 'ba ralawo biya vo kô'du yëti mî yëkëlu 'ba Wîri zë oronni kô'do 'ba ralawo dë, here zë anza nni dë na litë? ⁶ Ma yada zi ye henye, wa maako ëdi kinye kyedre ta da yëkëlu. ⁷ Kodo yöru iya henye, momba ngötu kumu dë, momba 'e zi tedi na mikuku. Èzë ayolo'e mî kô'du nenyë ku, o'bo'e dë zi vurë kikyë ra vidî ma o'donni kô'du kyënyë ako dë. ⁸ Wisi a Vidî Yere 'ba kô'do 'ba ralawo ra."

Kora vo kala keŋe (Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Yësu ila bi nani ënyî i'bë bi 'ba mötu. ¹⁰ Kora maako ëdi ani na vo kala keŋe. Kya 'ba vidî maako'e ëdinni ani ombanni zi Yësu susu ga kô'du kyënyë kô'do ako'jonnî ho mo iyanni henye, "Èdi na kyënyë mî kô'du kî'dî 'beze zi vidî ko'jo mî kô'do 'ba ralawo?" ¹¹ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Adi, ëzë vidî ma kôlo tîmî 'e ëdi tîmëlë aba alëpi mî wogo yöndu mî kô'do 'ba ralawo, akasôsu kô'du mo dë zi kotô mo yaga? ¹² Vidî kôndu ra laka ndra ta da tîmëlë! Here ne, kô'du kî'dî 'beze ila ze zi vidî maako konyi mî kô'do 'ba ralawo aba." ¹³ Here mo iya zi kora 'ba kala keŋe ne henye, "Iza ga kala yî yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka löhu kaa agamo

ne. ¹⁴ Here Farasiye i'bhenni o'donni mala zi Yësu kofu.

Vo litu kinzi a Wirî ra Yësu?

¹⁵ Mati Yësu owo kö'du mala rë ni ne, mo i'bë 'de ta bi nani, mora vidî kayo alö'bönni gbo ga ndi mo aba. Mo ako'jo vidî ma zë na rakoo ne'e biya, ¹⁶ mo ise go mo zi zë iya henye, mayadanni kö'du ni dë zi vidî maako'e. ¹⁷ Mo o'do here zi rë ni kö'do kaa kö'du ma nëbi Yisaya ayi ku tünjö.

¹⁸ "Kinye ëdi vo lö'bö ama ma minzi. Mo ma mo'do lövo mo.

Kö'du mo, ma na rakenyi.

Ma kutu Lawo Kölö Laka ama do mo, mo akayöyö kö'du vurë ama zi vidî.

¹⁹ Mo awasa mandere ha gbögbö dë mandere me'do na gu nberere da gëri.

²⁰ Mo owe loma ma idë rë ni ku ne dë, mandere yölu lamba ma omba ku kara toro kazi lëru.

Mo atëdi nduwë, le mo ako'do vurë ma laka 'ba kpiliri.

²¹ Tu'dë biya aki'di kö'du sösu 'bhenni mi mo."

Yësu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

²² Here kya 'ba vidî maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yësu, o'bo dë zi me'do ga kö'du mo ëdi dakyikyî aba. Yësu ako'jo kora ne, here mo o'bo zi me'do bi kongu aba. ²³ Vidî biya na rakaga tëmi kö'du ma Yësu o'do ne. Zë ako'jonnî kö'du iyanni henye, "Mo atëdi Wisi 'ba Dawidi ra?"

²⁴ Mati Farasiye owonni kö'du ne, aya'banni do mo iyanni henye, "Mo ore dakyikyî ne'e yaga, ga kö'du vo dë zë Belezobulu ra, i'di kyigo ne zi mo zi kö'do here." ²⁵ Yësu ayolo kö'du ma zë ëdinni asösu, mo iya zi zë henye, "Dakanjo ma inye rë ni na gbongo gbongo wehe kö'do oka ani aba, alima na konda dë. Gawo maako, mandere dakota ma inye rë ni na gbongo gbongo wehe kö'do oka maako aba akalëpi. ²⁶ Here ëzë gbongo ma kölö ëdi wehe kö'do oka ni vere aba mi damöku a Satani, nenyë kö'du ya'ba aba henye, inye rë ni ku nzo na gbongo gbongo kandi apere rë ni. ²⁷ Iya'e henye, mo ore dakyikyî yaga kyigo 'ba Belezobulu aba, mora ëyi ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigo ne zi zë kore yaga? Zë atëdi na vo vurë 'bë 'e. ²⁸ Èzë mora dakyikyî kyigo 'ba Lawo 'ba Wirî, here damöku a Wirî ayi ku de 'e."

²⁹ "Vidî maako o'bo dë tödu mi loko 'ba kora ma na kyigo zi wasisi omo koba, nje ëzë mo ida kora kyigo ne dagba atehe 'da loko omo kolo."

³⁰ "Vidî ma anza dë 'bama, mo ëdi tünjö kö'du aba ra ma. Vidî ma akonyi ma dë

zi toto, ëdi tünjö pere mo. ³¹ Ma yada zi ye henye, ato'bo vidî kila ga kö'du kyënyë mati o'donni, kö'du kyënyë kiya aba, mora vidî mati iya kö'du kyënyë ra Lawo Kölö Laka, ila mo dë. ³² Vidî mati iya kö'du kyënyë ra Wisi a Vidî akila mo, vidî mati iya kö'du kyënyë ra Lawo Kölö Laka ila mo dë yaanya aba nburu."

Kaga logo ni aba

(Lk. 6:43-45)

³³ "Zi tëdi logo laka aba ëdi kaga ma laka aba. Èzë ëdi kaga ma kyënyë aba atëdi logo ma kyënyë aba. Kaga akayolo tara dakyinë 'ba logo ma ana. ³⁴ 'E wiri ne'e, hala akiya'e kö'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma ëdi. Ndo mi didi mo aba. ³⁵ Vidî ma laka akodo gbi wa ma laka ga kö'du laka ëni, vidî ma kyënyë akodo gbi kö'du kyënyë ga kö'du kyënyë ëni. ³⁶ Ayolo'e henye kadra 'ba vurë aba, vidî biya na kölö kölö akayëti kö'du kyënyë ma mo iya. ³⁷ Me'do hé yi ra, akpa ako'do vurë mo aba rë yi, zi yölu yi vo kö'du laka kodu vo kö'du kyënyë."

Kö'du ko'jo ga kö'du ko'do

(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di maako'e, kya 'ba Farasi maako'e ëti, ame'donni riye iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yi kongu ta bi kö'du ko'do ko'do." ³⁹ Mo aya'ba do mo zi zë iya henye, "Hala vidî kyënyë 'ba kazi wiri ëdinni kadra ndenyë aba. Ako'jo'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e! Kö'du ko'do ma akayada zi ye atëdi nje kö'du ko'do 'ba nëbi Yona. ⁴⁰ Tëmi gëri kölö ne Yona o'do kadra wota yöndo aba mi kyenze, here Wisi a Vidî ako'do kadra wota yöndo aba mi hu kano yöndu ne. ⁴¹ Mi kö'do 'ba vurë aba, vidî 'ba Ninëwë atënyinni riye akasusunni 'e ga kö'du zë otönni dë nni ku tëmi kö'du kyënyë 'bhenni, ma owonni kö'du yëti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako ëdi kinye ta da Yona. ⁴² Mi kö'do 'ba vurë aba yere mbara 'ba daliño 'ba Seba atënyî riye 'e susu ga kö'du mo i'bë tëmi gëri ne biya tëmi kano 'bëni kö'du me'do yölu yandi 'ba yere Solomonu kowo. Miya zi ye henye, wa ëdi kinye kyedre ta da Solomonu!"

Ta'ba 'ba dakyikyî

(Lk. 11: 24-26)

⁴³ "Èzë dakyikyî asi ku yaga tara vidî, i'bë lasi aba dakanjo maako bi lawo koma. Èzë i'ja dë, ⁴⁴ akiya na bi dëni henye, 'Ma ta'ba hulëhu liño ama ma mila ne.' Here i'bë hulëhu i'ja loko na mbiya, n'bala na laka. ⁴⁵ Here ënyi i'bë yaga ika aboka niye madomoriyö dakyikyî maako'e na kyënyë ta da ni, zë ayinni alimanni gbo ani. Èzë

inde rē nī ku, vīdī nani ēdī mī riti kyēnyē ta da ma dagba. Nenyē ēdī kō'du ma ako'do rē nī zi vīdī ma kyēnyē'e mī ko'do nenyē."

*Ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti
(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)*

⁴⁶ Mati Yēsu ēdī gba ame'do zi vīdī kayo, ma mo ōndu mo ēti okōnnī gbo. Zē orōnnī yaga kō'du ko'jo zi me'donnī zi mo. ⁴⁷ Here vīdī maako tēmī vīdī naniye iya zi mo henye, "Ongō te ma yi, ōndu yī ēti ēdīnnī atoro yaga, ombannī zi me'do zi yi." ⁴⁸ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ēyī 'bēni ma ma? Ēyīye ra ōndu ma'e?" ⁴⁹ Mo ēnyī ayada bi da vo lō'bō 'bēniye, iya henye, "Ongō te! Kinye ma ma ōndu ma ēti." ⁵⁰ Vīdī ma o'do wa ma 'bu ma komoriyē omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na ōndu ma, ēmī ma ma ma."

13

*Mala 'ba vo kofo kilī
(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)*

¹ Mī ko'do kōlō, Yēsu ila liṅo ēnyī i'bbē da gōtī 'ba fōfō alima gbo akaṅo. ² Vīdī kayo ma atoto rē nnī kpo ta rō mo gbo kyo, mo ēkyī mī tōṅbō alima gbo mī mo, vīdī kayo orō 'bēni yaga da gōtī. ³ Mo alima kō'du yētī zi zē kyo tēmī mala. Yēsu iya henye, "Kadra maako aba kora maako i'bbē kofo kilī. ⁴ Mati mo ilī kofo mī yaka, kya mo alēpī da gēri, ali ayi onyonni 'de. ⁵ Kya mo alēpī mī kaṅo ma ri'dī, kaṅo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ōtu ga kō'du kaṅo ne alo dē. ⁶ Mati kadra ese o'bo wevo ma luru ne'e, ga kō'du ngara'da ōdu dē gbo na laka, kandi wevo ne'e akyītu gbo. ⁷ Kya 'ba kofo alēpī mī kutē kono, ōvu mora ofo wevo mo. ⁸ Kya 'ba kofo alēpī mī kaṅo ma laka wevo mo ana i'jō, kya mo lamikōlō, aga mo'e 'butēmōdaka, mora aga mo'e 'butēwota." ⁹ Yēsu inde kō'du 'bēni iya henye, "Owo'e kō'du ne, ēzē ēdī 'e mbiliye aba!"

*Mī i'jō 'ba mala ne
(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)*

¹⁰ Vo lō'bō'e ayinnī zi Yēsu ako'jonnī ho mo iya henye, "Kō'du a'dī ēdī 'bēyī ame'do zi vīdī tēmī mala?" ¹¹ Yēsu ēnyī aya'ba do mo iya henye, "Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wirī i'dī ku zi ye, anza dē zi zē. ¹² Mora here, vīdī ma wa aba aki'dī zi mo ndra, here mo atēdī mo aba kyo ta da ma ēdī. Mora vīdī mati anza wa aba dē, akoba 'de kazi mo gbī le ma tisi ma mo ēdī mo aba ne. ¹³ Mī kō'du ma mēdī ame'do zi zē tēmī mala ēdī henye, 'Zē ongonni bi mora i'janni dē, zē o'je mbili nni. Mora owonni mandere ayolonnī dē."

¹⁴ Kō'du kumē 'ba Yisaya ga kō'du 'bēzē ne henye, 'Vīdī nenyē'e akowonni nje na kowo mora ōdu dē, dē zē. Zē akongonni bi akongo mora 'de i'janni dē.

¹⁵ Dīdī vīdī nenyē'e na kyigo. Mbili vīdī nenyē'e yaanya aba na kisi. Zē ombannī dē zi kō'du tinyō kongō. Ēzē mbili zē anza dē na kisi, zē akongonni komo nni aba, akayolonnī dē nni aba mora akoto dē nni zi ma hulēhu, mora akako'jo zē."

¹⁶ "Mora kō'du'e ne laka ga kō'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku. ¹⁷ Ēdī na laka miya zi ye nēbi kayo mora vīdī kayo a Wirī ombannī zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dē, mora zē ombannī zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dē.

*Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofo kilī
(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)*

¹⁸ "Owo'e ayandiye mī kō'du 'ba vo kofo kilī ne. ¹⁹ Zē mati owonni kō'du kise 'ba damōku ne, mora ayolonnī dē ēdīnnī kaa kofo mati alēpī da ga gēri. Satani ayi iri me'do ne yaga tēmī di'di zē. ²⁰ Kofo mati alēpī dakaṅo ma ri'dī aba, ēdī zē ma owonni kō'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni. ²¹ 'De ōdu dē gbo mī di'di zē, mora ēhinnī dē na konda. Here mati kō'du kyēnyē maako ayi ga kō'du kise ne, akilanni 'de kandi. ²² Kofo ma alēpī mī kono ne, ga kō'du zē ma owonni kō'du kise ne, kō'du sōsu ga kō'du wa 'ba dakaṅo, lōvo wa kyo ila kō'du kise ne dē tōdu mī di'di zē, du ananni lōgo dē. ²³ Kofo ma ilī mī kaṅo ma laka, ēdī kō'du zē ma owonni kō'du kise ne, irinnī gō zē ra ananni lōgo, kya mo lamikōlō, agamo'e 'butēmōdaka mora agamo'e 'butēwota."

Mala kō'du 'ba nyangōlu

²⁴ Yēsu ayada mala ma kya mo zi zē. "Damōku 'ba Wirī ēdī kaa henye. Kora maako ilī kofo ma laka mī yaka ēni. ²⁵ Yōndo kōlō maako aba, mati vīdī o'donnī ku biya vo wehe ayi ilī kofo nyangōlu mī kutē wana, mora i'bbē wēni 'de. ²⁶ Mati wevo mo ōvu, mbili mo omba ku zi rē nī ki'dī. Nyangōlu alaya gbo. ²⁷ Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofo laka ra ilī mī yaka 'bēyī ne. Nyangōlu ne ayi 'bēni ta kila?' ²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'do kō'du ne.' Zē ako'jonnī ho mo iyanni henye, 'Omba zi ze ti'bbē nyangōlu ne koto mo 'de yaga?' ²⁹ Mo aya'ba da me'do, iya henye, 'E'e, ga kō'du ēzē atoto'e nyangōlu ne akoto'e kya wana 'dō zē ēti. ³⁰ Ila'e

wana 'dö nyangölu aba mövunnī bi kōlō le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lo'o'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zē ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lo'bi.'"

Mala 'ba kofo masatada
(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yēsu ayada mala ma aga mo zi zē, "Damöku 'ba Wirī ēdi henye: Kora maako oba kofo masatada iyi mi yaka ēni. ³² Kofo matisiwa aba ta da kofo biya, mati övu riyē, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinnī uvō loko ēnni mi ngora mo."

Mala kö'du 'ba langa
(Lk. 13:20-21)

³³ Yēsu nduwē mala maako yada mo zi zē iya henye, "Damöku 'ba Wirī ēdi henye: Mbara maako oba langa asusē mi tele 'butēsowo 'ba lunzu i'di gbo tö'bu." ³⁴ Yēsu ayada kö'du nenyeē zi vidī kayo tēmi mala. Mo iya kö'du ako dē zi zē kazi mala. ³⁵ Mo o'do kö'du ne here zi kö'du kiya 'ba nēbi tayi tinyō: "Ma ko'do mala ēzē ma me'do zi zē. Ma kayada zi zē wa mati ayolonnī dē kyere ma damöku i'di rē ni ne."

Yēsu ayada mi mala 'ba nyangölu

³⁶ Mati Yēsu ila vidī kayo ödu loko, vo lö'bō 'bomowe ayinnī zi mo, iyannī henye, "Ayada dero zi ze mi mala 'ba nyangölu mi yaka ne a'di?" ³⁷ Yēsu aya'ba do mo, iya henye, "Kora ma ili kofo ma laka ne Wisi a Vidī. ³⁸ Yaka damöku, kofo ma laka ne, mora vidī ma 'bēnni 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidī ma 'bēnni 'ba Satani. ³⁹ Vo wehe ma ili kofo ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliṅo, mora vo kumumo'e zē ra malayika'e."

⁴⁰ "Here kaa ma nyangölu atoto do mo o'bo mi wa'do, kö'du ne ako'do rē ni here mi ndundu 'ba daliṅo aba. ⁴¹ E'di here, Wisi a Vidī akutu yaga malayika ēniye, zi toto tēmi damöku ēni yaga, vidī ma biya ēdinnī vidī ki'di zi kö'du kyēnyē ko'do, biya agamo'e ma ēdinnī kö'du kyēnyē ko'do. ⁴² Zē aku'dunnī zē mi wa'do, zē akudunnī hē nni konyo aba. ⁴³ Vidī a Wirī atanyinnī kaa kadra mi damöku a 'bu nni, owō'e kö'du ne, ēzē ēdi 'e mbili aba."

Mala kö'du 'ba wa koho

⁴⁴ "Damöku 'ba Wirī ēdi henye, kora maako i'ja wa na koho mi yaka. Mo ayöfu do mo gbo löhu. Mo na rakyenyi, i'bē wogo wasisi mati mo ēdi mo aba yaga, i'bē hulēhu wogo yaka nani gbo.

Mala 'ba ateye

⁴⁵ "Damöku 'ba Wirī ēdi kpa kaa henye. Kora maako ēdi bi koma kö'du dahabo

ma laka. ⁴⁶ Mati mo i'ja, mo i'bē wogo wasisi mati mo ēdi mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbo.

Mala 'ba kirī kyenze

⁴⁷ "Damöku 'ba Wirī ēdi kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kirī u'du wa 'ba kyenze kirī ēnni yaga mi föfö, mora iri dakyinē 'ba kyenze biya. ⁴⁸ Mati wa 'ba kyenze kirī ēdi ku ndo, zē otōnni yaga da göti alimannī gbo akaṅo zi mi kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinnī mi бага ēnni, mati anza na laka u'dunnī zē 'de möku. ⁴⁹ Atēdi mi ndundu 'ba daliṅo aba kaa nenye. Malayika ati'bēnni yaga akako'donnī vidī ma kyēnyē'e tēmi ma laka ⁵⁰ Aku'du zē mi wa'do 'ba koli ani zē akudunnī hē nni konyo aba."

Kö'du kyī ma koo aba

⁵¹ Yēsu ako'jo hē zē, iya henye, "Ayolo'e kö'du nenye'e ku?" Zē aya'bannī do mo iyannī, "Oo." ⁵² Here mo aya'ba do mo zi zē iya henye "Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma ayandi zē kö'du 'ba Damöku 'ba Wirī, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyi ma koo aba, yaga tēmi lo'bi ēni."

Omba Yēsu dē mi Nazereta
(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Mati Yēsu inde yada mala nenye'e ku, mo ila bi nani ⁵⁴ ēnyī i'bē hulēhu mi gawo 'bēni Nazereta. Mo ayēti kö'du mi bi 'ba mötu, mora zē ma owonnī kö'du yēti 'bomo ne, zē rakaga aba. Zē ako'jonnī kö'du, iyannī henye, "Here mo i'ja kö'du yolo mahere ne ta kila? Mora kö'du ko'do 'bomo ne'e? ⁵⁵ Mo ra dē wisi 'ba vo wakisē? Mariya ra dē ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona, mora Yudasi, zē ra dē na öndu mo'e? ⁵⁶ Emi mo'e ra dē ēdinnī alima kinye ne? Mo i'ja kö'du nenye biya ta kila?"

⁵⁷ Mora here, zē ombannī mo dē. Yēsu iya zi zē henye, "Nēbi oro ta ga bi ne biya nje mi gawo 'bomo vo dakota 'bomo ēti. ⁵⁸ Mo o'do kö'du ko'do dē ani, ga kö'du zē anza nni dē kö'du koma aba."

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi
(Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Mi kadra nani Heroda vo dakaṅo owō kö'du Yēsu mo ayada zi vo mi ² turu ēniye henye, "Tinyō Yowani Bapatisi ra ēnyī ku na didi." "Kö'du nere ra mo ēdi kyigo nenye aba, zi kö'du ko'do ne'e ko'do mo." ³ Kö'du Heroda ra kyere i'di kö'du zi Yowani kirī kida mo nyori aba ku'du mi kamba. Mo o'do kö'du ne ga kö'du Herodiya mbara 'ba öndu mo Pilipo. ⁴ Mi kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka zi yi

Herodiya koze.”⁵ Here Heroda omba zi mo kofo, mora ere kazi vidī 'ba Yuda'e ga kō'du zē asōsu 'bēnni Yowani ne nēbi ra.⁶ Here mī kadra ko'jo 'ba Heroda aba wuj'ē 'ba Herodiya olo komo vidī kayo. Heroda gbo rakyenyi aba⁷ alōmu zi mo, iya henye, “Malōmu ku zi ki'di zi yi wa ma ako'jo kō'du ga kō'du mo.”⁸ Here tēmi kō'du sōsu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, “i'di zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da ghenje ne.”⁹ Yere gbo kazi rakyenyi ga kō'du lōmu ma mo o'do ta da komo yingo 'bēni ne'e biya ne, mo i'di kō'du zi wuj'ē ne, da kō'du wa ko'jo 'bomo omba ku.¹⁰ Here mo i'di kō'du ikye da Yowani gbo mī kamba,¹¹ do mo ne ika mī ghenje mora i'di gbo zi wuj'ē ne, mo oba ika gbo zi ma ni.¹² Vo lō'bō a Yowani ayi injēnni yōku mo usu, mora zē i'bē ayadanni kō'du mo gbo zi Yēsu.

Yēsu i'di wakonyo zi vidī kayo

(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

¹³ Mati Yēsu owo kō'du Yowani, mo oso ani mī tōṅbō, ēnyi i'bē ga bi mbiya na bi dēni. Here vidī owonni kō'du mo ēnyi ilanni gawo 'bēnni, i'bēnni ga ndi mo aba ta akaṅo.¹⁴ Yēsu ēnyi asi yaga tēmi tōṅbō, mati mo ongo vidī kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndo na kō'du sōsu ga kō'du zē, mo ako'jo zē ma na rakoo ne'e gbo.¹⁵ Hutaga nani aba, vo lō'bō 'bomo ayinni zi mo iyanni henye, “Bi ku ra hutaga bi nenyē bi mbiya ra, utu vidī ne'e liṅo mī'bēnni wakonyo kogo zi nni.”¹⁶ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Zē mī'bēnni dē. 'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zē konyo.”¹⁷ Zē aya'banni da me'do, iyanni henye, “Wa biya ma dēdi mo aba kinye mangolō'bo muyi kyenze riyō.”¹⁸ Yēsu iya zi zē henye, “Ika'e zē zi ma kinye.”¹⁹ Mo i'di kō'du gbo zi vidī ne'e limanni akaṅo da loma, mo oba mangolō'bo muyi kyenze riyō ne aba, ongo bi riyē o'do o'wō'di zi Wiri. Mo owe mī mangolō'bo ne'e i'di zē gbo zi vo lō'bō'e, vo lō'bō i'di zē gbo zi vidīye.²⁰ Vidī biya onyo o'wōnni mora vo lō'bō obanni бага 'butē damoriyō ndo na koo wa ma oso.²¹ Watiti 'ba vidī kora ma onyōnni wa ne, ēdi kpulukumuyi vidī, mbara gisisi eti iti dē.

Yēsu alasi ta da wini

(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

²² Here Yēsu i'di vo lō'bō'e tēkyinni mī tōṅbō ti'bēnni dagba kapa fōfō moto, mora mo iya vidī ne'e mī'bēnni 'de.²³ Ta pēti utu vidī ne'e ku, mo i'bē da lutu riyē kuti ni aba amōtu. Mati hutaga olo, Yēsu ēdi gbo ani kuti ni aba.²⁴ Mī kadra ne tōṅbō ēdi ku na koo mī kutē wini 'ba fōfō rē ni koho kazi wini kagba, ga kō'du buluku ēdi aluku zo ki'di zi mo.²⁵ Tēmi kutē kadra

wota, modaka aba mī da mūdō, Yēsu ayi zi vo lō'bō'e lasi aba ta da wini.²⁶ Mati zē ongonni mo ēdi alasi ta da wini, zē na tere. Zē iyanni kudu aba na tere henye, “Ne gīlilō 'ba yōku ra.”²⁷ Yēsu ame'do kandi zi zē iya henye, “Uku mī ye, ne ma ra, ere'e dē.”²⁸ Here Petero ame'do riyē iya henye, “Yere ēzē ēdi tīnyō yi ra i'di kō'du zi ma ti'bē ta da wini zi yi ani.”²⁹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Ayi.” Petero asi yaga tēmi tōṅbō ayeto gbo ti'bē ta da wini zi Yēsu.³⁰ Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lēndi akaṅo mī wini. Mo udu “Ayomo ma Yere.”³¹ Kandi Yēsu akako Petero kala ni aba, iya zi mo henye, “Ēdi kō'du koma aba tisiwa. Kō'du a'di dē yi jijiji go mo?”³² Here zē 'dō riyō ēkyinni mī tōṅbō, buluku o'wo gbo.³³ Here zē ma mī tōṅbō ne'e ayetonni Yēsu, iyanni henye, “Tīnyō yi Wisi 'ba Wiri ra.”

Yēsu ako'jo vo rakoo mī Genesereta

(Mk. 6:53-56)

³⁴ Zē umunni kyēti 'ba fōfō ayinni gawo 'ba Genesereta,³⁵ ani vidī ayolōnni Yēsu gbo, zē utunni kō'du zi vidī 'ba rakoo'e biya kpo tara gawo nani, ikanni zē gbo zi Yēsu.³⁶ Zē alenzenni mī zi kila zē mati koo aba ne, gbi nje zi ha bongoo omo kisa, zē biya ma isenni ne, ako'jo zē gbo ṅbala.

15

Kō'du yandi 'ba wa ṅbala ti'da aba

(Mk. 7:1-13)

¹ Kya 'ba Farsiye nni vo komoyandi 'ba kō'du ki'di eti, ayinni ta Yerusalema zi Yēsu, ako'jonnī ho mo, iyanni henye,² “Kō'du a'di vo lō'bō 'bēyiye o'wōnni kō'du ki'di ma kyedre 'beze ilanni zi ze ne dē? Akaka kala nni dē tēmi gēri ma laka gba kazi wakonyo.”³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Mora kō'du a'di o'wo'e kō'du a Wiri dē, iriye ga ndi kō'du yandi 'be'e?”⁴ Kō'du Wiri iya henye, “O'wo 'bu yi ma yi aba. Vidī ma asēnē 'bu ni mandere ma ni aki'di mo zi kofo.”⁵ Mora ayandi 'e henye, ēzē vidī maako ēdi wa aba, mo me'do zi 'bu ni konyi mandere ma ni. Mora iya henye, nenyē 'ba Wiri.⁶ Mo omba dē zi 'bu ni to'wo. Tēmi gēri ne o'wo'e kō'du ki'di a Wiri dē, ga kō'du zi ga ndi kō'du yandi 'be ra kīri.⁷ 'E vo komokandi ne'e, kō'du 'ba Yisaya ēdi tīnyō, kaa ma mo iya kō'du ga kō'du kō'do 'be'e.”

⁸ Wiri iya henye, “Vidī nenyē'e o'wōnni ma me'do hē nni aba, di'di zē tīnyō na koo tara ma.⁹ Here anza na laka zi zē ma yeto, ga kō'du ēdinni kō'du ki'di 'ba vidī kōndu ra yandi mo kaa kō'du ki'di ama.”

Wa mati ēdi vidī kō'do na ti'da

(Mk. 7:14-23)

¹⁰ Yésu ako'jo vídì kayo zi nī iya zi zē henye, “Owo'e, ayolò'e.” ¹¹ Anza dē wa ma i'bě ta ha vídì mī mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da” ¹² Here vo lō'bō omo ayinnī zi mo iyannī henye, “Ayolò'e ku henye ere, Farasi anzannī dē na rakyenyī mī kō'du kiya 'bēyī ne?” ¹³ Yésu aya'ba da me'do iya henye, “Wevo mati 'bu komoriyē ra dē yī akotò 'de.” ¹⁴ “Asōsu'e kō'du zē dē. Zē vo dagba 'ba vo komokōndu. Èzē kora vo komokōndu maako akoko vo komokōndu agamo, zē 'dō riyō akalēpinni mī wogo.” ¹⁵ Petero ēnyī ame'do riyē iya henye, “Ayada mī i'jō me'do ne te zi ze.” ¹⁶ Yésu iya zi zē henye, “Anza'e dē gba ndrē na komokandi ta da oka'e.” ¹⁷ Ayolò'e dē? Wa ma i'bě ta ha vídì i'bě mī mo mora gbo yaga tēmī ida ro mo. ¹⁸ Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tēmī di'di, ne wa ma o'do vídì na ti'da ¹⁹ Tēmī di'di mo ayi kō'du sōsu ma kyēnyē, ma akī'di mo zi wa kofu, ndoro ko'do, kō'du kyēnyē maako'e ko'do mo aba, zi wakolò, ndondo, kō'du kyēnyē kiya ra oka'e.” ²⁰ Nenyē'e wa ma ēdinnī vídì ko'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zē iyannī ne, o'do vídì dē na ti'da.”

*Koma 'ba mbara tēmī Kanana
(Mk. 7:24-30)*

²¹ Yésu ila bi nani ēnyī i'bě dakaño ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba. ²² Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ènyī udu riyē, iya henye, “Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jē ama ēdī dakyikyī aba, mī riti kyedre.” ²³ Yésu iya me'do ako dē zi mo. Vo lō'bō 'bomo ayinnī zi mo alenzenni mo iyannī henye, “Ore mo 'de, mo ēdī ga ndi ze kīrī kporo nenyē ko'do aba.” ²⁴ Yésu aya'ba do mo iya henye, “Utu ma nje zi vídì 'ba Yiserele'e ma olunni.” ²⁵ Mati here ne, mbara ne ayi alēpī ndi mo. Mo iya henye, “Akonyi ma Yere.” ²⁶ Yésu aya'ba do mo iya henye, “Anza dē na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihīye.” ²⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, “Ne tīnyō Yere, wihī ēdinnī kpa wakonyo ma oso alēpī ta da tarabiza 'ba kyedre 'bēzē 'e ne konyo.” ²⁸ Yésu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Yi mbara 'ba kō'du koma kyedre aba. Mī kadra tisi nani wu'jē omo ako'jo rē nī gbo.”

Yésu ako'jo vídì kyo

²⁹ Yésu ila bi nani ēnyī i'bě na konda ta da kapa fōfō 'ba Galilaya. Mo ēkyī da lutu alima akaño. ³⁰ Vídì kayo ayinnī zi mo, ikanni aba, vo keñe, vo komokōndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vídì rakoo maako'e kyo ma i'dinnī zē ndi Yésu, mo ako'jo zē gbo. ³¹ Vídì ne'e na rakaga ma ongōnni vo ha ngulu ēdī ku ame'do, vo ka'bo ku na

laka, ma keñe ēdī ku alasi, vo komokōndu ēdī ku bi kongo, ayetonni Wiri 'ba Yiserele gbo.

*Yésu i'di wakonyo zi vídì kyedre kayo
(Mk. 8:1-10)*

³² Yésu ako'jo vo lō'bō 'bēnyē zi nī iya zi zē henye, “Ma rasōsu aba ga kō'du vídì nenyē'e, ga kō'du zē ēdinnī ku ma aba, kō'do wota aba yaanya aba anzannī dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kō'du atēdinnī na riti ta da gēri 'bēzē liño.” ³³ Here vo lō'bō 'bomo ako'jonnī ho mo iyannī henye, “Da kī'ja ze wakonyo kyo mī da lēpī nenyē zi kī'di zi vídì kayo nenyē'e ta kila?” ³⁴ Yésu ako'jo hē zē iya henye, “Èdiye mangolò'bo aba ndō?” Aya'bannī do mo iyannī henye, “Mangolò'bo madomoriyō nzoyi, kyenze ēdī tisiwa.”

³⁵ Yésu iya kō'du gbo zi vídì kayo ne zi limanni akaño dakaño. ³⁶ Mo oba mangolò'bo madomoriyō kyenze ne aba o'do ówō'di zi Wiri, owe mī zē i'di zē zi vo lō'bō'e, vo lō'bō'e i'di zē zi vídì ne'e. ³⁷ Zē onyōnni mora o'ōnni. Here vo lō'bō obannī kori madomoriyō ndondo na nzoyi ma oso. ³⁸ Watiti 'ba vídì kora ma onyōnni ēdī 4,000 vídì mbara gisisi eti iti dē. ³⁹ Mati Yésu utu vídì ne'e ku 'de, ēkyī mī tōñbō i'bě mī dakaño 'ba Magadoni.

16

*Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba kō'du ko'do
(Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)*

¹ Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinnī zi Yésu ombannī zi mo yonzo ako'jonnī ho mo kō'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wiri ra omba da kō'du zi mo. ² Mora Yésu aya'ba do mo iya henye, “Èzē kadra ēdī ku loso, iya 'e henye, 'Dēdī ku ti'bě zi komo bi laka kī'ja, ga komo bi ēdī na kahi.’ ³ Nbo da mindō aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kō'du komo bi na kahi a'ba na kōndu.’ Aka me'do'e kō'du 'ba komo bi ne bi kongo aba komoriyē, mora o'bo'e me'do dē kō'du kyinē 'ba kadra ne'e. ⁴ Hala kō'du kyēnyē vídì ma ndenyē ne kazi Wiri. Ako'jo 'e ha ma ga kō'du ko'do? 'E'e, kō'du ko'do ma aki'di zi ye nje kō'du ko'do 'ba Yona.” Here Yésu ila zē ēnyī i'bě wēni 'de.

*Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti
(Mk. 8:14-21)*

⁵ Mati vo lō'bō'e umu nī kyēti fōfō maaga mo, kō'du mangolò'bo ölu ta dē zē zi kobanni aba. ⁶ Yésu iya zi zē henye, “Andire'e ēdī 'e bi kida aba kō'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti.” ⁷ Zē ayetonni gbo me'do na ga rē nni iyannī henye, “Mo iya kō'du ne ga kō'du doba 'e mangolò'bo maako dē.” ⁸ Yésu ayolò kō'du ma zē

ëdinni kiya ne, here mo ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du a'di ëdiye ame'do na ga re 'e kö'du mangolö'bo ma anza dë? Hala ëdiye koma tisi aba. ⁹ Gba ayolö'e dë? Mangolö'bo muyi ma minye mi mo kö'du vidí kora kpulukumuyi ne dë? Korí ndö ma oso'e? ¹⁰ Mora ëdi hala kö'du mangolö'bo madomoriyö kö'du vidí kora kpulukusowo ne? Korí ëdi ndö ma oso'e? ¹¹ Hala ayolö'e dë manza dë ame'do zi ye kö'du 'ba mangolö'bo? Ongö'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke ëti. ¹² Here vo lö'bö ayolö'nni mo anza dë kö'du ne kiya zi ga rë nni kongö kazi mangolö'bo ma o'do langa aba, wëni ga kö'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke ëti."

Petero Iya Yësu ra Korisito
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Yësu ënyi i'bë daliŋo ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipino, bi ma mo ako'jo ha vo lö'bö 'bëniye iya henye, "Eyi ra vidí ëdinni akiya mo Wisi a Vidí?" ¹⁴ Zë aya'banni do mo iyanni henye, "kya vidí maako'e iyanni henye, Yowani Bapatisi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'bënni Yeremaya ra mandere kya 'ba nëbi maako." ¹⁵ Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma eyi?" ¹⁶ Simona Petero ënyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wirí widi." ¹⁷ Yësu ënyi aya'ba do mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kö'du, tünjö nenyé ayi dë zi yi kazi vidí köndu maako. 'i'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyë. ¹⁸ Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbi le koli o'bo dë zi do mo kohe. ¹⁹ Maki'di gbalaka 'ba Damöku 'ba Wirí zi yi, kö'du ma ida dakaŋo kinye, akida kpa komoriyë, kö'du ma inga dakaŋo kinye, akinga kpa komoriyë." ²⁰ Here Yësu ise go mo zi vo lö'bö 'bëni ne'e mayadanni dë zi vidí kölö maako ni Korisito ra.

Yësu ame'do kö'du riti 'bëni koli aba
(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Mi kadra nani zo dagba Yësu ayeto kiya kö'du riti 'bëni koli aba zi vo lö'bö 'beniye kazi koho, iya henye, "Makati'bë mi Yerusalema mora matëdi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di ëti. Aki'dinni ma zi kofo, mora ta pëti ko'do da wota aba, matënyi na didi." ²² Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, "Anza here Yere, kö'du ne mo'do rë ni dë zi yi." ²³ Yësu opi komo ni da Petero iya nenyé, "Eyi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mi gëri ama, ga kö'du sösu 'bëyi ne ayi dë kazi Wirí, mora kazi kö'du ko'do 'ba vidí köndu." ²⁴ Mora here, Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, "Ezë vidí maako

omba tayi zi ma, kö'du mo mölu ta do mo, minjë taka 'bëni malö'bo ga ma. ²⁵ Vidí ma omba zi didi 'bëni yomo akayölu mora vidí ma ayölu didi ni kö'du ma aki'ja. ²⁶ Vidí atëdinni wa aba ezë zë irinni damöku ne biya mora ayölu didi nni? Anza here dë. Waako anza ani dë zi ki'dinni zi didi nni ya'ba mo aba. ²⁷ Kö'du Wisi 'ba Vidí omba ku zi tayi mi bikanyi kyedre 'ba 'bu ni malayika ëni ëti, mora mo aki'di biriti zi vidí maako mi kö'du ko'do 'bomo. ²⁸ Miya zi ye henye, kya vidí maako'e ëdinni kinye akolinni dë, zë akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidí mi damöku 'bëni."

17

Yësu ofo rë ni

(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Tapëti ko'do modaka aba, Yësu oba Petero, Yemisi öndu ni Yowani aba, ënyi i'bënni riyë da döku konda na bi dë nni. ² Mati zë ëdinni bi kongö rakofö ayi zi Yësu, komo mo ëdi alaka kaa kadra, bongö 'bomo ofo rë ni na kanyi. ³ Vo lö'bö wota ne'e, ongonni Mosa nni Eliya aba, ëdi ame'donni Yësu ëti. ⁴ Petero ame'do riyë zi Yësu, iya henye "Yere, ëdi na laka ze kinye. Ezë omba, ma kuvö gövö wota kinye. Kölö zi yi, kölö zi Mosa, mora kölö zi Eliya." ⁵ Mati mo ëdi gba ame'do, foli laaka ayi o'ro riyë dë zë, gu aa tëmi foli iya henye, "Nenyé gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e do mo." ⁶ Mati vo lö'bö owonni me'do ne, zë na tere umë rë nni na mi yöfu dakaŋo. ⁷ Yësu ënyi ayi ise rë zë, iya henye, "Eyiye riyë, ere 'e dë." ⁸ Here zë ongonni bi riyë i'janni vidí maako dë, du Yësu kuti ni aba. ⁹ Mati zë ëdi tasinni akaŋo ta da döku, Yësu iya zi zë henye, "Ayada'e dë zi vidí maako kö'du mati ongo'e ne, le ezë Wisi a Vidí ënyi ku tëmi koli." ¹⁰ Vo lö'bö ako'jonní ha Yësu iyanni henye, "Kö'du a'di vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye, iyanni henye ere, Eliya ra atayi dagba?" ¹¹ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Eliya ra ëdi tayi dagba, mo akako'jo wasisi nzo. ¹² Mayada zi ye henye, Eliya oko ku nzo, vidiye ra ayolö'nni mo dë o'donni mo kaa zë omba nni. Tëmi gëri kölö ne zë ako'donni Wisi 'ba Vidí kpa here." ¹³ Vo lö'bö ënyi ayolö'nni mo ëdi ame'do zi nni ne, kö'du 'ba Yowani Bapatisi.

Yësu ako'jo wisi kora dakyikyí aba
(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zë a'banni zi vidí kayo ne'e, kora maako ayi zi Yësu alodro da womo ni aba akaŋo komo Yësu, ¹⁵ iya henye, "Yere, i'di miyi mëyi ra wisi ama ne. Mo ëdi koo nöki aba na kyënyë, ëdi mo kumë kadra maako aba mi wa'do, mandere mi wini.

16 Mika mo zi vo lö'bö 'bëyiye, o'bönni dë mo k'o'jo." 17 Yësu aya'ba do mo, iya henyë, "E vidî kazi koma kö'du kyënyë aba ne'e, omba 'e zi ma tedi eti le ndala aba? Omba'e zi ma lima eti le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma." 18 Yësu i'di kö'du zi dakyikyî ne, ënyi asi gbo yaga tara wisi ne, mi kadra nani ako'jo mo gbo. 19 Vo lö'bö ayinni zi Yësu liya ako'jonnî ho mo, iyanni henyë, "Kö'du a'di dore ze dakyikyî dë go mo yaga?" 20-21 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henyë, "Miya zi ye henyë, ëzë ëdiye koma aba kaa kofö masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenyë henyë, 'î'bë ta kinye nani!' ati'bë. Ako'do'e wa biya."

Yësu ame'do löhu ga kö'du koli 'bëni
(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

22 Mati vo lö'bö 'ba Yësu ayi atoto rë nni ku biya mi Galilaya, Yësu iya zi zë henyë, "Wisi 'ba Vidî omba ku ki'di mo zi vidî 23 akofonnî mo, kö'do da wota aba mo atënyi na didi tēmi koli." Vo lö'bö'e na rasösu ga kö'du mati Yësu iya akofo ni ne.

'Be'bele kopi mi yëkëlu 'ba Wiri

24 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni eti ayinni mi Kaparanamo, vo 'be'bele kö'du 'ba yëkëlu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henyë, "Vo komoyandi 'be'e ëdi 'be'bele loko 'ba Wiri kopi?" 25 Petero aya'ba do mo, iya henyë "E'di here." Mati Petero i'bë liŋo, Yësu ame'do dagba, "Simona, kö'du sösu 'bëyi a'di? Eyi ra ëdinni 'be'bele kopi zi yeree 'ba dakaŋo nenyë? Vo gisi 'ba dakaŋo'e ra kodo tu'dë maako'e?" 26 Petero aya'ba do mo iya henyë, "Vo leze'e ra." Yësu aya'ba do mo iya laka, "Gisi 'ba dakaŋo'e opinni dë. 27 Domba dë zi vo 'be'bele kö'du ne'e kö'do mo zi tēnyinni na kamo. I'bë mi föfö kyanze kiri. Oto yaga dagba kyanze mati iri ku ne, ayëhu ho mo aki'ja kōhi ŋbiriri kyō kö'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'bëyi aba. Oba zë opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

Eyi ra kyedre ndra?
(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

1 Mi kadra nani vo lö'bö ayinni zi Yësu ako'jonnî ho mo, iyanni henyë, "Eyi ra 'bëni na kyedre mi damöku 'ba Wiri?" 2 Yësu ako'jo wisi i'di mo atoro komo zë, 3 Mora iya henyë, "Miya zi ye tinyö, ëzë ofo re 'e dë kaa gisisi mi di'diye, ödu'e dë mi damöku 'ba Wiri. 4 Vidî ma kyedre mi damöku 'ba Wiri ra mati aya'ba rë ni tisi kaa wisi nenyë. 5 Eze vidî mati iri wisi kaa nenyë kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku."

Kö'du yonzo zi kö'du kyënyë ko'do
(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

6 "Eze vidî maako o'do wisi kölo tēmi gisisi nenyë'e mo oma mi kö'du kyënyë kö'do, ëdi na laka kö'du vidî nani zi yitö kyedre 'ba wakuhu kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne. 7 Atedi na riti zi vidî 'ba damöku nenyë, kö'du wa maako mati ëdi zi kö'do zë zi kö'du kyënyë kö'do. Wa ne ako'do rë nni 'duwi, atedi na riti zi vidî mati i'di zë zi rë nni kö'do ne. 8 Eze kala yi mandere ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë kö'do, ikye u'du 'de yaga. E'di na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu. 9 Eze komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë kö'do, oto u'du 'de yaga. E'di na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kölo ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena."

Mala kö'du tölu 'ba timelë
(Lk. 15:3-7)

10-11 "Komo'e medî re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henyë, malayika 'bëzë ëdi 'duwi ŋburu komo 'bu ma komoriyë. 12 A'di ra asösu 'bëyi eze vidî kora ëdi timelë aba lamikölö, ma kölo ölu tēmi zë ako'do? Mo akila ma lamikölö 'butëmodomosoowo domomodomosowo bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma timelë mati ölu ne dë ya? 13 Eze mo i'ja ku, mayada zi ye henyë, mo atedi rakyenyi aba ndra kö'du timelë kölo ne ta da ma lamikölö 'butëmodomosoowo domomodomosowo ma ölunnî dë ne. 14 Tēmi gērî kölo ne, 'bu'e komoriyë omba dë zi ma kölo tēmi zë zi tölu."

Öndu mandere emi ma o'do kö'du kyënyë

15 "Eze öndu yi o'do kö'du kyënyë zi yi, i'bë ayada kö'du kyënyë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje tēmi kutë'e. Eze mo owo kö'du 'bëyi ne ku, ayomo mo ku tēmi kö'du kyënyë kö'do. 16 Eze mo owo kö'du 'bëyi ne dë, oba kölo mandere riyö vidî kya mo'e yi aba, kö'du wa sösu ne zi vo hu kö'du dorö tēdinni riyö, mandere wota kaa mati kö'du yöru iya. 17 Eze mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidî 'ba kanisa. Ndundu mo aba eze mo owo da vidî 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du."

Kö'du kida kö'du kinga aba

18 "Tinyö mayada zi ye henyë, kö'du mati ida ku mi dakaŋo kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakaŋo kinye, akinga kpa komoriyë. 19 Mayada kyō zi ye, eze vidî riyö tēmi 'e dakaŋo nenyë omba da kö'du wa mati amötu'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye."

20 Ēzē vidī riyo mandere wota atoto rē nni bi kōlō mī ru ma, ma mēdi zē ēti.”

Mala 'ba vo kalima kazi kō'du kila zi oka nī

21 Petero ayi zi Yēsu ako'jo hō mo iya henye, “Yere, ēzē ōndu ma ēdi nduwē kō'du kyēnyē kō'do ra ma makila mo da ndō? Modomoriyō?” 22 “Ē'e,” Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Anza madomoriyō, 'butēmodomoriyō domomodomoriyō, 23 ga kō'du damōku 'ba Wiri ēdi here. Kadra maako aba, yere maako omba zi kō'du kōhi 'ba vo kalima 'bēniye mati obanni kazi nī kongo. 24 Mati mo ayeto ku zi kō'do mo here, ma kōlō tēmī zē ika 'bēni zi mo atiti go mo miliyōnī pawono. 25 Vo kalima ne anza wa aba kyo dē, zi kōhi ōmo ne kopi. Yere i'dī kō'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo ēdi mo aba kō'du zi yōngu ne kopi mo aba. 26 Vo kalima ne alōdro domo nī aba komo yere, ala'ba rē nī iya henye, 'Miyī mēyi ra ma, ma kopi wa 'bēyi ne biya zi yi.' 27 Yere gbo rasōsu aba kō'du mo, ila mo tēmī yōngu ne, ila mo i'bē gbo.”

28 “Kora ne ēnyi i'bē andosi dē nni, vo kalima oka nī mati oba kōhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo n̄birī, iya zi mo henye, ‘Opi yōngu ama gē yi ne.’ 29 Vo kalima oka mo ne alōdro akaŋo ala'ba rē nī zi mo iya henye, ‘Miyī mēyi ra ma, ma kopi zi yi.’ 30 Mo omba dē ēnyi u'du mo mī kamba le mo akopi yongu ne. 31 Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongōnnī kō'du mati o'do rē nī ne, zē rasōsu aba, ēnyi i'bē ayadanni kō'du ne gbo biya zi yere. 32 Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, ‘Yi vo kalima kyēnyē ra, mila yi kō'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kō'du ala'ba rē yi zi ma. 33 Here kaa atēdi mikyēyi aba ra oka yi ne kaa mati mo'do mikyēyi zi yi ne.’ 34 Here yere gbo na kamo usu vo kalima ne mī kamba zi riti ki'di zi mo le ēzē mo opi yongu ne ku biya.” 35 Yēsu i'dī dō mo gbo zi zē iya henye “Ne ēdi kō'du mati 'bu ma komoriyē ako'do zi ye, ēzē ila'e ako'e dē tēmī di'diye.”

19

Yēsu ayandi kō'du ga kō'du 'ba mbara yēyi

(Mk. 10:1-12)

1 Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyi i'bē mī dakaŋo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene. 2 Vidī kayo alō'bōnnī ga ndī mo, mo ako'jo zē gbo ani.

3 Kya 'ba Farasi maako'e ayinnī zi mo, ayonzonnī zi mo kuyi kō'du ko'jo aba, iyannī henye, “Kō'du ki'di 'beze akila vidī kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo

omba?” 4 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ako'jo'e kō'du yōru ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wiri i'dī vidī kora mbara aba? 5 Wiri iya henye, ‘Ga kō'do ne, vidī kora akila 'bu nī, ma nī akadroko rē nni mbara 'bēni aba, zē riyo ne atēdinnī na wa kōlō.’ 6 Here anzanni dē kpe riyo, atēdinnī kōlō. Vidī maako inye mī wa mati Wiri adroko ku bi kōlō ne dē.”

7 Farasiye ako'jonnī hō mo iya henye, “Kō'du a'di Mosa i'dī kō'du zi vidī kora waraga 'ba rayēyi yōru, ki'di zi mbara 'bēni mo kore 'de?” 8 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Mosa i'dī kō'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kō'du de 'e na kyigo zi yandi. Anza dē here, tēmī kadra mati bi o'do rē nī. 9 Mayada zi ye henye, ēzē kora maako ayēyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ēzē mo iri mbara maako.”

10 Vo lō'bō 'bomo'e iyannī zi mo henye, “Ēzē ēdi ne kō'du mati mī kutē kora mbara 'bēni aba, here, vidī moze mbara dekpe.” 11 Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Kō'du yandi nenye anza dē zi vidī biya, nje zi zē mati Wiri i'dī here. 12 Vidī kora na limu kō'du o'jo zē here. Maako'e vidī ra o'do zē here, maako'e ombannī dē mbara koze ga kō'du 'ba damōku 'ba Wiri. Mo mati ato'bo da kō'du yandi nenye komba, mo'do here.”

Yēsu i'dī ya'da zi gisisiye

(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

13 Kya vidī maako'e ikanni gisisi zi Yēsu kala nī ki'di dē zē zi mōtu kō'du zē, vo lō'bō 'bomo ayatannī vidī ne'e. 14 Yēsu iya zi zē henye, “Ila'e gisisi mayinnī zi ma, ayata'e zē dē, ga kō'du damōku 'ba Wiri ra kaa nenye'e.” 15 Mo i'dī kala nī dē zē ila zē i'bē wēni gbo.

Wisi kora obi ma wa aba kyo

(Mk. 10:17-31; Lk. 18:28-30)

16 Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yēsu ako'jo hō mo iya henye, “Vo komoyandi, kō'du laka a'di ra ma ko'do zi ma didi n̄buru ki'ja?” 17 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Kō'du a'di ako'jo ha ma kō'du wa ma laka? Mo ma laka ēdi nje kōlō. Iri ga ndi kō'du ki'di ne, ēzē omba zi tōdu mī didi ma n̄buru.” 18 Mo ako'jo kō'du iya henye, “Kō'du ki'di a'di?” Yēsu ēnyi aya'ba dō mo zi mo iya henye, “Ofo vidī dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vidī maako dē na ndōndo, 19 ōwo 'bu yi ma yi aba, o'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yi.” 20 Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Mowo kō'du ki'di ne'e ku biya. A'di ra omba gba zi ma ko'do?”

21 Yēsu iya zi mo henye, “Ēzē omba zi yi zi tēdi n̄bala, i'bē ogo wa mati ēdi mo

aba ne biya yaga, i'di kōhi mo zi vo leriye, atēdi wa aba kyo komoriyē, ta pēti mo ayi alō'bō ga ma.”²² Mati kora ne owo kō'du ne here, ēnyī i'bē na rasōsu ga kō'du mo wa aba kyo.

²³ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye henyē, “Mayada zi ye, atēdi na kyigō zi vidī ma wa aba kyo zi tōdu mī damōku 'ba Wiri. ²⁴ Miya lōhu zi ye henyē; ēdi na kyigō ndra zi vidī ma wa aba kyo zi tōdu mī damōku 'ba Wiri, ta da jemele tōdu kpuru tēmi ogo 'ba ibira.”

²⁵ Mati vo lō'bō owonnī kō'du ne, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henyē, “Mora here ne, ēyī ra akayomō?”
²⁶ Yēsu ongo bi mbīyī dē zē aya'ba dō mo iya henyē, “Wa mahere ne, vidī o'bo dē kō'do. Wiri ra ato'bo kō'do mo biya.”
²⁷ Petero ēnyī ame'do riyē, mo iya henyē, “Ongo te, dila wasisi ku biya kō'du lō'bō gē yī. A'di ra datēdi ze mo aba?”

²⁸ Yēsu iya zi zē henyē, “Mayada tīnyō zi ye Wisi a Vidī alima ku da kyiti 'bēni bikanyi laka 'bomo mī daliŋo kyī. Vo ga ndī ma 'butē dōmoriyō 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dē gisi 'ba Yiserele 'butē dōmoriyō ne. ²⁹ Vidī mati ila loko, ōndu'e, ēmiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kō'du ma aki'ja lami da kyo aki'di didi ma ŋburu ŋburu zi mo. ³⁰ Yaanya aba zē mati kyo dagba ne atēdinnī hulēhu, yaanya aba zē ma kyo hulēhu ne, atēdinnī dagba.”

30

Mala 'ba vo lō kō'do'e mī yaka

¹ “Damōku 'ba komoriyē ēdi henyē. Kora maako ēdi, mo ēnyī gbo da mūdō aba ti'bē vidī vo lō kō'do'e koma, zi lō kō'do mī yaka ēnī. ² Mo omba da kō'du zi kōhi ŋbiriri kopi mo zi zē mī kō'do kōlō, utu zē gbo lō kō'do mī yaka ēnī.”

³ “Mo ēnyī i'bē lōhu bi 'ba wakogo, kadra mamodomosowo aba i'ja kya vidī kora maako ēdinnī tōro ani ŋbō kazi lō.”

⁴ Mo ayada zi zē iya henyē, ‘i'bē'e kpa lō kō'do mī yaka ma kopi kōhi zi ye na laka.’
⁵ I'bēnnī gbo. Kadra 'butē dōmoriyō kadra wota aba, mo o'do kpa kō'du kōlō ne. ⁶ Ēdi kara zi kadra muyi mo ēnyī i'bē bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidī maako'e ēdinnī gba tōro ani ŋbō. Mo iya zi zē henyē, ‘Ēdi 'be'e atōro kadra loso de 'e kinye ŋbō kazi lō ga a'di?’
⁷ Zē aya'bannī dō mo iyannī henyē, ‘Vidī maako i'di lō dē zi ze.’ Mo iya henyē, ‘Laka i'bē'e lō kō'do mī yaka ama.’

⁸ “Mati kadra o'ko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lō kō'do'e iya zi mo henyē, ‘Ako'jo vo lō kō'do ne'e opi kōhi ēzē, ayeto zē mati ta da hulēhu ne, ndundu mo zē mati ma dagba.’
⁹ Vidī kora mati

ayetonni lō kadra muyi aba ne, opi kōhi ŋbiriri zi ma kōlō, kōlō. ¹⁰ Kora mati o'donnī lō dagba ayinnī zi kōhi 'bēnnī kīri, asōsunnī na kīrinnī ndra, ma kōlō opi kpa kōhi ŋbiriri kōlō. ¹¹ Zē irinnī kōhi 'bēnnī ēnyinnī agbōro vo kyeti yaka aba. ¹² Zē iyannī henyē, ‘Vidī kora nenyē'e mati o'donnī lō ta da hulēhu nje kadra kōlō, ze do'do lō kadra ŋbo da kadra kyētu ne, here ne opi kpa zi zē kaa mati opi ze ne?’”

¹³ “Vo kyeti yaka aya'ba dō mo zi ma kōlō tēmi zē iya henyē, ‘Owo te aboka ma mo'ba'e dē. 'E biya omba'e da kō'du zi lō kō'do, kadra kōlō ŋbo da kōhi ŋbiriri kōlō. ¹⁴ Yaanya aba oba kōhi 'be'e ne, i'bē'e liŋo. Momba zi ki'di zi kora mati o'do lō ta da hulēhu, kpa kyo kaa mati mī'di zi ye ne. ¹⁵ Here ne, manza dē dangōlō aba zi kō'do wa mati momba kō'do mo kōhi 'bama aba? Kōdo 'e na mī kumbē ga kō'du ma na laka?’”
¹⁶ Yēsu inde me'do 'bēni kiya mo aba henyē, “Here zē mati hulēhu atēdinnī dagba, mora zē mati dagba atēdinnī hulēhu.”

Yēsu ame'do ma da wota mo kō'du kōli 'bēni

(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Mati Yēsu ēdi ati'bēnnī mī Yerusalema, mo oba vo lō'bō 'bēni 'butē dōmoriyō dakapa nī, ame'do zi zē na liwo. Mati zē ēdi ati'bēnnī, mo ayada zi zē iya henyē, ¹⁸ “Owo'e te, dēdi ze ti'bē le mī Yerusalema, ani Wisi a Vidī aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'di ēti. Zē akikyenni vurē ro mo zi kōfo. ¹⁹ Zē aki'dinnī mo zi vo leze'e ako'donnī sawiya ro mo, aku'bōnnī mo, akatōtōnnī mo da taka. Mora kō'do da wota aba, mo atēnyī lōhu na didi.”

Kō'du ko'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba

(Mk. 10:35-45)

²⁰ Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bēni aba riyō zi Yēsu, alōdro komo mo ako'jo ho mo ga kō'du kō'do laka. ²¹ Yēsu ako'jo ho mo iya henyē, ‘A'di ra omba?’ Mo aya'ba da me'do iya henyē, “Korisito zi ma gisi kora riyō 'bama nenyē'e akalimanni da kala yī ma tiri ma gali aba mī damōku 'be.”

²² Yēsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henyē, ‘Ayolo'e wa mati ēdiye kō'du ko'jo go mo ne dē. Ato'bo'e kinjē riti mati momba zi kinjē ne?’ Zē aya'bannī da me'do iyannī henyē, ‘Dato'bo ze.’
²³ Yēsu ayada zi zē iya henyē, “Tīnyō akinjē'e riti 'bama ama, mora mo'bo dē kyigo aba zi kinzi vidī mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyē'e kō'du vidī mati 'bu ma ako'jo zi zē.”

²⁴ Mati kya 'ba vo lö'bö 'butë owonni kö'du ne, zë na kamo gisi öndu riyö ne eti. ²⁵ Yësu ako'jo zë biya bi kölö iya henye, "Ayö'le ku henye, vo daliño 'ba vo leze ne'e ödinni kalakonda aba dë zë, vo dagba'e ödinni ndra kalakonda aba. ²⁶ Here gëri mahere ne, manza dë mi kutë'e. Èzë vidí maako tēmī 'e omba zi tēdi kyedre, mo mēdi na vo lö'bö zi oka'e. ²⁷ Èzë vidí maako tēmī 'e omba zi tēdi na vo dagba mo mēdi na vo kalima 'bēyi. ²⁸ Kaa Wisi 'ba Vidí ayi dë zi vidí maako'e loo ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidí maako'e, didi ni ki'di zi vidí kayo yomo."

*Yësu ako'jo vo komoköndu riyö
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

²⁹ Mati Yësu vo lö'bö 'bēni eti enyinni ku ti'bë 'de ta Yerikö, vidí kayo enyinni ga ndi mo aba. ³⁰ Here kora vo komoköndu riyö mati eti alimanni dakapa gëri, owonni Yësu eti alaga ta da kapa, ayetonnī hē nni gbögbö, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyi mëyi re ze." ³¹ Here vidí kayo ne'e o'donni sawiya zi zë ayadanni zi zë iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zë agbögbö hē nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyi mëyi re ze."

³² Yësu ö'ö ako'jo zë, ako'jo hë zë iya henye, "A'di ra omba'e zi ma zi ko'do zi ye?" ³³ Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongö." ³⁴ Yësu na rasösu kö'du zë, ise komo zë kandi ongonni bi, mora alö'bönni gbo ga ndi mo.

21

Tödu 'ba Yësu mi Yerusalema

(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

¹ Mati Yësu vo lö'bö 'bēni eti okonni ku kara ra Yerusalema, zë ayinni Betehege da Döku 'ba Olivo ani Yësu utu vo lö'bö 'bēni riyö dagba. ² Kö'du kise nenye aba iya henye, "I'bë'e zi daliño mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi eni aba dakapa ni, inga'e zë ika'e zë zi ma. ³ Èzë vidí maako iya kö'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zë mo akila zë ti'bë kandi."

⁴ Kö'du ne o'do rë ni, zi kö'du mati nēbi iya ne tayi tinyö.

⁵ "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyöno, ongö'e vo damöku 'be'e eti tayi zi ye. Mo umbë dēni dē, eti taho da mokakya, wisi mokakya eti zë aba."

⁶ Here vo lö'bö ne i'bë o'donni kö'du ne te kaa mati Yësu ayada zi zë zi ko'do mo. ⁷ Zë, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni böngo 'bēni dë zë Yësu ëkyi gbo

do mo. ⁸ Vidí kayo o'ba böngo 'bēni da gëri, agamo'e ikyenni da ngora 'ba kaga o'banni zë da gëri. ⁹ Vidí kayo ne alaganni dagba komo Yësu, zë mati eti tayi 'bēni ta go mo, ayetonnī hē nni gbögbö, iyanni henye,

"Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wirī i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere,

wayeto zi Wirī."

¹⁰ Mati Yësu ödu mi Yerusalema, da vidí kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidí ako'jonnī kö'du iyanni henye, "Mo 'bēni eyi ra?" ¹¹ Vidí kayo aya'banni da me'do iyanni henye, "Nenye nēbi Yësu ra, tēmi Nazereta mi Galilaya."

Yësu i'bë ödu mi yékëlu 'ba Wirī

(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

¹² Yësu i'bë ödu mi yékëlu, ore vidí mati ödinni wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidí 'ba kahi kutrë, gba'da 'ba vidí mati ödinni atu'bu kogo eti. ¹³ Mora iya zi zë henye, "E'di na yöru mi kö'du yöru, Wirī iya ku henye, 'Loko 'ba Wirī ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofo'e ku na yöru 'ba rakoho 'ba vo logo'e."

¹⁴ Vo komoköndu vo ka'bo eti ayinni zi mo mi yékëlu 'ba Wirī mo ako'jo zë gbo. ¹⁵ Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di eti, enyinni na kamo mati zë ongonni kö'du ko'do mati Yësu eti ako'do ne, gisisi eti hē nni gbögbö mi yékëlu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi." ¹⁶ Zë ako'jo ni ha Yësu iyanni henye, "Owo kö'du mati ödinni akiya ne ku?" Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ö, mowo ku. Gba ako'jo'e kö'du yöru nenye dë? 'Ayandiye gisisi, gisisi eti zi wayeto ma laka ki'di.'" ¹⁷ Yësu ila zë enyi i'bë yaga tēmi gawo kyedre ne ko'do mi Beteniya.

Yësu asënë kyëlu

(Mk. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Tabi ta'ba 'bomo hulëhu mi gawo kyedre njo da mindö vere aba, Yësu na o'bo. ¹⁹ Mo ongö kaga kyëlu dakapa gëri, i'bë ro mo i'ja waako dë do mo du yëyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana logö dekpe löhu." Kandi kaga kyëlu ne akuyitru gbo. ²⁰ Vo lö'bö 'bomo ongonni kö'du ne iyanni henye, "Kaga kyëlu ne akuyitru kandi ga a'di?" ²¹ Yësu enyi aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada zi ye tinyö, ezë oma'e awiri de 'e dë, ato'bo'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyëlu ne. Anza nje ma ne dë, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenye, 'Enyi riyë u'du rë yi mi ranga, ako'do rë ni.'" ²² Èzë oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kö'du mo tēmi mötu."

*Kö'du ko'jo ga kö'du a Yësu**(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)*

²³ Yësu ayi hulëhu mi yëkëlu, mo ayandi kö'du, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti ayinni zi mo, ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Ayada dero zi ze edi wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?" ²⁴ Yësu aya'ba da me'do zi ze iya henye, "Ma kako'jo kö'du kolö ta he 'e, ezë aya'ba'e do mo ku zi ma makayada zi ye medii kö'du ne ko'do kalakonda 'beyi aba?" ²⁵ Kalakonda 'ba Yowani mati edi bapatisi ki'di mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wiri kodo kazi vidi?" Ze ayetonnii he nni wasa na ga re nni, iyanni henye, "Dakiya ze a'di?" Ezë daya'ba'e do mo diya'e kazi Wiri, mo akiya zi ze henye, "Mora kö'du a'di oma'e de mi Yowani?" ²⁶ Ezë diya'e henye, "Kazi vidi, ze na tere, ga kö'du ze biya dasosu Yowani ra nebii." ²⁷ Here ze aya'bannii do mo zi Yësu, iya henye, "Dayolo ze de." Mo aya'ba do mo zi ze iya henye, "Mayada de zi ye kalakonda 'ba a'di ra medii kö'du nenye'e ko'do mo aba."

Mala kö'du gisi kora riyö

²⁸ "Yaanya aba asosu'e kö'du a'di? Kadra maako aba kora edi gisi kora aba riyö. Mo enyi i'be zi ma kyedre ne iya zi mo henye, 'Wisi ama i'be loo ko'do mi yaka ndenye.' Wisi aya'ba da me'do iya henye, ²⁹ 'Momba de ti'be,' yaa, mo asosu de ni enyi i'be gbo."

³⁰ "Bu enyi i'be zi wisi agamo onyo kpa kö'du kolö ne. Wisi enyi aya'ba da me'do iya henye, 'Jo, kyedre ma ti'be,' loo ne ko'do mo, 'de i'be de. ³¹ Wisi ma vala temi gisi riyö ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?" Ze aya'bannii da me'do iyanni henye, "Wisi ma kyedre." Yësu iya zi ze henye, "Mayada zi ye, vo 'be'bele kö'du nni, vo rönyi eti, edi ti'bënnii damöku 'ba Wiri dagba komo'e. ³² Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye gëri ma laka zi ye kiri, oma e de mi mo. Vo 'be'bele kö'du vo rönyi eti ra omanni mi mo. Mati ongö'e mo gbi le, kpa oto de 'e de zi koma mi mo."

*Mala kö'du vo loo ko'do'e mi yaka 'ba lu'ju**(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)*

³³ Yësu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kanjo maako iyi lu'ju mi yaka, o'do resi kpo ta ro mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvö loko toro 'ba bi kongö. Mo ila yaka ne zi vo loo'e, i'be gbo bi yingö. ³⁴ Mati kadra 'ba wa toto ta yaka oko ku, mo utu vo kalima 'bëniye zi vo loo'e ga kö'du zi mi 'bëni mati inye ne koba."

³⁵ "Vo loo ne'e iri vo kalima ne'e, u'bönnii ma kolö, ofonni agamo, u'dunnii vere i'di

aba. ³⁶ Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima löhu kyo ta da ma dagba, vo loo ko'do ne'e o'donni ze kpa kaa ma dagba. ³⁷ Ndundu mo aba mo utu wisi 'bëni zi ze. Mo iya henye, "Tinyö ze akoronni wisi 'bama."

³⁸ "Mati vo loo ne'e ongonni wisi ne, iyanni henye, 'Nenye wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.' ³⁹ Ze irinni mo u'dunnii mo yaga temi yaka, ofonni mo."

⁴⁰ Yësu ako'jo he ze iya henye, "Yaanya aba ezë vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo loo ne'e?" ⁴¹ Ze aya'bannii da me'do iyanni henye, "Mo akofo kora 'ba kö'du kyenyë ko'do ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo ko'do maako'e, mati aki'dinnii zi mo wa mi yaka mi kadra ma laka." ⁴² Yësu iya zi ze henye,

"Ako'jo'e kö'du mati kö'du yöru iya ne de? 'Yitö mati vo wa ko'ba ombannii de, ofo ku na yitö ma laka ndra.

Nenye Yere ra o'do.

Kongö mo atëdi na laka."

⁴³ Yësu idra do mo iya henye, "Mayada zi ye, damöku 'ba Wiri akoba 'de kazi 'e, aki'di zi vidi mati akatananni loo ga laka. ⁴⁴ Vidi mati alëpi da yitö nenye, akolowe. Ezë yitö ne alëpi da vidi akanzekpe vidi nani." ⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nni Farasi eti owonni mala a Yësu ne, ayolonnii mo edi ame'do kö'du nni, ⁴⁶ ze ayonzonnii zi mo kiri. Mora ze erenni vidi kayo mati omannii mi Yësu mo nebii ra.

22*Mala 'ba karama 'ba oze*
(Lk. 14:15-24)

¹ Yësu ame'do löhu zi vidi temi mala iya henye, ² "Damöku 'ba Wiri edi henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi eni. ³ Mo utu vo lö'bö 'bëniye zi yada zi yingö mati omba ze ne zi tayinni mi karama ne, ze ombannii de zi tayi."

⁴ "Mo utu kya vo lö'bö ne'e kö'du kise aba zi yingö ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofö isa ama ma kyedre, matono aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mi karama 'ba oze.' ⁵ Yingö mati ako'jo ze ne ombannii de, i'bënnii ri mi loo enni maako'e. Ma kolö maako i'bënnii yaka eni, ma vere i'bënnii mi loko wakogo eni. ⁶ Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bönnii ze ofonni ze. ⁷ Vo damöku enyi na kamö utu vo kanya 'bëniye ofonni vo wa kofö ne'e, o'bo gawo kyedre 'bëze ne ti'de."

⁸ "Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye iya zi ze henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati mako'jo ze ne anzannii de na laka tayi. ⁹ Yaanya aba i'be'e da gëri ma kyedre ako'jo'e vidi kayo mati i'ja'e ze mayinni mi karama.' ¹⁰ Vo kalima enyi i'bënnii yaga da

gëri atotonni vidi mati zë i'janni biya, ma laka makenyë mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba."

¹¹ "Yere ënyi i'bë loko yingo ëniye kongo, mo i'ja kora maako usa bongö 'ba oze dë. Yere ako'jo hë mo iya henye, ¹² 'Aboka ma ödu hala kinye kazi bongö 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kö'du ako dë. ¹³ Yere ayada zi vo lö'bö 'bëniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndi mo aba u'du'e mo yaga mi bi köndu. Ani mo akudu hë ni konyo aba.'" ¹⁴ Yësu i'di dö mo iya henye, "Vidi kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dë."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi
(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi ënyi i'bë o'donni yere zi Yësu kuyi kö'du ko'jo aba. ¹⁶ Zë ënyi utunni kya 'ba vo lö'bö 'bënni, kya 'ba vidi 'ba Heroda ëti. Zë iyanni zi mo henye, "Vo komoyandi dayölo ku ëdi kö'du tünö ra yada. Èdi wa yandi tünö a Wirri ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dë. ¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösu? Èdi na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, ködo anza here dë?"

¹⁸ Yësu ayölo yere kyënyë 'bëzë ne, mo iya zi zë henye, "E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ëdiye ma kuyi kö'du yonzö aba?" ¹⁹ Ayada'e zi ma kahi 'ba 'be'bele mati ëdi kopi." Zë ikanni kahi ne zi mo. ²⁰ Mo ako'jo hë zë iya henye, ²¹ "Komo ëyi ra ru mo aba nenye?" Aya'banni da me'do iyanni henye, nenye koma Siza ra ru mo aba. Yësu iya zi zë henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wirri wa 'ba Wirri." ²² Mati zë owonni kö'du ne, zë na rakaga zë ilanni mo ënyi i'bënni gbo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba tënyi tëmi koli
(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Sadeke'e ma omanni vidi ënyi dekpe tëmi koli, zë ayanni zi Yësu iyanni henye, ²⁴ "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, öndu mo moba mbara lu'bë ne, zi zë gisisi ko'jo mi ru 'ba kora mati oli ne. ²⁵ Yaanya aba ne gisi öndu ëdinni madömoriyö kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bë ne zi öndu ni. ²⁶ Kö'du ne o'do rë ni kpa here zi öndu ma riyö ma wota ndundu mo zi zë madömoriyö ne biya. ²⁷ Ndundu mo aba, mbara ne oli gbo. ²⁸ Yaanya aba ne, mi ko'do mati yöku atënyinni na didi, mo atëdi mbara 'bëyi? Zë biya ozenni mo."

²⁹ Yësu aya'ba dö mo zi zë iya henye, "Alitë'e ku, ga kö'du ayölo'e wayöru dë mandere kyigö a Wirri. ³⁰ Èzë yöku ënyinni ku na didi, atëdinni kaa malayika'e komoriyë ozenni mbara dë. ³¹ Yaanya aba kaa kö'du tënyi 'ba yöku tëmi koli, ako'jo'e

kö'du mati Wirri ayada zi ye ne dë? Mo iya henye, ³² Ma Wirri 'ba Abarayama, Wirri 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wirri 'ba didi anza 'ba yöku." ³³ Mati vidi kayo ne'e owonni kö'du ne, zë na rakaga tëmi gëri kö'du yandi 'bomo ne.

Kö'du ki'di ma kyedre
(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

³⁴ Mati Farasiye owonni Yësu ayata Sadeke'e, zë ayi atoto rë nni bi kölö. ³⁵ Ma kölö tëmi zë vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di, ako'jo ha Yësu tëmi kö'du yonzö iya henye, ³⁶ "Vo komoyandi, kö'du ki'di ma vala ra kyedre mi kö'du ki'di?" ³⁷ Yësu aya'ba dö mo iya henye, "O'do lövo Yere Wirri 'bëyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, kö'du yölo 'bëyi aba biya. ³⁸ Nenyë kö'du ki'di ma dagba ma kyedre ndra 'ba kö'du ki'di ra. ³⁹ Kö'du ki'di ma riyö ma kyedre mo ëdi kaa mo. O'do lövo vo halinjö oka kaa mati o'do lövo yi. ⁴⁰ Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba nëbi ëti öro da kö'du ki'di riyö ne'e."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito
(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rë nni ga bi kölö, Yësu ako'jo hë zë iya henye, ⁴² "A'di ra asösu'e kö'du 'ba Korisito? Mo tëmi kozo 'bëyi?" Zë aya'banni dö mo iyanni henye, "Mo tëmi kozo a Dawidi." ⁴³ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kölö Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi ëdi ame'do mo iya henye, ⁴⁴ 'Yere iya zi Yere 'bama, 'Alima kinye da tiri ma le mi'di vo wehe 'bëyiye ku midiri ndi yi.'" ⁴⁵ Èzë Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atëdi tëmi kozo 'ba Dawidi?" ⁴⁶ Vidi maako aya'ba da kö'du ko'jo ne dë zi Yësu. Ta pëti ko'do nani, vidi maako ako'jo ha Yësu dekpe.

23

Kö'du kyënyë 'ba Farasiye
(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

¹ Yësu ame'do zi vidi kayo ne'e, vo lö'bö 'bëni ëti iya henye, ² "Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi ëti, ëdinni kyigö aba zi yëti zi ye kö'du ki'di 'ba Mosa. ³ Owö'e kö'du mati zë iyanni zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bëzë anza dë na laka zi ye go mo kirri. Zë ayadanni kö'du wa zi ye ko'do mo, zë o'donni dë. ⁴ Zë i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi ö'bo dë zi kinjë mo ne da vidiye. Zë ombanni dë zi konyë zë zi kinjë le nje da gisi kala nni aba."

⁵ "Zë o'donni wa mati vidi zi kongo. Zë idanni kö'di piri konda ga bongö 'bënni zi yada zë na laka. Zë i'dinni bongö kany

kölökpö gē nni zi yada zē na vo mötu. ⁶ Zē o'dōnni lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mötu. ⁷ Zē o'dōnni lovo zi mētēnni watowo aba mi bi 'ba wakogo. Zē o'dōnni lovo zi ko'jo vo komoyandi."

⁸ "Ako'jo yi dē, 'Vo komoyandi,' ga kö'du 'e biya ta dakota kölō, vo komoyandi nje kölō. ⁹ Ako'jo vidi maako dē dakaŋo kinye na 'bu,' ga kö'du ēdiye nje 'bu kölō aba komoriyē. ¹⁰ Ako'jo yi dē na 'vo komoyandi,' ga kö'du vo komoyandi kölō 'bēyi ra Korisito. ¹¹ Ma kyedre kölō mi kutē'e mēdi na vo kalima. ¹² Mo mati o'dō rē ni na kyedre, maya'ba rē ni hulēhu, mo mati o'dō rē ni hulēhu, ako'dō mo kyedre."

Yēsu ayada kö'du kyēnyē ko'do 'ba vo komoyandiye

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ "Hala atēdi na kyēnyē zi ye, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damōku 'ba Wiri kazi vidi ödunnī, kpa ödu'e dē. Ayata'e vidi mati ēdi rē nni ki'di zi tödu ne kpa."

¹⁴⁻¹⁵ "Atēdi na kyēnyē zi ye vo komoyandi 'ba kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyēti ranga kayo kpuru tēmi dakaŋo kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako ki'ja zi gēri 'be'e ne kīri. Ēzē i'ja'e vidi ne ku, o'dō'e mo ndra na kyēnyē tada'e, zi ti'bē mi gehena kaa 'e."

¹⁶ "Riti atēdi na kyēnyē zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu. Ayandiye iya 'e henye, ēzē vidi maako alōmu ru yēkēlu aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu ru dahabo mati mi yēkēlu ne aba, mo ku na kida. ¹⁷ 'E vo komoköndu lumē'e, vala ra na kyedre, dahabo ködo yēkēlu ra o'dō, dahabo na laka? ¹⁸ Ayandiye kpa iya'e henye, 'Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo anza dē na kida lömu 'bēni ne aba. Ēzē mo alōmu rē ni ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.' ¹⁹ 'E vo komoköndu ne'e, ma vala ra na kyedre waki'di ködo karasa ra, o'dō waki'di na koho? ²⁰ Ēzē vidi maako alōmu ru karasa aba, mo ēdi lömu kpa wa mati biya i'di dō mo ne. ²¹ Ēzē mo alōmu ru yēkēlu aba, mo ēdi lömu mo aba, ehe Wiri mati ēdi alima mi mo. ²² Ēzē vidi maako alōmu komoriyē aba, mo ēdi lömu kyiti 'ba Wiri mati mo alima dō mo."

²³ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nni Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wiri 'butē, wokonyo tisiwa kaa kököwu. Mora o'dō'e wa ma laka ndra 'ba ködu ki'di dē, kaa tūnyō, mi'kyēyi, koma aba. ²⁴ O'dō re 'e na vo dagba zi vidi, mora

'e na vo komoköndu, oba'e koŋo tisi yaga tēmi wa kuwē 'be'e, ondro'e jemele."

²⁵ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta ro mo yaga, mi zē ndo na wakoyi mi kumbē aba. ²⁶ Farasi vo komoköndu, akoyito wa mati ēdi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da."

²⁷ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rē zē na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka tarē zē yaga, mi zē ndo na yingo keŋe yöku aba. ²⁸ Tēmi gēri kölō ne, ta ra'e yaga na laka zi vidi biya, mi ye ndo na komokandi kö'du litē aba."

Yēsu ame'do kö'du riti 'bēzē

(Lk. 11:47-51)

²⁹ "Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nēbiye, ayada'e tōwo zi wogo zi vidi mati alimanni kyere na lima ma laka. ³⁰ Iya'e henye, ēzē ēdiye kyere mi kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'dō'e kö'du mati zē o'dōnni nēbi ne'e, kofu mo go mo ne dē. ³¹ Omba'e dō mo tūnyō, 'e ra na kozo 'ba vidi ma ofonni nēbi ne'e. ³² I'bē'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonnī ne kinde mo."

³³ "E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asōsu'e zi taho. Kazi vurē re 'e, ati'bē'e biya mi gehena. ³⁴ Mayada zi ye makutu nēbi ne'e, kora vo kö'du yölo, vo komoyandi eti, akofu'e kyamo'e, akatōtō'e agamo'e akakpōkyiye agamo'e mi bi 'ba mötu'e, akore'e zē tēmi gawo ta da gawo. ³⁵ Riti biya kö'du vidi mbiya mati ofo'e ne akalēpi de 'e tēmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mi kutē yēkēlu karasa aba. ³⁶ Mayada zi ye tūnyō, riti biya 'ba wakofu ne akalēpi da vidi 'ba ko'do nenyē."

Yēsu o'do lovo Yerusalema

(Lk. 13:34-35)

³⁷ "Yerusalema, Yerusalema ofo'e nēbiye, u'du'e vo lö'bō mati Wiri utu zi ye ne ri'di aba. Da ndō momba zi kala ma ki'di mo kpo ra vidi 'be'e biya, kaa ma yēru mati atoto gisisi eni hu förō ni, ila'e ma dē. ³⁸ Loko 'be'e ne akila na mi mbiya. ³⁹ Tēmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe löhu le akiya'e henye, 'Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere."

24

Yēsu ame'do ga kö'du loko 'ba Wiri yaya

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Yēsu ēnyī ila bi nani ēdī gbo atī'bē 'de tēmī yēkēlu, vo lō'bō 'bomo ayinnī zi yada zi mo kuvō 'ba loko 'ba Wīrī ne. Mo ēnyī alēzē. ² “Oo. Ongō'e bi biya na laka da wa nenyē'e. Mayada zi ye henye, yītō ma kōlō kinye alima dē ga bi 'bēnī zē biya aku'du akaṇo.”

Riti vidī yaza aba

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

³ Mati Yēsu alima da Dōku 'ba Olivo, vo lō'bō ayinnī na liwo zi mo, ako'jonnī hō mo iyannī henye, “Ayada zi ze kō'du biya nenyē atēdī ndala aba, a'di ra ako'do rē nī zi yada mo henye, 'Ku tayi 'bēyī ndundu 'ba daliṇo aba.”

⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Ēdiye komo kī'dī aba, ila'e vidī maako mo'ba 'e dē. ⁵ Vidī kayo atayinnī me'do ru ma aba ako'bannī vidī kayo akiyannī henye, 'Ma, Korisito ra.’ ⁶ Akowo'e kporo wehe kara dakapa, kō'du yōyō 'ba wehe aba na kowo, ere'e dē. Wa ne ako'do rē nī, anza dē zi kiya henye, ndundu mo o'ko ku. ⁷ Dakaṇo ako'do wehe oka maako aba, damōku akalēpī wehe aba da ma kōlō maako. Zōyī atēdī, kinzikinzi atēdī ta ga bi ne biya. ⁸ Wa ne atēdinnī biya kaa dagba tōo 'ba wisi ko'jo.”

⁹ “Akīriye, akī'diye zi ko'do mo na kyēnyē zi kofō. Vidī biya akoyi 'e ga kō'du ma. ¹⁰ Mī kadra nani, vo kō'du komba'e akalēpinnī tēmī kō'du koma 'bēnnī, zē akasusunnī oka maako, akoyinnī oka maako. ¹¹ Nēbī vo ndondo kayo'e akalayannī vidī kayo ko'ba aba. ¹² Ne atēdī rapere 'ba kō'du kyēnyē ko'do, zi vidī kayo lo'vo 'bēzē ofo. ¹³ Vidī mati o'ro nduwē na kyigō mī ndundu mo, akayomo mo. ¹⁴ Kō'du yōyō laka nenyē ga kō'du 'ba damōku akayētī zi vidī 'ba dakaṇo ne biya kaa vo hu kō'du doro, ndundu mo atoko 'da.”

Wa kyēnyē ma ndra

(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)

¹⁵ “Mati ongō 'e wa kyēnyē ma ndra mī loko 'ba Wīrī ma ayaṇa, ma nēbī Daniyele ame'do kō'du mo. Atoro bi ma laka. Kō'du nenyē zi vo ko'jo mo: ayolo laka mī kō'du nenyē a'di. ¹⁶ Vidī mati ēdinnī mī Yudiya atahonnī da lutu. ¹⁷ Vidī maako mati ēdī da loko ēnī, i'ja kadra dekpe zi tasi akaṇo zi wasisī 'bēnī koba ta loko. ¹⁸ Vidī maako mati ēdī mī yaka 'ba dekpe hulēhu zi bonḡo ēnī koba. ¹⁹ Atēdī na kyēnyē mī ko'do naniye zi mbara mati omōnnī 'e mbara mati ēdinnī gisiluru aba: ²⁰ Amōtu'e zi Wīrī kazi aho'e tēmī tona mandere mī ko'do kadra 'ba ralawo. ²¹ Ga kō'du riti mī kadra nani atēdī na kowo ndra ta da riti, mati ēdī tēmī biyeto 'ba damōku tēmī ko'do ma ndenyē ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo lōhu. ²² Wīrī

aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dē here, vidī maako omo dē. Ga kō'du vidī jeli 'bēniye Wīrī akaya'ba mī kadra ko'do nani 'e 'da.”

²³ “Ēzē vidī maako iya zi yi henye, ‘Ongō te, Korisito ēdī kinye, mandere mo ēdī nani,’ oma dē mī kō'du ne. ²⁴ Ga kō'du Korisito vo ndondo 'e nni nēbī vo ndondo ētī akalayannī, zē ako'donnī kō'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidī jeli a Wīrī ko'ba ēzē zē atō'bōnnī. ²⁵ Owo'e te, mayada kō'du nenyē zi ye gba kazi kadra mo tōko.”

²⁶ “Ēzē vidī maako ayada zi ye iya henye, ongō'e te, mo ēdī yaga mī da lipī, i'bē'e dē ani, mandere ēzē zē iyannī henye, ongō'e te, mo ēdī rē nī koho kinye oma'e dē mī kō'du ne. ²⁷ Ga kō'du Wisi a Vidī atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyē ta humirē le da mirē. ²⁸ Ēzē yōku ēdī, langa akatoto rē nni.”

Tayi 'ba Wisi a Vidī

(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)

²⁹ “Kandi ta pētī riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyī rē nī na mandōlu, yehwe anyi dekpe, kyēlu akalēpinnī ta komoriyē, wa ma komoriyē akakoho rē nni. ³⁰ Kyinē wa mati akayada kō'du 'ba Wisi a Vidī akalaya komoriyē, vidī biya 'ba dakaṇo akudonnī ēzē ongonnī Wisi a Vidī ēdī atayi tēmī foli 'ba komoriyē kyigō bikanyi kyedre 'bēnī aba. ³¹ Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'bēniye yaga mī bi golo'bo sowo 'ba dakaṇo. Zē akatotonnī vidī jeli omo'e tēmī ndundu 'ba dakaṇo ne biya.”

Kaga kyēlu

(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)

³² “Kaga kyēlu ma yandi kō'du yolo zi ye. Ēzē ngora mo inzi ku, akofō rē nī na luwē, mbili yēyu makyi'yi akayeto gbo tōvu, akayolo'e umu ku kara. ³³ Tēmī gērī kōlō ne, ēzē ongō'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzo zi rē nī yeto. ³⁴ Mayada tūnyō zi ye, wa ne biya ako'do rē nī dagba, kazi vidī ma ēdinnī lima yaanya aba ne, oli dē gba biya. ³⁵ Komoriyē dakaṇo aba akalagannī, me'do 'bama alaga dē.”

Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē

(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Vidī maako ayolo ko'do mo kadra aba dē. Kpa le malayika komoriyē mandere Wisi ayolonni dē, nje 'bu ra akayolo. ³⁷ Tayi 'ba Wisi a Vidī ako'do rē nī kaa mī kadra 'ba Nowa. ³⁸ Mī ko'do gba ta komo wini koso, vidī ēdinnī wakonyo, wa kuwē, vidī kora rē nni koze mbara ētī, le mī ko'do mati Nowa i'bē odu mī tōṅbō. ³⁹ ayolonni kō'du mati ēdī rē nī ko'do ne dē, le wini koso ayi akyito zē biya. Ēzē Wisi a Vidī

ayi akatēdi here. ⁴⁰ Mī kadra nani vīdi kora riyō atēdīnni lōo ko'do mī yaka. Ma kōlō akoba, agamo akila hulēhu. ⁴¹ Vīdi mbara riyō atēdīnni bi 'ba wakuhu, ma kōlō akoba, agamo akila hulēhu."

⁴² "Ēdiye komo kī'di aba ga kō'du ayōlō'e dē, mī ko'do vala ra Yere 'be'e atayi. ⁴³ Ēzē vo kyeti liṅo ayōlō kadra mati vo logo atayi, tīnyō akayōlō'e henye, mo akalima na ngō ila vo logo dē zi tōdu mī loko ēni. ⁴⁴ Here ēdi 'e kpa 'duwī nzo, ga kō'du Wisi a Vīdi atayi mī kadra mati anza'e dē komo kī'di aba ga mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba
(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "Ēyī ra vo lō'bō laka, kō'du yōlō aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'di mo na ga vo lō'bō oka niye kongō wakonyo 'bēzē kī'di mī kadra ma laka. ⁴⁶ Rakyenyi atēdi zi vo lō'bō ne hala, ēzē kyedre 'bomo i'ja mo lōo ne ko'do, ēzē mo a'ba liṅo. ⁴⁷ Mayada tīnyō zi ye, kyedre ne akī'di vo lō'bō na vo da wasisi ēni biya. ⁴⁸ Ēzē mo na vo lō'bō ma kyēnyē, mo akayada na bi dēni henye, 'Kyedre 'bēni ne ayi dekke hulēhu kandi,' ⁴⁹ mo akayeto vo lō'bō okaniye ku'bō zi wakonyo wa kuwē aba na kyēnyē. ⁵⁰ Kyedre 'ba vo lō'bō ne atayi ko'do maako aba, mati vo lō'bō ne anza dē komo kī'di aba ga mo, mī kadra mati mo ayōlō dē. ⁵¹ Kyedre akasese mo kozokozi 'ba vo komokandi ne zē ēti, ani mo akudu hē ni konyo aba."

25

Mala kō'du mīnzō ngulu 'butē

¹ "Mī kadra nani, damōku 'ba Wīri atēdi henye. Mīnzō ngulu 'butē oba lamba ēnni ēnyī i'bēnni yaga da 'biyēsī kutrē. ² Muiy tēmī zē na vo lumē, agamo'e muiy na vo kō'du yōlō. ³ Ma vo lumē ne oba lamba 'bēnni obanni kya 'ba yēni wa'do dē nni aba. ⁴ Ma vo kō'du yōlō ne'e, obanni maṛanjiye ndo yēni aba mī mo. ⁵ 'Biyēsī alikō dēni tisi ta bi tayi, mīnzō ne'e, ayetonni nano o'donni gbo."

⁶ "Ēdi mī kutē yōndo kudu a'a yaga iya henye, "Biyēsī ēdi kinye, ayiye do mo kutrē." ⁷ Mīnzō 'butē ne ēnyī alironni, ako'jo lamba ēnni gbo. ⁸ Mīnzō ma lumē ne iyanni zi ma vo kō'du yōlō ne'e henye, 'īdiye kya 'ba yēni 'be'e, tisi zi ze, ga kō'du 'beze inde rē nī ku.' ⁹ Vo kō'du yōlō ne aya'banni do mo iyanni henye, "E'e, anza dē kyō ga kō'du 'e ehe ze, i'bē'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kō'du'e." ¹⁰ Mīnzō ma lumē ne ēnyī i'bēnni gbo kya 'ba yēni kogo. Mati ēdīnni tī'bē, 'biyēsī oko gbo ta gē zē. Zē mati nzo muiy ne ēnyī i'bēnni mo aba mī karama 'ba oze isīnni ha loko gbo.

¹¹ Yaa, mīnzō agamo ne okōnni, ēnyīnni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayēhu ha loko zi ze tōdu.' ¹² 'Biyēsī aya'ba do mo iya henye, "E'e, mayōlō 'e dē." ¹³ Yēsu i'di do mo iya henye, "Ēdiye komo kī'di aba ga kō'du ayōlō'e ko'do mo kadra mo aba dē."

Mala kō'du vo kalima wota
(Lk. 19:11-27)

¹⁴ "Mī kadra nani aba, damōku 'ba Wīri atēdi henye. Kora maako ēdi omba ku zi tī'bē bi yingō, mo ako'jo vo kalima 'bēni ne'e ise ga wasisi 'bēni zi zē zi tēdīnni na vo go mo kongō. ¹⁵ Mo i'di zi ma kōlō wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kōlō, mo i'di kōhi dahabo ṅbiriri kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyō, zi ma wota mo kpulukukōlō, ēnyī i'bē gbo bi yingō. ¹⁶ Vo kalima mati oba 'bēni kōhi ṅbiriri kpulukumuyi ne kandi i'bē o'do lōo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi. ¹⁷ Tēmī gērī kōlō ne vo kalima mati oba kpulukuriyō ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyō. ¹⁸ Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, i'bē ole wogo mī kaṅo oho kōhi 'ba kyedre 'bēni ne gbo mī mo."

¹⁹ "Go mo ēhi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi hulēhu alimanni ga kōhi ne kiti mo zē ēti. ²⁰ Vo kalima mati iri kōhi 'bēni kpulukumuyi ne, ōdu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'īdi zi ma kōhi ṅbiriri kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenyē aga kpulukumuyi vere mati mī'ja.' ²¹ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdi mī koma aba zi kōhi tisi ne kī'ja mo here, ma kī'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²² "Vo kalima mati i'di 'bomo kpulukuriyō ne ayi loko iya henye, 'īdi zi ma kōhi kpulukuriyō, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyō agamo mati mī'ja.' ²³ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kō'du koma laka ra. Ēdi mī koma aba zi kōhi tisi ne kī'ja mo here, maki'di yi na vo da kōhi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mī rakyenyi ne yi aba."

²⁴ "Vo kalima mati iri 'bēni kpulukukōlō ne, ayi ōdu loko iya henye, 'Kyedre, mayōlō yi kora vo kala kyigo ra, ēdi wakumu kpa iyī dē, ēdi wa 'ba yaka toto kpa kazi kofō kilī. ²⁵ Ma na tere, mī'bē moho kōhi 'bēyi ne mī kaṅo ongo te, kinye wē yi ēdi.' ²⁶ Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wēdi kyēnyē. Ayōlō dē mēdi wakumu kpa miyī dē, wa toto ta yaka kazi kofō kilī? ²⁷ Laka, i'di kōhi ama ne kyere mī loko 'ba kōhi sesi, ma koba biya hulēhu do mo mati i'ja ne aba ēzē ma'ba ku liṅo."

²⁸ “Yaanya aba oba'e kōhi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butē aba ne. ²⁹ Ga kō'du vidī biya mati ēdī wa aba, le kyō akī'dī, mo atēdī mo aba kyō. Ta da mati mo ēdī mo aba. Vidī mati anza wa aba dē, gbī le nje ma tisi mati mo ēdī mo aba, akoba 'de kazi mo. ³⁰ Vo kalima lumē ne, u'du'e mo yaga mī bi kōndu ani mo akudu hē nī konyo aba.”

Ndundu 'ba vurē

³¹ “Mati Wisi a Vidī ayi mī bikanyī kyedre malayika ēti, mo akalima da kyīti, ³² vidī 'ba damōku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mī zē mī gboko riyō, kaa vo timēlē yako inye timēlē tara wanya here. ³³ Mo akī'dī vidī ma laka 'e da kala nī ma tiri, ma kyēnyē'e da kala nī ma gali.”

³⁴ “Yere akiya zi vidī ma da kala nī ma tiri ne henyē, 'Ayiye, 'e mati 'bu ma i'di ya'da ku zi ye ne. Ayiye mī damōku mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakaŋo aba. ³⁵ Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kodro, i'diye wini zi ma kuwē. Ma na vo leze, oba'e ma liŋo 'be'e. ³⁶ Ma na ga mbirō usu'e bongō ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mī kamba, ēdiye ti'bē ma kongō.”

³⁷ “Vidī ma laka ne akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henyē, 'Ndala aba ya Yere, dongō yi na o'bo, didī wakonyo zi yi, mandere kodro aba, didī wini zi yi kuwē? ³⁸ Ndala aba di'ja yi na tu'dē maako diri ze yi liŋo 'beze, mandere na ga mbirō dusu bongō rē yi? ³⁹ Ndala aba dongō yi na rakoo mandere mī kamba dēdī ti'bē yi kongō?” ⁴⁰ Yere akaya'ba zi zē akiya henyē, 'Mayada zi ye, ēzē o'do'e kō'du ne gbī le nje zi vidī ma tisi kaa ma nenyē'e ne, o'do'e ku zi ma.”

⁴¹ “Mo akiya zi zē ma da galinī ne, 'i'bē'e 'de tara ma karani 'e mati mī wa sēnē a Wiri. 'i'bē'e 'de mī wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'bēnī ēti. ⁴² Ma na o'bo i'diye wakonyo dē zi ma. Ma na kodro i'diye wini dē zi ma kuwē. ⁴³ Ma na vo leze, iriye ma dē kala aba mī liŋo 'be'e. Ma na ga mbirō usu'e bongō dē ra ma. Ma na rakoo mī kamba ongo'e ga ma dē.”

⁴⁴ “Akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henyē, 'Ndala aba ya Yere, dongō yi na o'bo, na kodro, na vo leze, na ga mbirō, na rakoo, mī kamba, dakonyi yi dē?” ⁴⁵ Yere akaya'ba do mo akiya henyē, 'Mayada zi ye, ēzē omba'e dē zi konyi gbī le nje vidī ma tisi nenyē'e ne, omba'e dē ne ma ra konyi. ⁴⁶ Vidī kyēnyē ne'e ati'bēnnī mī wa'do ma nburu nburu riti aba, vidī ma laka akati'bē 'bēnnī mī didī ma nburu nburu.”

26

Yere ko'do ra Yēsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lō'bō 'bēniye henyē, ² “Mī ko'do riyō aba kaa ayolo'e atēdī karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidī akī'di zi tōtō mo.” ³ Kyedre 'ba vo karasa nni vidī kyedre'e ēti atoto rē nni mī loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e. ⁴ O'donnī yere zi Yēsu kīrī zi kofō mo na liwo. ⁵ Zē iyannī henyē, “Do'do'e dē mī kadra karama. Kazi vidī ēnyinnī na wehe.”

Ope yēni da Yēsu mī Beteniya

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

⁶ Mati Yēsu ēdī mī Beteniya liŋo 'ba Simona, kora mati na riti koo mōnyu aba ne. ⁷ Mati Yēsu ēdī wakonyo, vidī mbara ayi zi mo yēni ogo kōhi kyedre aba, mo ope gbo do mo. ⁸ Mati vo lō'bō 'bomo ongonnī kō'du ne here, ēnyinnī na kamo. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henyē, “Kō'du a'di ayaŋa wa ne biya here go mo? ⁹ Yēni kēzi ngutru nenyē akogo yaga kōhi kyedre aba, kī'di zi vo leriye.”

¹⁰ Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī kiya ne, iya zi zē henyē, “Kō'du a'di ēdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma. ¹¹ Atēdiye 'duwī vo lere ēti mī kutē'e, anza'e dē 'duwī ma aba. ¹² Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenyē kope ra ma, zi ko'jo ma nzo zi kusu. ¹³ Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yōyo laka nenyē ayēti zi mo mī dakaŋo ne biya, wa mati mo o'do ne atēdī na kō'du sōsu ga kō'du mo.”

Yudasi omba da kō'du zi Yēsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Ma kōlō tēmī vo lō'bō 'butē domoriyō ne ru mo Yudasi Sikereto 'i'bē zi vo da karasa'e ¹⁵ ako'jo ho mo iya henyē, “Akī'diye a'di zi ma, ēzē masusu Yēsu zi ye?” Zē itinnī kōhi nbiriri 'butēwota i'dinnī gbo zi mo. ¹⁶ Ta go mo Yudasi ēdī gērī ma laka koma zi Yēsu kī'di zi zē.

Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

¹⁷ Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lō'bō ayinnī zi Yēsu ako'jonnī ho mo iyannī henyē, “Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, ko'jo mo nzo zi bi yi?” ¹⁸ Mo iya zi zē henyē, “'i'bē'e zi kora maako ayada'e zi mo henyē, 'Vo komoyandi iya henyē, kadra ama oko ku, ma vo lō'bō 'bama ēti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liŋo 'bēyi.” ¹⁹ Vo lō'bō o'donnī kaa mati Yēsu ayada zi zē, ako'jonnī wakonyo 'ba laga 'ba koli gbo.

²⁰ Kosi kadra aba, Yésu vo lö'bö 'butë dömoriyö ne ëti, alimanni gbo akaño wakonyo. ²¹ Mati ëdinni wakonyo, Yésu iya zi zë “Mayada zi ye, vidi ma kölo tëmi 'e akasusu ma.” ²² Vo litu'e na rasösu ayetonni ho mo ko'jo ma kölo ta ga oka ni, “Tinyö, Yere, iya de ma ra?” ²³ Yésu ënyi aya'ba do mo zi zë iya henye, “Ma kölo mati usu kala ni ma aba mi gbenje ne akasusu ma. ²⁴ Wisi a Vidi akoli kaa mati kö'du yöru iya mo akoli, atëdi na riti zi vidi mati asusu Wisi a Vidi zi kofo ne. Atëdi na laka zi vidi ne lima kazi ko'jo mo.”

²⁵ Yudasi vo susu ënyi ame'do riyë iya henye, “Tinyö vo komoyandi ayolo anza de ma ra?” Yésu aya'ba do mo iya henye, “Kaa mati iya ne.”

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

²⁶ Mati zë ëdinni wakonyo, Yésu oba nzoyi mangolo'bo o'do mötu 'ba öwö'di, owe mi mo i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, “Oba onyo'e, nenye ida ra ma ra.” ²⁷ Mo oba köfo o'do öwö'di zi Wiri, i'di zi zë, iya henye, “Uwë'e, 'e biya ta ge'e. ²⁸ Nenyë yama ma mati na da kö'du ki'di a Wiri, yama mati aliko yaga ko'du vidi kayo kila tëmi kö'du kyënyë. ²⁹ Mayada zi ye makuwë a'ji nenye dekke löhu le mi damöku a 'Bu ma.” ³⁰ Aya'binni ngala ënyi i'bënni gbo da Döku 'ba Olivu.

Yésu ame'do kö'du ha kiga 'ba Petero

(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

³¹ Yésu iya zi zë henye, “Yondo nenye aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kö'du yöru iya henye, 'Wiri akofu vo timélë yako, timélë ne akapere rë nni.’ ³² Ta pëti tënyi 'bama tëmi koli, makati'bë dagba komo'e mi Galilaya.” ³³ Petero ënyi ame'do riyë iya zi Yésu henye, “Mila yi de, ëzë ma kayo ne'e, ilanni yi le.” ³⁴ Yésu iya zi Petero henye, “Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mi yöndo ne akiga hë yi, akiya da wota henye ere, ayolo ma de.” ³⁵ Petero ënyi aya'ba do mo iya henye, “Ëzë le zi ma koli kö'du yi, mila yi de.” Vo lö'bö agamo'e iyanni kpa kö'du kölo ne.

Yésu amötu mi Getesemina

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Yésu ënyi i'bënni vo lö'bö 'bëni ëti mi bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zë henye, “Alima'e kinye mëdi dero ti'bë dagba amötu.” ³⁷ Mo oba ni aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyö. Yésu kö'du sösu riti aba, ³⁸ mo iya zi zë henye, “Kö'du sösu mi di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba.” ³⁹ Mo ënyi i'bë tisi dagba kowo, umë rë

ni na komokomo akaño amötu iya henye, “Bu ma, ëzë ato'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kö'du komba 'bama, kö'du komba 'beyi ra.”

⁴⁰ Mo ënyi a'ba zi vo lö'bö wota ne'e, i'ja zë ako'do, mo iya zi Petero henye, “Hala 'e wota ne o'bo'e de zi bi kida ma aba gbi le nje kadra kölo?” ⁴¹ Alima'e nzo bi kida mötu aba, kazi alëpiye mi kö'du yönzö. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigo.

⁴² Yésu ënyi i'bë kpa löhu mi da riyö a mötu, iya henye, “Bu ma, ëzë köfo 'ba riti nenye oba de, ma ki'ja riti mi da kö'du komba 'beyi.” ⁴³ Mo a'ba i'ja vo lö'bö ne'e, kpa löhu ako'do, zë o'bënni de zi lima na ngö. ⁴⁴ Yésu ënyi ila zë löhu i'bë 'de amötu ma da wota mo iya kpa kö'du kölo ne. ⁴⁵ Mo a'ba zi vo lö'bö'e iya henye, “Ëdiye gba a ko'do re 'e alawo? Ongö'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi ki'di, zi vidi kyënyë'e oko ku. ⁴⁶ Ënyi di'bë'e. Ongö'e te, kora mati asusu ma ne ëdi nenye.”

Kiri 'ba Yésu

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴⁷ Mati Yésu ëdi gba ame'do, Yudasi mo kölo tëmi vo lö'bö 'butë dömoriyö ne'e, oko gbo. Mo aba vidi kayo ëdinni kulu, mo'vo aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre ëti ra utanni zë. ⁴⁸ Yudasi o'do dakyinë kö'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, “Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo.” ⁴⁹ Yudasi i'bë mbiyi zi Yésu, iya henye, “Rakyëyi mëdi yi aba vo komoyandi,” unzu ho mo gbo.

⁵⁰ Yésu aya'ba do mo iya henye, “Aboka ma, o'do kö'du mati ayi go mo kandi.” Zë ayinni, irinni Yésu anda'banni mo gbo gö. ⁵¹ Ma kölo tëmi vo lö'bö mati Yésu aba ne, oto kulu 'bëni tëmi sirikpa iga mbili vo lö'bö 'ba vo karasa, ikye yaga. ⁵² Yésu iya zi mo henye, “Aya'ba kulu 'beyi ne hulëhu ga bi mo. Zë biya mati irinni kulu ne, akofu zë kulu aba. ⁵³ Ayolo'e de makako'jo 'Bu ma kö'du wa konyi, kandi mo akutu kyö ta da malayika kpuluku'butë dömoriyö 'ba vo wehe.” ⁵⁴ Kö'du ne ako'do rë ni zi tedi kaa mati kö'du yöru iya mo'do rë ni.”

⁵⁵ Yésu ënyi ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, “Ayiye kulu mo'vo aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kö'du ki'di pere? 'Duwi ma lima akaño kö'du yandi mi yëkëlu, iriye ma de. ⁵⁶ Kö'du nenye biya o'do rë ni zi wa mati nëbiye ayórunni, mi kö'du yöru zi tayi tinyö.” Vo lö'bö biya ilanni mo ahowënni.

Yésu komo kyedre 'ba vur'e

(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Zē mati ɪrɪnni Yēsu ne, obanni mo tɪ'bě mo aba liŋɔ 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kō'du kɪ'diye nni vidi kyedre eti atoto rē nni ga bi kōlō. ⁵⁸ Petero usu go mo ta bi kōwɔ le bi 'ba vurē, liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bě ōdu bi 'ba vurē alima gbɔ akaŋo vo kanya eti, kongɔ wa a'di ako'do zi Yēsu.

⁵⁹ Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurē'e kikyē eti ayonzōnni zi mbērē kiga ra Yēsu zi mo kofɔ, ⁶⁰ zē i'janni kō'du kyēnyē maako dē, vidi kayo ayinnɪ le ndondo kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riyō ayinnɪ, ⁶¹ iyanni henyē, kora nenyē iya henyē, “Ma kiha akaŋo yēkēlu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo lōhu.”

⁶² Kyedre 'ba vo karasa ɛnyɪ riyē iya zi Yēsu henyē, “Anza da kō'du ya'ba aba dē, ga kō'du wasusu rē yi ne?” ⁶³ Yēsu alima ti. Lōhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henyē, “Mi ru 'ba Wiri didi yaanya aba mi'di yi ku mi lōmu, ayada zi ze ezē yi Korisito, Wisi 'ba Wiri ra.” ⁶⁴ Yēsu aya'ba do mo zi mo iya henyē, “Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henyē, tēmi kadra ma dagba ani, akongō'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tiri 'ba Wiri kyigɔ tayi tēmi foli 'ba komoriyē.” ⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kō'du ne here, ɛnyɪ na kamo iza bongɔ 'bomo iya henyē, “Ne kō'du sawiya ra. Domba kya kō'du 'ba vo hu kō'du do rɔ dekpe. Owo'e kō'du sawiya ne ku. ⁶⁶ Asōsu'e a'di ra?” Zē aya'banni do mo iyanni henyē, “Mo o'do kō'du kyēnyē ku, mofɔ mo.” ⁶⁷ Zē o'binni oro komo mo, u'bōnni mo, zē maako'e isanni mo, ⁶⁸ iyanni henyē, “Ayada zi ze Korisito, ezē yi nēbi ra, ayada ɛyi ra isa yi.”

Ha kiga 'ba Petero ta ra Yēsu

(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Mati Petero ēdi lima yaga mi liŋɔ 'ba Kalafa, vo lō'bō kōlō tēmi mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henyē, “Yi kpa Yēsu aba tēmi Galilaya.” ⁷⁰ Mo iga hē ni ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba do mo iya henyē, “Ma yolɔ kō'du ma ēdi ame'do go mo ne dē, ⁷¹ ɛnyɪ asi wēni yaga ha loko bi 'ba vurē. Mbara vo lō'bō agamo ongɔ mo iya zi vidiye henyē, mo Yēsu 'ba Nazereta aba.” ⁷² Lōhu Petero iga hē ni aya'ba do mo iya henyē, “Malōmu tɪnyō mayolo kora ne dē.” ⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati ēdinni tɔrɔ ani ne, ayinnɪ zi Petero iyanni henyē, “Yi ma kōlō tēmi zē, dayolɔ ze tēmi gēri me'do 'bēyi.” ⁷⁴ Petero iya henyē, “Ma lōmu kō'du tɪnyō ra mēdi ayada, ezē anza dē here, Wiri mi'di riti zi ma. Ma yolɔ kora ne dē.” Zanga ɛnyɪ ayapa, ⁷⁵ Petero asōsu kō'du ma Yēsu ayada zi ni iya henyē, “Gba kazi

yapa 'ba zanga, akiya da wota henyē ere, ayolɔ ma dē.” Mo ɛnyɪ asi gbɔ yaga akudu na kyēnyē.

27

Oba Yēsu komo Pilato

(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mindō aba n̄ɔ, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti i'di kō'du 'bēnni ombanni ku zi Yēsu kofɔ. ² Zē idanni mo nyɔri aba ikanni mo, i'dinni mo zi Pilato, vo daliŋɔ mi turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasi lɔɔ 'ba vo lō'bō'e

³ Mati Yudasi vo wasusu ayolɔ ombanni ku zi Yēsu kofɔ, mo ayasi kō'du litē 'bēni ne, ɛnyɪ oba kōhi n̄biriri 'butēwota ne kika mo hulēhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre eti. ⁴ Yudasi iya zi zē henyē, “Mo'do kō'du kyēnyē ku zi ma kora vo kazi kō'du kyēnyē ko'do ne ki'di zi ye zi kofɔ.” Zē aya'banni do mo zi mo iyanni henyē, “Anza kō'du 'beze ra dē, kō'du 'bēyi ra.” ⁵ Mati Yudasi owo kō'du ne here, odrɔ kōhi ne komo zē ani mi yēkēlu, mo ɛnyɪ asi i'bě ove gu ni gbɔ.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa akōdu kōhi ne iya henyē, “Nenyē kōhi yama ra, mi kō'du ki'di 'beze anza dekpe zi ki'di mi kutē 'ba wa sesi mi loko 'ba Wiri.” ⁷ Mati ombanni do mo ku, ogonni yaka gbɔ kōhi ne aba na bi 'ba zi yōku tu'dē maako'e kusu. ⁸ Kō'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenyē. ⁹ Kō'du mati nēbi Yeremaya iya ne, ayi ku tɪnyō. “Zē obanni kōhi n̄biriri 'butēwota, mati vidi 'ba Yiserele ombanni do mo zi kopi ga kō'du mo, ¹⁰ kōhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kō'du mo zi ma.”

Pilato ako'jo ha Yēsu

(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yēsu ɔrɔ komo vo daliŋɔ 'ba Roma, ako'jo hɔ mo iya henyē, “Yi ra Yere vo damōku 'ba Yuda'e?” Yēsu aya'ba do mo iya henyē, “Mo ra kaa iya ne.” ¹² Mo ame'do dē na da kō'du ya'ba 'ba vo wa sōsu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre nani eti. ¹³ Pilato iya zi mo henyē, “Owo kō'du mati asusunnɪ yi go mo nenyē dē?” ¹⁴ Mati Yēsu omba dē zi da kō'du ma kōlō ya'ba ne, o'do Pilato gbɔ na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofɔ

(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mi kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliŋɔ 'ba Roma ēdi kō'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnɪ kō'du mo tēmi kamba. ¹⁶ Mi kadra nani, kora maako ēdi mi kamba ru mo Barabasi, mo na yolɔ ga kō'du ko'do kyēnyē. ¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rē nni, Pilato ako'jo hē

zè iya henye, “Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kodɔ Yèsu mati ako'jo Korisito?”¹⁸ Mo ayɔɔ na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinnì Yèsu zi nì ga kò'du zè na mī kumbè.

¹⁹ Mati Pilato èdì gba alima mī loko 'ba vurè, mbara 'bomo utu kò'du kise zi mo iya henye. “O'do kò'du ako dè zi kora vo kazi kò'du yaŋa ne, wiri ayaza ma mī yondɔ ne aba ga kò'du mo.”²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nni vidì kyedre ètì alèlunni da vidì kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yèsu zi kofe. ²¹ Pilato ako'jo ha vidì kayo ne'e, iya henye, “Ma vala ra tèmi vidì riyò nenye'e, omba'e ma zi kinga zi ye?” Zè aya'banni do mo iyanni henye “Barabasi.”²² Pilato ako'jo hè zè iya henye, “Mo'do a'di zi Yèsu mati ako'jo Korisito ne?” Zè biya aya'banni do mo iyanni henye, “Matòtò mo.”²³ Pilato ako'jo hè zè iya henye, “Kò'du kyènyè a'di mo o'do?” Ayetonni hè nni gbògbò gu kyembe aba, “Matòtò mo.”

²⁴ Mati Pilato ongo kò'du ma zi nì kò'do anza kpe, kazi vidì ne ènyinni na kamo, mo oba wini akaka kala nì ta da komo vidì kayo ne'e, iya henye, “Manza dè mī koli 'ba kora nenye. Ne kò'du kò'do 'be'e ra.”²⁵ Vidì kayo ne'e biya aya'banni do mo, iyanni henye, “Yama koli 'bomo malèpì gbɔ de ze gisi 'beze ètì.”²⁶ Pilato inga Barabasi zi zè, ta pèti mo, u'bò hu Yèsu, i'di mo gbɔ zi tòtò.

Vo wehe o'donni sawiya ra Yèsu

(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)

²⁷ Here vo kanya a Pilato obanni Yèsu ti'bènni mo mī loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rè nni kpo ta da kapa mo. ²⁸ Zè otónni bongo 'bomo usunni bongo konda 'ba yere ro mo. ²⁹ Here zè o'donni safo tèmi kono ayòfunni do mo. I'dinni moɔɔ 'ba yere kala mo ma tiri alɔɔɔɔnni da womo nni aba komo mo sawiya kò'do ro mo, zè iyanni henye, “Lima konda zi yi vo damòku 'ba Yuda'e.”³⁰ Zè o'binni oro komo mo, obanni moɔɔ u'bònni do mo. ³¹ Mati zè indenni sawiya kò'do ku ro mo, zè otónni bongo konda ne 'de ta ro mo, usunni bongo omo gbì lòhu ro mo. Here zè obanni mo gbɔ kika mo yaga zi tòtò mo.

Atòtò Yèsu

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

³² Mati zè èdì ti'bènni yaga, zè andosi dè nni kora maako aba tèmi Sirènè ru mo Simona, vo kanya'e o'donni mo na kamo zi taka a Yèsu kinjè. ³³ Zè ayinni bi mati ako'jo Gologota ne, mī kò'du ya'ba aba “Bi 'ba Kiriyingo da.”³⁴ Ani zè i'dinnì a'ji zi Yèsu na susè wa kata aba kuwè, mati anene ta pèti mo, mo omba dekpe kuwè. ³⁵ Mati zè atòtónni mo ku, zè ayanyanni

bongo 'bomo tèmi kutè nni fòdò ku'du aba zi yolo akalèpì zi èyi. ³⁶ Tapèti mo, alimanni ani mo kongɔ.

³⁷ Do mo riyè i'dinnì wayòru 'ba wasusu iya henye, “Nenye Yèsu, yere 'ba Yuda'e”³⁸ Zè atòtónni vo logo riyò dakapa Yèsu, ma kòlò da kala mo ma tiri ma agamo da kala mo ma gali. ³⁹ Vidì mati èdì laganni ta da kapa ne, dè nni njili Yèsu lidi aba, iyanni henye, ⁴⁰ “Here omba ti'bè yèkèlu ne kiha mo akaŋo, kuvò mo lòhu mī kò'do da wota aba. Ayomo rè yi èzè yi Wisi 'ba Wiri. Asi akaŋo ta da taka.”

⁴¹ Tèmi gèri kòlò ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'di nni vidì kyedre ètì alimanni sawiya kò'do ra Yèsu iyanni henye, ⁴² “Mo ayomo oka'e, ayomo rè nì dè. Anza mo ra dè yere 'ba Yiserèle? Èzè mo ayi ku akaŋo ta da taka yaanya aba dakoma 'da mī mo. ⁴³ Mo oma mī Wiri, iya henye, ‘Nì Wisi 'ba Wiri ra.’ Laka dongɔ'e te, èzè Wiri omba zi mo yomo yaanya aba.”⁴⁴ Vo logo mati atòtò zè da kapa Yèsu ne, alidi mo kpa here.

Koli 'ba Yèsu

(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

⁴⁵ Mī kutè kadra aba mandòlu ayòfu dakaŋo ne biya, inde rè nì le ta pèti kadra wota aba. ⁴⁶ Gba kaa kadra wota aba, Yèsu ènyi udu gu kyembe aba iya henye, “Elöyi Elöyi lema sabakatani?” Mī kò'du ya'ba aba iya henye, “Wiri ama, Wiri ama, ila ma ga a'di ya?”⁴⁷ Kya vidì ma èdì torónni ani ne, iyanni henye, “Mo èdì Eliya ko'jo.”

⁴⁸ Vidì ma kòlò tèmi zè aho kandi oba lifa usu mī a'ji i'di da njili moɔɔ, mo yonzo zi kuwè. ⁴⁹ Kyamo'e iyanni henye, “Oro dongɔ'e te, èzè Eliya èdì tayi zi mo yomo.”⁵⁰ Yèsu api riyè lòhu na kyembe ila lawo gbɔ.

⁵¹ Bongo mati ove mī yèkèlu 'ba Wiri ne mī mo aliza riyò ko ta riyè le akaŋo. Dakaŋo akoho rè nì, lutu alihanni, ⁵² da wogo ayèhu rè nni biya, vidì kayo a Wiri mati olinni ne, ènyinni gbɔ na didi tèmi koli. ⁵³ Zè ilanni da wogo, ta pèti tènnyè 'ba Yèsu tèmi koli, ènyi i'bènni mī gawo laka ani vidì kayo ongonni zè.

⁵⁴ Mati vo kyèlu 'ba vo kanya'e mati nni mo aba, èdinni ga Yèsu kongɔ ne, ongonni kinzikinzi biya wasisi mati o'do rè nì ne, zè na tere iyanni henye, “Mo tnyò Wisi 'ba Wiri ra.”⁵⁵ Mbara kayo mati èdinni Yèsu konyi, usunni go mo ta Galilaya ne, èdinni atoro ani bi kongɔ ta bi kowo. ⁵⁶ Mī kutè zè Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

Kusu 'ba Yèsu

(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁵⁷ Mati ëdi ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tëmì Arimataya, ru mo Yosepa oko gbo, mo kpa vo lö'bö 'ba Yësu ra. ⁵⁸ Mo ënyì i'bè ako'jo ha Pilato kö'du yöku Yësu. Pilato i'di kö'du gbo kala konda aba zi yöku ne ki'di zi Yosepa. ⁵⁹ Yosepa olo mi böngö ma kyiyi, ⁶⁰ usu mi wogo ëni mati mo ole mi ri'di, kyigö ne. Mo alulu yitö kyedre ha wogo ne, isi i'bè wëni gbo. ⁶¹ Mariya Magadala nni Mariya ma agamo ne aba, ëdi limanni ani bi kongö zo da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kongö'e

⁶² Mi kö'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasanni Farasi ëti andosi dë nni Pilato aba ⁶³ iyanni henye, "Kyedre dasösu ze, mati vo ndondo kyedre ne ëdi gba na widi, mo iya henye, 'Matënyì tëmì koli kö'do da wota aba.' ⁶⁴ I'di kö'du zi ga wogo 'bomo ne kongö na laka le mi kö'do 'ba da wota ne, kazi vo lö'bö 'bomo i'bè alogonni yöku mo, akayadanni zi vidi henye, ere, mo ënyì ku tëmì koli. Ndundu ndonda ma nyene atëdi ndra na kyënyë ta da ma dagba."

⁶⁵ Pilato ayada zi zë iya henye, "Oba'e vo kanya'e zi ti'bënni ga wogo ne kongö tëmì gëri ma laka." ⁶⁶ Zë i'bënni da wogo a'ba'banni ga yitö ha wogo ne zi yada vidi maako ayëhu dë. Ilanni vo kanya ani zi go mo kongö.

28

Tënyì tëmì koli

(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Ta pëti kö'do 'ba ralawo aba, mi kano bi kezì da mündö kö'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nni Mariya vere aba ënyì i'bënni bi kongö da wogo. ² Kandi mi kadra nani kinzikinzi kyigö akoho bi. Malayika 'ba Yere ayi akanjo ta komoriyë, alulu yitö ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo. ³ Kyinë mo na laka kaa bikanyi, böngö ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba müre. ⁴ Vo kanya ma ëdinni ga wogo ne kongö ne, zë na tere tese aba, mora a'banni kaa vidi mati olinni ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e dë, mayolo ku ëdiye bi koma kö'du Yësu ma atötö ne. ⁶ Mo anza dë kinye, mo ënyì ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongö'e bi mati o'banni mo zi mo. ⁷ I'bë'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lö'bö 'bomo'e 'Mo ënyì ku tëmì koli. Yaanya aba mo ëdi ku ti'bë mi Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.' "

⁸ Kandi ilanni da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonni yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e. ⁹ Kandi Yësu i'ja zë iya zi zë henye, "Rakyëyi mëdi ëti." Zë ayinni zi mo irinni mo ta ndi mo amötunni mo

gbo. ¹⁰ Yësu iya zi zë henye, "Ere'e dë, i'bë ayada'e zi öndu ma'e zi ti'bënni mi Galilaya aki'janni ma ani."

Kö'du yëti 'ba vo kanya'e

¹¹ Mati mbara ne i'bënni zi kö'du ne yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati ëdinni ga wogo ne kongö ne, ënyì i'bënni hulëhu mi gawo ayadanni kö'du mati o'do rë ni ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e. ¹² Kyedre 'ba vo karasa'e adroko rë nni vidi kyedre ëti, zë o'donni yere 'bënni i'dinni kahi kyedre zi vo kanya ne'e. ¹³ Mora iyanni henye, "Iya'e henye, 'Vo lö'bö 'bomo ayinni yöndo aba alogonni yöku mo mati ëdiye ako'do.' ¹⁴ Èzë vo daliño owo kö'du ne, dakalëlu ze do mo dakiya henye, mo mi'di riti dë zi ye." ¹⁵ Vo kanya ne'e obanni kahi ne, o'donni te kaa kö'du mati ayada zi zë zi kö'do mo ne. Mora here, kö'du ne apere rë ni biya mi kutë Yuda'e kö'do ndenye aba ne.

Yësu ayada rë ni zi vo lö'bö 'bëniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Löö 1:6-8)

¹⁶ Vo lö'bö 'butë domokölö ne ënyì i'bënni da lutu mi Galilaya bi mati Yësu ayada zi zë, zi ti'bënni do mo. ¹⁷ Mati zë ongönni mo, zë ayetönni mo. Mora here, kya 'ba vo lö'bö maako'e omanni dë. ¹⁸ Yësu ehe kara, mora iya zi zë henye, "Kalakonda biya 'ba komoriyë dakanjo aba, i'di ku zi ma. ¹⁹ I'bë'e zi vidi biya ta bi ne o'do'e zë na vo lö'bö ama. Abapatisiye zë mi ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kölö Laka aba, ²⁰ ayandiye zë zi koronni kö'du ki'di mati mi'di zi ye ne biya. Matëdi 'e ëti 'duwi le mi ndundu 'ba daliño aba."

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayöru

Kö'du yëti 'ba Yowani Bapatisi
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)

¹ Nenyë kö'du yöyö laka ga kö'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wiri. ² Ayeto rè ni kaa mati Nëbi Yisaya ayöru,

“Ma kutu vo litu ama dagba komo yi zi gëri ëyi ko'jo.

³ Vidì maako ëdi mbere mi da lipi, Ako'jo'e gëri nzo zi bi Yere.

O'do'e gëri mbiyi zi mo zi lasi.”

⁴ Here Yowani alaya mi da lipi bapatisi ki'di ehe kö'du yëti. Mo ayada zi zë moto dë nni tëmi kö'du kyënyë zi zë bapatisi, ehe Wiri akila kö'du kyënyë 'bëzë ne.

⁵ Vidì kayo tëmi dakaño 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalem i'bënni kö'du 'ba Yowani ne kowo. Zë odrö hë nni tëmi kö'du kyënyë 'bënni ne ehe mo abapatisi zë mi ranga 'ba Yeredene. ⁶ Yowani usu böngo 'bëni o'do tëmi yëvu 'ba jemele, ida ko'di wana gbö gë ni, ehe wakonyo 'bomo wömi ehe yazi möku. ⁷ Mo ayöyö zi vidiyë henye, “Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atëdi kyedre ta da ma. Manza dë na laka zi ra ma kidë akaño zi kamoka 'bomo kinga. ⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba.”

Bapatisi 'ba Yësu
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Tëmi kadra nani, Yësu ayi tëmi Naz-ereta mi dakaño 'ba Galilaya zi Yowani, zi ni bapatisi mi ranga 'ba Yeredene. ¹⁰ Kandi mati Yësu asi yaga tëmi wini, mo ongo komoriyë ayëhu rè ni, ehe Lawo Kölö Laka ayi alosö do mo kaa atu'bu. ¹¹ Here gu ayi ta komoriyë iya henye, “Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba.” ¹² Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bë mi da lipi, ¹³ ani ko'do 'butësowo mi wayonzo 'ba Satani. Ngötu 'ba möku ëdinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

Yësu ako'jo kora vo kyenze kiri sowo
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Tapëti i'di Yowani ku mi kamba, Yësu i'bë mi Galilaya ehe ayeto kö'du yöyö laka kazi Wiri ne yëti. ¹⁵ Mo iya henye, “Kadra ma laka oko ku ehe damöku 'ba Wiri ku kara. Oto de 'e tëmi kö'du kyënyë 'be'e ne ehe oma'e mi kö'du yöyö laka ne.”

¹⁶ Mati Yësu i'bë ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriyë riyö, Simona öndu ni Anderiya aba, ëdinni kyenze kiri öndu aba. ¹⁷ Yësu iya zi zë henye, “Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidì kika zi ma.” ¹⁸ Kandi ilanni öndu 'bënni ne,

ehe i'bënni mo aba. ¹⁹ Mo i'bë tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo. Zë ëdinni mi töngbö öndu ënni ko'jo nzo. ²⁰ Here mati Yësu ongo zë, mo ako'jo zë ehe zë ila 'bu nni Zebedeyo mi töngbö kora vo loo ëti, ehe i'bënni Yësu aba.

Kora wiri kyënyë aba
(Lk. 4:31-37)

²¹ Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ayinni mi gawo 'ba Kaparanamo, mi ko'do 'ba ralawo aba, Yësu i'bë mi bi 'ba mötu, ehe ayeto kö'du yëti. ²² Vidì mati owonni ne, zë na rakaga tëmi gëri 'ba kö'du yëti 'bomo ne, kö'du mo anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ga kö'du mo ayëti kö'du kalakonda aba. ²³ Here kora dakyikyiyi aba mi ni ëdi mi bi 'ba mötu, ehe udu riyë, ²⁴ “Omba a'di kazi ze, Yësu 'ba Nazereta? Yi kinye ne zi yana ze? Ma yolö ku yi ëyi ra, yi vo litu laka a Wiri.” ²⁵ Yësu ame'do na kamo zi dakyikyiyi ne, “Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne.” ²⁶ Dakyikyiyi ne aköho kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo. ²⁷ Vidì biya na rakaga ehe ayetonni me'do na ga rè nni zi oka maako. “A'di ra here? Ne kya 'ba kö'du yandi kyiyi maako? Kora nenyë ëdi kalakonda aba zi kö'du ki'di zi dakyikyiyiye, ehe zë owonni ho mo.” ²⁸ Here kö'du 'ba Yësu apere rè ni kandi ta ga bi ne biya mi dakaño 'ba Galilaya.

Yësu ako'jo vidì kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)

²⁹ Yësu, Yemisi, Yowani aba, ilanni bi 'ba mötu, ehe i'bënni mbiyi liño 'ba Simona ehe Anderiya. ³⁰ Wese 'ba Simona ëdi na raköo mi sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yësu oko, iyanni kö'du mo zi mo. ³¹ Mo i'bë zi mo, iri kala mo ehe akonyi mo riyë. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbö litu zi zë.

³² Tapëti kadra alosö ku ehe hutaga oko kpa ku, vidì ikanni zi Yësu vo raköo'e biya ehe zë mati dakyikyiyi aba. ³³ Vidì biya 'ba mi gawo ne atoto rè nni ha loko. ³⁴ Yësu ako'jo zë mati kyö na raköo dakyinë aba biya, ehe ore dakyikyiyi lakyi yaga. Mo ila vo dakyikyiyiye dë zi kö'du maako kiya, ga kö'du zë ayölonni ku mo ëyi ra.

Yësu ayëti kö'du mi Galilaya
(Lk. 4:42-44)

³⁵ Mi da mindö maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yësu ënyi ila liño ehe i'bë yaga tëmi gawo ga bi mbiya amötu. ³⁶ Simona abokani ëti i'bënni mo koma. ³⁷ Mati zë i'janni mo, iyanni zi mo henye, “Vidì biya ëdinni yi koma.” ³⁸ Mora Yësu aya'ba da me'do zi zë henye, “Di'bë'e zo dagba zi liño maako'e mati gbö kinye ne. Momba kpa zi kö'du yëti mi zë, kö'du nere ra mayi go

mo.”³⁹ Here mo i'be mi Galilaya ko'du yeti aba biya mi bi 'ba motu ehe dakyiky kore aba yaga.

Yesu ako'jo kora vo monyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Kora maako edi na riti kazi koo monyu ayi zi Yesu, alomvo akaño ehe alenze mo ko'du wakonyi iya henye, “Eze omba ku, ato'bo ma ko'do n̄bala.”⁴¹ Yesu ko'du sosu aba, ehe iza kala ni yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henye, “Momba ku. Edi na n̄bala.”⁴² Kandi monyu ila kora ne ehe ro mo gbo n̄bala.⁴³ Here Yesu ise go mo, ehe utu mo 'de kandi,⁴⁴ iya henye, “Owo te, ayada ko'du ne de zi vidi ma kolö maako. Mora i'be zo mbiyi zi vo karasa mayonzo yi, zi yada zi vidiye monyu 'beyi inde re ni ku. I'di wakumu kaa ko'du ki'di 'ba Mosa.”⁴⁵ Mora kora ne i'be ehe ko'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mi ko'du ne, here Yesu o'bo dekpe zi ti'be mi gawo na dangölo. Mora mo alima akpa yaga mi ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinni zi mo temi ga bi ne biya.

2

Yesu ako'jo kora kepe maako
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

¹ Tapeti ko'do yaa, Yesu enyi i'be huluhu mi Kapanarano ehe ko'du yöyo apere re ni iya mo edi linjo.² Vidi kayo ayinni ga bi kolö, ani bi ako oso de mi loko, gbi le yaga ha loko bi kpa anza de. Yesu edi ko'du yöyo ne yeti zi ze.³ Vidi kora sowo okonni, edinni kora mati enje kyere akaño ne kinje kika mo zi Yesu.⁴ Ga ko'du vidi kayo, ze o'bonni de zi kora ne kika mo zi mo. Here ze itinni bingö ta komo lembe mbiyi bi mati Yesu edi. Mati ayehunni bi ne ku, ze izanni kora ne akaño, edi ako'do da lanba.⁵ Mati Yesu ongo hala edinni ko'du koma aba, iya zi kora kepe ne henye, “Wisi ama, ko'du kyenyé 'beyi ila ku.”

⁶ Vo komoyandi 'ba ko'du ki'di maako'e mati edi alimanni ani ne, asösunni ko'du,⁷ “Hala mo ame'do kaa nenyé here?” Ne ko'du sawiya ra. Wiri ra nje kolö ato'bo kila ko'du kyenyé.

⁸ Kandi Yesu ayolo ko'du mati ze edinni asösu ne, here mo iya zi ze, “Ediye ko'du mahere ne sosu ga a'di?”⁹ Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo kepe ne, 'la yi ku temi ko'du kyenyé 'beyi,' kodo zi kiya henye, 'Enyi, injé lanba 'beyi ne, i'be'?”¹⁰ Here zi ye yolo laka Wisi a Vidi edi kalakonda 'ba dakaño nenyé aba zi vidi kila temi ko'du kyenyé, miya zi vo kepe ne,¹¹ 'Medi kiya zi yi, enyi, injé lanba 'beyi ne, i'be linjo.’”¹² Here mo enyi ta da komo ze, ehe injé lanba eni, i'be gbo. Ze biya

na rakaga, ze ayetonni Wiri, iyanni henye, “Wa mahere ne, dongo de gba kyere.”

Yesu ako'jo Lëvi
(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Yesu i'be huluhu löhu da göti föfo 'ba Galilaya, vidi kayo ato'bo re nni zi mo ani, mo ayeto ze yandi.¹⁴ Mati mo edi ti'be lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele ko'du ru mo Lëvi wisi 'ba Alipayo, edi alima mi bi 'ba 'be'bele ko'du. Yesu iya zi mo henye, “Alö'bo ga ma.” Lëvi enyi, ehe alö'bo gbo go mo.

¹⁵ Mati Yesu edi wakonyo linjo a Lëvi, vo 'be'bele ko'du kayo ehe vo ko'du kyenyé kayo ko'do'e mati alö'bönni ga Yesu ne, ma kayo temi ze adro'bo re nni mo aba, ehe vo lö'bo 'bomo eti wakonyo ga bi kolö.¹⁶ Vo komoyandi 'ba vo ko'du ki'diye ru ze Farasi ne, i'janni Yesu edinni wakonyo ga bi kolö vo ko'du kyenyé eti ehe vo 'be'bele ko'du'e. Here ze ako'jonn'i ha vo lö'bo 'bomo'e, “Ko'du a'di mo onyo wa vidi mahere ne eti?”¹⁷ Yesu owo ko'du 'bezé ne, aya'ba do mo zi ze, iya henye, “Vidi mati re ze na laka kazi koo, ombanni dakatöro de, nje ze ma na rakoo. Mayi de ga ko'du vidi laka'e, mayi ga ko'du vidi kyenyé'e.”

Kö'du 'ba hakoro
(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Vo lö'bo 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye edinni he nni koro. Vidi maako'e ayinni zi Yesu, ako'jonn'i ho mo, “Ko'du a'di vo lö'bo 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye edinni he nni koro, mora vo lö'bo 'beyiye oronni he nni de go mo?”¹⁹ Yesu aya'ba da me'do zi ze iya henye, “Omba 'be'e yingo mati edinni bi 'ba oze ne, zi ti'benni kazi wakonyo? Anza here de. Eze kora vo mbara edi gba ze aba, ze o'bonni de zi ko'do here.²⁰ Kadra mo ato'ko eze oba kora vo mbara ku 'de kazi ze akoro he nni 'da.”

²¹ “Vidi maako uru bongö ma kyiyi de zi ko'jo bongö ma koo. Eze o'do here, ma kyiyi ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bongö ma koo ne, ehe ako'do ogo kyedre.²² Vidi maako odrö a'ji ma kyiyi de gbi mi loso wana ma koo. Eze o'do here, a'ji ne akiha loso wana, ehe a'ji 'do loso wana aba akayaña re nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyi gbi mi loso wana ma kyiyi.”

Kö'du ko'do 'ba ralawo
(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Mi ko'du 'ba ralawo aba, Yesu edi ati'be kpuru temi yaka 'ba nyenyo. Mati vo lö'bo 'bomo'e edi ati'benni mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo.²⁴ Farasiye iyanni zi Yesu henye, “Ongo te, ko'du a'di vo lö'bo 'beyiye edinni ko'du

mati i'bě dē ga kō'du kī'dī 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'do go mo?"

²⁵ Yēsu ēnyī, aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Ako'jo'e kō'du mati Dawidi o'do mi kadra nani dē, mati mo omba wa zi konyo mi kadra mati mo vidī 'bēni ēti na o'bo ne?"

²⁶ Here mo i'bě mī loko a Wīri ehe onyo mangolo'bo mati i'dī zi Wīri ne. Kō'du ne o'do rē nī mī kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Ēdī mī kō'du kī'dī 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangolo'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'dī kpa zi vidī 'bēniye." ²⁷ Yēsu aya'ba go mo zi zē iya henye, "O'do ko'do 'ba ralawo ne kō'du vidī, o'do vidī dē kō'du ko'do 'ba ralawo. ²⁸ Here Wisi a Vidī ēdī gbī na Yere 'ba ko'do ralawo."

3

Kora vo kala keŋe

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Kadra maako aba Yēsu i'bě bi 'ba mōtu. Kora maako ēdī ani kala mo eŋe ku. ² Vidī maako'e ēdinni ani, zē ombanni zi Yēsu susu ga kō'du litē ko'do. Here zē alimanni mo kongo kara kodo mo akako'jo kora ne ndō mī ko'do 'ba ralawo. ³ Yēsu ame'do zi kora vo kala keŋe ne, "Ayi tōɔ komo ze kinye."

⁴ Here mo ako'jo ha vidī ne'e iya henye, "A'di ra kō'du kī'dī 'beze ila ze zi ko'do mī ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kodo zi ko'do na kyēnyē? Zi didī vidī yomo, kodo zi yaŋa mo?" Mora 'de iyanni kō'du ako dē. ⁵ Yēsu na kamo mati mo ongo bi dē zē, ga kō'du kazi kō'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka lōhu. ⁶ Here Farasiye ilanni bi 'ba mōtu ne, ehe atoto rē nni kandi vidī 'ba Heroda ēti, o'donni yere zi Yēsu kofu.

Vidī kayo da kapa fōfō

⁷ Yēsu vo lō'bō ēni ēti ēdī tī'bēnni ha fōfō 'ba Galilaya, vidī kayo alō'bōnni go mo. Vidī ne maako'e ayinni tēmi Galilaya, Yudiya, ⁸ Yerusalem, Edome, ta dakaŋo kafo ranga 'ba Yeredene, Tiyere, Sidoni aba. Vidī ne ayinni biya zi Yēsu ga kō'du wa mati zē owonni mo ēdī ako'do. ⁹ Ga kō'du vidī ayo takanyi, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye mak'jonnī tōŋbō nzo zi nī tēkyi mī mo, kazi vidī utunni nī. ¹⁰ Mo ako'jo vo rakɔ kyo, ehe zē mati gba na rakɔ ne nduwē rē nni sikyi dagba ga kō'du zi ro mo kise. ¹¹ Ēzē vidī mati ēdinni dakyikyī aba mī nni ongonni mo, akalēpinni akaŋo, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wīri." ¹² Here Yēsu iya zi dakyikyī ne'e, mayadanni dē zi vidī ēyi 'bēni nī.

Yēsu inzi vo litu 'butē dōmoriyō

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yēsu i'bě riyē da lutu, ako'jo vidī mati mo omba ne tayinni zi nī. Zē ayinni zi mo, ¹⁴ mo inzi 'butē dōmoriyō tēmi zē, i'dī ru zē ku vo litu'e, mo ayada zi zē henye, minzi ye ku zi tēdiye ma aba, zi kutu'e kpa yaga tī'bě kō'du yēti, ¹⁵ zi tēdiye kpa kalakonda aba zi dakyikyī kore mo yaga.

¹⁶ Nenyē ma 'butē dōmoriyō mati mo inzi, Simona, Yēsu i'dī ru mo Petero, ¹⁷ Yemisi ōndu nī Yowani aba, zē gisi 'ba Zebedeyo, Yēsu i'dī ru dē zē Bonerega kō'du ya'ba aba piwo, ¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Tadōyōsu, Simona mati o'do lovo 'ba dakaŋo 'bēni, ¹⁹ Yudasi Sikereto mati asusu Yēsu zi kofu mo ne.

Yēsu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yēsu i'bě ōdu loko, vidī kayo atoto rē nni, here Yēsu vo lō'bō 'bēni ēti i'janni kadra 'ba zi wakonyo dē. ²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni kō'du ne here, i'bēnni zi go mo kongo, ga kō'du vidī ēdinni akiya, "Mo arifo ku."

²² Vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī maako'e, mati ayinni ta Yerusalem ne, iyanni henye, "Mo ēdī Belezobulu aba mī nī." Ne yere 'ba dakyikyīye ra i'dī kyigo ne zi mo zi kore zē yaga. ²³ Here Yēsu ako'jo zē zi nī, ame'do zi zē tēmi mala. "Hala Satani akore Satani yaga? ²⁴ Ēzē damōku inye rē nī na gbongo gbongo, damōku ne akalēpi. ²⁵ Here ēzē dakota inye rē nī na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi. ²⁶ Here ēzē damōku 'ba Satani inye rē nī na gbongo gbongo, o'bo tēhi dē, akalēpi, akinde rē nī. ²⁷ Vidī kōlō maako o'bo dē zi tōdu mī loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ēzē mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo. ²⁸ Miya zi ye tīnyō henye, akato'bo vidī kila tēmi kō'du kyēnyē 'bēzē ne biya, ehe me'do lasa 'bēzē biya. ²⁹ Here vidī mati akame'do kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ne ila mo dē, ga kō'du mo o'do kō'du kyēnyē ma ŋburu ŋburu ne ku." ³⁰ Yēsu iya kō'du ne here, ga kō'du vidī maako'e ēdinni akiya "Dakyikyī ra ēdī mo ko'do."

Ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Here ma 'ba Yēsu ōndu mo ēti okonni. Zē oronni 'de yaga ta ra loko, utunni kō'du kise kō'du ko'jo ga kō'du mo. ³² Vidī mati ēdinni alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, "Ongo te, ma yi, ōndu yiye ēti ēdinni yaga, zē ombanni yi." ³³ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, "Ēyi 'bēni ma ma? Ēyiye 'bēnni ōndu ma'e?" ³⁴ Mo ongo bi da vidī mati ēdī alimanni kpo ta ra nī, iya henye, "Ongo'e te, kinye ne ma ma

öndu ma'e eti. ³⁵ Vidi mati o'do wa mati Wiri omba zi mo ko'do ne, mo öndu ma, emi ma, ehe ma ma."

4

Mala 'ba vo kofo kilii
(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Kadra maako aba löhu, Yësu ayeto kö'du yandi da kapa föfö 'ba Galilaya. Vidi mati atoto rè nni kpo ta ro mo ne, edinni kyö, here mo ekyi mi töngbö, alima mi mo. Töngbö ne edi mi föfö, vidi kayo ne'e ro 'benni 'de yaga da göti 'ba föfö. ² Mo alima kö'du kayo ne yandi mo zi zë temi mala. Mi kö'du yandi bömo ne mo iya henye, ³ "Owo'e te. Kora maako i'be yaga kofo kilii mi yaka. ⁴ Mati mo ili kofo ne mi yaka, maako'e alëpi da ga geri, ali ayinni, onyonna 'de. ⁵ Maako'e alëpi dakaño ma ri'di aba, mati kaño nje tisiwa aba ne. Kandi kofo ne ötu, ga kö'du kaño ne ayöndu de. ⁶ Here kadra ayi riyë, o'bo wevo ma luru ne, ga kö'du ngara'da mo ödu de na laka mi kaño. ⁷ Kofo maako'e alëpi mi kutë kono, övu ayasi wevo ni, mora 'de ana de. ⁸ Kofo maako'e alëpi mi kaño ma laka ne, wevo mo asi, övu, ana i'jö. Maako'e edinni i'jö aba 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö." ⁹ Yësu aya'ba go mo zi zë iya henye, "Mo mati edi mbili aba, mowo kö'du ne."

Kö'du a'di mo ayandi kö'du temi mala
(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

¹⁰ Mati Yësu edi kuti ni aba, vidi maako'e mati owonna kö'du mo ne, ayinni zi mo vo litu 'butë domoriyö eti, ako'jonna ho mo zi mi mala ne'e yada. ¹¹ Yësu aya'ba do mo zi zë, iya henye, "Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wiri i'di ku zi ye. Mora zi vidi maako'e kö'du koho akayandi temi mala. ¹² Here zë akongonni akongö, mora 'de kaa ongönni de. Eze o'donni here akoto de nni zi Wiri, akila zë."

Yësu ayada mi mala 'ba vo kofo kilii
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayölo'e mi mala ne de? Akayölo'e mala maako'e hala? ¹⁴ Vo kofo kilii ne ili kö'du me'do 'ba Wiri. ¹⁵ Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ga geri. Kandi eze owonna kö'du me'do ne, Satani ayi oba 'de. ¹⁶ Vidi maako'e kaa kofo mati alëpi da ri'di. Kandi eze owonna kö'du me'do ne, irinni na rakyenyi. ¹⁷ Mora ödu de gbo mi zë, here ne o'bo limanni 'diri de. Eze riti maako mandere wakofo ayi ga kö'du me'do ne, zë akilanni 'de. ¹⁸ Vidi maako'e edinni kaa kofo mati ili mi kutë kono. Ne edi zë mati owonna me'do ne, ¹⁹ kö'du sösu, lövo 'ba

kohi, lövo kö'du wakyö, akakoho me'do ne, mora ananni i'jö de. ²⁰ Vidi maako'e edinni kaa kofo mati ili mi kaño laka. Zë owonna me'do ne, ombanni do mo, ananni i'jö maako'e 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö."

Lamba hu sora
(Lk. 8:16-18)

²¹ Yësu alima nduwë kiya zi zë henye, "Vidi maako here ne, oba lamba ndö kika mo hu siko mandere hu sora? Anza here de, i'di lamba da tarabiza. ²² Wa mati edi 'de köwo na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayöfu do mo ne, akayëhu do mo yaga. ²³ Owo'e kö'du ne, eze ediye mbili aba."

²⁴ Mo iya kpa zi zë henye, "Kö'du mati medii akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati edi ako'do'e zi oka'e, ako'di kpa zi ye. ²⁵ Vidi mati edi mo aba, aki'di zi mo kyö. Vidi mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kö'du tövu 'ba kofo

²⁶ Yësu nduwë kiya mo aba zi zë, iya henye, "Damöku 'ba Wiri edi henye. Kora maako ili kofo mi yaka eni. ²⁷ Mati mo o'do yondö aba, enyi kadra aba, kofo ne biya edinni ku mbili ki'di, edinni kpa ku tövu. Mo ayölo de hala o'do re ni here. ²⁸ Kaño ra o'do wevo ne na bi deni zi tövu, zi ta na logo. Dagba biriti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndö i'jö aba. ²⁹ Mati i'jö ne alötri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kö'du mo ayölo kadra mo öko ku."

Mala kö'du kofo 'ba masatada
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)

³⁰ Yësu ako'jo kö'du henye, "Dakiya ze damöku 'ba Wiri edi kaa a'di? Mala a'di dako'do ze zi yada mo? ³¹ Edi kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi riri mi dakaño ne. ³² Ta go mo yaa, övu riyë, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'di ngora ni ma kyedre mo'e yaga, ali ayinni, uvö loko enni mi galili mo."

³³ Yësu ayëti kö'du kise 'beni temi mala maako'e. Mo ayada zi zë kyö, kö'du zi zë to'bo yölo mo. ³⁴ Mo o'bo de me'do zi zë kazi mala. Eze mo edi vo lö'bö 'beni eti, mo akayada kö'du ne'e biya zi zë.

Yësu adoro buluku da wini
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Mi da hutaga mi ko'do nani, Yësu iya zi vo lö'bö 'beniye, "Enyi di'be'e kyëti 'ba föfö." ³⁶ Here zë ilanni vidi kayo ne'e, ehe vo lö'bö'e ekyinni mi töngbö, mati Yësu edi alima nzo mi mo, obanni mo nni aba. Töngbö maako'e alö'bönni kpa ga ndi mo.

³⁷ Truku'du buluku kyigö aluku riyë kagba 'ba wini, ayeto ku liko riyë mi

tõngbõ, here omba ku kara zi koso wini aba. ³⁸ Yësu ëdi 'de hulëhu mi tõngbõ ako'do dë ni taka gara aba. Vo lõ'bõ 'bõmo'e alironni mo iyanni henye, "Vo komoyandi, asõsu 'bëyi kõ'du dë, ze hiya kara zi kolii?"

³⁹ Yësu ënyi riye, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "Oro, ti!" Buluku nni wini kagba aba orõnni, bi gbo liwo. ⁴⁰ Yësu iya zi vo lõ'bõ 'bëniye henye, "Kõ'du a'di ëdiye atere go mo? Anza'e dë koma aba?" ⁴¹ Zë tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, "Kora nenyë ëyi? Buluku wini kagba aba, owõnni mo?"

5

*Yësu ako'jo kora dakyikyi aba
(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)*

¹ Yësu vo litu 'bëni ëti ënyi i'bë okõnni kyëti kapa fõfõ 'ba Galilaya mi dakaño 'ba Gerasa. ² Kandi mati Yësu asi yaga tëmi tõngbõ, andõsi dë nni kora maako aba, asi tëmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ëdi dakyikyi aba mi ni. ³ Mo ëdi alima mi kutë da wogo. Vidì ako 'õbõ dekke zi sesi mo na kida nyõri aba. ⁴ Da kyo ndi mo kala mo aba ëdi na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyõri ne, ehe akikye mi kõi ne ta ndi ni na nzoyi. Mo embe 'beri, vidì maako 'õbõ dë zi mo kirì. ⁵ Kadra yondõ aba mo ëdi lima alasi tëmi da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rë ni kumu yitõ aba.

⁶ Mo na kowõ mati ongo Yësu, here aho alodrõ domo ni aba akaño komo Yësu. ⁷ Here mo alõrõ na kyembe, iya henye, "Yësu wisi 'ba Wirì omba a'di kazi ma? Lõmu mi ru Wirì, ma lenze yi, i'di riti dë zi ma." ⁸ Mo iya kõ'du ne ga kõ'du Yësu ëdi akiya henye, "Dakyikyi asi 'de yaga ta ra kora ne."

⁹ Here Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Ru yi ëyi?" Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Ru ma 'Gboko,' ga kõ'du dëdi ze kyo." ¹⁰ Mo zo nduwë Yësu lenze kazi ore dakyikyi ne'e yaga ta dakaño nani.

¹¹ Ani wa'do kayo ëdinni kara dakapa lutu wakonyo. ¹² Here dakyikyi ne'e zo rë nni la'ba zi Yësu, iyanni henye, "Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze ti'bë tõdu mi zë." ¹³ Mo ila dakyikyi ne'e ti'bë, õdunni gbo mi wa'do ne'e. Wa'do ne'e ëdinni biya kaa kpulukuriyõ, ahonni akaño mi fõfõ, ehe aluyinni.

¹⁴ Kora mati ëdinni ga wa'do ne'e kongõ, ahonni 'de, ayõyõnni kõ'du ne mi gawo mi haliño kõ'du mati o'do rë ni ne, yada zi vidì. Vidì ënyi i'bënni biya kõ'du mati o'do rë ni ne kongõ. ¹⁵ Mati ayinni zi Yësu, zë ongõnni kora mati ëdi kani gboko 'ba dakyikyi ëti mi ni ne, mo ëdi alima ani bongõ aba rë ni, do mo ku na laka, zë biya na tere. ¹⁶ Zë mati ongõnni komõnni aba,

ayadanni zi vidìye kõ'du mati o'do rë ni zi kora mati dakyikyi aba ne, ehe kõ'du 'ba wa'do ne'e. ¹⁷ Here zë ako'jõnni ha Yësu zi tënyi ati'bë 'de tëmi dakaño ënni.

¹⁸ Here mati Yësu omba ku zi ti'bë zi tëkyi mi tõngbõ, kora mati ëdi kani dakyikyi aba mi ni ne, alenze mo iya henye, "Di'bë ze yi aba." ¹⁹ Yësu ila mo dë zi ti'bë ta go mo, iya zi mo henye, "I'bë liño zi vo dakota 'bëyiye, ayada zi zë hala kõ'du mati Yere o'do zi yi, laka 'bõmo zi yi ëdi hala." ²⁰ Here kora ne ënyi i'bë biya kpuru tëmi Gawo 'Butë ne'e, kõ'du mati Yësu o'do zi ni ne yada mo aba. Vidì mati owõnni kõ'du ne biya na rakaga.

*Wujë 'ba Yayiro nni mbara mati ise ra
bongõ 'ba Yësu*

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

²¹ Yësu ënyi i'bë hulëhu kyëti kapa 'ba fõfõ vere. Ani da kapa fõfõ, vidì kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo. ²² Here vere maako ru mo ëdi Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mõtu ani, mati mo okõ, ongo Yësu, mo umë rë ni akaño ndi mo, ²³ alenze mo kõ'du komba aba, iya henye, "Wujë tisi 'bama na rakõõ. Ako ayi, i'di kala yi do mo, here zi mo tëdi na laka, na didi." ²⁴ Yësu ënyi i'bënni mo aba.

Here vidì kayo mati ëdinni ati'bë Yësu ëti ne, ëdinni mo diri ta da kapa biya. ²⁵ Here mbara maako ëdi ani, na riti ga kõ'du yama ëdi taho ta ro mo kazi torõ koo 'butë dõmoriyõ. ²⁶ Dakatõrõ kayo ëdinni le owõ ki'di zi mo. Mo ayaña kõi 'bëni biya, mora here ne zi ta'ba na laka anza dë, ëdi wëni zo rë ni kidra dagba ta ga kadra biya. ²⁷ Mo owõ kõ'du Yësu, ënyi ayi kafo mo mi kutë vidì kayo ne. ²⁸ Mo iya na bi dëni henye, "Èzë mise gbì le nje bongõ ro mo ne, matëdi na laka." ²⁹ Mo ongo here ise bongõ ro mo ne, kandi yama oro, mo ayolõ ku mi ida rë ni henye, na kowõ rë ni ku tëmi riti kyedre 'bëni ne.

³⁰ Yësu kandi ayolõ henye, kyigõ asi ku ta rë ni yaga. Mo opi rë ni kpo tëmi kutë vidì kayo ne, ako'jo kõ'du henye, "Èyi ra ise ra bongõ ama?" ³¹ Vo lõ'bõ 'bõmo aya'banni da me'do zi mo henye, "Ongõ te vidì kayo mati ëdinni yi kuru ne, kõ'du a'di ako'jo 'bëyi kõ'du go mo henye ere, 'Èyi ra ise ra ma?"

³² Yësu zo nduwë lima bi kongõ kpo ta rë ni zi yolõ ëyi ra o'do kõ'du ne. ³³ Here mbara ne ayolõ kõ'du mati o'do rë ni zi ni ne, mo ayi tese aba na tere, alodrõ ndi mo, ayada kõ'du tünõ mati o'do rë ni ne biya zi mo. ³⁴ Yësu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wujë ama, koma 'bëyi o'do yi ku nbala. I'bë na rakyëyi, mako'jo yi tëmi riti ne."

³⁵ Mati Yësu ëdi kõ'du ne kiya, Vidì maako'e ayinni ta liño 'ba Yayiro, ayadanni

zi mo henye, “Wu’jè ’bèyì oli ku. Kò’du a’di kpe zi riti k’í’dí ra vo komoyandi ne go mo?” ³⁶ Yèsu oze mbili nì dè da kò’du mati iyanni ne, mo aya’ba zi Yayiro henye, “Ere dè, nje kòlò koma.”

³⁷ Here mo ila vidí ma kòlò maako dè zi tì’bè nì aba dagba, nje Petero, Yemisi, öndu nì Yowani aba. ³⁸ Mati zè okönni lijo ’ba Yayiro, Yèsu ongo bi apere rè nì ku na yawa, owo kuyè riyè kudu rala’ba aba. ³⁹ Mo ènyì i’bè ödu loko, iya henye zi zè “Kò’du a’di bi apere rè nì go mo na yawa here? Kò’du a’di èdiye kudu go mo? Wu’jè tisi ne oli dè, èdi önbò ako’do.”

⁴⁰ Here zè ogonni mo. Mora here mo ore zè biya yaga, oba ’bu ’ba wu’jè tisi ne, ma mo, vo lö’bò ’bèniye wota. Mo ènyì i’bè ödu mì loko mati yöku wu’jè tisi ne o’ba ’do mo.

⁴¹ Mo iri kala mo, iya zi mo henye, “Talita Kumu.” Kò’du ya’ba aba henye, “Wu’jè tisi, miya zi yi, ènyì riyè.” ⁴² Here mo ènyì, alasi kpo. Koo ’bomo èdi ’butè dömoriyö. Mati kò’du ne o’do rè nì, zè biya na rakaga. ⁴³ Yèsu i’dí kò’du kise anza dè zi zè yada zi vidí kòlò maako, ehe mo iya henye, “I’diye wa zi mo zi konyo.”

6

Omba Yèsu dè mì Nazereta

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

¹ Yèsu ènyì ila bi nani, ehe i’bè hulèhu mì gawo ’ba dakaño ’bèni. Vo lö’bò ’bomo’e i’bènni mo aba. ² Mì ko’do ’ba ralawo aba, mo ayeto kò’du yandi mì bi ’ba mötu. Vidi kayo èdinni ani, mati zè owonni kò’du mo, zè biya na rakaga. Zè ako’jonnì kò’du iyanni henye, “Here mo i’ja kò’du ne biya ta kila? Kò’du yölo ’ba a’di ra here mati i’dí zi mo ne? Hala mo èdi kò’du koro ne’e ko’do mo? ³ Mo anza vo kaga kisè, wisi ’ba Mariya, öndu ’ba Yemisi, Yosepa, Yudasì, Simona aba? Anza dè èmì mo’e ra èdinni alima kinye ne?” Here zè ombanni mo dè.

⁴ Yèsu ènyì iya zi zè henye, “Nèbì owö ta bi ne biya, nje vidí mì gawo lijo ’bomo, karo mo’e, vo dakota ’bomo èti ra ombanni mo dè.” ⁵ Mo omba dè zi kò’du koro ako’e ko’do ani, mo i’dí kala nì nje da vidí ’ba rakoo gbongo maako’e, ehe ako’jo zè gbo. ⁶ Mo rakaga kyedre aba ga kò’du vidí anzanni dè kò’du koma aba.

Yèsu utu vo litu ’butè dömoriyö yaga (Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yèsu ènyì i’bè kpo ta ra dakaño nani komo vidí yandi aba. ⁷ Mo ako’jo vo litu ’butè dömoriyö ne’e bi kòlò, utu zè yaga na riyö riyö. Mo i’dí kalakonda ndra ta da dakyikyì ne’e.

⁸ Mo ise go mo zi zè, “Oba’e waako dè ’e aba ta bi tì’bè ’be’e ne, mangolo’bo manza

dè, anboro ’ba wa lenze manza dè, kóhi manza kpa dè mì bongö re ’e, nje mavo. ⁹ Usu’e kamoka, ehe injè’e kya ’ba bongö dè èti. ¹⁰ Èzè ödu’e mì lijo, alima’e mì lijo nani le ila’e gawo nani. ¹¹ Èzè gawo mati ayiye mì mo vidí ombanni dè ’e kiri kala kyedre aba, mandere ombanni dè zi kò’du ’be’e kowo, ila’e bi nani, akyito’e turufu ne ’de ta ndiye. Ne atèdì zi zè na wasènè.”

¹² Here zè ènyì i’bènni yaga kò’du yèti aba zi vidí dè nni koto tèmì kò’du kyènyè ’bènni ne’e. ¹³ Zè orenni dakyikyì yaga, apisinni yèni ra vo koo’e, ako’jo zè gbo.

Koli ’ba Yowani Bapatisi

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Yaanya aba Yere Heroda owo kò’du ne, ga kò’du wa komba ’ba Yèsu inde bi biya. Vidi maako’e iyanni henye, “Yowani Bapatisi ra ènyì ku na didi tèmì koli, kò’du nere ra mo èdi kyigö nenye aba zi tèdì kò’du koro ne’e ko’do mo.” ¹⁵ Vidi maako’e iyanni henye, “Mo Eliya ra.” Agamo’e iyanni henye, “Mo nèbì ra, kaa tèmì ma kòlò mati èdinni kani kyere nani.”

¹⁶ Mati Heroda owo kò’du ne, iya henye, “Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo ’de nere ra ènyì tèmì koli.” ¹⁷ Heroda ra na bi dèni i’dí kò’du zi Yowani kiri, kida mo, ku’du mo mì kamba. Heroda o’do kò’du ne here ga kò’du mo oze Herodiya, mo le na mbara ’ba öndu mo Pilipo ne. ¹⁸ Yowani Bapatisi zo nduwè kò’du ne yada mo zi Heroda. “Anza dè na laka zi yi mbara ’ba öndu yi koze.” ¹⁹ Here Herodiya iri kò’du ra Yowani, omba zi mo kofu. Mora mo o’bo dè, ²⁰ ga kò’du Heroda ere Yowani, ga kò’du mo ayolo Yowani ne, mo vidí laka ra, ehe agaga go mo. Heroda èdi le kò’du yèti ’ba Yowani sösu, mora mo omba zo nduwè zi kowo mo.

²¹ Ndundu mo aba Herodiya i’ja gèri laka ’bèni. Èdi mì ko’do ko’jo kadra ’ba Heroda, mo o’do kyere, ise vidí kyedre ’ba turu’e biya, vo wehe’e, vidí kyedre ’ba Galilaya èti. ²² Mati wu’jè ’ba Herodiya ne ayi, olo komo vidíye, kò’du ne eme ra Heroda nni yingo ’bomo èti.

Here Yere Heroda iya zi wu’jè ne henye, “A’di ra omba zi tèdì zi yi? Maki’di zi yi wa mati omba.” ²³ Ha k’í’dí lömu aba mo iya zi wu’jè ne henye, “Miya henye, maki’di wa mati ako’jo kò’du mo ne zi yi, èzè èdi le kyedre kaa kutè damöku ’bama.”

²⁴ Here wu’jè ne asi i’bè zi ma nì yaga. Ako’jo ho mo, “A’di ra makako’jo kò’du mo?” Ma mo aya’ba da me’do iya henye, “Ako’jo kò’du ga da Yowani Bapatisi.” ²⁵ Here wu’jè ne aho kandi hulèhu zi tì’bè kò’du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, “Momba zi yi k’í’dí zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mì kakra ne.”

²⁶ Mati Yere Heroda owo kò'du ne here, o'do mo na rasòsu. Mo ɔ'bo dekke zi komba dè zi wujè ne, ga kò'du mo o'do ku na lomu ta da komo yingò 'bèni ne'e biya. ²⁷ Here mo utu vo kanya 'bèni kò'du k'i'di aba zi ti'bè da Yowani kika mo. Vo kanya ènyi i'bè mī kamba, ikye da Yowani 'de. ²⁸ Mo ika mī kappā, i'di zi wujè ne, ehe mo i'di gbo zi ma nī. ²⁹ Mati vo lò'bò 'ba Yowaniye owonnī kò'du ne, zè ayinnī, obannī yòku mo, i'bè usunnī.

Yèsu i'di wakonyo zi vidī kpulukumuyī
(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

³⁰ Mati vo litu i'ja rē nni Yèsu èti, a'bannī wa mati zè o'donnī, yandinnī ne yada mo zi Yèsu. ³¹ Here vidī kayo èdi tayinnī ehe èdi t'ibènnī, here Yèsu vo litu 'bèni èti, i'jannī kadra 'ba zi wakonyo dè. Here mo iya zi zè henye, “Ènyi di'bè'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi.”

³² Here zè ènyinnī, ayetonni tēkyī mī tōṅbò ti'bè yaga na bi dè nni bi mbiya maako. ³³ Mati vidī kayo ne'e ongonni zè èdinnī ati'bè, kandi ayolonnī zè, here ènyi i'bènnī biya tēmī gawo ne'e, ahonnī dagba ta dakaṅo, ɔ'konnī dagba bi nani ta komo Yèsu vo litu 'bèni èti. ³⁴ Mati Yèsu asi yaga tēmī tōṅbò, mo ongo vidī kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kò'du sòsu ga kò'du zè, ga kò'du zè kaa timèlè ma kazi vo yako. Here mo ayeto zè yandi kò'du kyo aba.

³⁵ Mati kadra omba ku zi loso, vo lò'bò 'bomo'e ayinnī zi mo iyannī henye, “Ongo te, kadra anza kpe bi nenye na mōku. ³⁶ Utu vidī nenye'e zi zè t'ibènnī mī liṅo mati èdinnī kpoko kinye zi zè wakonyo kogo zi konyo.”

³⁷ Yèsu aya'ba da me'do zi zè iya henye, “E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zè zi konyo.” Zè ako'jonnī ha Yèsu, “Kohi ne vidī ako'do lɔ yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze ti'bè yana kōhi lamiriyò ne da mangolò'bo zi t'ò'bo zè?” ³⁸ Yèsu ako'jo hē zè iya henye, “Èdiye mangolò'bo aba ndò? I'bè'e te kongò.” Mati i'jannī, iyannī kò'du mo zi mo henye, “Mangolò'bo èdi muyī, kyenze riyò.” ³⁹ Yèsu iya zi vo litu 'bèniye zi kiya zi vidī ne'e biya zi rē nni kinye na gbongò gbongò, ma limannī akaṅo da loma kyeke ne. ⁴⁰ Here vidī ne'e biya alimannī na ratotò gbongò gbongò lamikolò maako'e 'butèmuyī.

⁴¹ Yèsu oba mangolò'bo muyī ehe kyenze riyò ne, ongo bi komoriyè, o'do òwò'di zi Wiri. Mo owe mī mangolò'bo ne, i'di zi vo lò'bò 'bèniye zi yanya mo zi vidīye. Mo inye mī kyenze riyò ne kpa ta gè zè biya. ⁴² Vidī biya onyonnī, ehe ɔ'vonnī gbɔ. ⁴³ Vo lò'bò'e atotonnī kɔsɔ mangolò'bo kyenze aba mati ɔsɔ ne mī бага 'butè

dòmoriyò. ⁴⁴ Watiti 'ba vidī mati onyonnī wa ne kpulukumuyī.

Yèsu alasi ta da wini
(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

⁴⁵ Kandi Yèsu i'di vo lò'bò'e tēkyinnī mī tōṅbò ti'bènnī dagba komo nī mī Bete-seyida ta kafo fòfò, mora here mo iya kò'du zi vidī kayo ne'e mī'bènnī liṅo. ⁴⁶ Ta ga kò'du kiya 'bomo zi vidī kayo ne'e, i'bè'e gbo, mo ènyi i'bè da lutu amòtu. ⁴⁷ Mati hutaga ɔ'ko, tōṅbò èdi ku 'de mī kutè 'ba fòfò, mora Yèsu nje kutu nī aba da gòti. ⁴⁸ Mo ongo vo lò'bò 'bèniye èdinnī ku rē nni k'i'di zi ko'do mo ngari aba, ga kò'du èdinnī akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutè yondò aba mo i'bè zi zè, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zè, ⁴⁹ mora mati ongonni mo èdi alasi ta da wini ne, asòsu 'bènni iyannī wakoro ra, ehe a'bannī hē nni gbògbò lórò'aba. ⁵⁰ Mati ongonni mo ne, zè biya na tere. Mora Yèsu ame'do zi zè kandi, iya henye, “Uku mī ye, ne ma ra. Ere'e dè.” ⁵¹ Here mo ènyi èkyi rē zè mī tōṅbò ehe, buluku ɔ'ro. Vo lò'bò'e biya na rakaga, ⁵² ga kò'du koro 'ba mangolò'bo mati mo o'do zi vidī kpulukumuyī konyo mo ne, odu dè gba dè zè.

Yèsu ako'jo vo kò'e mī Genesereta
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Zè ènyi umunnī kyèti fòfò da gòti 'ba Genesereta, ehe idannī tōṅbò ani. ⁵⁴ Mati ilanni tōṅbò ne, vidī ayolonnī Yèsu. ⁵⁵ Here zè ènyi ahonnī ta bi ne biya. Èzè owonnī bi mati mo èdi 'domo, injènnī vidī 'ba rakò'e da lanba kika mo zi mo. ⁵⁶ Bi mati biya Yèsu i'bè ta 'domo ne, mī gawo, mī daliṅo maako'e, vidī ako'bannī zè mati na rakò'ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbi nje zi zè ha bongò 'bomo kise, zè mati biya isennī ne, ako'jo zè na laka.

7

Yandi kò'du 'ba ti'da ṅbala aba
(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nni vo komoyandi 'ba kò'du k'i'di mati ayinnī ta Yerusalem ne, atoto rē nni kpo da kapa Yèsu. ² Zè ongonni kya 'ba vo lò'bò 'bomo maako'e èdinnī wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka. ³ Farasiye Yiserere'e èti onyonnī wa dè here, nje èzè akaka kala nni ku tēmī gèrī 'ba 'bu nniye. ⁴ Zè onyonnī wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje èzè akakannī ɔ' mo ku dagba. Ehe irinnī ga ndi gèrī kyo 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

⁵ Here Farasiye vo kò'du k'i'di 'ba komoyandiye èti ako'jonnī ha Yèsu, “Kò'du a'di vo lò'bò 'bèniye irinnī ga ndi kò'du

yandi mati i'di zi ze akaŋo kazi 'bu ze de, mora ēdinni wakonyo kala aba na ti'da.”

⁶ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, “E vidi 'ba komokandi nenyē, Yisaya ra ayolo kō'du kiya ga kō'du 'be'e, ayōru, iya henye, 'Vidi nenyē'e oronni ma, Yere Wirī, nje hē nni aba,

mora di'di zē na kowo ta ra ma.

⁷ Mōtu 'bēzē na yawa zi ma, kō'du yandi 'bēzē ayi nje kazi vidiye.’

⁸ I'diye kō'du ki'di 'ba Wirī da kapa, ehe owo'e kō'du yandi 'ba vidi.”

⁹ Yēsu zo nduwē, “E'diye gērī 'ba kō'du ki'di 'ba Wirī komba dē aba, ga kō'du zi ye kirī kō'du yandi 'be'e ra. ¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ēzē vidi maako awili 'bu ni mandere ma ni, akī'di mo zi kofo.’

¹¹ Mora ayandiye henye, Vidi mati ēdi wa aba, zi ki'di zi 'bu ni konyi mandere ma ni, mora mo ato'bo kiya, 'Nenyē Korobani,' kō'du ya'ba aba henye, “ba Wirī ra.” ¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni. ¹³ Mi ga gērī ne, kō'du yandi 'be'e zi vidi maako'e ne, ayaŋa me'do 'ba Wirī yaga. Wa maako'e ēdinni kpa kyō kaa ma nenyē, mati ēdi ako'do'e ne.”

*Wa mati ēdinni vidi ko'do na ti'da
(Mt. 15:10-20)*

¹⁴ Here Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e kpa lōhu tayinni zi ni, ehe iya zi zē henye, “E biya, owo'e kō'du 'bama ne, ayolo'e. ¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dē zi ti'bē mi vidi ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da.”

¹⁷ Mati mo ila vidi kayo ne'e, i'bē ōdu loko ne, vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī ho mo zi mī me'do ne yada. ¹⁸ Yēsu iya zi zē, henye, “Anza'e dē na ngara ta da oka'e. Ayolo'e dē? Waako anza dē mati ati'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da, ¹⁹ ga kō'du anza dē ti'bē ni di'di mo, mora mī mo, ehe ati'bē zo dagba yaga tēmi ida ra.” Mī me'do ne, Yēsu adoro go mo zi zē wakonyo biya ŋbala zi konyo.

²⁰ Mo zo nduwē kiya mo henye, “E'di wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da. ²¹ Tēmi di'di 'ba vidi atayi kō'du sōsu kyēnyē, rōnyī, wa logo, wa kofo, ndoro, ²² mī kumbē, wa kyēnyē, wa ko'ba, rakisi, gu ki'di, ru vidi yaŋa, da kumbē, rakonza. ²³ Wa biya na kyēnyē nenyē'e ayinnī ta di'di vidi, ehe o'do mo na ti'da.”

*Mbara 'ba dakaŋo 'ba Siriya-Ponisiya
(Mt. 15:21-28)*

²⁴ Here Yēsu ēnyī i'bē bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ēnyī i'bē ōdu loko ehe omba dē zi vidi kōlō maako zi yolo zi kiya nēdi ani. Mora mo o'bo dē zi lima na rakoho. ²⁵ Mbara mati wu'jē 'bomo ēdi dakyikyī aba ne, owo kō'du Yēsu, ayi zi

mo kandi, alēpi akaŋo ndi mo. ²⁶ Mbara ne ame'do ha Girigī, o'jo mo mī Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yēsu zi dakyikyī kore mo yaga ta ra wu'jē ēni.

²⁷ Mora Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Di'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihiye.” ²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, “Kyedre, wihi mati alimanni hu tarabiza ne, ēdinni kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo.” ²⁹ Here Yēsu iya zi mo henye, “Ga kō'du ya'ba nani, i'bē hulēhu liŋo, akongo dakyikyī ne i'bē ku yaga ta ra wu'jē 'bēyi ne.” ³⁰ Mati mo i'bē liŋo, i'ja wu'jē ēni ēdi ako'do da sora, dakyikyī i'bē ku yaga ta ro mo.

Yēsu ako'jo vo mbili kisi

³¹ Yēsu ēnyī tēmi dakaŋo 'ba Tiyere ani, i'bē nduwē kpuru tēmi Sidoni, kpa zi fōfō 'ba Galilaya. Mo i'bē ōdu mī dakaŋo mati ēdi ako'jo Gawo 'Butē ne. ³² Kya vidi maako'e ikanni kora vo mbili kisi, mati o'bo dē zi me'do, zē alenzenni Yēsu zi kala ni ki'di do mo.

³³ Yēsu oba mo kōlō na kowo ta ra vidi kayo ne'e, i'di da wisi kala ni mī mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo. ³⁴ Yēsu ongo bi komoriyē alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, “Epata!” Kō'du ya'ba aba henye, “Ayēhu riyē.” ³⁵ Kandi kora ne o'bo zi kō'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

³⁶ Yēsu i'di kō'du zi vidi ne'e anza dē zi kō'du ne kiya zi vidi ma kōlō maako, mora zē nduwē kiya mo. ³⁷ Vidi biya mati owonni kō'du ne, ēdinni na rakaga. Zē iyanni henye, “Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'di vo mbili kisi zi kō'du kowo, vidi mati o'bo dē zi me'do kpa ame'do.”

8

*Yēsu i'di wakonyo zi vidi kpulukusowo
(Mt. 15:32-39)*

¹ Kadra ma agamo aba, vidi kayo maako'e ēnyī atoto rē nni, ayinnī ga bi kōlō. Mati vidi anzanni wa mati oso aba zi konyo, Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi ni, iya zi zē henye, ² “Manza dē rakyenyi aba ga kō'du vidi ne'e, ga kō'du zē ēdinni ma aba kō'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dē zi konyo. ³ E'zē mutu zē liŋo kazi wakonyo ki'di zi zē, akatēdinni kazi kyigo ta bi ti'bē, ga kō'du kya maako'e ayinnī ta bi kowo.”

⁴ Vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī ho mo iyanni henye, “Ta kila mī da lipi nenyē, zi vidi maako zi to'bo wakonyo ki'ja kyō zi ki'di zi vidi nenyē'e?” ⁵ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, “E'diye mangolo'bo aba

ndö?" Zë aya'bannì da me'do iyannì henye, "Mangolò'bo èdì madomoriyò."

⁶ Mo i'dì kò'du zi vidì ne'e zi limannì dakaño. Mo oba mangolò'bo madomoriyò ne'e, o'do öwò'dì zi Wiri, owe mi zë, i'dì zi vo lö'bò 'bèniye zi yanya zi vidì kayo ne'e. Vo lö'bò 'bomo'e o'donnì gbo here. ⁷ Zë èdinnì kpa kyenze sisiye aba. Yësu o'do öwò'dì ga kò'du ma nenye'e, ayada zi vo lö'bò'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa. ⁸ Vidì biya mati onyonnì, òvonnì. Here vo lö'bò obannì koso mo mati osò ne, бага madomoriyò ndondò. ⁹ Vidì ne èdinnì ani kaa kpulukusowo here. Here Yësu utu vidì ne'e liño, ¹⁰ ehe kandi èkyinnì mi tönjö vo lö'bò 'bèni èti, i'bènnì gbo mi dakaño 'ba Dalamonota.

Farasi ako'jonnì ha Yësu ga kò'du koro (Mt. 16:1-4)

¹¹ Here kya 'ba Farasiye ayinnì zi Yësu, ayetonni hë nni wasa mo aba. Zë ombannì zi Yësu yanzò, here ako'jonnì ho mo zi kò'du koro kò'do zi yada mo ayi kazi Wiri. ¹² Yësu oto lawo na konda, iya henye, "Kò'du a'di vidì mi kò'do ma ndenye ne, ako'jonnì kò'du ga kò'du koro? E'e, mayada zi ye tünjö, anza zi kò'du mahere ne, zi ki'di zi vidì nenye'e." ¹³ Mo ila zë, ehe èkyi mi tönjö, umu gbo kyèti 'ba föfö.

Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda (Mt. 16:5-12)

¹⁴ Here vo lö'bò'e kò'du ölu tëmi zë zi koba mangolò'bo kyo, èdì nje mangolò'bo kölö zë èti mi tönjö. ¹⁵ Yësu iya zi zë henye, "Ongò'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda." ¹⁶ Zë ayetonni ame'do na ga rë nni, "Mo iya kò'du ne ga kò'du danza dë mangolò'bo ako aba."

¹⁷ Yësu ayolo kò'du a'di èdinnì ame'do go mo, ako'jo hë zë, "Kò'du a'di èdiye ame'do ga kò'du mangolò'bo anza dë? Ayolo'e dë gba? Di'diye na kyèndi? ¹⁸ Èdiye komo'e aba o'bo'e dë zi bi kongò? Èdiye mbili aba o'bo'e dë zi kò'du kowo? O'bo'e kò'du sòsu dë? ¹⁹ Mati mowe mangolò'bo muyi kò'du zi vidì kpulukumuyi ne'e, бага èdì ndò na koso mati akò'du'e?" Zë aya'bannì da me'do, iyannì henye, "Butè domoriyò." ²⁰ Mora Yësu iya henye, "Mati mowe mangolò'bo madomoriyò zi vidì kpulukusowo ne'e, бага èdì ndò na koso mati akò'du'e?" Zë aya'bannì da me'do, iyannì henye, "Modomoriyò." ²¹ Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mora gba kò'du ne ayi dë de 'e?"

Yësu ako'jo kora vo komoköndu mi Beteseyida

²² Mati zë okonnì mi Beteseyida, vidì maako'e ikannì kora vo komoköndu

maako zi Yësu, alenzenni mo zi ro mo kise. ²³ Yësu iri kala kora vo komoköndu ne, akoko mo, yaga tëmi liño. Tapèti mati o'bi oro komo mo ne, Yësu i'di kala ni do mo, ako'jo ho mo, "Atò'bo waako kongò?" ²⁴ Here kora ne ongo bi riye, iya henye, "Oo, mo'bo vidì kongò, mora zë alayannì kaa kaga ra èdinnì alasi." ²⁵ Yësu i'di kala ni kpa löhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo ako'jo rë ni, mo o'bo gbo zi wasisi kongò biya na laka. ²⁶ Yësu iya zi mo, "I'bè liño, i'bè dë mi gawo."

Petero iya Yësu Korisito ra (Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Yësu ènyi vo lö'bò 'bèni èti, i'bènnì mi gawo 'ba Kasariya Filipino. Mati èdì atì'bènnì ta da gèri ne, Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayada'e zi ma, vidì èdinnì akiya ma èyi?" ²⁸ Here zë aya'bannì da me'do iyannì henye, "Maako'e iyannì yi Yowani Bapatisi ra, maako'e iyannì yi Eliya ra, agamo'e iyannì yi kölö tëmi kutè 'ba Nèbi ne'e." ²⁹ Mo ako'jo hë zë, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma èyi?" Petero ènyi aya'ba do mo iya henye, "Yi Korisito ra." ³⁰ Here Yësu i'di kò'du zi zë, iya henye, "Ayada'e kò'du ma dë zi vidì kölö maako."

Yësu ame'do ga kò'du koli 'bèni (Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Here Yësu ayeto vo lö'bò 'bèniye yandi, Wisi a vidì atèdi riti kyedre aba, ehe vidì kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kò'du ki'diye akombannì mo dë. Akì'dinnì mo zi kofo, mora kò'do da wota aba, mo atènyi na didi. ³² Yësu ayada kò'du mati akò'do rë ni ne biya zi zë. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kò'du 'bomo ne eme dë.

³³ Mora here Yësu opi rë ni kpo, ongo bi da vo lö'bò 'bèniye ehe mo iya zi Petero henye, "Ènyi 'de ta ra ma karani Satani. Kò'du sòsu 'bèyi ne ayi dë kazi Wiri, 'ba vidì ra." ³⁴ Mora Yësu ako'jo vidì kayo ne'e vo lö'bò 'bèniye èti zi ni, ayada zi zë henye, "Èzè vidì maako omba zi tayi ma aba, kò'du mo mölu ta do mo, minjë taka 'bèni, ma lö'bò ga ma. ³⁵ Vidì mati omba zi didi ni yomo, akayölu. Mora vidì mati ayölu didi ni ku ga kò'du ma, ehe ga kò'du laka 'ba Wiri, akayomo. ³⁶ Èzè vidì maako i'ja wasisi biya mi damöku ne, mora mo ayölu lawo ni, anza dë na laka zi mo. ³⁷ Waako atanza dë zi mo zi to'bo zi kutrè lawo ni aba. ³⁸ Èzè vidì maako èdi na komokaya ta ra ma, ehe kò'du yandi 'bama mi damöku kyènyè ne, Wisi a Vidì atèdi na komokaya ta ro mo, èzè mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu ni malayika laka èti."

9

Yēsu opi rē nī

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

¹ Yēsu iya zi zē henye, “Mayada zi ye tinyō damōku 'ba Wīri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye dē.”

² Tapētī ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bēnnī da dōku konda riyē. Ani zē na bi dē nni. Mati ēdinnī nduwē bi kongō, rakopi ayi zi Yēsu, ³ ehe bōngō 'bomo ēdi atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidi ako mi dakaŋo nenyē ato'bo kaka mo here. ⁴ Here vo lō'bō wota ne'e ongōnni Eliya ehe Mosa ēdinnī ame'do Yēsu ēti.

⁵ Petero ame'do zi Yēsu, “Vo komoyandi, hala ēdi na laka zi ze tēdi kinye. Da kuvō ze loko wota, kōlō zi yī, kōlō zi Mosa ehe kōlō zi Eliya.” ⁶ Mo oka nni ēti na tere, mo ayolo dē na kiya a'di. ⁷ Here fōli alaya ayōfu zē galilī nī aba, gu ayi tēmī fōli, “Nenyē wisi ama ra.” ⁸ Zē ongōnni bi kandi gbō, mora 'de ongōnni vidi ma kōlō ako dē, nje Yēsu zē ēti.

⁹ Mati zē asinnī ku akaŋo ta da dōku, Yēsu ise go mo zi zē, “Wa mati ongo'e ne, ayada'e dē zi vidi ma kōlō maako, le ēzē Wisi a Vidi ēnyi ku tēmī koli.” ¹⁰ Zē owōnni kō'du kise 'bomo ne, mora tēmī kutē zē ayetonni ame'do na ga rē nī ga kō'du ne, “A'di ra 'bēni tēnyi tēmī koli?” ¹¹ Zē ako'jonnī ha Yēsu iyanī henye, “Kō'du a'di vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye iyanī Eliya ra atayi dagba?” ¹² Kō'du ya'ba 'bomo ēdi henye, “Eliya ra tinyō ēdi atayi dagba zi wasisi ko'jo nzo. Mora kō'du a'di Buku 'ba Wīri iya nenyē, Wisi 'ba Vidi aki'ja riti ndra, ehe akomba mo dē?” ¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidi o'dōnni mo kaa zē ombannī, kaa mati Buku iya kō'du ga kō'du mo.”

Yēsu ako'jo wisi kora dakyikyī aba

(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē adroko rē nni koso vo lō'bō ēti, ongōnni vidi kayo kpo ta rē nī ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ēdinnī me'do zē ēti. ¹⁵ Mati vidi ne'e ongōnni Yēsu, zē rakaga kyedre aba, ahonni zi mo ehe amētēnni mo.

¹⁶ Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye iya henye, “A'di ra ēdi me'do'e zē ēti ga kō'du mo?” ¹⁷ Kora maako mi kutē vidi kayo ne'e aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, mika wisi ama zi yī, ga kō'du mo ēdi dakyikyī aba mi nī, o'bo dē zi me'do. ¹⁸ Ēzē dakyikyī ne ēnyi ku mo ko'do, umē mo akaŋo, amo aba hē nī, hē nī konyo aba, atēdi seserese. Mako'jo ha vo lō'bō 'bēniye zi dakyikyī ne kore mo yaga, mora zē o'bonni dē.”

¹⁹ Yēsu iya zi zē henye, “E vidi oma'e dē. Hala ma kalima 'diri ēti? Hala matēdi 'diri nduwē na mikuku? Ika wisi ne zi ma.” ²⁰ Ikanni mo zi Yēsu. Kandi mati dakyikyī ne ongo Yēsu, umē wisi ne tese aba, here mo alō'bō akaŋo, alulu gbō amo aba hē nī. ²¹ Yēsu ako'jo ha 'bu mo iya henye, “Mo ēdi here ne, ndala aba?” Mo aya'ba iya henye, “Kyere mo gba na wisi tisi. ²² Da kyo dakyikyī ne ēdi yonzo zi mo kofo, mo kumē aba mi wa'do ehe mi wini. Asōsu kō'du ga kō'du ze, akonyi ze, ēzē akato'bo.” ²³ Yēsu alēzē iya henye, “Iya 'Ēzē mo'bo'e, 'Wa biya akyigo dē zi vidi mati ēdi koma aba.” ²⁴ Here kandi 'bu mo ēnyi udu riyē, “Mēdi koma aba, mora anza dē kyo. Akonyi ma zi tēdi mo aba kyo.”

²⁵ Here Yēsu ayolo vidi kayo ne'e ēdinnī ku tayi kara rē nī, here mo i'di kō'du zi dakyikyī ne. Mo iya henye, “Dakyikyī mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mi'di kō'du zi yī tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ōdu dekpe mi mo lōhu.” ²⁶ Here dakyikyī ne udu, umē wisi ne tese aba na kyigo, asi gbō yaga. Wisi ne ongo bi kaa yōku vidi, vidi biya na kōlō kōlō iyanī henye, “Mo oli ku.” ²⁷ Yēsu oba wisi ne kala nī aba, akonyi mo zi tēnyi, mo o'ro gbō riyē.

²⁸ Tapētī Yēsu mati ōdu loko, vo lō'bō 'bomo'e ako'jonnī ho mo mati zē na ga rē nni, “Kō'du a'di do'bo dē dakyikyī kore go mo yaga?” ²⁹ Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Nje mōtu ra ato'bo kyinē nenyē kore mo yaga, waako o'bo dē.”

Yēsu ame'do kō'du koli 'bēni lōhu

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

³⁰ Here Yēsu vo lō'bō 'bēni ēti ilanni bi nani i'bēnni nduwē kpuru tēmī Galilaya. Yēsu omba dē zi vidi kōlō maako zi yolo nēdi kila, ³¹ ga kō'du mo ēdi vo lō'bō 'bēni ye yandi mo. Mo iya henye, “Wisi a Vidi aki'di zi vidi maako'e, zē akofonni mo. Ko'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi.” ³² Mora zē ayolōnni mi kō'du yandi ne dē, zē na tere ta bi ho mo ko'jo.

Ēyi ra 'bēni na kyedre?

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Here zē ayinni Kaparanamo. Tapētī tī'bē 'bēzē loko, Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye, “Ēdiye ame'do da ga gēri ne ga kō'du a'di?” ³⁴ Mora zē aya'banni da me'do dē zi mo, ga kō'du da ga gēri ne zē ēdinnī ame'do na ga rē nni, ēyi ra 'bēni kyedre.

³⁵ Yēsu alima akaŋo, ako'jo vo litu 'butē dōmoriyō ne'e, iya zi zē henye, “Mo mati omba zi tēdi dagba, maya'ba rē nī hulēhu ta da vidi biya, mo mēdi na vo litu zi vidi biya.” ³⁶ Here mo iri wisi kora i'di mo atoro da komo zē. Mo i'di kala nī kpo ta ro mo, iya zi zē henye, ³⁷ “Vidi mati iri wisi ma

kölö tëmi gisisi neny'e kalakyedre aba mi ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri de nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma na kpa."

Vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza de

Na kyënyë zi ze, mo 'beze
(Lk. 9:49-50)

³⁸ Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongo kora maako edi dakyiky kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kö'du mo anza de mi gboko 'beze."³⁹ Yësu ayada zi zë henye, "Ayonz'e mo dorö de, ga kö'du vidi kölö maako mati edi kö'du koro ko'do mi ru ma, akato'bo de kandi tapeti mo kö'du kyënyë kiya ru ma aba.⁴⁰ Ga kö'du vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza de na kyënyë zi ze, mo 'beze.⁴¹ Miya zi ye tinyö henye, vidi maako mati i'di wini zi ye kwë ga kö'du'e 'bama, aki'ja biriti re ni."

Kö'du kyënyë yonzö
(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

⁴² "Ezë vidi ma o'do kö'du zi wisi tisi ma kölö neny'e zi kö'du kyënyë ko'do mati oma mi ma, atedi na laka zi vidi nani zi tedi yitö kyedre kida aba kpo ta gu ni ehe ku'du mo mi ranga.⁴³⁻⁴⁴ Here ezë kala yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye yaga. Edi na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena mati inde re ni de.⁴⁵⁻⁴⁶ Ezë ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye yaga. Edi na laka zi yi lima kazi ndi, ta da ndi sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena mati inde re ni de.⁴⁷ Ezë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, oba yaga. Edi na laka zi yi tödu Damöku 'ba Wirí komo kölö aba, ta da komo sesi mo 'dö riyö ti'bë mo aba mi gehena,⁴⁸ mati 'kuru oli de, ehe wa'do inde re ni de."

⁴⁹ "Vidi na kölö kölö akako'jo wa'do aba kaa wakumu edi akajo'yo'do aba.⁵⁰ Yo'do edi laka, mora ezë ayanja yoko ni ku, hala ato'bo ko'do zi yoko löhu? Eidiyo yo'do 'ba aboka aba mi kut'e'e, ehe alima'e mi rakyëyi oka ma kölö maako aba."

10

Yësu ayandi kö'du 'ba mbara yëyi
(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

¹ Here Yësu ila bi nani, ënyí i'bë mi dakaño 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vidi ayinni na kayo zi mo löhu, mo ayandi zë kaa mati mo edi 'duwi ako'do.² Here kya 'ba Farasiye ayinni zi mo, ayonzönni zi mo kuyi. Zë akajonni ho mo iyanni henye, "Ayada te zi ze, kö'du ki'di 'beze akila vidi zi mbara 'bëni yëyi?"

³ Yësu aya'ba do mo tëmi kö'du ko'jo iya henye, "Kö'du ki'di a'di ra Mosa i'di zi ye?"⁴ Da kö'du ya'ba 'bëzë edi henye, "Mosa i'di dangölö zi vidi waraga 'ba rayëyi yöru, ehe kore mbara 'bëni 'de."

⁵ Yësu iya zi zë henye, "Mosa ayöru kö'du ki'di ne here zi ye, ga kö'du de 'e na kyigo zi yandi.⁶ Mora biyeto aba, mi kadra nani mati bi o'do re ni, Wirí i'di kora mbara aba.⁷ Mora ga kö'du nenyë, kora akila 'bu ni ma ni, aba akadroko re nni mbara 'bëni aba,⁸ ehe zë riyö ne, ata'banni na wa kölö.⁹ Inye'e de wa mati Wirí adroko ku bi kölö ne."

¹⁰ Mati zë a'banni löhu hulëhu loko, vo lö'bö'e akajonni ha Yësu ga kö'du ne.¹¹ Here mo iya zi zë henye, "Kora mati ayëyi mbara 'bëni ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bëni.¹² Mi ga geri kölö ne, mbara mati ayëyi kora 'bëni, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro."

Yësu i'di ya'da zi gisisiye
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Here kya vidi maako'e ikanni gisisiye zi Yësu, ga kö'du zi mo kala ni ki'di de zë, mora vo lö'bö'e amonni vidi ne eti.¹⁴ Mati Yësu ayölo kö'du nenyë, mo na kamo ehe iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zë de, ga kö'du damöku 'ba Wirí ne edi kö'du zë kaa ma nenyë'e.¹⁵ Miya zi ye henye, mo mati iri damöku 'ba Wirí de kaa wisi tisi, ödu de mi mo."¹⁶ Here mo iri gisisiye hu förö ni, i'di kala ni de zë, ehe i'di ya'da zi zë.

Kora vo wakayo
(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Mora kaa Yësu ayeto ku da geri 'bëni löhu, kora maako aho alo'dro da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'do a'di zi ma didi ma njuru ki'ja?"¹⁸ Yësu akajo'jo ho mo iya henye, "Kö'du a'di akajo'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kölö Wirí.¹⁹ Ayölo kö'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi de, o'do ndoro de, alogo de, asusu vidi maako de na ndondo, o'ba vidi de, owo 'bu yi ma yi aba."

²⁰ Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na obi, mowo kö'du ki'di ne biya."²¹ Here Yësu ongo bi mbiyi do mo lövo aba, iya henye, "O'do wa kölö de gba. I'bë, ogo wa mati edi mo aba ne biya, i'di kahi mo zi vo leriye, atedi wa aba kyo komoriyë, ayi alo'bö ga ndi ma."

²² Mati kora ne owo kö'du ne, biköndu apere re ni ta komo mo, ehe i'bë 'de na rasösu, ga kö'du mo na vo wakayo.²³ Yësu ongo bi kpo da vo lö'bö 'bëniye, iya zi zë henye, "Atedi na kyigo zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wirí."

²⁴ Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yësu i'bë nduwë kiya mo

aba henye, “Gisi ama'e, ëdi na kyigɔ zi tödu damöku 'ba Wirī. ²⁵ Atëdi na kyigɔ ndra zi vidī 'ba wakayɔ aba zi tödu mi damöku 'ba Wirī, ta da jemele zi ti'bë kpuru ta komo wogo 'ba ibira.” ²⁶ Mora here ne, vo lö'bö'e rakaga aba ndra, ako'jonnī oka maako, “Mora here ne, ëyi ra ato'bo yomɔ?” ²⁷ Yësu ongo bi mbiiyi dë zë, aya'ba dɔ mo henye, “Nenye wa mati vidī ɔ'bo dë ko'dɔ mo, mora anza dë na kyigɔ zi Wirī. Wirī ato'bo wasisi ko'dɔ mo biya.”

²⁸ Here Petero ame'do riyë, “Ongo te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gë yi.” ²⁹ Yësu alëzë ɔɔ, iya zi zë henye, “Mayada zi ye henye, vidī maako mo ıla lijo, mandere öndu'e, mandere ëmiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka, ³⁰ mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyo, öndu'e, ëmiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi nburu. ³¹ Mora vidī kyo mati dagba ne, atëdinnī hulëhu, ehe vidī kyo mati hulëhu ne, atëdinnī dagba.”

Yësu ame'do kö'du kolī 'bëni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

³² Yësu vo lö'bö 'bëni ëti, yaanya aba ëdinnī ku da ga gëri mati i'bë le mi Yerusalema. Yësu ëdi ati'bë dagba komo vo lö'bö'e. Zë ndo na rakaga. Vidī mati alö'bö 'bënni hulëhu ne, na tere. Da kölö löhu Yësu oba vo litu 'butë domoriyö ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'do rë ni zi ni. Mo iya zi zë henye, ³³ “Owo'e te, dëdi ti'bë'e le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidī aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zë akombanni da kö'du zi mo kofu, aki'di mo zi vo leze'e, ³⁴ mati ako'donnī wari ro mo, ko'binnī oro ro mo, aku'bönni hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atënyī na didi.”

Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Here Yemisi nni Yowani aba zë gisi 'ba Zebedeyo, ayinnī zi Yësu, iyannī henye, “Vo komoyandi, waako ëdi ani domba zi yi ko'do mo zi ze.” ³⁶ Yësu ako'jo hë zë iyannī henye, “A'di ra here?” ³⁷ Zë aya'bannī da me'do iya henye, “Ëzë alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bëyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölö da kala yi ma tiri, ehe ma kölö da kala yi ma gali.”

³⁸ Yësu iya zi zë henye, “Ayolo'e dë, a'di ra ëdiye kö'du ko'jo go mo. Akato'bo'e köfö 'ba riti mati makuwë ne? Akato'bo'e bapatisi tëmi gëri mati abapatisi ma?” ³⁹ Aya'bannī da me'do henye, “Dakato'bo.” Yësu iya zi zë henye, “Akuwë'e köfö mati makuwë, ehe akabapatisiye tëmi gëri mati

abapatisi ma. ⁴⁰ Mora mo'bo dë zi vidī maako kinzi, ëyi ra akalima da kala ma ma tiri, ehe da kala ma ma gali. Wirī ra aki'di bi nenye'e zi zë mati mo ako'jo ga kö'du zë.”

⁴¹ Mati kya 'ba vo litu'e 'butë owonnī kö'du ne, zë na kamo kazi Yemisi Yowani aba. ⁴² Here Yësu ako'jo zë biya zi ni ga bi kölö, iya zi zë henye, “Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e ëdinnī yere kyigɔ'e kalakonda aba. ⁴³ Nenye anza dë gëri mati ëdi mi kutë'e. Ëzë vidī ma kölö tëmiye omba zi ni tedi na kyedre, mo mëdi na vo kalima zi oka'e, ⁴⁴ ehe vidī ma kölö tëmiye omba zi ni tedi dagba, mo mëdi na vo kalima zi oka'e biya. ⁴⁵ Here Wisi 'ba Vidī ayi dë zi vidīye loo ko'dɔ zi mo, mo ra ayi zi ko'dɔ, ehe zi didi ni ki'di zi vidī kayo yomɔ.”

Yësu ako'jo vo komoköndu Baratamoya
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Here zë ayinnī mi Yerikö. Mati Yësu ıla gawo vo lö'bö 'bëniye ëti ehe vidī kayo ëti, vo komoköndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ëdi alima da kapa gëri. ⁴⁷ Mati mo owo henye Yësu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hë ni gbögbö, “Yësu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma.” ⁴⁸ Vidī kayo ne'e ënyinnī mo aba na kamo, iyannī zi mo zi lima ti. Mora mo agbögbö hë ni gbo ndra riyë, “Wisi 'ba Dawidi akonyi ma.”

⁴⁹ Here Yësu ɔɔ, iya henye, “Ako'jo mo.” Here zë ako'jonnī kora vo komoköndu ne gbo. Zë iyannī henye, “Ëdi rakyenya aba, ënyi riyë, mo ëdi yi ko'jo.” ⁵⁰ Mo umë bongu 'bëni 'de, öfu riyë, ayi zi Yësu. ⁵¹ Yësu ako'jo ho mo, “A'di ra omba zi ma zi ko'dɔ zi yi?” Kora vo komoköndu ne, aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, momba zi bi kongu löhu.” ⁵² Yësu iya zi mo, “I'bë, kö'du koma 'bëyi ako'jo yi ku.” Kandi mo ɔ'bo zi bi kongu, alö'bö gbo ga Yësu da gëri.

11

Yësu ödu mi Yerusalema

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

¹ Mati zë ëdinnī ku toko Yerusalema, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zë ayinnī da Döku 'ba Olivo. Yësu utu vo lö'bö 'bëniye riyö dagba kö'du zi wa maako ko'do. ² Yësu iya zi vo lö'bö'e henye, “I'bë'e zi daliyo mati ëdi dagba komo'e. Ëzë kandi oko'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dë gba do mo, inga'e, ika'e kinye. ³ Ëzë vidī maako ako'jo hë kö'du a'di ëdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulëhu kandi.”

⁴ Here zë i'bënni, i'janni wisi makakya yaga da ga gëri, na kida kara ha loko.

Mati zè èdinnì akinga, ⁵ kya 'ba vidì mati èdinnì atoro dakapa ne, ako'jonnì hē zè henye, “Èdiye a'di ko'do here? Kò'du a'di èdiye makakya ne kinga go mo?” ⁶ Here zè aya'bannì da me'do kaa mati Yèsu ayada zi zè, here vidì ne'e ilannì zè gbò ati'bè. ⁷ Zè ikannì makakya ne zi Yèsu, umènnì bongo 'bènnì da ngòtu ne, Yèsu èkyì gbò do mo. ⁸ Vidì kayo o'bannì bongo 'bènnì da ga gèrì, mora agamo'e ikye 'bènnì mbila kaga mati mī yaka ne, o'bannì da ga gèrì. ⁹ Here vidì mati èdinnì dagba ne, ehe vidì mati alò'bò 'bènnì hulèhu ne, ayeto hē nni gbògbò, “Wayeto zi Wirì,

Wirì mī'dì ya'da zi mo mati ayi mī ru 'ba Yere.

¹⁰ Wirì mī'dì ya'da zi damòku 'ba Yere Dawidi 'bu ze,

mati èdì atayi ne.

Wayeto zi Wirì.”

¹¹ Mati Yèsu ödu mī Yerusalema, i'bè mī yèkèlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bè vo litu ma 'butè ðomoriyò ne ètì mī Beteniya kò'du kadra anza dekpe.

Yèsu asènè kaga kyèlu
(Mt. 21:18-19)

¹² Mī ko'do ma ta go mo zè èdinnì ata'ba hulèhu tèmi Beteniya, Yèsu na o'bo. ¹³ Mo ongo kaga kyèlu ta bi kowò ayòfu do mo mbili yèyü aba. Here mo i'bè akongo kodo na kato'bo ki'ja kolo do mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yèyu, ga kò'du anza kadra ma laka 'ba kyèlu zi tövu. ¹⁴ Yèsu iya zi kaga kyèlu ne henye, “Vidì kòlò maako onyo kolo dekpe kazi yi lòhu.”

Yèsu i'bè mī yèkèlu
(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

¹⁵ Mati okonnì mī Yerusalema, Yèsu i'bè ödu mī yèkèlu, ayeto vidì mati èdinnì wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidì mati èdinnì kòhi kutrè, ehe gba'da 'ba vidì mati èdinnì atu'bu kogo ne kanjo. ¹⁶ Mo omba dè zi vidì kòlò maako kumbè wa maako kpuru tasi mo aba yaga tèmi yèkèlu. ¹⁷ Here mo ayandi vidìye iya henye, “Èdì na yöru Wirì iya henye, 'Yèkèlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mötu zi tu'dè'e biya,' mora ofò'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e.”

¹⁸ Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kò'du ki'diye owonnì kò'du ne here, ayetonni gèrì maako koma zi Yèsu kofò. Zè na tere kazi mo, ga kò'du vidì kayo ne'e biya na rakaga tèmi kò'du yandi bomo. ¹⁹ Mati hutaga oko, Yèsu vo litu 'bèni ètì, i'bènnì 'de tèmi gawo nani.

Kò'du yolo ta ra kaga kyèlu
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Mī da mündò vere 'do nbo, zè èdinnì ati'bè ta da gèrì, ongonni kaga kyèlu ne, oli ku ta riyè le ngara'da nī aba akaño. ²¹ Petero asòsu kò'du mati o'do rè nī ne, ehe iya zi Yèsu henye, “Ongo te, vo komoyandi, kaga kyèlu mati asènè ne, oli ku.” ²² Yèsu aya'ba do mo zi zè iya henye, “Èdiye kò'du koma aba mī Wirì. ²³ Miya tnyò zi ye henye, mo mati ayada kò'du zi lutu nenye tnyè riyè ehe rè nī kumè mī ranga, do mo anza dè jiri jiri, mora oma mī kò'du mati mo iya ne, ako'do rè nī zi mo. ²⁴ Ga kò'du ne mayada zi ye, èzè amòtu'e, ehe ako'jo'e kò'du wa, oma aki'ja, akì'di wa mati ako'jo kò'du go mo. ²⁵⁻²⁶ Èzè oro riyè amòtu, ila kò'du sisi mati iri ra vidì maako, here 'Bu yi komoriyè akila kò'du kyènyè mati o'do.”

Kò'du ko'jo kò'du kalakonda 'ba Yèsu
(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Zè okonnì kpa lòhu mī Yerusalema. Mati Yèsu èdì alasi mī yèkèlu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, ehe vidì kyedre'e ayinni zi mo ²⁸ ako'jonnì ho mo iyanñi henye, “Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra èdì kò'du nenye'e ko'do mo aba? Èyi ra i'di kalakonda ne zi yi?” ²⁹ Yèsu aya'ba do mo zi zè iya henye, “Ma kako'jo he'e nje kò'du ko'jo kòlò aba. Èzè aya'ba'e da kò'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'bèyi ra mèdì kò'du nenye'e ko'do mo aba. ³⁰ Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati èdì vidì bapatisi mo aba ne ayi ta kila, kazi Wirì kodo kazi vidì?”

³¹ Zè ayetonni hē nni wasa na ga rè nni iyanñi henye, “Dakiya ze a'di? Èzè daya'ba'e do mo, diya'e 'Ayi kazi Wirì,' mo akiya henye, 'Kò'du a'di oma'e dè mī Yowani?’ ³² Mora èzè diya 'Ayi kazi vidì...’” Zè erenni vidìye ga kò'du vidì biya na kòlò kòlò omanni mī Yowani, iyanñi mo Nèbì ra. ³³ Here da me'do ya'ba 'bèzè zi Yèsu èdì henye, “Dayo do dè.” Yèsu iya zi zè henye, “Makayada dè zi ye, kalakonda 'ba a'di ra mèdì kò'du nenye'e kò'do mo aba.”

12

Mala 'ba vo loo
(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Here Yèsu ame'do zi zè tèmi mala. “Kora maako èdì ani, isi yaka o'do resi kpo ta ro mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bò do mo, o'ba loko toro 'ba zi bi kongò. Mo ila yaka ne zi vo loo ko'do'e, i'bè gbò bi yingo. ² Mati kadra 'ba nyenyo kumu oko ku, mo utu vo kalima 'bèni zi vo loo ko'do ne'e, zi kiri kazi zè mī 'bèni tèmi yaka. ³ Here vo loo ne'e irinnì vo litu ne u'bønni mo,

utunnì mo hulèhu kazi wa maako. ⁴ Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo loo ko'do'e u'bõnni mo do mo, i'dinnì komokaya do mo. ⁵ Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonni mo. Mo utu zè kyo, ehe zè u'bõnni maako'e, ofonni maako'e."

⁶ "Koso mo kolo mati oso zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bèni zi vo loo'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zè atowonni wisi ama.' ⁷ Mora vo loo nenyee iyanni zi oka maako, 'Nenye wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atèdi 'beze.' ⁸ Here zè irinni wisi ne, ofonni mo, y'dunni yöku mo yaga tëmi yaka."

⁹ Yësu ako'jo kö'du iya henye, "Adi ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofu vo loo ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo maako'e. ¹⁰ Ako'jo'e kö'du yöru nenyee ku.

'Yitö mati vo wa ko'ba'e ombanni dè,

opi rë ni ku na ri'di ma laka.

¹¹ Nenyee Yere ra o'do,

èdi na rakaga zi ze."

¹² Here vo dagba 'ba Yuda'e ayonzonni zi Yësu kirì, ga kö'du ze ayolonni mo èdi mala ne yada kö'du 'bènni. Mora zè na tere kazi vidì kayo ne'e, here zè ilanni mo i'bè gbo.

Kö'du 'ba 'be'bele kopi

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Yaa, zè utunnì kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yësu kirì kö'du me'do ho mo. ¹⁴ Zè ayinni zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati èdi kö'du tinyö ra yada. Vidì maako o'ba yi dè, ga kö'du omba da me'do 'beze dè. Mora èdi kö'du gèri 'ba Wirì ra yandi tinyö. Èdi laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kodo anza here dè?"

¹⁵ Mora here Yësu ongo bi kpuru tëmi kö'du yonzo 'bèzè ne, aya'ba do mo iya henye, "Kö'du a'di èdiye re 'e ki'di zi ma kuyi? Ika'e kohi nbiripi ne mongo te." ¹⁶ Zè ikanni zi mo kolo, mo ako'jo hë zè iya henye, "Komo èyi ra ru mo aba nenyee?" Zè aya'banni, iyanni henye, 'ba Yere Siza ra. ¹⁷ Here Yësu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wirì wa mati 'ba Wirì." Zè na rakaga kazi Yësu.

Kö'du 'ba tënyi tëmi koli

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Here kya Sadeke maako'e mati èdinni akiya vidì ènyi dè tëmi koli ne, ayinni zi Yësu iyanni henye, ¹⁹ "Vo komoyandi, Mosa ayöru kö'du ki'di ne zi ze, iya henye, 'Èzè kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, öndu 'ba kora ne moze mbara

lu'bè ne ga kö'du zi zè gisisi ko'jo mi ru 'ba öndu mati oli ne.' "

²⁰ "Here gisi öndu'e èdinni madomoriyö. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo. ²¹ Mora öndu ma riyö mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kö'du ne o'do rë ni kpa zi öndu ma wota mo. ²² Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi öndu madomoriyö ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo. ²³ Yaanya aba, èzè vidì mati olinni, ènyinni ku na didi mi ko'do 'ba tënyi tëmi koli aba, mo atèdi 'bèni na mbara 'bèyi? Zè madomoriyö ne biya ozenni mo."

²⁴ Yësu aya'ba da me'do zi zè iya henye, "Kö'du a'di o'do'e kö'du litè ne go mo? Èdi ga kö'du ayolo'e dè, a'di ra kö'du yöru iya? Kodo ayolo we'e kyigo 'ba Wirì dè? ²⁵ Ga kö'du èzè vidì mati olinni ne ènyinni ku na didi, atèdinni kaa malayika'e komoriyè rakeze anza kpe. ²⁶ Yaanya aba ne ga kö'du 'ba yöku zi tënyi ne, ako'jo'e dè tëmi Buku mati Mosa ayöru kö'du möku lo'bo? Èdi na yöru ani, Wirì iya zi Mosa henye, 'Ma Wirì 'ba Abarayama, Wirì 'ba Yisika ehe Wirì 'ba Yakoba.' ²⁷ Mo Wirì 'ba didi anza dè 'ba koli. Alitè'e kö'du ku!"

Kö'du ki'di ma kyedre ndra

(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kö'du ki'di èdi ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yësu i'di da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kö'du ko'jo aba. "Kö'du ki'di ma vala ra èdi na laka ndra, ta dè zè biya?" ²⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma kolo ma laka ndra èdi henye, 'Owo'e kö'du Yiserele, Yere Wirì 'beze nje Yere kolo. ³⁰ I'di lovo Yere Wirì 'bèyi di'di yi aba biya, lawo yi aba biya, dè yi aba biya, ehe biya kyigo 'bèyi aba.' ³¹ Kö'du ki'di ma riyö ma laka ndra èdi henye, 'O'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yi.' Kö'du ki'di ako ndra ta da ma riyö nenyee anza dè."

³² Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di aya'ba do mo zi Yësu iya henye, "Eme ndö, vo komoyandi. Èdi tinyö, kaa mati iya henye Wirì nje kolo, Wirì maako anza do mo. ³³ Vidì mo'do lovo Wirì biya di'di ni aba, dè ni aba biya, ehe biya kyigo 'bèni aba, mo mo'do lovo vo halinjo oka kaa, mati mo o'do lovo ni. Èdi na laka zi kö'du ki'di riyö nenyee towo mo ta da ngötu ki'di wakumu maako èti zi Wirì."

³⁴ Mati Yësu ayolo hala da kö'du ya'ba 'bèni èdi na laka, mo iya zi mo, "Anza dè na kowo ta ra damoku 'ba Wirì." Ta ga ma ne, vidì maako i'di rë ni dekke zi ha Yësu ko'jo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito

(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Mati Yësu ëdi kö'du yandi mi yëkëlu, mo ako'jo kö'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye o'bonni akiya henye Korisito atëdi tëmi kozo 'ba Dawidi?" ³⁶ Lawo Kölö Laka i'di me'do zi Dawidi kiya henye, 'Yere iya zi Yere ama henye, Alima kinye da tiri ma, le zi ma vo wehe 'bëyiye ki'di burutu yi.' ³⁷ Dawidi na bi dëni ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bo tedi na kozo a Dawidi?"

Yësu ayada kö'du kyënyë 'ba vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye

(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

³⁸ Yësu nduwë kö'du yandi, ehe vidi kayo ëdi mbilinni koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zë, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kö'du kidi ne'e, o'donni lovo zi lasi kpo mi bonggo konda 'bënni ne, zë mëtë watowo aba mi bi wakogo. ³⁹ Akinzi 'bënni kyiti ma kyedre mati ako'jo mi bi 'ba mötu ne, ehe bi ma laka mi bi 'ba ratoto. ⁴⁰ I'dinni kö'du ko'do 'bënni ga kö'du mbara lu'bë ne'e, ehe wënni wa 'bëzë logo mo ta lijo. Here, zë o'do rë nni zi konggo na laka mötu konda ko'do aba."

Waki'di 'ba mbara lu'bë

(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Mati Yësu alima kara ra söndu kahi 'ba yëkëlu, mo ëdi vidi mati ëdinni kahi 'bënni ki'di ne konggo mo. Vidi vo wa aba kyo, i'dinni kahi kyo. ⁴² Mora mbara lu'bë vo leri ayi i'di tarifa riyö. ⁴³ Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye bi kölö, ehe iya zi zë henye, "Mayada zi ye mbara lu'bë vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya. ⁴⁴ Vidi mati zë wa aba kyo, i'dinni nje wa mati zë ombanni dë. Mora mo le na vo leri kaa mati mo ëdi ne, i'di 'bëni biya wa mati mo ëdi zi lima ro mo."

13

Yësu ame'do kö'du 'ba yëkëlu yaña

(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)

¹ Mati Yësu ëdi alasi tëmi yëkëlu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, "Onggo te vo komoyandi, yitö koro a'di ra here, loko ne aba?" ² Yësu aya'ba da me'do iya henye, Onggo loko kyedre ne'e ku? Yitö ma kölö maako kinye akato'bo dë ga bi ni, gë zë biya na kölö kölö aku'du akaño." ³ Yaa mati Yësu ëdi alima da Döku 'ba Olivo, kyëti 'ba yëkëlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dë nni. ⁴ Zë iyanni zi mo henye, "Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rë ni, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rë ni zi yada henye kadra

mo oko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rë nni ko'do." ⁵ Yësu iya zi zë henye, "Ëdiye komo ki'di aba, ehe ila'e vidi kölö maako dë zi ye ko'ba. ⁶ Vidi kayo aki'di rë nni me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zë ako'banni vidi kayo. ⁷ Mora here, anza'e dë na riti ëzë owo'e kporo wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na kowo. Kö'du nere'e ako'do rë nni, mora anza dë zi kiya henye, ndundu 'ba dakaño ra oko ku. ⁸ Dakaño ako'do wehe oka ma kölö aba, damöku akalëpi da oka maako. Kinzikinzi atëdi ta bi ne biya ehe madöyi atëdi. Wa ne'e atëdinni kaa dagba too 'ba wisi ko'jo. ⁹ 'E na bi de 'e, ëdiye komo ki'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba vurë. Aku'bö'e mi bi 'ba mötu, atoro'e komo vo daliño'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zë. ¹⁰ Mora dagba kazi ndundu mo toko, kö'du yöyö laka ma yeti zi vidi biya. ¹¹ Èzë iriye, ika bi 'ba vurë, asösu'e dë ga kö'du mati akiya'e. Èzë kadra mo oko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kölö Laka. ¹² Öndu'e atënyinni akpa da öndu nniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bëniye, ehe aki'dinni zë zi kofo. Gisisi ako'donni wehe akpa 'bu nni aba, ehe akomanni gëri zi 'bu nni, ma nni ëti kofo. ¹³ Vidi biya na kölö kölö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidi mati ëdi mi kuku aba, le mi ndundu mo akayomo."

Tuku kyënyë

(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

¹⁴ "Akonggo'e tuku kyedre atoro bi mati mo anza dë zi tedi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayolo na laka mi kö'du nenye a'di). Mora zë mati mi Yudiya, atahonni 'de da lutu'e. ¹⁵ Vidi mati ëdi da loko 'bëni asi dekpe akaño zi wa maako koba mo ni aba. ¹⁶ Vidi mati ëdi yaka i'bë dekpe hulëhu, lijo kö'du bonggo 'bëni. ¹⁷ Atëdi na kyënyë mi kadra naniye, zi mbara mati omönni, ehe zi ma'e mati ëdinni gisi luru aba. ¹⁸ Amötu zi Wirí kazi kö'du nani o'do rë ni mi tona. ¹⁹ Ga kö'du kyënyë 'ba mi ko'do naniye, atëdi kowo na kyënyë ta da mo biya gba damöku ayolo dë biyeto aba, mati Wirí i'di damöku le mi kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulëhu. ²⁰ Mora Yere aya'ba ra watiti mi ko'do naniye, ëzë mo o'do dë here, ro vidi ako omo dë. Ga kö'du vidi kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye. ²¹ Mora here ëzë vidi kölö maako iya zi yi, Onggo te kinye Korisito ëdi ne, mandere ongo te nani mo ëdi, oma dë mi mo. ²² Ga kö'du Korisito vo ndondo, ehe nëbi vo ndondo'e akalaganni, zë ako'donni

kò'du koro, ehe kò'du rakaga zi vidi kò'ba. Zè ako'donni kò'du ne zi vidi 'ba Wiri mati mo inzi. ²³ Èdiye na komokandi. Mayada ga kò'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo toko.”

Tayi 'ba Wisi a Vidi

(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

²⁴ “Mi ko'do tapèti kadra 'ba riti nani, kadra akuyi rè nì na kòndu, yehwe ayanyi bi dekpe, ²⁵ kyèlu akalèpinni ta komoriyè, ehe kyigo mî ga bi ne'e akore zè ta bi 'bèzè. ²⁶ Mora here, wisi a vidi akalaya ta bi tayi tèmî fòli kyigo bikanyi kyedre aba. ²⁷ Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowo 'ba bi golo'bo 'ba dakaño ne zi vidi kinzi 'ba Wiri toto mo ta ndundu 'ba damòku le kapa ma kyamo. ²⁸ Kaga 'ba kyèlu ma yandi kò'du yolo zi ze. Èzè ngora 'ba kaga kyèlu ne ayi ku na luwè, ehe na 'bòlo, ehe yèyu na kyiyi ne ayeto tòvu, akayolo henye omo ku kara. ²⁹ Tèmî gèri kòlò ne, èzè ongo'e kò'du ne'e èdi rè nni ko'do, akayolo'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rè nì yeto. ³⁰ Asòsu'e henye, kò'du nenyè'e biya ako'dò rè nni dagba kazi vidi mati èdinni na didi yaanya aba ne koli biya. ³¹ Komoriyè dakaño aba akalaganni 'de, mora me'do 'bama alaga dè.”

Vidi kòlò maako ayolo ko'do mo mandere kadra mo dè

(Mt. 24:36-44)

³² “Here vidi kòlò maako ayolo dè ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatoko, le malayika 'ba komoriyè'e mandere wisi, nje 'bu ra akayolo. ³³ Èdiye komo ki'di tandi aba ga kò'du ayolo'e dè, ndala aba kadra ne atoko. ³⁴ Akatèdi kaa vidi maako ènyi ati'bè bi yingo, kowo ta ra liño 'bèni, ehe ila vo loo 'bèniye ra na vo ga liño kongò. Tapèti mo i'di zi zè loo 'ba vidi ma kòlò zi ko'do mo, mora tapèti mo ayada kò'du zi vo ha loko kongò, zi tedi nduwè kongò mo. ³⁵ Èdiye komokandi aba ga kò'du ayolo'e dè ndala aba vo kyeti liño ne atoko. Mandere atèdi hutaga aba, mandere mî kutè yondo gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba. ³⁶ Èzè mo ayi truku'du, mi'ja'e dè ako'do. ³⁷ Kò'du mati miya zi yi ne, miya zi ye biya, èdiye komo ki'di aba.”

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'donni yere zi Yèsu kofò

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyèrè karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyò. Kyèrè 'ba mangolo'bo konyo kazi langa go mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kò'du ki'diye, èdinni

gèri koma zi Yèsu kiri na liwo zi kofò mo. ² Zè iyanni henye, “Do'do'e dè mî ko'do 'ba kyèrè kazi vidi ènyinni na koma wehe aba.”

Apisi yèni ra Yèsu mî Beteniya

(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yèsu èdi mî Beteniya liño 'ba Simona, vo mõnyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko maranji 'ba yèni kèzi ngutru aba kyò mî mo, kogo mo kòhi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yèni kèzi ngutru ne, ehe ope da Yèsu. ⁴ Kya 'ba vidi mati èdinni ani ne, na kamo, ehe iyanni zi oka ma kòlò maako henye, “Kò'du a'di 'bèni zi tedi yèni kèzi ngutru ne yanja go mo? ⁵ Atò'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kòhi mo zi ki'di zi vo leriye.” Here alimanni gbo di'di mbara ne kile mo. ⁶ Mora Yèsu iya zi zè henye, “Ila'e mo kutu nì aba. Kò'du a'di èdiye mî mo kile? Mo o'do kò'du laka teme ne, ga kò'du ma. ⁷ Atèdiye 'duwi vidi vo leri èti, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zè konyi. Mora 'duwi atanza'e dè ma aba. ⁸ Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yèni kèzi ngutru ne ra ma zi ko'jo ma dagba ta komo kadra kò'du zi kusu mo.” ⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tnyò, bi mati biya ayèti Bayibolo zi mo mî damòku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mî kò'du sösu kò'du mo.

Yudasi Isikirito omba da kò'du zi Yèsu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudasi Sikereto mo kòlò tèmî vo litu 'butè dómoriyò ne, i'bè zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kò'du zi Yèsu susu mo zi zè. ¹¹ Zè na rakyenyi ga kò'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinni da kò'du zi kòhi ki'di mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gèri ma laka koma mo zi Yèsu ki'di mo zi zè. ¹² Mî ko'do dagba 'ba kyèrè 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati timèlè 'ba zi konyo ofo ku, Yèsu vo lò'bò'e ako'jonnì ho mo, omba zi ze tì'bè ze zi wakonyo 'ba kyèrè ne ko'jo nzo zi bi yi. ¹³ Here Yèsu utu riyò tèmî zè kò'du kise nenyè aba, “I'bè'e mî gawo akandosi de 'e kora maako èdi tele wini aba dè nì. Alò'bò'e go mo ¹⁴ mî liño mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti liño ne, henye, vo komoyandi iya henye, 'Loko ma vala ra vo lò'bò 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyèrè 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'dòmo? ¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko toro kyedre, loko ne èdi ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani.” ¹⁶ Vo lò'bò ènyi i'bènni mî gawo, ehe i'jannì kò'du ne te kaa mati Yèsu iya zi zè ne, ehe ako'jonnì wakonyo 'ba kyèrè 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo. ¹⁷ Hutaga aba, Yèsu ayinnì vo litu 'bèni èti. ¹⁸ Mati

édinní wakonyo da tarabiza, Yésu iya zi zé henye, “Mayada zi ye, vidí ma kóló tēmiye akasusu ma, mati édi wakonyo ma aba ne.”¹⁹ Vo litu'e na rasósu ehe ayetonní hɔ mo ko'jo na kóló kóló, “Ma tinyó manza kó'du aba ré yi.”²⁰ Yésu aya'ba da me'do zi zé iya henye, “Atédi vidí kóló tēmi ye 'buté dómoriyó mati usu mangóló'ba 'bēni ma aba mi gbenje ne.”²¹ Wisi a vidí akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rēni here. Mora atédi na kyēnyé zi vidí mati asusu mo ne. Atédi na laka zi vidí ne ézē gba o'jo mo dé.”

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Mati zé édinní wakonyo, Yésu oba nzoyi mangóló'ba ehe o'do mótu 'ba ówó'dí, owe mi mo, i'dí zi vo ló'bó 'bēniye. Mo iya zi zé henye, “Oba nenye ida ra ma ra.”²³ Here mo oba kófó, o'do mótu 'ba ówó'dí zi Wiri, i'dí zi zé, zé uwēnni biya tēmi mo. ²⁴ Yésu iya zi zé henye, “Nenye yama ma mati alikó yaga ga kó'du vidí kayo, yama ma mati lómu 'ba Wiri ɔɔ ku dɔ mo ne. ²⁵ Mayada zi ye muwé a'ji nenye dekpe lóhu le mi ko'do mati makuwé a'ji ma kyíyi mi damóku 'ba Wiri.”²⁶ Mora zé aya'binni ngala ehe i'bēnni yaga da Dóku 'ba Olivo.

Yésu iya kó'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

²⁷ Yésu iya zi zé henye, “E biya ataho'e, akilá'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wiri akofo vo tímélé yako, mora tímélé akapere ré nni biya. ²⁸ Mora tapētí mo ézē mēnyí ku na didi, ma kati'bē mi Galilaya dagba koma'e.”²⁹ Petero ényi aya'ba da me'do henye, “Mila yi dé, ézē kɔsɔ mo ne'e biya ilanní yi le.”³⁰ Yésu iya zi Petero henye, “Mayada zi yi henye, gba kazi zanga ayapa da riyo yondó aba, akiya da wota henye, ayóló ma dé.”³¹ Petero aya'ba da me'do na kyigo, “Makiya dé here, ézē édi le zi ma zi koli yi aba.” Kɔsɔ vo litu ne'e iyanní biya here.

Yésu amótu mi Getesemina

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Zé ayi okonní bi mati ako'jo Getesemina, ehe Yésu iya zi vo ló'bó 'bēniye, “Alima'e kinye ézē mēdi amótu.”³³ Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani ti'bē ní aba. Kó'du sósu ayi zi mo ³⁴ ehe mo iya zi zé henye, “Kó'du sósu mi di'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba.”³⁵ Mo ényi i'bē tisi dagba, umé ré ní akanjo amótu henye, ézē édi zi ré ní ko'do, mɔ'bo dé zi ti'bē kpuru tēmi kadra 'ba riti nani. ³⁶ Amótu iya henye, “Bu, 'bu ma wasisi biya ako'do

ré ní mi kó'du komba 'bēyi. Oba kófó 'ba riti nenye 'de ta ra ma. Mora ne anza dé gba wa mati momba, mora wa mati yi ra omba.”

³⁷ Mati mo a'ba i'ja vo ló'bó wota ne'e édinní ako'do. Mo iya zi Petero, “Simona, édiye ako'do? ɔ'bo'e dé zi lima na ngó gbí le nje kadra kóló?”³⁸ Mo iya zi zé henye, “Édiye bi kida aba, amótu'e henye, kazi alépiye mi kó'du yɔnɔ. Lawo Kóló Laka ra akato'bo ida ra akyigo dé.”³⁹ Mo i'bē kpa lóhu da kóló amótu, amótu iya gbí me'do kóló kóló ne. ⁴⁰ Mo a'ba huléhu zi vo litu'e i'ja zé ako'do, zé ɔ'bɔnní dé zi komonní kila na hwéré. Zé ayolonní dé a'di ra na kiyanní zi mo. ⁴¹ Mati mo ayi huléhu mi kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zé henye, Édiye gba ako'do alawo? ɔ'bo ku! Kadra mo ɔko ku! Ongó'e te, wisi a vidí yaanya aba i'di ku zi vidí 'ba kó'du kyēnyé'e. ⁴² “Ényiye riye di'bē'e, ongo'e kinye, nenye kora mati asusu ma.”

Yésu kiri

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴³ Mati Yésu édi gba ame'do, Yudasi mo kóló tēmi vo litu 'buté dómoriyó ne ɔko gbo. Mo aba vidí kayo kulu, mɔvo aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kó'du ki'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunní zé. ⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidí kayo ne'e, dakyiné wa na ko'do, iya henye, vidí mati munzu hɔ mo ne, mo ra omba'e. “Íriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga.”⁴⁵ Kandi mati Yudasi ɔko, mo i'bē ɔɔ zi Yésu, ehe iya henye, “Vo komoyandi” ehe unzu hɔ mo. ⁴⁶ Here zé irinni Yésu anda'banni mo gó. ⁴⁷ Mora vidí kóló tēmi zé mati édinní atɔɔ ani ne, otɔ kulu 'bēni, iga mbili vo ló'bó 'ba karasa ma kyedre ne yaga. ⁴⁸ Yésu ame'do riye iya zi zé henye, “Ayiye kulu aba, mɔvo aba zi ma kiri mo, kaa ma vo kó'du ki'di pere?”⁴⁹ Ko'do ta ga ko'do mēdi éti wayandi mi yékèlu, ehe iriye ma dé, mora here, kó'du ne ako'do ré nni biya kaa mati Biyibolo iya.”⁵⁰ Here, vo litu 'boma'e biya ilanní mo, aho wēnni. ⁵¹ Vere maako gba na obi bongo kolo aba ré ní, nje kóló usu ga Yésu ani. ⁵² Zé ayonzonní zi mo kiri, mo aho wēni na ga mbiya ila bongo ne 'de zi zé ani.

Yésu komo kyedre 'ba Yuda'e

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19:24)

⁵³ Here, obanni Yésu ti'bē mo aba liɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kó'du ki'diye atɔɔ ré nni biya ani. ⁵⁴ Mora here, Petero usu gɔ mo ta bi kɔwɔ i'bē ódu mi liɔ 'ba kyedre 'ba vo

karasa. Ani mo alima akaŋo vo bi kida eti wa'do koye. ⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di re nni zi ko'du kyenyé mati Yésu o'do ne ki'ja, atehe mo kofo, mora 'de i'janni de. ⁵⁶ Vidi kayo alimanni ndondo kiga ra Yésu, mora ko'du yada 'bezé ne andele de. ⁵⁷ Kya 'ba vidi maako'e ényinni riyé, iganni ndondo gu mo, iyanni henye, ⁵⁸ "Dowo ze mo édi akiya henye, 'Ma kiyi ya yékélu mati vidi o'ba ne 'de, ehe tapéti ko'do da wota aba, mako'ba mati vidi ra de ako'do.'" ⁵⁹ Ézè zè o'donni le ko'du kiya 'bezé ne ire de. ⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ényi da komo zè riyé ako'jo ha Yésu iya henye, "Da ko'du ya'ba 'béyi anza de ga ko'du ndondo mati iganni gu yi ne?" ⁶¹ Mora Yésu alima wéni ti, omba de zè me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo ho mo löhu iya henye, "Yi Korisito, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?" ⁶² Yésu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongo'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiri, ehe atayi foli 'ba komoriyé aba." ⁶³ Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongó 'bomo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo ko'du kiya dekpe. ⁶⁴ Owo'e ko'du sawiya 'bomo ne ku. Ko'du sösu 'be'e a'di?" Zé biya u'dunni födö ro mo, mo o'do ko'du kyenyé ku mofo mo 'de. ⁶⁵ Kya maako'e ayetonni oro ko'bi ra Yésu, idanni komo mo u'bönni mo, iyanni henye, "Asösu éyi ra u'bö yi?" Ehe vo wehe irinni mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mati Petero édi gba lima akaŋo liŋo 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wujé ma kölö maako ayi ta da kapa. ⁶⁷ Mati ongo Petero édi wa'do koye, mo ongo bi mbiyi do mo iya henye, "Yi kpa Yésu 'ba Nazereta aba." ⁶⁸ Mora mo andi wéni iya henye, Mayolo de ko'du a'di édi ame'do go mo? Ehe ényi asi wéni zo yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbo. ⁶⁹ Mati wujé ne ongo mo atoro ani, ayeto kpa ko'du ne yada mo löhu zi vidi mati édinni atoro ne'e. "Ma kölö témí zé." ⁷⁰ Mora Petero andi kpa löhu. Yaa ta go mo, zé mati édinni atoro da kapa ani ne, asösunni Petero kpa löhu, iyanni henye, o'bo de zi tandi, yi ma kölö témí zé ra ga ko'du yi kpa témí Galilaya. ⁷¹ Here Petero ényi aséné ré ni iya henye, "Wiri kire, kora mati édiye ame'do ga ko'du mo ne, mayolo de." ⁷² Mora here, tapéti ko'du kiya 'ba Petero ne, zanga ényi ayapa ma da riyó mo, ehe Petero asösu ko'du mati Yésu ayada zi ni, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyó, akiya da wota henye, ayolo ma de." Ehe Petero na ko'du sösu ayeto gbo kudu.

15

Ika Yésu komo Pilato

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

¹ 'Do ŋbo da mindö aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo ko'du ki'diye, ehe Yuda'e biya atoto ré nni bi kölö ame'do a'di ra ako'do zi Yésu. Here zé idanni Yésu nyori aba i'dinni mo zi Pilato, ² Pilato ényi ako'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere 'ba Yuda'e?" Yésu ényi aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne." ³ Kyedre 'ba vo karasa'e asösunni Yésu ga ko'du sisi kyo. ⁴ Here Pilato ako'jo ho mo löhu iya henye, "Anza de zi yi da ko'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bezé ne ku biya." ⁵ Yésu omba de zi me'do ma kölö kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vuré ra Yésu zi kofu

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

⁶ Témí kadra 'ba Kyéré 'ba Laga 'ba Koli, Pilato édi ko'du aba zi vidi kinga kölö témí kamba, mati vidi ombanni. ⁷ Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mi kamba ani, ga ko'du ofo vidi. ⁸ Mati vidi kayo ne'e atoto ré nni, ayetonni ha Pilato ko'jo kaa ma kyere. ⁹ Mo ako'jo hé zé iya henye, "Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?" ¹⁰ Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yésu zi ni ne, ga ko'du zé na mi kumbé. ¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alélu da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni. ¹² Pilato ame'do löhu zi vidi kayo ne'e, "A'di ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?" ¹³ Zé ényinni biya hé nni gbögbö aba, "Atötö mo." ¹⁴ Pilato ako'jo hé zé iya henye, "Kö'du kyenyé a'di ra mo o'do?" ¹⁵ Here Pilato omba vidi kayo ne'e zi tédinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zé, mo u'bö hu Yésu i'di mo gbo zi tötö.

Vo wehe asawiyanni Yésu

(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)

¹⁶ Vo wehe obanni Yésu ti'bé mo aba mi liŋo 'ba turu 'ba daliŋo, ani ako'jonní koso vo wehe ne'e biya bi kölö. ¹⁷ Here ayofunni bongó 'buluyé da Yésu, o'donni safo témí ngora kono ayofunni do mo. ¹⁸ Mora here, zé ayetonni mo sawiya mo, iyanni henye, "Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e." ¹⁹ Zé u'bönni do mo mowo aba o'binni oro ro mo, alomvonni domo nni aba akaŋo amötunni. ²⁰ Mati zé indenni mo sawiya ku, obanni bongó 'buluyé ne 'de aya'banni bongó omo gbi ro mo löhu. Mora here, ikanni mo gbo yaga zi tötö.

Atötö Yësu

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

²¹ Ta bi ti'bě 'bèzè ta da gèrì, andosi dè nnì kora maako aba ru mo Simona tèmì Sirènè, èdì atayi mi gawo, mora vo wehe o'donnì mo na kamo zi taka 'ba Yësu kumbè. Mo 'bu 'ba Alekazende nnì Rafusa aba. ²² Zè obanni Yësu ti'bě mo aba bi mati ako'jo Gologota, kò'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingo da." ²³ Mora ani, zè ayonzonnì zi a'ji asusè ɔwo aba ru mo mahiri, zi k'idi zi mo mora Yësu omba dè zi kuwè mo. ²⁴ Mora here, atötönni mo ayanyannì bongò 'bomo na ga rè nnì fòdò ku'du aba èyi akoba 'bèni bongò ma vala. ²⁵ Mati atötönni mo ne, ndi kadra 'ba damindò ɔko ku modomosowo. ²⁶ Wayöru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e." ²⁷⁻²⁸ Zè atötönni vo logo kpa riyo Yësu aba, ma kòlò datiri mo, ehe ma vere da gali mo. ²⁹ Vidi mati èdinni alaga ta dakapa, èdinni dè nnì njili na kamo Yësu lidi aba. "Aha! Omba zi ti'bě yèkèlu ne kihiya mo akaño zi ko'ba mo löhu ko'do da wota aba. ³⁰ Yaanya aba ne asi akaño ta da taka ehe ayomo rëyi." ³¹ Here tèmì gèrì kòlò ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kò'du k'idiye ogonni Yësu iyanni henye, "Mo ayomo oka'e, mora ɔbo dè zi rè ni yomo. ³² Dongo'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserele, asi akaño ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mi mo." Vo logo riyo mati atötö Yësu aba ne, alidi mo kpa.

Koli 'ba Yësu

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

³³ Mi kutè kadra aba, mandölu ayöfu bi kpo ta dakaño ehe inde rè ni tapèti kadra wota. ³⁴ Mati ndi kadra ɔko ku komo kadra wota, Yësu ènyi udu riye gu kyembe aba, "Elöyi, Elöyi, lema sabakatani?" Kò'du ya'ba aba henye, "Wiri ama, Wiri ama, kò'du a'di ila ma go mo?" ³⁵ Kya vidi mati èdinni ani owonni mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo èdi Eliya ko'jo." ³⁶ Mora here, ma kòlò tèmì zè aho lifa aba usu mi a'ji i'di da njili mowo, ehe mo injè dami'di ha Yësu iya henye, "Disiye bi mo, dongo'e èzè Eliya èdi atayi mo yasi akaño ta da taka." ³⁷ Mora Yësu udu riye gu kyembe aba, ehe oli gbo. ³⁸ Here, mi bongò mati ove mi yèkèlu ne, aliza riyo, ko ta riye le akaño. ³⁹ Vo kyèlu 'ba vo wehe mati èdi atoro komo taka ani ne, ongo hala Yësu oli. Mo iya henye, "Kora nenye ünyo wisi 'ba Wiri ra." ⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e èdinni ani bi kongò ta bi kowo. Mi kutè zè èdi Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nnì Yosepa aba. ⁴¹ Ne mbara mati usunnì ga Yësu mi Galilaya ehe èdinni mo

konyi. Aga mbara maako'e kpa kyo ani. Mbara ne'e ayinni Yësu èti mi Yerusalema.

Kusu 'ba Yësu

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ko'do nenye ako'jo ko'do 'ba rako'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi èdi ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya ɔko gbo. Mo mi gboko 'ba turu, ehe ɔwonnì mo, ehe mo kòlò tèmì vidi mati èdinni bi tayi 'ba damoku 'ba Wiri kida, ènyi i'bě zi Pilato kazi tere, kò'du ko'jo ga kò'du yöku Yësu, zi kusu mo. ⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yësu oli ku. Mo ako'jo vo kyèlu 'ba vo wehe ako'jo ho mo kodo Yësu oli ku kyere ya. ⁴⁵ Tapèti mo owo kò'du yada 'ba vo kyèlu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yöku ne. ⁴⁶ Yosepa ènyi i'bě wogo mbili bongò, ayasi yöku ne akaño olo mi mbili bongò ne, injè i'bě usu mi wogo mati ole mi doku ma kyigo ne. Here, mo alulu yitò kyedre nbiri ha bi tödu 'ba wogo ne. ⁴⁷ Mariya Magadala nnì Mariya ma 'ba Yosepa aba, èdinni akongò ta bi kowo, bi mati usu yöku Yësu 'domo ne.

16*Tënyi tèmì koli*

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapèti ko'do 'ba ralawo mati inde rè ni, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yèni kèzi ngutru ti'bě mo aba zi pisi ra yöku Yësu. ² Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zè ènyi i'bènni da wogo. ³ Ta bi ti'bě 'bèzè ta da gèrì, alimanni me'do na ga rè nnì, iyanni henye, "Èyi ra akalulu yitò ne ta bi tödu 'ba ha wogo ne zi ze?" ⁴ Mora mati ongonnì bi riye, i'janni yitò ne alulu ku nzo hulèhu. ⁵ Here ènyi ödunni mi wogo ani, ongonnì wisi ɔbi maako èdi alima datiri usu bongò kanyi konda rè ni o'do zè na rakaga. ⁶ Mo iya henye, "Ere'e dè. Mayolo ku èdiye bi koma kò'du Yësu 'ba Nazereta mati atötö. Mo anza kpe kinye, mo ènyi ku tèmì koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo. ⁷ Mora here, yaanya aba i'bě iya'e kò'du kise nenye zi vo lö'bò 'bomo'e Petero mèdi zè èti. Here mo èdi ti'bě dagba komo'e mi Galilaya, ani akongò'e mo te kaa mati mo ayada zi ye." ⁸ Here mbara ne asinnì yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyonni kò'du mo kpa dè zi vidi kòlò maako ga kò'du zè na tere.

Yësu ayada rè ni zi Mariya Magadala

(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)

⁹ Mora here, tapèti tënyi 'ba Yësu tèmì koli 'do nbo ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rè ni dagba zi Mariya Magadala,

mati mo ore dakyikyí madómoriyö yaga ta ro mo ne. ¹⁰ Mo í'bè ayada zi aboka niye. Zè na lu'bè èdinni akudu. ¹¹ Mati zè owonni henye, mo iya Yèsu èdì na didi nongó mo komo ni aba, zè omanni dè mi me'do 'bomo ne.

Yèsu ayada rè ni zi vo lö'bö riyö
(Lk. 24:13-35)

¹² Yaa ta go mo, Yèsu ayada dakyinë ni 'beri zi vidí riyö maako'e èdinni ati'bè wènni ta da gèri mi dakanjo maako. ¹³ Zè ayadanni kó'du ne, zi oka nniye mora zè 'de omanni dè mi kó'du ne.

Yèsu ayada rè ni zi vo litu 'butè domo kólö

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Ló. 1:6-8)

¹⁴ Mora mi ndundu mo ta go mo biya, Yèsu ayada rè ni zi vo litu 'butè domo kólö èdinni wakonyo. Mo asawiya zè ga kó'du zè anzanni dè koma aba, ehe zè kpa na vo kazi kó'du kowo zi koma mi vidí mati iyanni mo na didi. ¹⁵ Mo iya zi zè henye, "Í'bè'e ta damöku ne biya, ayètiye kó'du yöyö laka ne zi dakyinë vidí biya. ¹⁶ Mo mati oma iri bapatisi, akayomo. Mo mati omba dè akí'di riti zi mo. ¹⁷ Vo koma'e, akí'di kyigó 'ba kó'du koro ko'do zi zè. Zè akorenni dakyikyí yaga mi ru ma. Zè akame'donni ha mènze maako eti. ¹⁸ Mo mati iri wiri umbè le riyè, mandere uwè waroso le, o'do zè dè na kyènyè. Zè akí'dinni kala ni da vo koo'e, akako'jo zè."

Oba Yèsu komoriyè
(Lk. 24:50-53; Ló. 1:9-11)

¹⁹ Ta eti me'do 'ba Yere Yèsu zi zè ne, oba mo komoriyè ehe alima ku da kala tiri 'ba Wirí. ²⁰ Here, vo lö'bö ènyí í'bènni kó'du yèti aba ta bi ne biya. Yere o'do loo ne zè eti, ayada kó'du yèti 'bèzè ne tinyö ga kó'du koro mati èdinni ako'do ne.

Kò'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayöru

Me'do 'ba Didì

¹ Mì biyeto aba Me'do ëdì. Me'do ne ëdì Wirì aba ehe tinyö Wirì ra. ² Tëmi biyeto, Me'do ne ëdì Wirì aba. ³ Ehe Me'do nenye aba, Wirì o'do wa biya. Wa maako o'do dë kazi Me'do ne. ⁴ Didì ayi kazi mo, ehe didì 'bomo i'di bikanyi zi vidì biya. ⁵ Bikanyi ne asesi tanyi mì biköndu, ehe biköndu ayölu dë.

⁶ Wirì utu kora maako ru mo Yowani. ⁷ Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidì biya zi tedi koma aba. ⁸ Yowani ra dë bikanyi nenye. Mo ayi nje zi yada kö'du 'ba bikanyi ne. ⁹ Bikanyi tinyö mati ayanyi bi da vidì biya, ëdì tayi mì damöku ne.

¹⁰ Me'do ne ëdì mì damöku ne, mora vidì maako ayölo mo dë, Wirì o'do damöku ne le me'do 'bomo aba. ¹¹ Mo ayi gogo mì damöku 'bëni, mora vidì 'bomowe irinni mo dë kalakyedre aba. ¹² Vidì maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'bëni mì mo. Here mo i'di dangölo zi zë, zi tédinni na gisi 'ba Wirì. ¹³ Zë anzanni dë gisi 'ba Wirì, ta da rë zë, mandere ga kö'du komba 'ba vidì köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wirì ra na bi dë ni o'do zë na gisi 'bëni.

¹⁴ Me'do ne ayi na vidì köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tinyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyëyi ehe tinyö.

¹⁵ Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenye mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo ëdì na widi gba kazi ma ko'jo."

¹⁶ Kazi rakyëyi 'bomo diri ze ya'da kayo ¹⁷ Mosa ra i'di kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tinyö aba. ¹⁸ Vidì maako gba ongo Wirì dë. Nje Wisi kölö ne mo ra tinyö Wirì ehe ëdì kara ra 'Bu, ayada zi ze Wirì ëdì kaa a'di.

Kò'du kise 'ba Yowani Bapatisi (Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

¹⁹ Vo kalakonda vo yëni 'ba Yude mì Yerusalema utunni vo karasa maakowe ehe Léviyi ze ha Yowani ko'jo mo 'bëni ëyi. ²⁰ Mo omba do mo ayada zi zë huwë tinyö henye, "Manza dë Korisito ne." ²¹ Neene zë ako'jonnì ho mo, iyanni henye, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henye, "Manza dë." Zë ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Yi ra Nëbi ne?" Mo aya'ba henye, "E!" ²² Ndundu mo aba, zë iyanni henye, "Ayada zi ze, yi 'bëyi ëyi?" Zë iyanni henye, "Zi ze koba

hulëhu da kö'du ya'ba 'bëyi ne zi vidì mati utunni ze."

²³ Yowani aya'ba da me'do tëmi me'do kiya 'ba nëbi Yisaya. "Ma nje vidì ma ëdì mbere mì da lipi, 'O'de gëri nzo zi Yere!" ²⁴ Kya 'ba Farasi maakowe utunni zë kpa zi Yowani. ²⁵ Zë ako'jonnì ho mo, iyanni henye, "Kò'du a'di ëdì vidì bapatisi, ëzë anza dë Korisito mandere Eliya mandere Nëbie?"

²⁶ Yowani ayada zi zë iya henye, "Mo'do bapatisi wini aba, mora ëdì yë aba kinye, vidì maako ayöle dë. ²⁷ Mayi le dagba, manza dë na laka zi kamoka 'bomowe kinga." ²⁸ Yowani iya nenye mati mo ëdì bapatisi ki'di humirë 'ba Ranga Yeredene mì Beteniya.

Timëlë 'ba Wirì

²⁹ Mì ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yësu ëdì tayi zi ni, ehe iya henye, "Kinye ëdì Timëlë 'ba Wirì mati oba kö'du ya'ba 'ba damöku ne 'de. ³⁰ Mo ra mati ma yada kö'du mo zi ye henye, 'Vidì maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo ëdì na widi gba kazi ma ko'jo.' ³¹ Ma yolo dë, mo 'bëni ëyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidì biya mì Yiserere akongo mo. ³² Ma mëdi ani ehe mongo Lawo Laka ayi aka'jo do mo kaa atu'bu ta komoriyë, ehe Lawo Laka ne alima do mo. ³³ Gba kazi nenye ma yolo dë ëyi 'bëni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henye, 'Akongo Lawo Laka tayi aka'jo ehe lima da vidì maako. Neene akayölo henye, mo ra vidì mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.' ³⁴ Mongo nenye o'do rë ni, ehe ma yada zi ye henye, mo Wisi 'ba Wirì ra."

Dagba vo lö'böwë 'ba Yësu

³⁵ Kö'do vere aba, Yowani ëdì ani löhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyö ëdinni mo aba. ³⁶ Mati mo ongo Yësu lasi ta dakapa, mo iya henye, "Kinye ëdì Timëlë 'ba Wirì!" ³⁷ Vo lö'bö 'ba Yowani riyö owonni me'do 'bomo ne, ehe zë i'bënni Yësu aba. ³⁸ Mati Yësu opi rë ni ehe ongo zë, mo ako'jo kö'du henye, "A'di ra ombe?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Raboni, alima kila?" Mì ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra. ³⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayi onge te." Ëdì ku nzo kaa kadra sowo mì kadra kutë mati zë i'bënni mo aba ehe ongönni bi ma mo alima 'domo. Here zë alimanni nduwë mì ndundu 'ba kadra ne. ⁴⁰ Kölö tëmi kora riyö ma owo ha Yowani ehe i'bë Yësu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero. ⁴¹ Dagba kö'du mati Anderiya o'do, ëdì zi koma öndu ni ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mì ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mì ha 'ba Girigì "Korisito ne."

42 Anderiya ika öndu nĩ zi Yėsu. Mati Yėsu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yĩ Kapahasi. Ru nenyee ato'bo kidra na "Petero."

Yėsu ako'jo Pilipo ehe Natanėlė

43-44 Mĩ ko'do vere aba Yėsu omba zi tĩ'bė Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo liŋo 'ba Anderiya, Petero aba. Yėsu iya zi Pilipo, "Usu ga ma." 45 Pilipo i'ja Natanėlė ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nėbiyė ayörunnĩ ko'du mo ne ku. Mo Yėsu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

46 Natanėlė ako'jo ko'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayi ongo te." 47 Mati Yėsu ongo Natanėlė ědi atayi zi nĩ, mo iya henye, "Kinye ědi tĩnyö kozo zutu 'bezee 'ba Yiserere, ehe mo anza dė na vo wakoba."

48 Natanėlė ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ma?" Yėsu aya'ba do mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yĩ ko'jo, mongo yĩ hu kaga kyėlu."

49 Natanėlė iya henye, "Raboni, yĩ Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserere!"

50 Yėsu aya'ba do mo iya henye, "Oma mĩ ma nje ga ko'du mati miya henye, mongo yĩ hu kaga kyėlu? Akongo wa maako kyedre ndra ta da ma nenyee. 51 Ma yada zi yĩ, akonge komoriyė akayėhu rė nĩ ehe malayike 'ba Wiri tĩ'bė riyė ehe tayi akaŋo da Wisi 'ba Vidi."

2

Oze mĩ Kana

1 Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yėsu ědi mĩ karama 'ba rakoze mĩ gawo 'ba Kana mĩ Galilaya. 2 Yėsu vo lö'bo 'bėniyė ěti, ise zė kpa bi 'ba rakoze ne. 3 Mati a'ji inde rė nĩ ku biya, ma 'ba Yėsu iya zi mo henye, "Zė anzannĩ kpe a'ji aba." 4 Yėsu aya'ba do mo iya henye, "Ma ma, ayada dė zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba oko dė." 5 Ma 'ba Yėsu ayada zi vo lituwė 'ba liŋo henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do."

6 Yude ědinnĩ ko'du kira 'ba wa kaka ŋbala aba ehe ga ko'du nenyee, tele yitö 'ba wini ědi ani modaka ma kölö ědi kyedre zi kiri kaa lita lamikölö. 7 Yėsu iya zi vo lituwė 'ba liŋo henye, "Osowe tele nenyee wini aba." Zė osonnĩ zė kpika 8 ehe mo ayada zi zė henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne." Zė obannĩ wini ne zi mo 9 mati yaanya aba ofo rė nĩ ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayolo dė a'ji nenyee ayi ta kila, mora vo lituwė mati obannĩ a'ji nenyee ayolonnĩ, here mo ako'jo 'biyėsi 10 ne ehe iya zi mo henye, "Vidi biya uwėnnĩ a'ji ma

laka ra dagba, ehe tapėti mo, mati yingo ědinnĩ ku kyö mo aba zi kuwė, mo i'di a'ji ma koo ne. Mora asesi wėyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"

11 Yėsu o'do dagba kyinė 'ba kö'du koro nenyee mĩ gawo 'ba Kana mĩ Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bėni, ehe vo lö'bo 'bomowe omannĩ mĩ mo.

12 Tapėti ma nenyee, Yėsu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lö'bo 'bomowe i'bėnnĩ zi Kaparanamo, ehe alimannĩ ani ko'do tisi aba.

Yėsu i'bė mĩ yėkėlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

13 ědi ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yėsu i'bė zi Yerusalema. 14 Ani mĩ yėkėlu mo i'ja vidi ědinnĩ isa, tĩmėlė, ehe atu'buwė kogo, ehe vo kahi kutrėe kpa limannĩ da tarabiza 'bėnnĩ.

15 Here mo o'do so'da tēmĩ ko'di ehe ore ngötu biya yaga tēmĩ yėkėlu, 'dö tĩmėlė, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kahi kutrėe, apere kahi ŋbiriŋi 'bėzė ne, 16 ehe mo i'di kö'du zi vidi ma ědinnĩ atu'bu kogo ne henye, "Obe atu'buwė yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'bu ma dė na bi 'ba wakogo!" 17 Vo lö'bo 'bomowe asösunnĩ henye, wayöru iya henye, "Watowo 'bama kö'du loko 'bėyi, o'bo mĩ ma kaa wa'do."

18 Vo kalakonda 'ba Yude aya'bannĩ do mo kö'du ko'jo aba henye, "Kyinė 'ba kö'du koro a'di ra ato'bo ko'do zi yada zi ze ědi dangölö aba tĩnyö zi nenyee ko'do?"

19 Yėsu aya'ba do mo iya henye, "Iha akaŋo yėkėlu nenyee ehe mĩ ko'do wota aba ma ko'ba löhu!"

20 Vo dagbe aya'bannĩ henye, "Iri koo 'butėsowo dömomodaka zi ko'ba yėkėlu nenyee. A'di ra o'do yĩ zi sösu ato'bo ko'ba ko'do wota aba löhu?"

21 Mora Yėsu ědi ame'do kö'du ida rė nĩ ra na yėkėlu. 22 Mati injė mo ku tēmĩ koli, vo lö'bo 'bomowe asösunnĩ kö'du mati ayada zi zė. Neene zė omannĩ mĩ wayöruwė ehe mĩ me'do 'ba Yėsu. 23 Mĩ Yerusalema mĩ kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omannĩ mĩ Yėsu, ga kö'du zė ongonnĩ mo ta bi kyinė 'ba kö'du korowe ko'do. 24 Mora Yėsu ayolo kö'du mati mĩ di'di zė, ehe mo ila zė dė zi tēdi kyigo aba ndra ta dē nĩ. 25 Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyė kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

3

Yėsu ehe Nikodimö

1 Ani vo dagba 'ba Yude ědi ru mo Nikodimö mo Farasi ra. 2 Yöndo kölö maako aba mo i'bė zi Yėsu iya zi mo henye, "Raboni, da yolo ku Wiri utu yĩ zi komo ze yandi. Ö'bo dē kyin 'ba kö'du

koro nenyee ko'do, nje ezë Wirī ēdī yi aba.”³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Mēdi kō'du tīnyō ra yada zi yī vidī maako o'bo dē damōku 'ba Wirī kongō kazi mo ko'jo lōhu!”⁴ Nikodimō ako'jo iya henye, “Hala kora ma ōvu ku kyedre ne ako'jo lōhu? Mo o'bo dekpe tōdu mī ma nī lōhu zi ko'jo mī kadra ma riyō mo!”

⁵ Yēsu aya'ba do mo henye, “Mēdi ayada tīnyō zi yī” Vidī maako o'bo dē tōdu mī damōku 'ba Wirī, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka. ⁶ Vidī kōndu o'jonnī gisi 'bēnnī. Nje Lawo Laka 'ba Wirī o'jo gisi 'ba Wirī. ⁷ Anza dē na rakaga ga kō'du mati miya henye, ako'jo yī lōhu. ⁸ Lawo 'ba Wirī ēdī kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'bē zi mo. Ato'bo kowo kporo buluku, mora ayolo dē ayi ta kila mandere ēdī ti'bē kila. Ēdī here biya zi vidī ma o'jo Lawo aba.

⁹ Nikodimō ako'jo kō'du iya henye, “Hala nenyee atēdī?”¹⁰ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Hala ato'bo zi tēdī na vo ko-moyandi 'ba Yiserele ehe ayolo wa nenyee dē?”¹¹ Ma yada zi yī tīnyō, dēdī ame'do kō'du wa ma da yolo, ga kō'du dongo ku na bi de ze. Mora vidī maako tēmi yē akiri kō'du kiya 'beze ne dē. ¹² Ēzē oma dē mati ma me'do zi yī kō'du wa 'ba dakaŋo, hala akoma ezē ma me'do zi yī kō'du wa 'ba komoriyē?”¹³ Vidī maako gba i'bē dē komoriyē, nje Wisi 'ba Vidī, mati ayi akaŋo ta ani.”

¹⁴ “Ehe here Wisi 'ba Vidī akinjē riyē, kaa moŋo wiri kōhi mati Mosa injē riyē mī da lipī. ¹⁵ Neene vidī biya mati ēdī koma aba mī Wisi 'ba Vidī atēdī didī ŋburu aba. ¹⁶ Wirī owo damōku nenyee ndra, here mo i'di Wisi kōlō 'bēni ne, here vidī mati oma mī mo ēdī didī ŋburu aba, ehe tīnyō oli dē. ¹⁷ Wirī utu Wisi 'bēni ne dē ga kō'du mo omba zi ko'do vurē 'ba damōku, mora ga kō'du mo omba zi yomo damōku ne kpuru wisi 'bēni aba.”

¹⁸ “Zē mati omanni mī Wisi ne, o'do vurē kyēnyē dē rē zē, mora zē mati omanni dē o'do vurē 'bēzē ku nzo, ga kō'du omanni dē mī Wisi nje kōlō 'ba Wirī ne. ¹⁹ Bikanyi ayi mī damōku, mora vidī ombanni zi lese mī bikōndu ga kō'du zē ēdinni kō'du kyēnyē ko'do. Nenyee ra ēdī hala o'do vurē rē zē. ²⁰ Vidī ma ēdinni kō'du kyēnyē ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni dē zi bikanyi, ga kō'du ayada wa mati zē ēdinni ako'do ēdī na kyēnyē. ²¹ Mora vidī mora ma alima tīnyō aba, atayi zi bikanyi ga kō'du zē ombanni agamowe zi yolo henye, Wirī ēdī ko'do kpuru zē aba.”

Yēsu ehe Yowani Bapatisi

²² Tapētī ma nenyee, Yēsu ehe vo lō'bō 'bēniyē ētī i'bēnnī zi dakaŋo 'ba Yudiya, bi

mati mo alima tisi zē ētī ehe bapatisi ki'di aba. ²³ Yowani ēdī kpa bapatisi ki'di mī Anono anza dē na kowo ta ra Salima, ga kō'du wini ēdī bi nani. Vidī ēdī ti'bēnnī zi mo ehe mo ēdī zē bapatisi. ²⁴ Nenyee gba kazi Yowani ki'di mī kamba. ²⁵ Kya vo lō'bō 'ba Yowani maakowe ayeto hē nni wasa kora Yuda maako aba, kō'du 'ba wa kaka ŋbala ga kō'du kō'du ki'di 'ba yēni. ²⁶ Here zē i'bēnnī zi Yowani ehe iyanni henye, “Raboni, asōsu kō'du kora mati ēdī yi aba dakapa humirē 'ba Ranga Yeredene, mo mati ēdī kō'du mo kiya? Here mo ēdī bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidī biya ēdī ti'bēnnī zi mo.”

²⁷ Yowani aya'ba do mo iya henye, “Vidī maako o'bo dē zi tēdī wa maako aba nje ezē Wirī ra i'di zi mo. ²⁸ E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, 'Manza dē Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.’²⁹ Biyēsī ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyēsī mati owo dakapa mbili nī koze, ēdī na rakyenyi mati mo owo gu 'biyēsī. Nenyee ēdī hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de. ³⁰ Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba.”

Mo ma ayi ta komoriyē

³¹ “Mo ma ayi ta komoriyē ēdī kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakaŋo, mo zi dakaŋo ehe ame'do kō'du wa 'ba dakaŋo. Mora mo ma ayi ta komoriyē ēdī kyedre ta da wa biya. ³² Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidī maako oma dē mī kō'du kise 'bomo ne. ³³ Mora vidī mati oma mī kō'du kise 'bomo nenyee ayada henye Wirī ēdī tīnyō. ³⁴ Mo ma Wirī utu ame'do me'do 'ba Wirī ga kō'du Wirī i'di zi mo Lawo ndo 'bēni ku. ³⁵ 'Bu owo Wisi 'bēni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo. ³⁶ Vidī ma oma mī Wisi ne, ēdī didī ŋburu aba, vidī ma oro Wisi ne dē atanza dē didī ŋburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wirī.”

4

Yēsu mbara Samariya aba

¹ Farasiye owonni henye, Yēsu ēdī ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lō'bōwē ndra ta da Yowani. ² Tīnyō Yēsu abapatisi vidī kōlō maako dē, nje vo lō'bō 'bomowe ra o'donni. ³ Mati Yēsu owo kō'du mati ēdī akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bē hulēhu zi Galilaya. ⁴ Ta da gērī 'bomo ani, mo omba zi ti'bē kpuru ta Samariya.

⁵ Mī Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dē na kowo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'bēni Yosepa. ⁶ Ku'ju 'ba Yakoba ēdī ani, ehe Yēsu na riti ta bi lasi, alima akaŋo dakapa ku'ju ne. Ēdī kaa kadra kutē here.

⁷ Mbara vidī 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yēsu iya zi mo henye, “I'di

wini kuwê zi ma.”⁸ Vo lö'bö 'bomowe i'bënni ku mi gawo zi wakonyo kogo.

⁹ Mbara ne aya'ba do mo henye, “Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma ko'du wini kuwê?” Yude uwenni wini de temi siko kolö vidi 'ba Samariya eti.

¹⁰ Yësu aya'ba do mo henye, “Èzè ayolo nje wa ma Wirī i'di, ehe eyi ra edi hē yi ko'jo ko'du wini kuwê, ako'jo ho mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi.”

¹¹ Mbara ne iya henye, “Kyedre, anza kpa de kyere wini aba, ehe ku'ju ne edi na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi? ¹² Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenyē zi ze, mo gisi 'bëniyē eti ehe ngötu 'bomowe uwenni biya temi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?”

¹³ Yësu aya'ba do mo iya henye, “Vidi biya ma uwē wini nenyē atēdi na kodro löhu, ¹⁴ mora vidi ma uwē wini mati ma ki'di zi mo atanza de na kodro löhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mi mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma nburu.”

¹⁵ Mbara ne aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma tanza de na kodro löhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu.”

¹⁶ Yësu ayada zi mo iya henye, “I'bē ako'jo kora 'bëyi ehe ayi löhu.” ¹⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, “Manza de kora aba.” Yësu aya'ba henye, “Kö'du 'bëyi ne tynyö mati iya henye anza de kora aba ne. ¹⁸ Oze yi ku zi kora muyi, ehe kora ma edi lima mo aba yaanya aba ne anza tynyö kora 'bëyi ra de. Ayada zi ma kö'du tynyö ra.”

¹⁹ Mbara ne iya henye, “Kyedre, mongö yi nēbi ra. ²⁰ Zutu 'ba Samariya amötunni Wirī da döku nenyē, mora e Yude iye henye, Yerusalema ra bi ma da kamötu zi Wirī.”

²¹ Yësu iya zi mo henye, “Oma mi ma, mbara, kadra mo edi atayi mati vidi amötunni 'bu dekpe da döku nenyē mandere mi Yerusalema. ²² E Samariye ayole de tynyö eyi ra edi yē amötu, mora ze Yude, da yolo ku eyi ra dedi mötu, ga kö'du edi kazi Yude ra vo wayomo ayi. ²³ Mora kadra mo edi tayi, ehe edi ku nzo kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wirī aba vidi akamötunni 'bu kaa mo tynyö edi, ki'di zi mo mötu ma tynyö mati mo omba. ²⁴ Wirī edi Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo mötu mo kaa mo tynyö edi.”

²⁵ Mbara ne iya zi mo henye, “Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ezē mo ayi, mo akayada zi ze wa biya.” ²⁶ Yësu aya'ba henye, “Ma ra mo, ma ra mo mati edi ame'do yi aba yaanya.”

²⁷ Mi kadra nani vo lö'bö 'ba Yësu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo edinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako temi zē ako'jo ha mbara ne de, “A'di ra omba?” Zē ako'jonnī ha Yësu de, “Kö'du a'di ediyē ame'do mbara ne aba?”

²⁸ Mbara ne ila tele wini 'bëni ne i'bē hulēhu mi gawo, ehe iya zi vidiyē ani henye, ²⁹ “Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atēdi Korisito ra?” ³⁰ Zē ilanni gawo ehe i'bënni zi kongö Yësu.

³¹ Mi kadra ne vo lö'böwē alenzenni Yësu iyanni zi mo henye, “Raboni, oba wa maako zi konyo!” ³² Mora mo aya'ba henye, “Mēdi wakonyo maako aba ayole kö'du mo de.”

³³ Here vo lö'böwē ayetonni, kö'du ko'jo temi kutē nni na bi de nni, “Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?” ³⁴ Yësu iya zi zē henye, “Wakonyo 'bama edi zi koro kö'du 'ba Wirī mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'di zi ma zi ko'do. ³⁵ Akiye henye, 'edi gba yehe sowo zi wakumu ta yaka. Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mi yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu. ³⁶ Vidi mati umu ehe ato'bo do mo ika ku zi didi ma nburu nburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atēdinni na rakyenyi bi kolö. ³⁷ Kö'du kiya ne edi tynyö, 'Maako iyī, agamo umu.’ ³⁸ Mutu wē zi nyenyo kumu mi yaka mati o'do loo mo de. Vidi maakowe o'donnī loo ani, ehe i'je wa kyo temi loo 'bēzē ne.”

³⁹ Vidi kayo 'ba Samariya mi gawo nani omanni mi Yësu ga kö'du mbara ne iya henye, “Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do.” ⁴⁰ Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, zē alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yësu alima ani ko'do riyö aba.

⁴¹ Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omanni ga kö'du 'ba kö'du kise. ⁴² Zē iyanni zi mbara ne henye, “Doma ku yaanya aba, anza de ga kö'du mati iya, mora ga kö'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tynyö edi vo yomo 'ba damöku.”

Yësu ako'jo Wisi 'ba vo mi turu maako

⁴³ Tapēti ko'do riyö aba ani, Yësu ila bi nani ehe i'bē zi Galilaya. ⁴⁴ Kö'du mo na bi de ni iya henye, nēbi owö de mi dakaño 'bomo. ⁴⁵ Mati mo oko mi Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga kö'du zē i'bënni mi karama 'ba laga 'ba koli mi Yerusalema ehe ongonni biya wa mati mo o'do.

⁴⁶ Mati Yësu a'ba zi Kana mi Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mi turu maako edi ani wisi 'bomo na koo mi Kaparanamo. ⁴⁷ Mati mo owo henye, Yësu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'bē zi mo ako'jo ho

mo zi ti'bě Kaparanamo ehe zi ko'jo wisi 'bēni, mati mo ku kara zi koli. ⁴⁸ Yēsu iya zi mo henye, “Vidi maako tēmi yē oma dē nje ēzē onge kyinē 'ba kō'du korowe ehe rakage.” ⁴⁹ Kora vo mī turu ne aya'ba dō mo henye, “Yere, ayi gba kazi wisi ama koli.”

⁵⁰ Yēsu iya zi mo henye, “I'bě wisi 'bēyi akadidi.”

Kora ne oma mī me'do 'ba Yēsu, ehe i'bě gbo. ⁵¹ Da gēri 'bomo liṅo vo litu 'bomowe andōsi dē nni mo aba kō'du kise aba zi mo. “Wisi 'bēyi ēdi ku zi ti'bě zi didi!”

⁵² Mo ako'jo hē zē iya henye, “Kadra vala ra mati wisi 'bēni ne na laka?” Zē aya'banni henye, “Ēdi ndi kadra kōlō mata-ganya tapēti kadra kutē mati rakyitu ne ila mo.” ⁵³ Here 'bu mo asōsu ēdi mī kadra kōlō nani mati Yēsu ayada zi nī, “Wisi 'bēyi akadidi.” Here mo ehe biya vo dakota 'bēni ēti omanni gbo. ⁵⁴ Nenyē kyinē 'ba kō'du koro ma riyō mati Yēsu o'do tapēti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

3

Wako'jo mī kara

¹ Tapēti ma nenyē, Yēsu i'bě mī Yerusalema, kō'du karama yēni 'ba Yude. ² Kara Haresi kyedre 'ba timēlē mī Yerusalema, kara maako ēdi ani sēnjē aba mui, mī ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata. ³⁻⁴ Vidi kayo 'ba rakoo ēdinni kō'do ha kara ne, vo komokōndu, vo ka'bo, ehe vidi vo kenje. ⁵ Dakapa kara ne kora maako ēdi na rakoo, koo 'butēwota domomodomowota aba. ⁶ Mati Yēsu ongo kora ne ehe ayolo henye mo ēdi ku na kenje kyere kadra konda aba, mo ako'jo ho mo henye, “Omba zi yi ko'jo?”

⁷ Kora ne aya'ba dō mo iya henye, “Kyedre, manza dē vidi maako aba zi ki'di ma mī kara ne, ēzē wini ne ēdi rē nī kohō riyē. Ma yonzo zi tōdu mī mo, mora vidi maako kpa 'duwi atōdu ani dagba.”

⁸ Yēsu ayada zi mo henye, “Ēnyi riyē, oba agburuku 'bēyi ehe lasi!” ⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'bēni riyē ehe ayeto lasi toko. Kō'do mati kō'du ne o'do rē nī mī mo ne kadra 'ba kō'do madomoriyō. ¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongonni kora ne ēdi agburuku 'bēni kinjē, zē iyanni zi mo henye, “Nenyē kō'do 'ba ralawo ra! Omba dē zi vidi maako zi kinjē agburuku mī kō'do 'ba ralawo.”

¹¹ Mora mo aya'ba dō mo iya henye, “Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinjē riyē agburuku 'bama ehe lasi.”

¹² Zē ako'jonnī ho mo iyanni henye, “Ēyi ra kora nenyē mati ayada zi yi, zi kinjē riyē agburuku 'bēyi ehe lasi?”

¹³ Mora mo ayolo dē, ga kō'du Yēsu i'bě wēni 'de liwo ga kō'du vidi kayo.

¹⁴ Yaa Yēsu i'ja kora ne mī yēkēlu ehe ayada zi mo, “Ongo te, yaanya aba rē yi ēdi ku na laka, mora o'do kō'du kyēnyē dekpe mandere kō'du kyēnyē maako ndra ako'do rē nī zi yi.”

¹⁵ Kora ne i'bě ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yēsu ra ako'jo nī. ¹⁶ Zē ayetonni kō'du kyēnyē maako kō'do zi Yēsu ga kō'du mo o'do wa kaa ma here ne mī kō'do 'ba ralawo. ¹⁷ Mora Yēsu iya henye, “Bu ma o'ro dē ta bi loo kō'do, ehe nenyē ra hala mēdi nduwē kō'do.”

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombanni zi Yēsu kofō ga kō'du riyō. Ma dagba, mo owe kō'du ki'di 'ba mī kō'do 'ba ralawo. Mora ma kyēnyē ndra, mo iya henye Wiri 'Bu nī ra, mati o'do nī kpiliri Wiri aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yēsu ayada zi vidiyē iya henye, “Ma yada tinyō zi ye, Wisi o'do wa maako dē na bi dē nī. Mo ato'bo nje kō'do wa ma mo ongo 'Bu ēdi kō'do ga kō'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do. ²⁰ 'Bu o'wo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenyē, ehe atēdiyē na rakaga. ²¹ Kaa 'Bu injē yōku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidi mati mo omba. ²² 'Bu o'do vurē 'ba vidi maako dē, mora mo o'do Wisi 'bēni ra na vo vurē 'ba vidi kō'do biya. ²³ 'Bu o'do nenyē ga kō'du vidi biya zi Wisi koro kpa kaa zē oronni nī. Ēzē vidi maako omba dē zi Wisi koro, nenyē kpa te kaa mo omba dē zi koro 'Bu mati utu mo.”

²⁴ “Ma yada tinyō zi ye henye, vidi ma owo kō'du kise 'bama ehe ēdi koma aba mī mo mati utu ma ēdi lawo didi ma ṅburu ṅburu aba, ehe o'do vurē kyēnyē dē ro mo. Zē i'bēnni ku nzo tēmi koli zi didi. ²⁵ Ma yada tinyō zi ye henye, kadra ne atayi ehe ēdi ku nzo kinye mati yōku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wiri, ehe zē mati owonni ho mo, akalimanni. ²⁶ 'Bu ēdi kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kōlō nani zi Wisi. ²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bēni dangōlō zi vurē 'ba vidi kō'do biya, ga kō'du mo Wisi 'ba Vidi. ²⁸ Re maga dē! Kadra mo ato'ko mati biya yōku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi, ²⁹ ehe zē atayinni yaga tēmi dawogo 'bēnni. Vidi biya ma o'donni kō'du laka atēnyinni na didi, mora vidi biya ma o'donni kō'du kyēnyē atēnyinni na didi ehe ako'do vurē kyēnyē 'bēzē.”

³⁰ “Mo'bo dē wa maako kō'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurē kō'do. Mo'do vurē 'bama na laka, ga kō'du moro mo, ehe mo'do dē wa mati momba zi ma kō'do.”

Vo kiya 'ba Yësu

31 “Èzè ma me'do ga kò'du ma, gèrì maako anza dè ani zi yada mèdì kò'du tìnyò ra yada. 32 Mora vidi maako èdì kpa ame'do kò'du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya èdì tìnyò. 33 Utuwè wò lituwè zi Yowani, ehe mo ayada zi zè kò'du tìnyò. 34 Ma lima dè ra kò'du mati vidi iyannì kò'du ma, mora ma yada wa nenyee zi ye here, zi ye yomò. 35 Yowani, lamba mati i'dì bikanyi kyo, ehe, e na rakyenyi zi lima mì bikanyi 'bomo ne tisiwa. 36 Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame'do kò'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'dì zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henyee 'Bu ra utu ma. 37 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kò'du ma, mora owowe gu mo dè mandere kongò mo da komo da komo. 38 Ome kò'du kise omò dè, ga kò'du ombe dè zi tèdì koma aba mì mati mo utu. 39 Ome wayöruwè, ga kò'du asösuwè henyee, aki'je didi nburu nburu mì zè. Wayöruwè ayada kò'du ma, 40 mora ombe dè zi tayi zi ma kò'du didi ma nburu nburu.”

41 “Momba kò'du wayeto 'ba vidi kòndu dè, 42 mora ma yolo e, vidi ma kòlò tèmì yè, zi Wiri towò anza dè kalakyedre aba. 43 Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyè ma dè. Mora akiriyè vidi ma ayinnì na bi dè nnì. 44 Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kòlò maako, mora ayonze dè zi tèdì wayeto aba kazi Wiri mati èdì kòlò ne, hala ato'be koma mì ma? 45 Asösuwè dè henyee, ma ra vidi ma akasusu wè zi 'Bu. I'diyè kò'du sòsu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wè. 46 Mosa ayöru wa kò'du ma, ehe èzè ome mì Mosa, akome mì ma. 47 Mora èzè ome dè mì wa mati Mosa ayöru, hala ato'be koma mì wa mati miya?”

6

Yësu i'dì wakonyo zi vidi kpulukumuyi (Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

1 Tapèti ma nenyee Yësu umu kyèti Föfö 'ba Galilaya, mati ayolo kpa na Föfö 'ba Tiberiyasi. 2 Vidi kayo usunnì go mo ga kò'du ongönnì mo èdì kyinè 'ba kò'du korowe ko'do zi ko'jo vo koe. 3-4 Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yësu i'bè riyè da dòku vo lö'bò 'bèniyè èti ehe alima akaño. 5 Mati Yësu ongo vidi kayo tayinnì zi nì, mo ako'jo ha Pilipo iya henyee, “Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyo zi to'bo vidi nenyee biya?” 6 Mo iya nenyee zi Pilipo yonzò. Mo ayolo ku nzo a'di ra mo èdì ti'bè zi ko'do.

7 Pilipo aya'ba do mo iya henyee, “Ayolo dè henyee, akiri kara kòhì 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo'bo tisi zi vidi ma kòlò nenyee?”

8 Anderiya, öndu 'ba Simona Petero, kòlò tèmì vo lö'böwè, mo ame'do riyè iya henyee, 9 “Wisi maako èdì kinye, mo èdì mangolo'bo sisi aba muyi ehe kyenze riyò. Mora a'di ra na laka èdì zi vidi biya nenyee?”

10 Dakaño ayöfu loma aba, ehe Yësu ayada zi vo lö'bò 'bèniyè zi yada zi vidi biya lima akaño. Vidi kora èdì kaa kpulukumuyi mì vidi kayo nenyee. 11 Yësu oba mangolo'bo ne mì kala nì i'dì öwò'di zi Wiri. Here, mo idra mangolo'bo ne zi vidiyè, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidi èdinnì mo aba kyo zi konyo. 12 Vidi onyonni biya ma ombannì, ehe Yësu ayada zi vo lö'bò 'bèniyè zi toto koso mo ma oso, here ma yaña dè. 13 Vo lö'böwè atotonni dè zè bi kòlò ehe oso kori 'butè domoriyò wa mati oso tèmì mangolo'bo muyi ne.

14 Tapèti vidi ongönnì kyinè 'ba kò'du korowe ko'do 'ba Yësu nenyee, ayeto kiyanne henyee, “Nenyee atèdì tìnyò Nèbì mati èdì zi tayi kinye mì damöku ne.” 15 Yësu ayolo henyee zè ombannì yonzò zi mo ko'do na wehe zi tèdì na yere 'bèzè. Here mo i'bè riyè da dòku, ani zi mo tèdì kutu nì aba.

Yësu alasi ta da wini

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

16 Hutaga nani aba vo lö'bò 'ba Yësu i'bènni akaño zi föfö. 17 Zè èkyinnì mì tönjö, ayetonni kumu kyèti zi Kaparanamo. Mati bi öndu Yësu gba ayi dè zi zè, 18 buluku kyigo èdì ku koho wini na kyènyè. 19 Mati vo lö'böwè opinnì ku kaa wiři wota mandere sowo, zè ongönnì Yësu lasi ta da wini. Mo asesi nduwè tayi kara ra tönjö, zè gbo na tere. 20 Mora mo iya henyee, “Ma Yësu ra! Ere dè!” 21 Vo lö'böwè ombannì zi mo koba mì tönjö, kandi oko gbo da göti bi mati èdinnì ati'bè zi mo.

Mangolo'bo ma i'dì didi

22 Ko'do vere aba vidi mati èdinnì gba ani humirè kapa 'ba föfö, ayolonni tönjö èdì nje kòlò ani. Zè ayolonni kpa henyee, Yësu i'bè dè mì mo vo lö'bò 'bèniyè èti. Zè i'bènni kutu nnì aba. 23 Tönjö maakowe ta Tiberiyasi i'bènni kara ta bi mati vidi kayo onyonni mangolo'bo mati Yere i'dì öwò'di. 24 Zè ongönnì henyee Yësu ehe vo lö'bò 'bèni èti i'bènni ku. Here zè èkyinnì mì tönjöwè ehe i'bènni gbo Kaparanamo Yësu koma. 25 Zè i'jannì mo kapa damirè 'ba föfö ehe ako'jonnì ho mo iyannì henyee, “Raboni, oko ndala aba kinye?” 26 Yësu aya'ba do mo iya henyee, “Ma yada tìnyò zi ye, anze dè ma koma ga kò'du onge kyinè 'ba kò'du korowe, mora ga kò'du onyowe biya wakonyo ma ombe. 27 O'de loo dè kò'du wakonyo mati èdì rè nì yaña ne. O'de loo kò'du wakonyo mati i'dì didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di

wakonyo nenyé zi ye, ga kò'du Wirí 'Bu i'di kalakonda zi mo kò'do here."

²⁸ Vidi ako'jonní hò mo iyanní henye, "A'di ra tinyò Wirí omba ze zi kò'do?"
²⁹ Yésu aya'ba dò mo iya henye, "Wirí omba zi ye tédí koma aba mí vidí mati mo utu." ³⁰ Zé aya'banní dò mo iyanní henye, "Kyinè 'ba kò'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze tò'bo koma mí yí? A'di ra ako'do?"
³¹ Go mo yada aba, mati zutu 'bezee édinni mí da lipi, Wirí i'di mana zi zé konyo. O'do rē nī kaa mati wayōruwē iyanní henye, "Wirí i'di mangolò'bo zi zé ta komoriyē zi konyo."

³² Yésu ayada zi zé henye, "Ma yada tinyò zi ye henye, Mosa ra dē vidí mati i'di mangolò'bo zi ye ta komoriyē. 'Bu ma ra i'di mangolò'bo tinyò ne zi ta komoriyē."
³³ Ehe mangolò'bo mati Wirí i'di ne édi vidí mati ayi akaño ta komoriyē zi didí k'i'di zi damòku."

³⁴ Vidi iyanní henye, "Kyedre, i'di zi ze mangolò'bo mati orò dē nenyé." ³⁵ Yésu aya'ba dò mo zi zé iya henye, "Ma ra mangolò'bo ma i'di didí. Vidí ma ayi zi ma, atanza dē na o'bo. Vidí ma édi koma aba mí ma atanza dē na kodro. ³⁶ Ma yada ku nzo zi ye henye, onge ma mora gba anze dē koma aba mí ma. ³⁷ Vidí biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kólò maako tēmi zé dē. ³⁸ Mayi dē ta komoriyē zi kò'do wa mati momba. Mayi zi kò'do wa mati 'Bu omba ma zi kò'do. Mo utu ma, ³⁹ ehe mo omba zi kò'do tinyò ma kólò tēmi zé mati mo i'di zi ma ne òlu dē. Mo omba ma zi kinjē zé zi didí mí ndundu 'ba kò'do aba. ⁴⁰ 'Bu ma omba vidí biya mati ongonni Wisi, zi tédí koma aba mí mo, ehe zi tédí didí ma nburu aba. Here ma kinjē zé zi didí mí ndundu kò'do aba."

⁴¹ Vidi ayetonní hē nni wasa ga kò'du Yésu iya henye, ní ra mangolò'bo mati ayi akaño ta komoriyē. ⁴² Zé ako'jonní ha oka ma kólò maako iyanní henye, "Mo anza Yésu ra dē, wisi 'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo dē ma mo aba? Hala mo atò'bo kiya henye, nayi akaño ta komoriyē?"

⁴³ Yésu ayada zi zé iya henye, "Ore ta bi me'do 'be ne! ⁴⁴ Vidi maako o'bo dē tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do zé komba zi tayi. Mora ézē zé ayinní, ma kinjē zé na didí mí ndundu 'ba kò'do aba. ⁴⁵ Kólò tēmi Nēbiyē ayōru henye, 'Wirí akayandi zé biya.' Here vidí biya ma owonní da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma. ⁴⁶ Nje vidí kólò mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wirí. Vidí maako gba ongo 'Bu dē. ⁴⁷ Ma yada zi ye tinyò vidí biya mati édinni koma aba mí mo, édinni didí nburu aba. ⁴⁸ Ma mangolò'bo ma i'di didí! ⁴⁹ Zutu 'be onyonni mana mí da lipi ehe yaa, zé olinni. ⁵⁰ Mora

kinye mangolò'bo 'ba komoriyē ne ayi ku akaño, here vidí mati mo onyo ku oli dē. ⁵¹ Ma ra mangolò'bo didí mati ayi akaño ta komoriyē. Ézē vidí mati onyo mangolò'bo nenyé, mo akalima nburu. Mangolò'bo mati ma k'i'di zi mo ida ra ma ra, mēdi k'i'di zi vidí 'ba damòku nenyé zi tédinni na didí."

⁵² Zé ayetonní hē nni wasa oka ma kólò maako aba, ehe ako'jonní kò'du iyanní henye, "Hala mo atò'bo k'i'di ida rē nī zi ze konyo?"

⁵³ Yésu aya'ba dò mo iya henye, "Ma yada zi ye tinyò, alime dē, nje ézē onyowe ida ehe uwēē yama 'ba Wisi 'ba Vidí. ⁵⁴ Mora ézē onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, atēdiyē didí ma nburu aba, ehe ma kinjē na didí mí ndundu 'ba kò'do aba. ⁵⁵ Ida ma wakonyo ma tinyò ra, ehe yama ma wakuwē ma tinyò ra. ⁵⁶ Ézē onyowe ida ma ehe uwēē yama ma, e kólò ma aba ehe ma kólò eti. ⁵⁷ Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe mēdi didí aba ga kò'du 'bomo, vidí biya mati onyonni ida ma akalimanni ga kò'du 'bama. ⁵⁸ Mangolò'bo mati ayi akaño ta komoriyē anza dē kaa wa mati zutu 'be onyonni. Zé olinni, mora vidí mati onyo mangolò'bo nenyé akalima nburu."

⁵⁹ Yésu édi kò'du yēti mí bi 'ba mōtu mí Kaparanamo mati mo iya kò'du nenyee.

Me'do 'ba didí nburu

⁶⁰ Vo ló'bò kayo 'ba Yésu owonní mo ehe iyanní henye, "Kò'du yandi nenyé édi ndra na kyigo zi vidí maako yolo. Éyi ra atò'bo yolo mo?"

⁶¹ Yésu ayolo henye, vo ló'bò 'bēniyē édinni ame'do na wayawaya. Here mo ako'jo iya henye, "Nenyé o'de na riti?"
⁶² A'di ra ézē onge Wisi 'ba Vidí édi t'i'bē riyē komoriyē bi mati mo ayi ta 'domo?
⁶³ Lawo mo ra i'di didí. Kyigo 'ba vidí kōndu o'do waako dē. Me'do mati ma me'do zi ye ne, édi tēmi Lawo 'ba Wirí ma i'di didí. ⁶⁴ Mora kya e maakowe ombanní dē zi tédí koma aba mí ma." Yésu iya nenyé, ga kò'du tēmi biyeto aba mo ayolo éyi ra atēdi koma aba mí ni. Mo ayolo kpa éyi ra akasusu ni. ⁶⁵ Yésu iya henye, "Kò'du nenyé ra ma yada zi ye o'be dē tayi zi ma, nje ézē 'Bu ra o'de komba zi tayi."

⁶⁶ Ga kò'du wa mati Yésu iya, vo ló'bò kayo 'bomowe opi gē nni zi mo ehe orōnni ta bi ló'bò ga ndi mo. ⁶⁷ Yésu ako'jo ha vo ló'bò 'bēni 'butē domoriyō, "E kpa ombe zi kila ma?"

⁶⁸ Simona Petero aya'ba dò mo iya henye, "Yere, vidí maako anza dē ani zi ze tò'bo t'i'bē zi mo. Me'do 'bēyi i'di didí nburu. ⁶⁹ Yaanya aba dēdi koma aba mí yī, ehe da yolo ku yī ra Wisi Kólò Nbala 'ba Wirí."

⁷⁰ Yēsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē henye, “Ma jeli ye 'butē domoriyō, mora ma kōlō tēmī yē dakyikyī.” ⁷¹ Yēsu ēdi me'do kō'du 'ba Yudasī wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yēsu mo le kōlō tēmī vo lō'bō 'butē domoriyō.

7

Yēsu ōndu nī ēti

¹ Tapētī ma nenyē, Yēsu ēnyī tī'bē lasi aba mī Galilaya, mo omba dē tī'bē mī Yudiya, ga kō'du Yude ani ombannī zi kofō mo. ² Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbōrōgō, ³ ehe ōnduwē 'ba Yēsu iyannī zi mo henye, “Kō'du a'di i'bē dē zi Yudiya? Here vo lō'bō 'bēiyē ato'bōnni kongō wa mati ēdi ako'dō.” ⁴ Vīdī maako o'do waako dē na liwo, ēzē zē ombannī zi maakowe zi yolo kō'du zē. Here i'dī damōku ma yolo wa ma ēdi ako'dō.” ⁵ Gbī le ōnduwē 'ba Yēsu gba ayinnī dē na vo lō'bō 'bōmo.

⁶ Yēsu aya'ba iya henye, “Kadra 'bama gba ayi dē, mora kadra 'be ēdi 'duwī kinye. ⁷ Vīdī 'ba damōku nenyē o'bōnni dē e kiyi. Zē iyinnī ma, ga kō'du ma yada nduwē zi zē henye, zē o'dōnni kō'du kyēnyē. ⁸ I'bēē dagba mī karama. Kadra 'bama gba o'ko dē, ehe mī'bē dē.” ⁹ Yēsu iya nenyē ehe alima zo mī Galilaya.

Yēsu mī karama 'ba mbōrōgō

¹⁰ Tapētī ōndu 'ba Yēsu i'bēnni ku mī karama, mo i'bē liwo kazi yada zi vīdī maako. ¹¹ Mī kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omanni Yēsu ehe ako'jōnni kō'du henye, “Mo ēdi kila?”

¹² Vīdī kayo alēpinnī mī ha wasa kō'du mo. Maakowe iyannī henye, “Yēsu kora laka ra,” agamowe iyannī henye, “Mo ēdi ndondo kiga zi vīdī biya.” ¹³ Mora vīdiyē na tere kazi vo dagba 'bēzē, ehe vīdī maako ame'do dē ta da komo vīdī kayo kō'du mo.

¹⁴ Mati karama ku kutē zi rē nī kinde, Yēsu i'bē mī yēkēlu ayeto wayandi. ¹⁵ Vo dagbe na rakaga ehe iyannī henye, “Hala kora nenyē ayolo kō'du takanyi here? Ayandi mo kpa dē.”

¹⁶ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Manza dē yandi wa mati ma sōsu kō'du mo. Wa mati mēdi ayandi ayi kazi vīdī ma utu ma. ¹⁷ Ēzē tīnyō ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma. ¹⁸ Ēzē momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kō'du ma. Mora momba zi koro vīdī ma utu ma. Nenyē ra ma yada kō'du tīnyō anza dē ndondo. ¹⁹ Mosa ra dē i'dī kō'du ki'di zi ye? Vīdī maako tēmī yē oro dē. Here kō'du a'di ombe zi ma kofō?”

²⁰ Vīdī kayo aya'bannī dō mo iyannī henye, “Yī vo dakyikyī! A'di ra o'do yi zi

kō'du sōsu henye, vīdī maako omba zi kofō yi?”

²¹ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, “Mo'do kō'du koro kōlō ehe o'de na rakaga. ²² Mosa i'dī kō'du zi ye zi gisi kora 'be ŋbete. Mora tīnyō anza Mosa ra dē i'dī kō'du ki'di nenyē zi ye. Zutu 'be ra. Mī kō'do 'ba ralawo aba aṅbetee gisi kora 'be ²³ zi kō'du ki'di 'ba Mosa koro. Ēzē wisi maako ato'bo ŋbete mī kō'do 'ba ralawo, kō'du a'di ra e na kamo ma aba ga kō'du vīdī maako kō'do na laka mī kō'do 'ba ralawo? ²⁴ O'de vurē dē dakyinē 'ba ra laya aba. O'de wa mati tīnyō ra aba.”

Mo Korisitō ra?

²⁵ Kya vīdī maakowe ta Yerusalemā ēdi kiyannī henye, “Anza dē kora nenyē ra zē ombannī zi kofō? ²⁶ Here mo ēdi gba zo kinye, me'do zi vīdī biya kowonni. Ehe vīdī maako awasa hē nni dē mo aba. Here ne kō'du sōsu 'be aba vo dagbe ayolōnni ku tīnyō mo ra Korisitō? ²⁷ Mora nani akato'bo tēdi hala? Vīdī maako ayolo dē bi mati Korisitō ne atayi ta 'dōmo, mora da yolo ze bi mati kora nenyē ayi ta 'dōmo.”

²⁸ Mati Yēsu ēdi kō'du yandi mī yēkēlu, mo agbōgbō hē nī iya henye, “Tīnyō asōsuwē ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'dōmo? Mayi dē na bi da ma! Vīdī mati utu ma ēdi tīnyō, ehe ayole mo dē. ²⁹ Mora ma yolo vīdī mati utu ma, ga kō'du mayi kazi mo.”

³⁰ Kya vīdī maakowe ombannī zi Yēsu kīrī, mora du vīdī maako i'dī kala nī dē dō mo, ga kō'du kadra 'bōmo gba o'ko dē.

³¹ Mora vīdī kayo mī kutē vīdī nee i'dinnī koma 'bēnni mī mo ehe iyannī henye, “Ēzē Korisitō ne ayi, mo ako'do kyinē 'ba kō'du korowe ndra ta da kora nenyē?”

Utu vo kanye 'ba yēkēlu zi Yēsu kīrī

³² Mati Farasiye owonni vīdī kayo ēdinnī hē nni wasa ga kō'du 'ba Yēsu, zē ehe kyedree 'ba vo karase utunnī vo kanye 'ba yēkēlu zi mo kīrī. ³³ Mora Yēsu ayada zi zē iya henye, “Ma tēdi ēti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vīdī mati utu ma ne. ³⁴ Akome ma, mora du aki'je ma dē. O'be dē tī'bē bi mati mēdi tī'bē 'dōmo.” ³⁵ Vīdī ako'jōnni ha oka ma kōlō maako henye, “Kila mo ato'bo tī'bē zi sesi ze ta bi nī ki'ja? Mo ēdi tī'bē mī dakaṅo mēnzē maakowe mati vīdī 'bezee ēdinnī alima? Mo ēdi tī'bē ani zi vīdiyē 'ba Gīrīgī yandi? ³⁶ A'di ra mī me'do 'bōmo mati mo iya henye, da koma ze nī mora di'ja nī dē? Kō'du a'di da to'bo dē tī'bē bi mati mo ēdi tī'bē?”

Lili 'ba wini ma i'di didi

³⁷ Mī ndundu mo ehe mī kō'do kyedree 'ba karama, Yēsu o'ro riyē ehe agbōgbō hē nī iya henye, “Ēzē ēdiyē kodro aba, ayiye

zi ma ehe uwëë! ³⁸ Èdiyë koma aba mi ma, atëdiyë wini ma i'di didi, taho tëmi yöndu 'ba mi yë, kaa wayöruwë iyanni henye."³⁹ Yësu ëdi ame'do kö'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati ëdinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di dë zi vidi kölo maako, kyere Yësu gba i'di bikanyi kyedre 'bëni dë ndo.

Rakinye mi kutë vidi

⁴⁰ Mati vidi kayo owonni Yësu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atëdi Nëbi ra." ⁴¹ Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne ato'bo tayi ta Galilaya?" ⁴² Wayöruwë iyanni henye, Korisito atayi tëmi dakota 'ba Yere Dawidi. Here kö'du nenye go mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'domo?" ⁴³ Vidi ayetonni me'do ra oka ma kölo maako ga kö'du 'ba Yësu. ⁴⁴ Kya zë maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dë do mo.

Vo dagbe ombanni dë zi tedi koma aba mi Yësu

⁴⁵ Mati vo kanye 'ba yëkëlu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hë zë henye, "Kö'du a'di ike Yësu dë kinye?" ⁴⁶ Zë aya'banni henye, "Vidi maako gba ame'do dë kaa kora nenye." ⁴⁷ Farasiye iyanni zi zë henye, "Mo o'do lumë kpa ku re?" ⁴⁸ Ma kölo tëmi kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye ëdi koma aba mi mo?" ⁴⁹ Ehe vidi nenyee mati ayolanni kö'du ki'di dë, zë hu wasënë 'ba Wiri." ⁵⁰ Nikodimö mati i'bë zi Yësu dagba, ehe mo kölo tëmi vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yësu kongo. Mo iya henye, ⁵¹ "Kö'du ki'di 'beze ila ze dë zi riti ki'di zi vidi gba kazi ze kowo wa ma zë ombanni kiya. Do'bo dë vurë 'bëzë ko'do gba kazi ze yolo a'di ra zë o'donni."

⁵² Zë iyanni henye, "Nikodimö, yi tëmi Galilaya? Ako'jo wayöru nee, ehe aki'ja henye, nëbi ako anza dë zi tayi ta Galilaya." ⁵³ Vidi biya i'bënni gbo lijo 'bënni na kutu.

8

*Mbara iri ta bi ndoro ko'do**

¹ Mora Yësu i'bë yaga zi Döku 'ba Olivo. ² Damindö vere aba njo mo i'bë zi yëkëlu. Vidi ayinni zi mo, mo alima akaño ehe ayeto zë yandi. ³ Vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di ehe Farasiye ikanni loko mbara maako iri ta bi ndoro ko'do, ehe zë o'donni mo ato'bo komo nni biya. ⁴ Here zë iyanni henye, "Raboni, mbara nenye iri ëdi ko'do kora maako aba anza o'di 'bomo ra dë. ⁵ Kö'du ki'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara

kaa ma nenye zi ku'du brua yitö aba. A'di ra iya?" ⁶ Zë ako'jonnni ha Yësu, kö'du ko'jo nenye aba, ga kö'du zë ombanni mo susu ehe zi kö'du kyënyë maako kika ro mo. Mora Yësu idë rë ni ayeto wayöru dakaño dawisi kala ni aba.

⁷ Zë asesinni zo nduwë ho mo ko'jo kö'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo oro riye iya henye, "Èzë vidi maako tëmi yë o'do kö'du kyënyë dë mu'du dagba yitö do mo." ⁸ Mo idë rë ni kpa löhu ayeto wayöru dakaño. ⁹ Vidi nee i'bënni biya na kölo kölo, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yësu mbara ne aba osonni kutu nni aba. ¹⁰ Yësu oro riye ako'jo ho mo iya henye, "Vidi nee biya kila? Vidi maako anza kpe zi yi susu?"

¹¹ Mbara ne aya'ba do mo iya henye, "Ee Kyedre, vidi maako anza dë." Yësu ayada zi mo iya henye, "Manza dë kpa ti'bë zi yi susu. I'bë yaanya aba, o'do kö'du kyënyë dekke."

Yësu bikanyi kö'du damöku

¹² Kpa löhu Yësu ame'do zi vidiyë. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kö'du damöku. Usu ga ma, ehe alasi dë mi biköndu. Akatëdi bikanyi ma aki'di didi aba."

¹³ Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje vidi ma ëdi ame'do kö'du yi, ehe anza dë tinyö na laka zi yi ra tedi akpa na vo kiya 'beyi."

¹⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Here ëzë ma me'do le kö'du ma, wa ma miya ëdi tinyö. Ma yolo ku mayi ta kila ehe mëdi ti'bë kila. Mora ayole dë ma ta kila mandere mëdi ti'bë kila. ¹⁵ O'de vurë tëmi gëri kölo mati vidi biya o'donni, mora mo'do vurë 'ba vidi maako dë. ¹⁶ Èzë mo'do vurë, ma ko'do na laka, ga kö'du ma ko'do dë kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ëdi kinye ma aba. ¹⁷ Kö'du ki'di 'be omba vo kiya riyo zi yada kö'du ne ëdi tinyö. ¹⁸ Ma kölo tëmi vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ëdi agamo maako."

¹⁹ Zë ako'jonnni ho mo iyanni henye, "Bu yi ëdi kila?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayole ma dë mandere 'Bu ma. Èzë ayole ma, akayole 'Bu ma."

²⁰ Yësu iya nenye mati mo ëdi gba kö'du yandi mi bi ma söndu 'ba waki'di 'ba yëkëlu asesi 'domo. Mora vidi maako iri mo dë ga kö'du kadra 'bomo gba ayi dë.

O'be dë ti'bë bi mati mëdi ti'bë

²¹ Yësu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yëni henye, "Mëdi ti'bë 'de akome ma, mora o'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë, akoliye kö'du kyënyë 'be kazi wakila."

* 8: Komo nenye anza dë mi dagba wayöru 'ba Bayibolo.

22 Vidī ako'jonnī kō'du iyannī henye, “Mo omba zi rē nī kofo? Ēdī nani wa ma mo iya henye, do'bo dē tī'bē bi mati mo ēdī tī'bē?”

23 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēdiyē ta lebi, mora ma ta riyē. E 'ba damōku nenye, mora manza dē 'ba damōku nenye. 24 Kō'du nenye ra miya akoliye kō'du kyēnyē 'be aba. Ēzē anze dē koma aba mī ma, kō'du ēyī mēdī, akoliye mī kō'du kyēnyē 'be ila dē.”

25 Zē ako'jonnī ha Yēsu iyannī henye, “Yī 'bēyī ēyī?” Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba. 26 Anī kō'du ēdī kyō ma to'bo kiya zi yada henye o'de kō'du kyēnyē, mora vidī mati utu ma ēdī tīnyō, ehe ma yada zi vidī 'ba damōku nenye nje wa mati mowo kazi mo.”

27 Vidī maako ayōlo dē Yēsu ēdī ame'do zi zē kō'du 'Bu nī. 28 Yēsu i'bē nduwē kiya mo aba henye, “Ēzē umbēē Wisi 'ba Vidī ku riyē, akayōle ēyī ra ma. Akayōle kpa henye manza dē wa maako kō'do na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandi zi ma. 29 Mo mati utu ma ēdī ma aba. 'Duwī mo'do wa mati o'do mo na rakyenyi ehe mo ila ma dē.”

30 Tapētī Yēsu iya nenye, vidī kayo omannī mī mo.

Kō'du tīnyō akinga yī na dangōlō

31 Yēsu ayada zi vidī mati ēdinnī koma aba mī nī henye, “Ēzē asesiye nduwē koro wa mati miya, e tīnyō vo lō'bō 'bama ra. 32 Akayōle kō'du tīnyō, ehe kō'du tīnyō akinge na dangōlō.”

33 Zē aya'bannī do mo iyannī henye, “Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dē gba na vo kalima 'ba vidī maako. Hala ato'bo kiya akinga ze na dangōlō?”

34 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, vidī ma o'do kō'du kyēnyē ēdī vo kalima 'ba kō'du kyēnyē. 35 Vo kalime, alimannī dē ŋburu mī dakota, ēzē wisi alese le 'duwī mī dakota. 36 Ēzē Wisi i'dī zi ye dangōlō, tīnyō aba e na dangōlō. 37 Ma yōlo ku, e tēmī dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofo, ga kō'du, kō'du kise 'bama anza dē tīnyō mī di'di ye. 38 Mēdī ame'do kō'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ēdiyē ako'do wa mati 'bu wē ayandi zi ye.”

39 Vidī iyannī zi Yēsu henye, “Abarayama ra 'bu ze!” Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do. 40 Tapētī mo ombe zi ma kofo ta bi kō'du tīnyō yada zi ye mati Wiri i'dī zi ma. Abarayama o'do waako dē kaa ma nani. 41 Mora ēdī ko'de te wa mati 'bu wē o'do.” Zē iyannī henye, “Asusu ze dē zi

kiya dēdī kpa 'bu maako aba. Dēdī nje 'bu aba kōlō, mo ra Wiri.”

42 Yēsu iya zi zē henye, “Ēzē Wiri ra 'Bu wē, owe ma, ga kō'du mayi kazi Wiri yaanya aba mēdī kinye. Mo ra utu ma. Mayi dē na bi da ma. 43 Kō'du a'di ra ayōle kō'du mati mēdī ame'do kō'du mo dē? O'be dē tōro zi kowo kō'du mati mēdī akiya? 44 'Bu wē ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwī vo wakofo ehe vo ndondo. Kō'du tīnyō ako anza dē kō'du mo. Mo ame'do kō'du nī, ehe kō'du biya mati mo iya ndondo ra. Anza dē nje mo ra na vo ndondo, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndonde biya. 45 Ga kō'du ma yada zi ye kō'du tīnyō, e ombe dē zi tēdī koma aba mī ma. 46 Vidī maako tēmī yē ato'bo ma susu ga kō'du kyēnyē ko'do? Ēzē ma yada kō'du tīnyō, kō'du a'di ra ome dē mī ma? 47 Vidī mati 'ba Wiri akoze mbili nī da kō'du kise 'bomo, mora ombe dē zi kowo, ga kō'du anze dē 'ba Wiri.”

Yēsu ehe Abarayama

48 Yude aya'bannī zi Yēsu henye, “Dēdī ze tīnyō aba zi kiya henye, yī vidī 'ba Samariya ra, ehe ēdī dakyikyī aba mī yī?”

49 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Manza dē dakyikyī aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dē zi koro ma. 50 Momba wakoro dē ga kō'du ma, mora vidī maako ēdī ani omba zi ma tēdī na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē ko'do. 51 Ma yada tīnyō zi ye henye, ēzē orowe me'do 'bama du akoliye dē.”

52 Vidī iyannī henye, “Yaanya aba tīnyō da yōlo ku ēdī dakyikyī aba. Abarayama oli ehe nēbīyē kpa. Hala o'bo kiya henye, vidī mati oro me'do 'bēyī oli dē? 53 Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbīyē kpa. Ēyī ra asōsu 'bēyī yī?”

54 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē moro ra ma, o'do waako dē. 'Bu ma ra vidī ma oro ma. Iye henye mo Wiri 'be ra. 55 Gbī le tīnyō ayōle mo dē, mora ma yōlo mo. Ēzē miya ma yōlo mo dē, ma tēdī na vo ndondo kpa kaa e biya. Mora ma yōlo mo, ehe mo'do wa mati mo iya. 56 'Bu wē Abarayama ēdī rakyenyi aba zi kongō kadra tayi 'bama, mo ongo ma ehe ēdī na rakyenyi.”

57 Zē iyannī henye, “Anza kpa dē kōo 'butēmuyī aba. Hala o'bo kongō Abarayama?”

58 Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ma yada tīnyō zi ye, gba Abarayama anza dē, mēdī.” 59 Vidī obannī yītō riyē zi Yēsu kofo, mora mo oho rē nī ehe ila yēkēlu.

9

Yēsu ako'jo kora maako o'jo na komoköndu

¹ Mati Yēsu alasi na konda, mo ongo kora maako na komoköndu kyere mati o'jo. ² Vo lö'böwè 'ba Yēsu ako'jonnì henye, “Raboni, kö'du a'di ra kora nenye o'jo na komoköndu? Èdì ga kö'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnì kö'du kyènyè?”

³ Yēsu aya'ba dö mo iya henye, “E e, anza here dè. Mora ga kö'du komoköndu 'bomo, akonge Wiri ako'do kö'du koro zi mo. ⁴ Èzè èdì kadra, do'de wa mati vidì ma utu ma omba ma zi ko'do. Èzè yondo oko ku, vidì maako o'bo dè zi loo ko'do. ⁵ Mati mèdì mī damöku, ma bikanyi ra zi damöku.”

⁶ Tapèti Yēsu iya nenye, mo o'bi oro dakaño. Mo o'do koro ehe ora komo kora ne. ⁷ Here mo iya henye, “I'bè akaka koro ne mī Kara Siliyoma.” Kora ne i'bè ehe akaka mī Siliyoma. Kö'du ya'ba aba, “Vidì ma utu, akutu.” Mati mo akaka koro ne ku yaga mo o'bo bi kongö.

⁸ Vo halinjo oka 'bomowe, ehe vidì mati ongonni mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnì kö'du henye, “Nenye anza dè kora mati èdì alima akaño ehe 'duwì alenze?”

⁹ Kya zè maakowe iyannì henye, mo ra gbi te kora vo lenze ne, agamowe iyannì henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zè, “Ma kora nani ra.” ¹⁰ Zè ako'jonnì ho mo henye, “Hala o'bo bi kongö?” ¹¹ Mo aya'ba dö mo iya henye, “Vidì maako ru mo Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma i'bè kaka mī Kara Siliyoma. Mati mo'do, mo'bo bi kongö.” ¹² Zè ako'jonnì kö'du henye, “Mo èdì kila yaanya aba?” Mo aya'ba dö mo iya henye, “Ma yolo dè.”

Farasiye ayonzonnì zi ki'ja a'di ra o'do rē nī

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yēsu o'do koro ne ehe ako'jo kora ne, mī ko'do 'ba ralawo. Here vidì obannì kora ne zi Farasiye. ¹⁵ Zè ako'jonnì ho mo hala mo o'bo zi bi kongö, ehe mo aya'ba henye, “Yēsu o'do koro ehe ora komo ma. Tapèti ma kaka, mo'bo bi kongö.”

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyannì henye, “Kora nenye Yēsu ayi dè kazi Wiri. Èzè mo o'do here, mo o'bo dè kowe kö'du ki'di 'ba ko'do madomoriyö.” Agamowe ako'jonnì henye, “Hala vidì 'ba kö'du kyènyè ato'bo ko'do kyinè 'ba kö'du korowe?” Here Farasiye o'bonni dè kö'du kida tēmì kutè nni, ¹⁷ zè ako'jonnì ha kora ne iyannì henye, “A'di ra iya, kö'du vidì mati ako'jo komo yi ne?” Kora ne ayada zi zè iya henye, “Mo nèbì ra.”

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omanñi dè henye, kyere kora ne èdì na vo komoköndu. Zè utunnì litu zi vo ko'jo mowe, ¹⁹ ehe ako'jonnì hè zè henye, “Nenye wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo o'bo bi kongö yaanya aba?”

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'bannì dö mo henye, “Da yolo ku tinyö mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu. ²¹ Mora da yolo dè hala mo i'ja komo nī mandere èyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe ho mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du nī.” ²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenye iyannì here, ga kö'du zè erenni Yude. Vo dagbe 'ba Yude idannì kö'du ku nzo henye, vidì maako manza dè wa maako aba zi kö'do zi vidì maako mati mo iya Yēsu ra Korisitö ne.

²⁴ Vo dagbe ako'jonnì kora ne hulèhu iyannì henye, “I'di wayeto zi Wiri! Da yolo ku Yēsu vo kö'du kyènyè ko'do.”

²⁵ Kora ne aya'ba henye, “Ma yolo dè, èzè mo vo kö'du kyènyè mandere anza dè. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongö.”

²⁶ Zè ako'jonnì ho mo henye, “A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?”

²⁷ Kora ne aya'ba dö mo iya henye, “Ma yada ku zi ye da kölo, ehe ombe dè zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lö'bö 'bomowe?”

²⁸ Vo dagbe alidinnì kora ne, ehe iyannì henye, “Yi vo lö'bö 'bomo! Ze vo lö'bö 'ba Mosa. ²⁹ Tinyö da yolo Wiri ame'do zi Mosa, mora du da yolo dè Yēsu ayi ta kila.”

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dè mo ayi ta kila. ³¹ Da yolo ku henye, Wiri owo nje me'do 'ba vidì mati owonnì ehe oronnì mo. Wiri owo me'do 'ba vo kö'du kyènyè ko'de dè. ³² Ehe nenye èdì dagba kadra mī vurè, vidì maako i'di komo zi vidì maako o'jo na komoköndu. ³³ Yēsu o'bo dè zi wa maako ko'do, nje èzè mo ayi kazi Wiri.”

³⁴ Vo dagbe ayadannì zi kora ne henye, “Yi na vo kö'du kyènyè ko'do kyere mī kadra mati o'jo yi. Asösu 'bèyi ato'bo yandi ze wa maako aba?” Here zè iyannì henye, “O'bo dekpe tayi hulèhu mī bi 'ba mötu 'beze kölo maako!”

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yēsu owo kö'du mati o'do rē nī ne, mo i'bè i'ja kora ne. Yēsu ako'jo ho mo iya henye, “Èdì koma aba mī Wisi 'ba Vidì?”

³⁶ Mo aya'ba dö mo iya henye, “Kyedre, èzè ayada zi ma mo èyi ra, ma ki'di

koma 'bama mi mo." 37 Yēsu aya'ba henye, "Ongɔ mo ku nzo, ehe yaanya aba mo ēdī me'do yi aba." 38 Kora ne iya henye, "Yere, mi'di koma 'bama mi yi." Here mo amōtu Yēsu gbo. 39 Yēsu ayada zi mo, "Mayi mi damōku nenyē, zi vurē 'ba vidiyē ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokōnduwē ehe zi ko'do vidi vo komokōndu biya mati ato'bo bi kongɔ."

40 Mati Farasiye owonnī Yēsu iya nenyē, zē ako'jonnī henye, "Ze vo komokōndu?"

41 Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ēzē ēdiyē na vo komokōndu, atanze dē mi kō'du kyēnyē. Mora yaanya ēzē aba iye zi bi kongɔ, akasesiye kō'du kyēnyē nduwē."

10

Komo 'ba vo timelē yako

1 Yēsu iya henye, "Ma yada tūnyō zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ēkyi ta da resi. Zē ōdunnī dē kpuru ta haresi zi jolo 'ba timelē. 2 Vidi mati ōdu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timelē. 3 Mora vo ga haresi kongɔ ayēhu haresi zi vo yako timelē, ehe timelē ayolonnī gu vo yako 'bēnnī. Mo ako'jo timelē 'bēni ru zē aba, ehe alaga dagba zi zē yaga. 4 Mati mo ayasi timelē 'bēni nee ku biya yaga, mo i'be dagba da komo zē, ehe zē usunnī go mo, ga kō'du zē ayolonnī gu mo. 5 Timelē usu ga vo leze maakowe dē. Zē ayolonnī gu vo leze dē, ehe zē ahonnī 'de." 6 Yēsu ayada komo nenyē zi vidiyē, mora zē ayolonnī dē a'di ra mo ēdī ame'do kō'du mo.

Yēsu vo timelē yako laka ra

7 Here Yēsu iya lōhu, "Ma yada tūnyō zi ye henye, ma haresi zi timelē. 8 Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe timelē owo da ma kōlō tēmī zē ne dē. 9 Ma haresi ra. Zē biya mati ayinnī kpuru ta da ma, akayomo. Zē atayinnī, atī'bēnnī, ehe aki'jannī loma. 10 Vo logo ayi nje zi kolɔ, kofo, ehe yaɲa. Mayi zi vidi biya tēdinnī didi aba, ehe zi tēdinnī mo aba ndo.

11 "Ma vo timelē yako laka ra. Vo timelē yako laka i'di didi ni kō'du timelē 'bēni. 12 Vo lɔo ko'do anzannī dē kaa vo timelē yako mati timelē na 'bomo. Ēzē ongōnnī wōliwōli atayi, zē aho wēnnī ilannī timelē. Here wōliwōli iri ehe apere timelē nee. 13 Vo lɔo ko'do aho wēnnī 'de ga kō'du zē asōsunnī kō'du 'ba timelē nee dē.

14 "Ma vo timelē yako laka ra. Ma yolo timelē ame, ehe zē ayolonnī ma, 15 kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didi ma kō'du timelē ama. 16 Mēdi timelē maako eti anzannī dē tēmī jolo 'ba timelē nenyē. Ma kika zē kpa ga bi kōlō, ehe zē akowonnī gu ma. Here atēdinnī goli kōlō 'ba timelē ehe vo yako kōlō.

17 "Bu ɔwo ma ga kō'du mi'di didi ma, here ma kirī hulēhu lōhu. 18 Vidi maako oba didi ma dē kazi ma. Ma ra mi'di mi kō'du komba 'bama. Mēdi kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kirī hulēhu lōhu, kaa mati 'Bu ma i'di kō'du mo zi ma zi ko'do."

19 Mati zē owonnī me'do 'ba Yēsu ne, Yude inye mi nni. 20 Maakowe kyo tēmī zē iyannī henye, "Mo ēdī dakyikyī aba mi ni. Mo vo lōkyi ra. Kō'du a'di zi mbili koze zi mo?" 21 Mora agamowe iyannī henye, "Hala vidi mati dakyikyī aba mi ni ato'bo kiya kō'du nenyee? Vidi maako anza dē kaa nenyē zi to'bo vo komokōnduwē ki'di zi bi kongɔ?"

Vidi ombannī Yēsu dē

22 Mi tona nani, Yēsu ēdī mi Yerusalema kō'du karama 'ba yēkēlu. 23 Kadra maako aba, mo ēdī alasi mi kapa 'ba yēkēlu sējē 'ba Solomono 24 ehe Yude atoto rē nni toko ro mo. Zē iyannī henye, "Hala na konda omba ti'be zē sesi kō'du sōsu aba? Ēzē yi Korisito ra, ayada zi ze huwē."

25 Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe dē zi koma kō'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada ēyi ra ma. 26 Mora kyere anze dē timelē ama, ome kō'du 'bama dē. 27 Timelē ama owonnī gu ma, ehe ma yolo zē. Zē usunnī ga ma. 28 Mi'di didi ma nburu zi zē, here kazi zē ōlunnī. Vidi maako akoba zē dē yaga ta kala ma. 29 'Bu ma i'di zē zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vidi maako ɔ'bo dē zē koba ta kala mo 30 Ma kōlō 'Bu aba."

31 Kpa lōhu vo dagbe 'ba Yude obannī yitō kō'du zi Yēsu kofo. 32 Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyo zi ye mati 'Bu ma utu ma zi ko'do. Ma vala ra ombe ma ku'du go mo yitō aba?"

33 Zē aya'bannī do mo iyannī henye, "Danza dē yi ku'du yitō aba ga kō'du wa laka mati o'do. Dēdi yi ku'du yitō aba ga kō'du alidi Wirī. Yi ōngbō vidi ra, ehe kinye ēdi akiya zi tēdi na Wirī."

34 Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Mi wayōru 'be, Wirī iya dē henye, 'E wirī mbiya ra?" 35 'be dē he wasa wayōru aba, mati mi mo Wirī ame'do zi vidi naniye ehe ako'jo zē wirī. 36 Here kō'du a'di asuwē ma lidi Wirī ga kō'du miya henye ma Wisi 'ba Wirī? Tapēti mo biya, ēdī 'Bu ra ako'jo ma kō'du lɔo nenyē. Mo ra kpa vidi mati utu ma mi damōku. 37 Ēzē manza dē ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi ko'do, neene ome dē mi ma. 38 Mora ēzē mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga kō'du nani, gbī le ēzē anze dē koma aba mi ma. Neene akayole tūnyō henye, 'Bu ēdī kōlō ma aba, ehe ma kōlō 'Bu aba."

³⁹ Lóhu zé ombanní zi Yésu kírí. Yésu anza dè hu kyigo 'bèzè. Í'bè yaga ta kala zè. ⁴⁰ Mo umu kyèti Ranga Yeredene bi mati Yowani èdì kyere bapatisi kí'di. Mati Yésu èdì ani, ⁴¹ vidì kayo ayinní zi mo. Zè èdinní akiya henye, "Yowani o'do kyìnè 'ba kò'du koro maakowe dè, mora kò'du biya mati mo iya kò'du 'ba Yésu èdì tinyò." ⁴² Vidì kayo naniye í'di koma 'bènni kpa mí Yésu.

11

Koli 'ba Lazara

¹ Kora maako ru mo Lazara alèpí na koo mí gawo 'ba Beteniya. Mo èdì èmí aba riyò, Mariya ehe Marita. ² Nenyè kpa te Mariya mati yaa ope yèningutru da Yere ehe akyito burutu mo yèvu 'bèni aba. ³ Èmíyè utunní kò'du kise zi Yésu ehe ayadanní zi mo aboka laka 'bomo Lazara èdì na rakoo.

⁴ Mati Yésu owo kò'du nenyè iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza dè koli, mora èdì zi kika wayeto zi Wírí ehe Wisi omo."

⁵ Yésu owo Marita, èmí mo ehe Lazara. ⁶ Here mati mo owo mo èdì na koo alima bi mati mo èdì 'domo ko'do riyò aba lóhu. ⁷ Neene mo iya zi vo ló'bò 'bèniyè henye, "Yaanya aba dí'bèè hulèhu Yudiya."

⁸ Zè iyanní henye, "Raboní, vidì naniye ombanní zi ku'du yí yitò aba brua! Kò'du a'di omba zi tí'bè hulèhu?"

⁹ Yésu aya'ba henye, "Kadra anza dè 'butè domoriyò mí ko'do kólò? Èzè alasi mí kadra, bikanyi 'bèyi atèdì kazi kadra ehe otra ndí yí dè. ¹⁰ Mora èzè alasi yondo aba, akotra ndí yè ga kò'du anza dè bikanyi maako aba." ¹¹ Neene mo ayada zi zè henye, "Aboka ze Lazara èdì ako'do, ehe mèdì tí'bè ani zi mo liro."

¹² Zè aya'banní henye, "Yere èzè mo èdì ako'do, mo atényi na laka."

¹³ Yésu èdì ame'do tinyò kò'du koli 'ba Lazara, mora vo ló'bówè asòsu 'bènni mo èdì nje ame'do kò'du 'ba ko'do. ¹⁴ Here Yésu ayada zi zè huwè, "Lazara oli ku. ¹⁵ Ma rakyenyi aba manza dè ani, ga kò'du yaanya aba atèdiyè dongo aba zi kí'di koma 'be mí ma. Dí'bèè zi mo."

¹⁶ Toma mati ru rözè 'bomo èdì "Loja" iya zi vo ló'bò agamowe henye, "Ayiye dí'bèè, here da to'bo koli mo aba."

Yésu injè Lazara na didi

¹⁷ Mati Yésu oko Beteniya, mo i'ja Lazara èdì ku nzo mí dawogo ko'do sowo aba. ¹⁸ Beteniya èdì tisiwa aba ta da wipi wota ta Yerusalema, ¹⁹ ehe Yuda kayo ayinní ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lèlu ga kò'du öndu zè oli ku.

²⁰ Mati Marita owo henye Yésu oko ku, mo i'bè yaga zi do mo kutrè, mora Mariya alima 'bèni loko. ²¹ Marita iya zi Yésu henye, "Yere, èzè yí èdì kinye, öndu ma oli dè. ²² Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wírí ako'do wa mati ako'jo."

²³ Yésu ayada zi mo iya henye, "Öndu yí akadidí lóhu." ²⁴ Marita aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo ku mo atényi na didi mí ndundu ko'do aba, èzè biya yöku ènyí ku." ²⁵ Yésu iya zi Marita henye, "Ma ra vidì mati èdì yöku kinjè zi didi. Vidì biya mati omanni mí ma akadidinní, èzè olinní le. ²⁶ Ehe vidì biya mati alimanni ga kò'du 'ba koma mí ma tinyò akolinní dè. Oma nenyè ku?"

²⁷ Mo alèzè iya henye, "Jo Yere, moma yí Korisito ra, Wisi 'ba Wírí. Yí ra vidì mati da sòsu kò'du mo atayi mí damöku ne."

Yésu udu

²⁸ Tapèti Marita iya nenyè, mo i'bè liwo iya zi èmí ní Mariya, "Raboní èdì kinye, ehe mo omba zi yí kongo." ²⁹ Kandi mati Mariya owo nenyè, mo ènyí riyè i'bè yaga zi Yésu. ³⁰ Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bè do mo kutrè. ³¹ Vidì kayo ayinní zi da Mariya lèlu, ehe mati kandi zè ongónni mo ila loko, asòsunni mo èdì tí'bè dawogo zi kudu. Here zè aló'bönní gbo ga ndi mo.

³² Mariya i'bè bi mati Yésu 'domo. Kandi mati mo ongo mo, alomvo burutu mo iya henye, "Yere, èdì kyere kinye, öndu ma oli dè."

³³ Mati Yésu ongo Mariya ehe vidì mati mo aba èdinní akudu, mo kò'du sòsu aba ³⁴ Ako'jo henye, "Kila í'di yè ida ro mo?" Zè aya'banní henye, "Yere, ayi ongo te."

³⁵ Yésu ayeto kudu. ³⁶ Vidì iyanní henye, "Ongo te hala mo owo Lazara." ³⁷ Kya zè maakowe iyanní henye, "Mo ayèhu komo 'ba vo komoköndu. Kò'du a'di mo ato'bo dè sesi Lazara kazi koli?"

Yésu injè Lazara tëmí koli

³⁸ Yésu zo kò'du sòsu kyedre aba. Here mo i'bè dawogo mati na wöru yitò alulu nbiri ho mo. ³⁹ Neene mo ayada zi vidiyè yitò ne lulu 'de yaga ta ho mo. Mora Marita iya henye, "Yere, ayolo henye, Lazara oli go mo o'do ku sowo, ehe kèzi mo atèdì ku na kyènyè."

⁴⁰ Yésu aya'ba do mo henye, "Gba ma yada dè zi yí henye, èzè èdì koma aba, akongo bikanyi kyedre 'ba Wírí?" ⁴¹ Tapèti alulu yitò ne ku dakapa, Yésu ongo bi riyè zi komoriyè ehe amötu henye, "Bu, mo'do öwò'di zi yí ga kò'du aya'ba da mötu 'bama. ⁴² Ma yolo ku 'duwi èdì da mötu 'bama ya'ba. Mora miya nenyè, here zi vidì kinye nee koma yí ra utu ma." ⁴³ Mati Yésu inde mötu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba

henye, “Lazara, ayi yaga!” ⁴⁴ Kora mati oli ne ayi gbo yaga. Kala mowe ehe ndi mowe olo mi bong'o 'ba wakusu, ehe bong'o ayofu komo mo. Yesu ayada zi vidiy'e henye, “Inge mo, ile mo mi'be.”

Yere 'ba zi kofu Yesu

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Vidi kayo mati ayinni zi Mariya, ong'onn'i wa mati Yesu o'do, ze i'dinni koma 'benni mi mo. ⁴⁶ Maakowe i'benni zi Farasiye ehe ayadanni wa mati Yesu o'do. ⁴⁷ Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atoto re nni bi kol'o iyanni henye, “A'di ra da ko'de? Kora neny'e edi kiyine 'ba ko'du koro ko'do ky'o. ⁴⁸ Eze da dore mo de yaanya aba, vidi biya aki'dinni koma 'benni mi mo. Neene vidi 'ba Roma atayinni ehe akayananni yek'elu daka'no 'beze aba.”

⁴⁹ Ma kol'o maako temi ze ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mi koo nani. Mo ame'do riy'e iya henye, “E vidi nee, anze de ko'du yolo aba. ⁵⁰ Ayole de henye, edi na laka zi vidi kol'o kolu ko'du vidiy'e, kazi daka'no ra yan'a biya?” ⁵¹ Kayafa iya neny'e de na bi de ni. Kaa kyedre 'ba vo karase mi koo nani, mo edi kum'e henye, Yesu ra akoli ko'du 'ba daka'no. ⁵² Yesu oli de nje ko'du daka'no 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidi biya 'ba Wiri mati apere re nni ne zi droko bi kol'o.

⁵³ Here mi ko'do nani dagba ani, vidi ayetonni mala ko'do zi Yesu ki'di zi kolu. ⁵⁴ Ga ko'du mala ro mo neny'e, Yesu adoro lasi toko mi vidi kayo na dang'olo. Mo i'be mi gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipi, ehe mo alima ani vo lo'bo 'beniy'e eti.

⁵⁵ Edi ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba kolu. Vidi kayo 'ba Yude mati alimanni yaga temi daka'no, ayinni mi Yerusalema zi re nni ko'jo n'kala ga ko'du 'ba karama. ⁵⁶ Ze omanni bi toko ko'du Yesu. Neene mati ze edinni mi yek'elu, ze ako'jonna oka ma kol'o maako henye, “Asosu 'beyi mo atayi de kinye mi karama 'ba laga 'ba kolu?” ⁵⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadanni zi vidiy'e zi ze yolo, eze vidi maako temi ze ongo Yesu ku. Neny'e edi hala ze asosunni zi mo kiri.

12

Alomu Yesu mi Beteniya

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba kolu Yesu i'be hul'ehu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'domo, mati mo inj'e mo temi kolu. ² Ze o'donni wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kol'o temi vidi mati edinni alima ani da tarabiza Yesu aba. ³ Mariya oba maranji yeningutru ogo kahi kyedre aba ehe ope burutu Yesu.

Mo akyito ze zi teli yevu 'benni aba, ehe tato ndili 'ba yeningutru ne, oso mi loko ne.

⁴ Vo lo'bo maako ru mo Yudasi Sikereto edi ani, mati mo ra omba ti'be zi Yesu susu. Mo ako'jo henye, ⁵ “Ko'du a'di yeningutru neny'e ogo de yaga kahi n'biriri lamiwota aba ehe kahi mo ki'di zi vo leriye?” ⁶ Yudasi tinyo asosu ko'du vo leriye de. Mo ako'jo ko'du ne ga ko'du mo inj'e an'boro 'ba kahi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

⁷ Yesu aya'ba do mo iya henye, “Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo edi mo aba ko'du kadra 'ba ma kusu. ⁸ Atediy'e 'duwi vo leriye eti, mora atanze de 'duwi ma aba.”

Yere zi Lazara kofu

⁹ Vidi kayo ayinni mati ze owonni henye Yesu edi ani. Ze ombanni kpa zi Lazara kong'o ga ko'du Yesu inj'e mo temi kolu. ¹⁰ Here kyedree 'ba vo karase o'donni yere kpa zi Lazara kofu. ¹¹ Mo ra i'di vidi kayo zi de nni koto kazi ze ehe ki'di koma 'benni mi Yesu.

Yesu odu mi Yerusalema

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Ko'do ma vere aba vidi kayo edinni mi Yerusalema ko'du 'ba karama. Mati ze owonni henye Yesu edi tayi ko'du 'ba karama, ¹³ ze obanni mbili 'ba mbiro ehe i'benni yaga zi mo met'e. Ze agb'ogbo he nni henye, “Wayeto zi Wiri! Wiri mi'di ya'da zi vidi mati ayi mi ru 'ba Yere! Wiri mi'di ya'da zi Yere 'ba Yisereler!”

¹⁴ Yesu i'ja makakya aho do mo kaa wayoru iya, ¹⁵ “Vidi 'ba Ziyono, ere de! Yere 'be edi tayi yaanya aba mo edi ataha da makakya.”

¹⁶ Mi dagba mo vo lo'bo 'ba Yesu ayol'onn'i de. Mora tapeti mo iri wayeto kazi Wiri ku, ze asosunni henye, wayoru iya neny'e ko'du mo ehe ze o'donni neny'e ko'do mo.

¹⁷⁻¹⁸ Vidi kayo ayinni zi Yesu ga ko'du ze ong'onn'i mo Lazara ko'jo yaga temi dawogo. Ze asesinni nduwe me'do ko'du mo ehe ko'du koro neny'e. Ze ayinni zi Yesu ga ko'du ze ong'onn'i ko'du kiyine wakoro mati mo o'do. ¹⁹ Mora Farasiye iyanni zi oka ma kol'o henye, “Waako anza de da to'bo ko'do! Vidi biya mi damoku ne edinni kusu ga Yesu.”

Girigi maakowe ombanni zi Yesu kong'o

²⁰ Vidi 'ba Girigi maakowe i'benni Yerusalema zi motu mi kadra 'ba karama aba. ²¹ Pilipo ta Beteseyida mi Galilaya edi kpa ani. Here ze i'benni zi mo iyanni henye, “Kyedre, domba ze zi Yesu kong'o.”

²² Pilipo ayada zi Anderiya. Ze riy'o ne i'benni zi Yesu ayadanni zi mo. ²³ Yesu

iya henye, “Kadra yaanya aba oko ku kö'du Wisi 'ba Vidī zi kīrī kyedre wayeto. ²⁴ Ma yada tīnyō zi ye, i'jō 'ba nyenyo mati alēpī dakaṇo atanza dē kyō ta da i'jō ma kōlō nje ēzē oli. Mora ēzē oli, ako'jo nyenyo kyō. ²⁵ Ēzē owo dīdī yī, akayōlu. Ēzē ila kö'du 'ba damōku nenye, aki'dī dīdī ma ṅburu zi yī. ²⁶ Ēzē alītu zi ma, ati'bē ma aba. Vo lītu 'bame atēdīnnī ma aba bi mati ma 'domo. Ēzē alītu zi ma, 'Bu ma akoro yī.”

Yēsu ame'do kö'du koli 'bēni

²⁷ “Yaanya aba ma mī riti kyedre, ma yolo dē a'dī ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dē zi sesi ma tēmī kadra 'ba riti nenye. Tīnyō mayi mī damōku kö'du kadra 'ba riti nenye. ²⁸ Here 'Bu, ika wayeto zi ru yī.” Gu ayi ta komoriyē iya henye, “Mika wayeto ku nzo zi ma, ehe ma ko'do lōhu.”

²⁹ Mati vidī kayo nee owonnī gu ne, kya zē maakowe asōsu 'bēnnī piwo ra. Agamowe asōsu 'bēnnī malayika ra ame'do zi Yēsu.

³⁰ Here Yēsu ayada zi vidī kayo nee, “Gu nani ame'do zi kōnyīye, anza dē ma. ³¹ Vidī 'ba damōku nenye yaanya aba o'do vurē 'bēzē ku, ehe yere 'ba damōku nenye u'du ku nzo yaga. ³² Ēzē umbē ma ku rīyē ta dakaṇo, ma ko'do vidī biya komba zi tayi zi ma.” ³³ Yēsu ēdī ame'do kö'du gērī ma aki'dī nī zi kofo.

³⁴ Vidī kayo nee iyannī zi Yēsu henye, “Wayōruwē 'ba kö'du kī'dī ayandi henye, Korisito ne akalima ṅburu. Hala o'bo kiya henye Wisi 'ba Vidī akīnjē rīyē zi koli? Ēyi ra nenye Wisi 'ba Vidī?”

³⁵ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Bikanyi atēdīyē aba nje tisiwa. Alasiye mī bikanyi ēzē ato'be here kazi bikōndu akakowe. Kora mati mo alasi mī bikōndu, mo ayolo dē nēdī tī'bē kila. ³⁶ Ome mī bikanyi mati ēdīyē aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi.”

Vidī ombannī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu

Tapētī Yēsu iya kö'du nenye, mo ila bi nani i'bē mī bi 'ba rakoho. ³⁷ Mo o'do kyīnē 'ba kö'du koro kyō mī kutē vidī kayo, mora zē gba zo ombannī dē zi tēdī koma aba mī mo. ³⁸ Nenye o'do rē nī zi wa mati nēbī Yisaya iya atayi tīnyō, “Yere, ēyi ra oma mī kö'du kise 'beze? Ehe ēyi ra ongo kyigo kyedre 'bēyī?” ³⁹ Vidī o'bōnnī dē zi tēdī koma aba mī Yēsu, ga kö'du Yisaya iya kpa henye,

⁴⁰ “Wīrī isi komo zē here kazi o'bōnnī bi kongō, ehe o'do dī'di zē na kyigo here zē o'bōnnī dē yolo. Mo o'do nenye here kazi zē a'bannī zi mo ehe ko'jo zē.”

⁴¹ Yisaya iya nenye, ga kö'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yēsu ame'do kö'du mo.

⁴² Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dīnnī koma 'bēnnī mī Yēsu, mora zē ayadannī dē zi vidī maako, ga kö'du Farasiye i'dīnnī kö'du ku nzo zi vidīyē anza dē zi wa maako ko'do zi vidī maako mati ēdī koma aba mī Yēsu. ⁴³ Vo dagbe ombannī wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zē ombannī wayeto kazi Wīrī.

Yēsu ayi zi damōku yomo

⁴⁴ Mī gu kyembe aba Yēsu iya henye, “Vidī mati ēdī koma aba mī ma, ēdī kpa koma aba mī vidī mati utu ma. ⁴⁵ Ehe vidī mati ongo ma, ongo vidī mati utu ma ne ku. ⁴⁶ Ma bikanyi mati ayi mī damōku. Vidī mati ēdī koma aba mī ma, alima dē mī bikōndu. ⁴⁷ Ma ra dē vidī mati ako'do vurē kyēnyē 'ba vidī naniye mati ombannī dē zi koro kö'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidī 'ba damōku nenye, anza dē vo ko'do vurē kyēnyē 'bēzē. ⁴⁸ Mora vidī mati omba ma dē ehe wayandi 'bama, ako'do vurē kyēnyē ro mo mī ndundu 'ba ko'do aba, mī wa mati miya. ⁴⁹ Manza dē me'do ga kö'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya. ⁵⁰ Ma yolo ku kö'du kī'di omo akika dīdī ma ṅburu. Nenye ēdī hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma.”

13

Yēsu akaka burutu 'ba vo lö'bō 'bēniyē

¹ Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yēsu ayolo henye kadra ne oko ku kö'du nī zi kila damōku nenye ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwī mo owo vo lö'bō 'bēniyē mī damōku nenye, ehe mo owo zē le mī ndundu.

² Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasī, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yēsu susu. ³ Yēsu ayolo nayi kazi Wīrī ehe na tī'bē hulēhu zi Wīrī. Mo ayolo kpa henye, 'Bu i'dī kyigo ku biya zi nī. ⁴ Here kadra 'ba wakonyo aba Yēsu ēnyī rīyē, mo oto bongō 'ba rē nī ma ta yaga, ehe olo bongoratali toko bi ko'di kida 'ba gē nī. ⁵ Mo i'dī wini mī siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lö'bō 'bēniyē kaka ehe kyītru zē bongoratali mati mo usu ne aba. ⁶ Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, “Yere, ēdī tī'bē zi burutu ma kaka?”

⁷ Yēsu aya'ba iya henye, “Tīnyō ayolo wa mati mēdī ko'do ne dē, mora yaa akayolo.”

⁸ Petero aya'ba henye, “Akaka burutu ma dē!” Yēsu ayada zi mo henye, “Ēzē ma kaka yī dē, tīnyō anza dē 'bama.”

⁹ Simona Petero aya'ba do mo iya henye, “Yere, akaka dē nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!” ¹⁰ Yēsu aya'ba henye, “Vidī mati akaka rē nnī ku ehe ēdīnnī ku biya ṅbala omba nje zi burutu zē ra kaka. Ehe

e vo ló'bo 'bame, édiyè ñbala nje vídì kòlò tēmì yè.”¹¹ Yèsu ayoló èyì ra akasusu nì. Kò'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kòlò tēmì yè.

¹² Tapèti Yèsu akaka burutu vo ló'bo 'bèniyè ehe usu bongo 'bèni ma ta yaga ne hulèhu, mo alima akaño lòhu. Here mo iya henye, “Ayole wa mati mo'do zi ye ne ku?”¹³ Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kò'du nani èyì ra ma.¹⁴ Èzè Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wè, o'de kpa te here zi oka ma kòlò maako.¹⁵ Ma yada go mo ku, ehe o'de zi oka ma kòlò maako te wa mati mo'do zi ye.¹⁶ Ma yada tinyò zi ye henye, vo lituwè anzanni dè kyedre ta da vo dè nni, ehe vo litu kike anzanni dè kyedre ta da vídì mati utu zè ne.¹⁷ Ayole wa nenye ku. Wiri akì'di ya'da zi ye, èzè o'de zè.”

¹⁸ “Manza dè ame'do kò'du wè biya. Ma yolo zè mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayòru iya, atayi tinyò. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rè nì ku na vo wehe ra ma.’¹⁹ Mèdi yada nenye zi ye biya gba kazi rè nì ko'do, here èzè o'do rè nì ku, akome èyì ra ma.²⁰ Ma yada tinyò zi ye, vídì mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vídì mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vídì mati utu ma.”

Yèsu ayada wa ma ako'do rè nì zi nì

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Tapèti Yèsu iya kò'du nenye, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo ló'bo 'bèniyè henye, “Ma yada tinyò zi ye henye, vídì ma kòlò tēmì yè akasusu ma.”

²² Dè zè wiri'wiri kò'du wa mati mo iya ne. Zè nje bi kongó aba da oka ma kòlò.

²³ Yèsu owó vo ló'bo mati èdi alima kara zi nì bi 'ba wakonyo,²⁴ ehe Simona Petero o'do kala nì zi vo ló'bo nenye zi ki'ja ma vala ra Yèsu ame'do kò'du mo.

²⁵ Here vo ló'bo ne idè rè nì zi Yèsu ehe ako'jo henye, “Yere, ma vala ra tēmì ze èdi ame'do kò'du mo?”²⁶ Yèsu aya'ba iya henye, “Ma kusu nzoyi mangoló'bo nenye mi gbenje ehe ki'di zi vídì mati mèdi ame'do kò'du mo.” Here Yèsu usu mangoló'bo gbo ehe i'di zi Yudasì, wisi 'ba Simona Sikereto.²⁷ Kandi Satani ayaña da Yudasì. Yèsu iya henye, “Yudasì, i'be kandi o'do wa mati zi yì ko'do.”²⁸ Vídì maako bi 'ba wakonyo ne ayoló kò'du mati Yèsu iya ne dè.²⁹ Mora ga kò'du Yudasì ra na vo kòhi sesi, kya zè maakowe asòsunnì henye Yèsu ayada zi mo zi kogo wa mati zè ombanni kò'du karama. Agamowe asòsunnì henye Yèsu ayada zi mo zi kòhi ki'di zi vo leri.

³⁰ Yudasì oba nzoyi mangoló'bo, i'be yaga. Èdi ku nzo yondó.

Kò'du ki'di kyiyi

³¹ Tapèti Yudasì i'be ku Yèsu iya henye, “Yaanya aba Wisi 'ba Vídì akì'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wiri.”³² Here tapèti Wiri akiri wayeto ku ga kò'du mo, Wiri akì'di wayeto zi mo, ehe Wiri ako'do kandi.³³ Gisi ame, ma tēdiyè aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dè. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. ‘O'be dè tì'bè bi mati mèdi atì'bè.’³⁴ Mora mèdi kò'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: owe oka ma kòlò maako, kpa te kaa mati mowó e.³⁵ Èzè owe oka maakowe mi gèrì nenye, vídì biya akayolónni e vo ló'bo 'bama ra.”

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Simona Petero ako'jo henye, “Yere, èdi tì'bè kila?” Yèsu aya'ba henye, “O'bo dè tì'bè ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani atì'bè.”

³⁷ Petero ako'jo henye, “Yere, kò'du a'di m'bo dè tì'bè yì aba yaanya aba? Ma koli kò'du yì!”³⁸ Yèsu ako'jo henye, “Tinyò akoli kò'du ma? Ma yada zi yì tinyò, gba kazi zanga yèru yapa, akiya da wota henye ayoló ma dè.”

14

Yèsu gèrì ra zi 'Bu

¹ Yèsu iya zi vo ló'bo 'bèniyè henye, “Asòsuwè kò'du dè. Èdiyè koma aba mi Wiri. Ome kpa mi ma.”² Loko kayo èdi mi liño 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dè zi ye, èzè anza dè tinyò. Mèdi tì'bè ani zi bi kò'jo biya zi ye na kòlò kòlò.³ Tapèti mo'do nenye ku, ma ta'ba hulèhu kobe ma aba. Here da tēdi ze ga bi kòlò.⁴ Ayole gèrì mati mèdi atì'bè zi mo ne ku.”

⁵ Toma iya henye, “Yere, da yolo dè èdi atì'bè kila! Hala da to'bo yolo gèrì ne?”

⁶ Yèsu aya'ba henye, “Ma gèrì, tinyò, ehe didi! Kazi ma, vídì maako o'bo dè tì'bè zi 'Bu.”⁷ Èzè tinyò ayole ma, akayole 'Bu. Mora tēmì ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku.”

⁸ Pilipo iya henye, “Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba.”⁹ Yèsu aya'ba henye, “Pilipo, mèdi yì aba kadra konda aba ayoló dè ma èyì? Èzè ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala atò'bo ha ma kò'jo zi yada 'Bu zi ye?”¹⁰ Oma dè henye, ma kòlò 'Bu aba ehe 'Bu kòlò ma aba? Wa mati miya, miya dè kò'du ma. 'Bu mati alima mi ma, ra o'do wa nenye.¹¹ Ome mi ma èzè miya henye, 'Bu kòlò ma aba ehe ma kòlò 'Bu aba. Mandere ome mi ma kpa nje ga wa mati mèdi ako'do.¹² Ma yada tinyò zi ye henye èzè èdiyè koma aba mi ma, ako'de kpa te wa mati mèdi ako'do.”

Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kô'du mēdi ku tî'bē hulēhu zi 'Bu. ¹³ Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe kô'du mo. Gēri nenyē aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu. ¹⁴ Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi ko'do mi ru ma."

Alömu zi kutu Lawo Laka

¹⁵ Yēsu iya zi vo lö'bō 'bēniyē henye, "Ēzē owe ma, ako'de kaa mī'di kô'du mo. ¹⁶ Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakonyiye ehe 'duwī atēdiyē aba. ¹⁷ Lawo Laka akayada zi ye wa mati tīnyō. Vīdi 'ba damōku nenyē o'bonnī dē kīrī Lawo, ga kô'du zē ongonnī dē mandere yolō mo. Mora ayole Lawo ku, ga kô'du mo ēdiyē aba ehe akasesi lima nduwē mī yē. ¹⁸ Ma kile dē kaa wala. Ma tayi hulēhu zi ye. ¹⁹ Tisiwa aba vīdī mī damōku nenyē o'bonnī dekpe zi ma kongō, mora akonge ma. Ehe ga kô'du ma lima, akalime. ²⁰ Here akayole ma kōlō 'Bu aba. Akayole, e kōlō ma aba, ehe ma kōlō eti. ²¹ Ēzē owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atōwo e. Ma katōwo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di."

²² Yudasi ma agamo anza dē Yudasi Sikereto, ame'do riyē ako'jo kô'du henye, "Yere, mī me'do 'bēyi ne a'di akayada zi ze yī kaa a'di, mora ayada dē zi vīdī 'ba damōku nenyē?" ²³ Yēsu aya'ba henye, "Ēzē vīdī maako owo ma, zē akoronnī ma. Here 'Bu ma akatōwo zē, da katayi zi zē ehe lima mī zē. ²⁴ Mora vīdī mati owo ma dē, oro ma dē. Wa mati owowe miya tīnyō ayi dē kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma."

²⁵ "Ma yada kô'du nenyee zi ye, mati ma gba eti. ²⁶ Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mī ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sōsu wa biya mati ma yada zi ye."

²⁷ "Mī'di rakyēyi zi ye, kyīnē 'ba rakyēyi mati nje ma to'bo kī'di. Anza dē kaa rakyēyi mati damōku nenyē akī'di. Here asōsuwē dē mandere tere. ²⁸ Owowe ma ku nzo kiya henye, mēdi atī'bē ehe ma tayi kpa hulēhu zi ye. Ēzē tīnyō owe ma, ēdiyē rakyenyi aba mēdi ku tī'bē hulēhu zi 'Bu, ga kô'du mo ēdi kyedre ta da ma. ²⁹ Mēdi yada zi ye nenyē gba kazi ma tī'bē, here ēzē o'dō rē nī, atēdiyē koma aba mī ma. ³⁰ Mo'bo dekpe me'do eti na konda, ga kô'du yere 'ba damōku nenyē ēdi tayi. Mora mo anza dē kyigō aba da ma. ³¹ Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vīdī biya mī damōku ne akayolonnī mōwo mo. Ēdi ku kadra 'ba zi ze tī'bē yaanya aba."

15

Yēsu tīnyō kaga tana

¹ Yēsu iya zi vo lö'bō 'bēniyē henye, "Ma tīnyō kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka. ² Mo iga ngora 'bama biya mati anannī kolo dē yaga. Mora mo ikye ŋbala biya da ngora mati ēdi tana kolo, here zi tana kolo kyo. ³ E ku nzo ŋbala ga kô'du wa mati miya zi ye. ⁴ Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bo dē tana kolo nje ēzē alima na rakida zi kaga, here o'be dē tana kolo nje ēzē alime na rakida zi ma."

⁵ "Ma kaga ra, e ngora ra. Ēzē alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyo. Mora o'be dē wa maako ko'do kazi ma. ⁶ Ēzē alime dē na rakida zi ma, aku'duwē yaga. Atēdiyē kaa ngora kyitru mati atoto bi kōlō ehe o'bo mī wa'do. ⁷ Ēzē alime na rakida zi ma ehe kô'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mōtuwē ga wa mati ombē, ehe mōtu 'be akaya'ba do mo. ⁸ Ēzē ayiye ku na kolo laka 'ba vo lö'bō 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lö'bō 'bame. ⁹ Mōwo e kaa 'Bu ma owo ma. Here alime mī watōwo 'bama. ¹⁰ Ēzē orowe ma, ma kasesi tōwo e kaa 'Bu ma asesi tōwo ma, ga kô'du moro mo."

¹¹ "Ma yada nenyē zi ye, zi ye tēdiyē mī rakyenyi 'bama ma ŋburu. ¹² Yaanya aba ma yada zi ye zi tōwo oka ma kōlō maako kaa mōwo e. ¹³ Gēri ma laka ndra zi yada watōwo kô'du aboke, ēdi zi koli kô'du zē. ¹⁴ E aboka ma ra, ēzē orowe ma. ¹⁵ Ma ko'jowe dē vo litu 'bame, ga kô'du vo litu ayolonnī dē a'di ra kyedre 'bēzē ēdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kô'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma. ¹⁶ E ra dē ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyīnē 'ba kolo ma akalima ŋburu. Here 'Bu ma akī'di zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mī ru ma. ¹⁷ Here mī'di kô'du zi ye zi tōwo oka ma kōlō."

Damōku 'ba rakiyi

¹⁸ "Ēzē vīdī 'ba damōku nenyē ayiye, asōsuwē henye zē iyinnī ma dagba. ¹⁹ Ēzē e zi damōku, vīdī 'bomo atowe. Mora anze dē zi damōku. Ma jeliye zi damōku nenyē kila hulēhu. Kô'du nenyē ra vīdī 'bomowe ēdinnī ye kiyi. ²⁰ Asōsuwē hala ma yada zi ye henye vo litu anzannī dē kyedre ta da kyedre 'benni. Here ēzē vīdī o'donnī ma na kyēnyē, zē ako'donnī yē na kyēnyē. Ēzē zē oronnī kô'du yandi 'bama, zē akoronnī 'be. ²¹ Vīdī ako'donnī kpa te zi ye wa mati zē o'donnī zi ma. Zē ako'donnī ga kô'du e zi ma, ehe zē ayolonnī vīdī mati utu ma ne dē. ²² Ēzē mayi dē ame'do zi zē, o'donnī vurē kyēnyē dē rē zē. Yaanya aba zē o'bonnī dē kiya anzannī ra dē. ²³ Vīdī

mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa. ²⁴ Mo'do wa maakowe vidi maako gba o'do de. Eze ze onganni ma de wa neneye ko'do, o'donni vurē kyenyē de rē zē. Mora zē onganni ma wa neneye ko'do, ehe zē zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa. ²⁵ Nenyē ra hala wayōru ēdinni tīnyō mati zē iyanni henye, vidi iyinni ma ōgbō kazi kō'du mo."

²⁶ "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tīnyō. Lawo Laka akakoniyē ehe akayada kō'du ma zi ye. ²⁷ Here akayade kō'du ma kpa zi oka maakowe, ga kō'du ēdiyē ma aba tēmī biyeto."

16

¹ "Mēdi yada zi ye wa neneye, here kazi oto de 'de. ² Akore yaga tēmī bi 'ba mōtu, ehe kadra atayi mati vidi akofonniyē, ehe zē asōsunni, nēdinni kō'du laka ra ko'do zi Wiri. ³ Zē ako'donni wa neneye ga kō'du zē ayolōnni 'Bu mandere ma de. ⁴ Mēdi akiya nenye zi ye yaanya aba, here ēzē kadra ne ayi ku akasōsuwē wa mati miya."

Loo 'ba Lawo Laka

"Ma mēdi ēti tēmī dagba, ehe here ma yada wa neneye de zi ye. ⁵ Mora yaanya aba mēdi ku tī'bē hulēhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vidi maako tēmī yē ako'jo ha ma de mēdi tī'bē kila. ⁶ E kazi rakyenyi biya ta bi kō'du nenye kowo. ⁷ Mora ma yada zi ye, mēdi tī'bē zi ko'do wa mati ēdi na laka kō'du wē. Kō'du nenye ra mēdi tī'bē 'de. Lawo Laka o'bo de tayi zi ye konyi le ēzē mile ku. Mora tapēti mī'bē ku, ma kutu mo zi ye. ⁸ Lawo atayi akayada zi vidi 'ba damōku nenye kō'du tīnyō kō'du yaṅa ehe kō'du laka 'ba Wiri ehe vurē. ⁹ Lawo akayada zi zē henye, zē 'ba kō'du kyenyē ko'do, ga kō'du zē anzanni de koma aba mī ma. ¹⁰ Zē na litē kō'du wa 'ba Wiri mati ēdi tīnyō na laka, ga kō'du mēdi tī'bē zi 'Bu, onge ma dekke lōhu. ¹¹ Ehe zē na litē kō'du 'ba vurē, ga kō'du Wiri ikye vurē 'ba yere 'ba damōku nenye ku nzo."

¹² "Mēdi kō'du aba kyo zi kiya zi ye, mora yaanya aba atēdi ndra ta da mati ato'be yolo. ¹³ Lawo ayada wa mati tīnyō ehe atayi gage mī tīnyō ma ndo. Lawo ame'do de ga kō'du ni. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yolo a'di ra ēdi tī'bē zi rē ni ko'do. ¹⁴ Lawo akī'di wayeto zi ma kō'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye. ¹⁵ Wa biya mati 'Bu ēdi mo aba 'bama ra. Kō'du nenye ra miya henye Lawo oba kō'du kise 'bama ehe yada mo zi ye."

Kō'du sōsu akopi rē nī mī rakyenyi

¹⁶ Yēsu ayada zi vo lō'bō 'bēniyē, "Tisiwa aba, onge ma dekke, mora tapēti mo tisiwa akonge ma."

¹⁷ Zē iyanni zi oka ma kolō maako henye, "A'di ra Yēsu iya henye, tisiwa aba donge mo de, mora tapēti mo tisiwa aba, da kongō ze mo? Kō'du a'di ra mo iya henye, nēdi tī'bē zi 'Bu? ¹⁸ A'di ra 'bēni nenye tisiwa aba, mati mo ēdi ame'do kō'du mo? Da yolo de a'di ra mo ame'do kō'du mo."

¹⁹ Yēsu ayolo zē ēdinni kō'du kō'jo maakowe aba, here mo iya henye, "E na rasōsu a'di ra ma me'do kō'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma de, mora tapēti mo tisiwa aba akonge ma. ²⁰ Ma yada zi ye tīnyō henye, akuduwē ehe atēdiyē kazi rakyenyi, mora damōku atēdi rakyenyi aba. Atēdiyē kazi rakyenyi, mora yaa atēdiyē na rakyenyi. ²¹ Eze mbara omba ku zi kō'jo, mo ēdi mī watōo kyedre. Mora tapēti kō'jo, watōo ne ōlu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kō'du mo ika wisi ku mī damōku ne. ²² E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atēdiyē na rakyenyi. Vidi maako o'bo de zi kobe ta gērī mati asōsuwē."

²³ "Eze kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma de kō'du wa maako. Ma yada tīnyō zi ye henye, 'Bu akī'di zi ye wa mati ako'jowe kō'du mo mī ru ma. ²⁴ Ako'jowe kō'du wa maako de gba mī gērī nenye. Mora yaanya aba ako'jowe mī ru ma ehe akiriye."

Ta'da Damōku

²⁵ "Ma me'do ha kahi aba zi yada wa neneye zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekke ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwē kō'du 'ba 'Bu. ²⁶ Akako'jowe ha 'Bu mī ru ma. Ma kako'jo ho mo de zi ye. ²⁷ Wiri 'Bu owe ga kō'du owe ma, ehe ome mayi kazi mo. ²⁸ Mayi ta ra 'Bu mī damōku ne, mora mēdi ku damōku ne kila ta'ba zi 'Bu."

²⁹ Vo lō'bōwē iyanni henye, "Yaanya aba ēdi ku ame'do huwē zi ze! Anza de ame'do ha kahi aba. ³⁰ Ndundu mo aba da yolo ku henye, ayolo wa biya, ehe omba de zi vidi hē yi kō'jo. Yaanya aba doma tīnyō ayi ta ra Wiri."

³¹ Yēsu aya'ba henye, "Tīnyō yaanya ome ma ku? ³² Kadra atayi ehe ēdi ku nzo kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kolō kolō tēmī yē atī'bē hulēhu liṅo ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atēdi ma aba, ma tanza de kutu ma aba. ³³ Ma yada nenye zi ye, zi ye tēdiyē rakyēyi aba mī di'di ye ga kō'du ma. Eze ēdiyē mī damōku ne, atēdiyē riti aba. Mora ēdiyē kazi tere, ma'da damōku ne ku."

17

Yēsu amōtu kō'du vo lō'bō 'bēniyē

¹ Tapēti Yēsu inde me'do ku zi vo lō'bō 'bēniyē, mo ongo bi riye komoriye ehe amōtu, "Bu, kadra oko ku zi yi ki'di

wayeto zi Wisi 'bëyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi, ² ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo aki'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo. ³ Didi ma nburu edi zi yolo yi, Wiri ma nje tinyo, ehe zi yolo Yesu Korisito, mo mati utu. ⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakaño zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do. ⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di hulëhu zi ma wayeto mati medii mo aba yi aba gba damöku ne o'do de.

⁶ 'I'di vo lö'bö maakowe ku zi ma temi damöku nenyee ehe ma yada zi zë, yi kaa a'di. Zë 'bëyi ra, mora i'di zë zi ma, ehe zë oronni yi. ⁷ Zë ayolönni henye, i'di zi ma biya wa mati medii mo aba. ⁸ Ma yada zi vo lö'bö 'bame wa mati ayada zi ma, ehe zë ombanni do mo. Zë ayolönni mayi kazi yi, ehe zë omanni yi ra utu ma.

⁹ "Medii amötu kö'du zë, mora anza de kö'du zë 'ba damöku nenyee. Vo lö'bö 'bame 'bëyi ra, ehe medii amötu kö'du zë. ¹⁰ Biya mati medii mo aba 'bëyi ra, ehe biya mati edi mo aba 'bama ra, ehe zë i'dinni wayeto zi ma. ¹¹ 'Bu laka, manza dekpe na konda mi damöku ne, medii tayi zi yi, mora vo lö'bö 'bame gba mi damöku ne. Agaga gë zë kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here zë atëdinni kölö oka ma kölö maako aba, kpa kaa yi ehe ma kölö. ¹² Mati medii zë eti, ma sesi zë na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo gë zë ehe ma kölö temi zë ölu de, nje ma kölö mati mo ra omba zi tölu. Nenyee o'do rë ni here zi wa mati wayöru iya zi tayi tinyo. ¹³ Ma ku da geri ama zi yi, mora miya kö'du nenyee mati ma gba mi damöku, here vo lö'bö 'bame atëdinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba. ¹⁴ Ma yada kö'du kise 'bëyi ku zi zë, mora vidi 'ba damöku nenyee yi zë, ga kö'du zë anzanni de zi damöku nenyee, kpa te kaa manza de. ¹⁵ 'Bu, ma ko'jo hë yi de zi koba vo lö'bö 'bame yaga temi damöku ne, mora agaga gë zë kazi Satani. ¹⁶ Zë anzanni de zi damöku nenyee, ehe ma kpa. ¹⁷ Me'do 'bëyi ra edi tinyo. Here i'di tinyo nenyee, mo'do zë biya na 'bëyi. ¹⁸ Medii zë kutu mi damöku, kaa utu ma. ¹⁹ Mi'di ra ma ku biya zi yi ga kö'du 'bëzë, here zë medinni biya zi yi mi tinyo.

²⁰ "Manza de nje amötu kö'du vo lö'bö nenyee. Medii kpa amötu kö'du vidi biya mati zi tedinni koma aba ga kö'du wa mati vo lö'bö 'bame akiyanni kö'du ma. ²¹ 'Bu, momba zë biya zi tedi kölö oka ma kölö maako aba, kpa kaa ma kölö yi aba, ehe yi kpa kölö ma aba. Ma kpa momba zë zi tedi kölö zë aba, here vidi 'ba damöku nenyee akomanni henye, yi ra utu ma. ²² Moro vo lö'bö 'bame mi geri kölö oro ma, zë medinni kölö oka ma kölö maako aba kaa zë kölö. ²³ Ma kölö zë aba, ehe yi kölö ma

aba, here zi zë tayinni biya kölö. Here vidi 'ba damöku nenyee akayolönni henye, yi ra utu ma. Zë akayolönni henye, owo vo lö'bö 'bame kpa kaa owo ma.

²⁴ "Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tedi ma aba, bi mati medii domo. Neene zë akongonni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga kö'du owo ma gba o'do damöku de. ²⁵ 'Bu laka, vidi 'ba damöku nenyee ayolönni yi de, mora ma yolo yi, ehe vo lö'bö 'bame ayolönni henye yi ra utu ma. ²⁶ Ma yada zi zë, yi kaa a'di, ehe ma kayada zi zë nduwë, here watowo mati edi mo aba kö'du ma akatayi kapa 'bëzë, ehe ma tedi kölö zë eti."

18

Kiri 'ba Yesu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Mati Yesu inde mötu ku, mo vo lö'bö 'bëni eti umunni kyëti gulu 'ba Kidrono ehe i'bë mi yaka maako. ² Yesu edi 'duwi rë nni ki'ja vo lö'bö 'bëni eti ani, ehe Yudasi ayolo bi ne. ³ Here Yudasi i'bë zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma eti ehe vo kanye 'ba ya yëkëlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni zë. Zë injënni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe. ⁴ Yesu ayolo kö'du mati omba zi i'bë rë ni ko'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, "Eyi ra ediyë koma?" ⁵ Zë aya'banni henye, "Dëdi koma Yesu 'ba Nazereta!" Yesu ayada zi zë henye, "Ma Yesu ra!" Yudasi vo susu edi toro ani dakapa zë. ⁶ Kandi zë biya a'banni kowo hulëhu ehe alëpinni dakaño. ⁷ Yesu ako'jo kö'du löhu henye, "Ediyë eyi ra koma?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Dëdi zë koma Yesu 'ba Nazereta."

⁸ Kadra nenyee aba Yesu aya'ba henye, "Ma yada ku nzo zi ye ma Yesu ra. Eze ma ra ediyë akoma, ile vidi maakowe mi'bënni." ⁹ Here wa biya ako'do rë ni, kaa mo iya, "Ma yölu vidi ma kölö mati i'di zi ma ne de."

¹⁰ Simona Petero ika kulu ni aba. Mo oto yaga temi silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri nbiriku yaga. ¹¹ Yesu iya zi Petero henye, "I'di kulu 'bëyi ne karani. Ma kuwë temi siko mati 'Bu i'di zi ma."

Ika Yesu zi Anasi

¹² Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyëlu 'bënni eti, ehe vo kanye 'ba yëkëlu eti, irinni Yesu ehe idanni mo gö. ¹³ Zë obanni mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mi koo nani. ¹⁴ Kayafa kölö nenyee ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye, "Edi na laka eze vidi kölö maako oli kö'du vidi biya."

Petero iya henye na yɔɔ Yēsu dē

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

¹⁵ Simona Petero ehe vo lö'bō maako aba usu ga Yēsu. Vo lö'bō nani ayɔɔ kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yēsu le mī liŋɔ 'ba kyedre 'ba vo da karasa. ¹⁶ Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bō maako ayi hulēhu yaga ehe ame'do zi wu'jē 'ba haresi ne henye, “Mo mila Petero ti'ibē loko.” ¹⁷ Mora ako'jo ho mo henye, “Anza dē kölō tēmī vo lö'bō 'ba kora nani?”

Petero aya'ba do mo iya henye “E e manza dē.” ¹⁸ Gabi na kyēyi ehe vo lituwē ehe vo kanye 'ba yēkēlu adrɔkonnī wa'do kallīli. Zē ēdīnnī rē nnī koye toko ta ro mo, mati Petero i'ibē ehe ɔɔ kara dakapa wa'do zi rē nī koye.

Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

¹⁹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yēsu kō'du vo lö'bō 'bomowe ehe kō'du yandi 'bomo. ²⁰ Mora Yēsu ayada zi mo henye, “Ma me'do na dangölō ta da komo vidī biya, ehe 'duwī mēdi kō'du yandi mī bi 'ba mötu 'beze ehe mī yēkēlu, bi ma Yude ayinnī biya bi kölō. Miya kō'du maako dē na koho. ²¹ Kō'du a'di ra ēdi ha ma ko'jo? Kō'du a'di ako'jo ha vidī mati owonnī ma ne dē? Zē ayɔɔnnī wa mati miya.”

²² Kandī mati Yēsu iya nenyē, ma kölō tēmī vo kanye 'ba yēkēlu otra mo ehe iya henye, “Nani anza dē gērī mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase.”

²³ Yēsu aya'ba do mo iya henye, “Ēzē miya wa maako ku na kyēnyē, iya. Mora ēzē anza dē, kō'du a'di otra ma?”

²⁴ Yēsu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

Petero andi löhu na yɔɔ Yēsu dē

(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

²⁵ Mati Simona Petero ēdi tɔɔ ani rē nī kubī, vidī maako ako'jo ho mo henye, “Anza kölō tēmī vo lö'bōwē 'ba Yēsu?”

Löhu Petero andi ehe iya henye, “E e, manza dē.” ²⁶ Kölō tēmī vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ēdī ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, “Mongɔ yī dē mī yaka kora nani aba?” ²⁷ Löhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbo.

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Do ŋbo damīndō aba oba mati Yēsu kazi Kayafa zi loko mati vo daliŋɔ mī turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ēdīnnī bi kida aba yaga, ga kō'du ēzē vidī tēmī zē i'ibē mī loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dē zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo. ²⁹ Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, “A'di ra na kyēnyē ike kora nenyē?”

³⁰ Zē ya'bannī henye, “Mo vo kō'du kyēnyē kō'do! Kō'du nenyē ra dika ze mo zi yī.” ³¹ Pilato ayada zi zē henye, “Obe mo ehe o'de vurē 'bomo mī kō'du kī'di 'be.” Yude aya'bannī henye, “Danza dangölō aba zi kī'di vidī maako zi kofu.” ³² Ehe here, wa mati Yēsu iya kō'du kyīnē koli 'bēnī, atayi tīnyō.

³³ Pilato i'ibē hulēhu loko. Mo ako'jo Yēsu zi nī ehe ako'jo henye, “Yī ra Yere 'ba Yude?” ³⁴ Yēsu aya'ba henye, “Ēdī kō'du nenyē ko'jo na bi dē yī, mandere vidī maako ra ayada kō'du ma zi yī?” ³⁵ Pilato iya henye, “Ayɔɔ ku manza dē Yuda! Vidī 'bēyiyē ehe kyedree 'ba vo karase ra ikannī yī zi ma. A'di ra o'do?”

³⁶ Yēsu aya'ba henye, “Kalakonda 'bama anza dē zi damōku nenyē. Ēzē ēdi here, vo lö'bō 'bame ako'donnī wehe zi sesi ma ta bi kī'di zi vo dagba 'bezee. E e, kalakonda 'bama anza dē zi damōku nenyē.”

³⁷ Pilato aya'ba henye, “Here, yī yere ra.” Yēsu ayada zi mo henye, “Yī ēdi akiya henye, ma yere. O'jo ma mī damōku nenyē, zi yada kō'du tīnyō ra, ehe vidī mati zi kō'du ma tīnyō ayɔɔ gu ma.” ³⁸ Pilato ako'jo ha Yēsu henye, “A'di ra tīnyō?”

Ikye vurē zi Yēsu kofu

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'ibē hulēhu yaga ehe iya henye, “Mī'ja kora nenyē dē kō'du kyēnyē maako aba. ³⁹ Kyere ma 'duwī maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölō Yere 'ba Yude?”

⁴⁰ Zē agbōgbō hē nnī, “E e, anza mo! Domba ze Barabasi.” Barabasi ēdi na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurē ra Yēsu zi tōtō

¹ Pilato i'di kō'du gbo zi Yēsu ku'bō so'da aba. ² Vo kanye o'donnī safo 'ba yere yaga tēmī ngora kono i'dīnnī da Yēsu. Here zē usunnī bōngɔ 'buluyē ro mo. ³ Zē ayinnī zi mo da kyɔ ehe iyannī henye, “He, yī Yere 'ba Yude!” Zē isannī mo kpa kala nnī aba.

⁴ Kpa löhu Pilato i'ibē yaga. Kadra nenyē aba mo iya henye, “Ma kika Yēsu zi ye yaga löhu, here ato'be kongɔ na bi de henye, mī'ja mo dē kō'du kyēnyē maako aba.” ⁵ Yēsu asi yaga usu safo 'ba yere kono bōngɔ 'buluyē aba. Pilato iya henye, “Kīnye kora ne ēdi.”

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yēkēlu ongōnnī mo, zē agbōgbō hē nnī iyannī henye, “Ma tōtō mo da taka! Ma tōtō mo da taka!” Pilato ayada zi zē, henye, “Obe mo, ehe atōtōwē mo da taka. Mī'ja kō'du kyēnyē kō'do 'bomo maako dē.”

⁷ Yude nee aya'banni henye, “Mo iya zi ni tēdi na Wisi 'ba Wiri! Kō'du ki'di 'beze iya henye, mi'di mo zi koli.”

⁸ Mati Pilato owo nenye, mo ndra na tere. ⁹ Mo i'be hulēhu loko ehe ako'jo ha Yēsu henye, “Yi ta kila?” Mora Yēsu aya'ba dē. ¹⁰ Pilato ako'jo henye, “Kō'du a'di aya'ba da kō'du ko'jo 'bama ne dē? Ayolo dē mēdi kyigo aba zi yi kinga na dangölö mandere yi tötö da taka?”

¹¹ Yēsu aya'ba henye, “Ēzē Wiri i'di kyigo ne dē zi yi, o'bo dē wa maako ko'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyenyē.” ¹² Here Pilato omba zi Yēsu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hē nni löhu, “Ēzē inga kora nenye ku na dangölö, anza dē aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi ni tēdi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma.”

¹³ Mati Pilato owo nenye, mo ika Yēsu yaga. Here mo alima akaño da kyiti 'ba vurē bi mati ako'jo, “Yitö Dakaño.” Mi ha 'ba Hibiru ēdi “Gabata.” ¹⁴ Ēdi kaa kadra kutē mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, “Ongo bi da yere 'bel” ¹⁵ Zē agbögbö hē nni henye, “Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da takal” Pilato ako'jo henye, “Here ombe ma zi tötö yere 'be da taka?” Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, “Yere 'ba Roma ra yere 'beze.” ¹⁶ Here Pilato i'di Yēsu gbo zi tötö da taka.

Atötö Yēsu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yēsu 'de, ¹⁷ ehe mo injē taka 'bēni bi ma ēdi na yolo henye, “Yingö da.” Ha 'ba Hibiru bi nenye, ako'jo “Gologota.” ¹⁸ Ani atötö Yēsu gbo da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyo, ma kölö kapa mo ma kölö, Yēsu mi kutē zē. ¹⁹ Pilato i'di kō'du zi kō'du kyenyē kō'do 'ba Yēsu zi yöru da wa ehe ki'di riye da taka. Ako'jo henye, “Yēsu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude.” ²⁰ Me'do ne ayöru mi ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Girigi. Bi mati oba Yēsu zi mo ne, anza na kowö ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnī kō'du yöru rö mo ne. ²¹ Here kyedree 'ba vo karase i'bēnni bi Pilato iya henye, “Kō'du a'di ayöru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayöru kyere henye, 'Mo iya zi ni tēdi na Yere 'ba Yude.” ²² Mora Pilato ayada zi zē henye, “Wa mati ma yöru ku, ma lima here!”

²³ Tapēti vo kanye atötönni Yēsu ku da taka, zē inyenni mi böngo 'bomo sowo, ma kölö zi ma kölö tēmi zē. Mora böngo 'bomo ma ta yaga o'do tēmi nzoyi böngo kölö, anza dē kapa maako aba. ²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kölö maako henye, “Dize dē, du'duwē födö aba zi kongö eyi ra akiri.” Nenye o'do rē ni here zi wayöru

tayi tünyo, mati iya henye, “Zē inyenni mi böngo ame ehe u'dunni födö kō'du böngo ame.” Vo kanye o'donni wa mati zē ombanni.

²⁵ Ma 'ba Yēsu o'ro dakapa taka 'bomo ēmi ni aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala ēdi kpa atoro ani. ²⁶ Mati Yēsu ongo ma ni, ehe vo lö'bö mati mo owö mo eti, mo iya zi ma ni henye, “Kora nenye yaanya aba wisi 'bēyi.” ²⁷ Here mo iya zi vo lö'bö ne henye, “Mo yaanya aba ma yi ra.” Tēmi ndenye dagba ani, vo lö'bö nani oba mo gbo linjo 'bēni.

Koli 'ba Yēsu

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yēsu ayolo henye, yaanya aba ninde loo 'bēni ku. Ehe zi ko'do wayöru tayi tünyo, mo iya henye, “Ma na kodro.”

²⁹ Siko ēdi ani ndo a'ji aba. Vidi maako usu lifa mi a'ji ne ehe injē riye i'di ha Yēsu kaga 'ba isipo aba. ³⁰ Tapēti Yēsu uwē a'ji ne, mo iya henye, “Wa biya o'do rē ni kul!” Mo umbi dē ni ehe oli.

Isi roto Yēsu

³¹ Yaanya aba ēdi kō'do 'ba rako'jo, 'dö kō'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Ēdi kō'do lele zi Yude, ehe zē ombanni dē zi ida ra nee zi lima riye da taka mi kō'do nenye. Here zē ako'jonnī ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rē zē akaño. ³² Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riyo mati atötö zē ani ne. ³³ Mora mati zē ayinni zi Yēsu, zē ongonni mo oli ku nzo, ehe zē owenni ndi mo dē. ³⁴ Ma kölö tēmi vo kanye isi mbese Yēsu wehe aba, yama ehe wini asi yaga. ³⁵ Da yolo nenye ēdi tünyo, ga kō'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rē ni. Yaanya aba ato'bo tēdi kpa koma aba. ³⁶ Biya nenye o'do rē ni here, zi wayöru tayi tünyo, mati iya henye, “Yingö 'ba ida rö mo ma kölö akowe dē,” ³⁷ ehe “Zē ongonni ma kölö mi dakapa mbese mo isi wehe aba.”

Kusu 'ba Yēsu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa tēmi Arimataya ēdi kölö tēmi vo lö'bö 'ba Yēsu. Mo asesi na koho, le ga kō'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yēsu koba. Pilato i'di dangölö zi mo, ehe Yosepa oba mo akaño ta da taka. ³⁹ Nikodimö ayi ni mo aba, ehe ika kpa kaa 'butēwota kilogaramo 'ba wakēzi ngutru aba o'do tēmi murē ehe aloyisi 'ba yöku kusu. Nenye kpa te Nikodimö kölö mati i'be zi Yēsu yondo kölö maako aba. ⁴⁰ Vidi kora riyo nee, olonni ida ra ne mi böngo 'ba yöku, bi kölö wakēzi ngutru aba, mati

ēdī hala Yude ombennī yōku 'bēnnī. ⁴¹ Mī bi mati atōtō Yēsu da taka, ani yaka ēdī wogo aba mati gba ombe vidī maako dē mī mo. ⁴² Dawogo ne ēdī kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra kō'jo kō'du ko'do 'ba ralawo, zē na korōkoro zi ida ra Yēsu kī'dī ani.

20

Yēsu na didī

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Ko'do 'ba Gima aba ŋbo mati bi gba na kōndu, Mariya Magadala i' bē dawogo ehe ongo henye, yitō alulu ku 'de, ta ha bi tōdu 'ba dawogo. ² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lō'bō mati Yēsu owo ehe iya henye, "Zē obannī Yere ku tēmī dawogo! Da yolo dē i'dinnī mo ku kila."

³ Petero ehe vo lō'bō maako aba ayetonni tī'bē dawogo. ⁴ Zē ahonnī ta bi kōlō, le vo lō'bō maako ne aho ndra ta da Petero ehe oko ani dagba. ⁵ Mo idē rē nī ehe ongo bongō konda na lala loko mī dawogo, mora mo i' bē dē loko. ⁶ Mati Simona Petero oko ani, mo i' bē mī dawogo ehe ongo bongō konda ne. ⁷ Mo ongo nzoyi bongō mati o'do zi komo Yēsu yōfu mo aba ne. Akōku ku ehe mī bi mati na bi dē nī. ⁸ Vo lō'bō mati oko dagba ani ne i' bē mī dawogo, ehe mati mo ongo, mo oma. ⁹ Mī kadra nani Petero ehe vo lō'bō maako ne, ayolonnī dē henye, wayōru iya henye Yēsu atēnyī na didī. ¹⁰ Here zē riyō ne i' bēnnī hulēhu zi vo lō'bō maakowe.

Yēsu alaya zi Mariya Magadala

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Mariya Magadala owo kudu yaga dakapa dawogo. Mo ēdī gba kudu, mati mo idē rē nī akaŋo ¹² ehe ongo malayike riyō loko. Zē usunni bongō kanyi ehe ēdī alimannī bi mati i'dī ida ra Yēsu 'domo. Ma kōlō bi do mo ehe ma agamo bi ndī mo. ¹³ Malayika nee ako'jonnī ha Mariya henye, "Kō'du a'di ēdī akudu?" Mo aya'ba do mo henye, "Zē obannī ida ra Yere ama ku 'de, ma yolo dē i'dinnī mo kila."

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenyē, mo ofo rē nī kpo ehe ongo Yēsu ēdī atōro ani. Mora mo ayolo dē, mo 'bēnī ēyī. ¹⁵ Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Ēdī akudu ga a'di? Ēdī ēyī ra koma?" Mo asōsu 'bēnī mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, "Kyedre, ēzē obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo tī'bē mo koba."

¹⁶ Here Yēsu iya zi mo henye, "Mariya!" Mo ofo rē nī ehe iya zi mo henye, "Raboni." Ha 'ba Hibiru aba "Raboni" vo "Komoyandi." ¹⁷ Yēsu ayada zi mo henye, "Ise ra ma dē! Mī'bē dē gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lō'bō 'bame mēdī atī'bē zi mo mati na 'Bu ma ehe Wiri 'bama, kpa 'Bu wē ehe Wiri 'be."

¹⁸ Mariya Magadala i' bē ayada zi vo lō'bōwē nongo Yere ku. Mo ayada kpa zi zē wa mati mo iya zi nī.

Yēsu alaya zi vo lō'bō 'bēniyē

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Vo lō'bōwē na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mī hutaga 'ba Gima kōlō nani, zē isi gē nni loko. Truku'du, Yēsu alaya mī kutē 'ba gboko. Mo amētē zē iya henye, "Rakyēyī mēdī yē aba." ²⁰ Ehe ayada kala niyē zi zē ehe mbese nī. Mati vo lō'bōwē ongōnnī Yere, zē biya na rakyenyī. ²¹ Tapētī Yēsu amētē zē lōhu, "Rakyēyī mēdī yē aba," mo iya henye, "Mēdī yē kutu kaa 'Bu utu ma." ²² Here mo alawo dē zē ehe iya henye, "Iriyē Lawo Laka. ²³ Ēzē ile vidī maako ku ga kō'du kyēnyē, akila zē. Mora ēzē ile kō'du kyēnyē 'bēzē dē, ila zē dē."

Yēsu ehe Toma

²⁴ Toma ma ako'jo "vo loŋa" ēdī le kōlō tēmī vo lō'bō 'butē domoriyō, mo anza dē agamo ētī mati Yēsu alaya zi zē. ²⁵ Here zē ayadannī zi mo henye, "Dongo ze Yere ku."

Mora Toma iya henye, "Dagba, momba kongō tēpi owo 'ba nosomari mī kala mo ehe kise zē dawisi kala ma aba. Ma kī'dī kala ma bi mati wehe i' bē da mbese mo. Moma dē, nje ēzē mo'do nenyē ku!"

²⁶ Tapētī ko'do 'ba Gima kōlō yaa, vo lō'bō atoto rē nni lōhu bi kōlō. Kadra nenyē aba, Toma ēdī zē aba. Yēsu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe owo mī kutē 'ba gboko ne. Mo amētē vo lō'bō 'bēniyē, "Rakyēyī mēdī yē aba." ²⁷ Mo iya zi Toma henye, "I'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. I'di kala yi da mbese ma. Oro tēmī da jiji 'bēyī ne, ehe oma!"

²⁸ Toma aya'ba do mo iya henye, "Yi Yere ama, ehe Wiri ama!" ²⁹ Yēsu iya henye, "Toma, oma ga kō'du ongo ma ku? Vidī mati ēdinnī koma aba mī ma kazi ma kongō, ēdī zē mati tīnyō ya'da aba!"

Kō'du a'di Yowani Ayōru Buku Ēnī

³⁰ Yēsu o'do kiyinē 'ba kō'du koro ko'do maakowe kyō mati vo lō'bō 'bomowe ongōnnī, ehe anza zē biya ayōru ku mī buku nenyē. ³¹ Mora ma nenyee ayōru here zi ye kī'dī koma 'be mī Yēsu na Korisitō ne, Wisi 'ba Wiri. Ēzē ēdiyē koma aba mī mo, atēdiyē didī aba mī ru 'bomo.

21

Yēsu alaya zi vo lō'bō 'bēniyē

¹ Yēsu yaa alaya zi vo lō'bō 'bēniyē da gōtī Fōfō 'ba Tiberiyasi. O'do rē nī mī gērī nenyē. ² Simona Petero, Toma ma ako'jo "vo loŋa," Natanēlē ta Kana mī Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo ēdinnī ani, bi kōlō aga

vo ló'bò maako ètì riyò. ³ Simona Petero iya henye, “Mèdì tì'bè kyenze kirì!”

Maakowe iyannì henye, “Da tì'bè ze yì aba.” Zè i'bènnì yaga mì tònjbò 'bènnì. Mora du irinnì wa maako dè yondò nani aba. ⁴ Nbo mì damindò vere, Yèsu ɔ̀ɔ da gòtì, mora vo ló'bòwè ayolonnì dè mo èyì ra. ⁵ Yèsu agbògbò hè nì, “Aboke, iriyè wa maako ndò?” Zè aya'bannì henye, “E e.”

⁶ Here mo ayada zi zè henye, “Umèè èndu 'be ne akanjo da kala tiri 'ba tònjbò 'be, ehe akiriyè kya 'ba kyenze maakowe.” Zè o'donnì here, ehe èndu gbo kyɔ na kyenze, here zè ɔ̀bonnì dè zi koto riyè mì tònjbò.

⁷ Vo ló'bò mati Yèsu ɔ̀ɔ ne, iya zi Petero henye, “Nenye Yere ra.” Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bongɔ mati mo oto, mati mo èdì ɔ̀ɔ ko'do ne. Here, mo òfu mì wini. ⁸ Tònjbò èdì nje kaa lamikölò mitiri ta da gòtì. Here vo ló'bò maakowe alimannì mì tònjbò, ehe otonnì èndu mì mo kyɔ kyenze aba. ⁹ Mati vo ló'bòwè asinnì yaga tèmì tònjbò, zè ongonnì mangol'bo ehe wa'do 'ba kalilì kyenze aba do mo. ¹⁰ Yèsu ayada zi vo ló'bò 'bèniyè henye, “Ike kya 'ba kyenze maakowe mati iriyè ne.”

¹¹ Simona Petero i'bè hulèhu mì tònjbò ehe oto èndu da gòtì. Mì mo kyenze ma kyedre èdinnì lamikölò 'butemuyi domowota, mora èndu gba kazi liza. ¹² Yèsu iya henye, “Ayiye ehe onyowe.” Mora vo ló'bò ma kólò maako ako'jo dè, mo èyì ra. Zè ayolonnì mo Yere ra. ¹³ Yèsu oba mangol'bo mì kala nì ehe i'di kya maakowe zi vo ló'bò 'bèniyè. Mo o'do kyenze ne kpa te here.

¹⁴ Nenye mì kadra mawota mo ra Yèsu alaya zi vo ló'bò 'bèniyè tapètì mo ènyì tèmì koli.

Yèsu ehe Petero

¹⁵ Mati Yèsu vo ló'bò 'bèni ètì indennì wakonyo ku, mo ako'jo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔ̀ɔ ma ndra ta da oka maakowe?” Simona Petero aya'ba henye, “ɔ̀ɔ, Yere, ayolo ku mowo yi!” Yèsu iya henye, “Here, ulu tímèlè ame.” ¹⁶ Yèsu ako'jo madariyò mo, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔ̀ɔ ma?” Petero aya'ba henye, “ɔ̀ɔ, Yere, ayolo mowo yi!” Yèsu ayada zi mo henye, “Here, ongo ga tímèlè ame.”

¹⁷ Yèsu ako'jo mì da mawota mo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, ɔ̀ɔ ma?” Petero na rasòsu ga kò'du Yèsu ako'jo ho mo mawota èzè mo ɔ̀ɔ nì. Here mo ayada zi Yèsu henye, “Yere, ayolo kò'du biya. Ayolo mowo yi.”

Yèsu aya'ba henye, “Ulu tímèlè ame. ¹⁸ Ma yada tünjö zi yì henye, mati yì gba na wisi kora obi, usu rè yì ehe i'bè bi mati

omba zi tì'bè. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yì. Here, maakowe akidannì kò'di gè yì toko rè yì ehe akalèpi zi yì dagba bi mati omba dè zi tì'bè.” ¹⁹ Yèsu iya nenye zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wirì. Here mo iya zi Petero, “Usu ga ma.”

Yèsu ehe vo ló'bò maako ètì

²⁰ Petero opi rè nì ehe ongo vo ló'bò mati Yèsu ɔ̀ɔ ne, usu ku gè nì. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yèsu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, “Yere, èyì ra èdì tì'bè zi yì susu?” ²¹ Mati Petero ongo vo ló'bò nenye, mo ako'jo ha Yèsu iya henye, “Yere, a'di kò'du mo?”

²² Yèsu aya'ba henye, “Kò'du sòsu 'bèyi èdì a'di, èzè momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma.” ²³ Here, ndondò apere rè nì mì kutè vo ló'bò maakowe henye, vo ló'bò nenye oli dè. Mora Yèsu iya dè mo oli dè. Mo iya nje henye, “Kò'du sòsu 'bèyi èdì a'di?”

²⁴ Vo ló'bò nenye ra mo ayada kò'du nenye biya. Mo ayöru, ehe da yolo mo èdì kò'du tünjö ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Yèsu o'do wa maakowe kyɔ. Èzè ayöru zè biya mì bukuwè, ma sòsu henye, bi atanza dè mì damòku ne kò'du buku nee biya.

Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenye

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyë, ayöru buku ma riyö Laka nenyë, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyë, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rë ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yeti 'ba Yësu apere rë ni kpuru biya mi damöku nenyë.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'bëyiyë zi me'ovo 'bëni yeti mi damöku nenyë biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirí mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yeti mi Yerusalema. Vidi kayo omanni mi kö'du yeti 'bëzë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rë ni, here zi vidi koma mi kö'du yeti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yeti nenyë ëdi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga temi Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yeti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyë ayada temi kapita 1 zi kapita 'butë domoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyë.

Tapëti ma nenyë, Wirí ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirí ako'jo mo dë, mo ëdi ko'do zë mati alö'bönni ga Yësu na riti mi ru yëni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rë ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyë, kö'du yeti 'ba Yësu i'bë le kafa maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidi maakowe alimanni 'domo.

Pawolo o'do loo nenyë mi bi kayowe, temi Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo ëdi zi yada zi vidi 'ba damöku nenyë wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Tëmi nenyë biya, vo kome 'ba ndenyë ato'bo yolönni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bëzë mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö go mo. Here Wirí ma konyi ze zi

ki'ja kö'du yolö kpuru Buku Laka nenyë. Amini.

Luka ayöru zi Tiyöpüyölo

¹ Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpüyölo biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, temi kadra mati mo ayeto loo 'bëni, ² le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi. ³ Tapëti koli 'bomo, mo ayada rë ni zi zë mo ëdi na didi. Zë ongönni mo ko'do 'butësowö aba, mo ame'donni zë ëti kö'du Damöku 'ba Wirí. ⁴ Mati mo gba zë ëti mo iya zi zë nenyë, "Ile Yerusalema dë, isiye kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do. ⁵ Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

Oba Yësu komoriyë

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonní ho mo iyanni nenyë, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?" ⁷ Yësu iya zi zë nenyë, "Omba dë zi ye yolö kadra 'ba kö'du mati o'do rë ni nani, nje 'Bu ra ayölo. ⁸ Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

⁹ Tapëti kö'du kiya 'ba Yësu nenyë, ehe mati zë ëdinni bi kongö, oba mo riyë mi föli. Zë o'bonni dekke mo kongö. ¹⁰ Mora mati mo ëdi ti'bë ku riyë, zë nduwë bi kongö komoriyë. Kandi kora riyö usunni böngö kanyi ëdi tórönni dakapa zë. ¹¹ Zë iyanni nenyë, "Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi tore kinye bi kongö komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu temi gëri kölo mati onge mo ti'bë."

Vidi maako zi kiri pëti Yudasi

(Mt 27:3-10)

¹² Vo litu a'banni ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wiři kölo ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënni ani ne, ¹³ zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lövo dakaño 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'banni ku gawo, zë i'bënni riyë mi loko toro ma ëdinni 'domo. ¹⁴ Vo lituwë 'duwi rë nni toto amötu na radroko, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti. ¹⁵ Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinni biya lamikölö 'butëriyö mi ratoto bi kölo, ehe Petero ënyi riyë ame'do zi zë. ¹⁶ Mo iya nenyë, "Aboka me, kyigo 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'do

rë nî ku. ¹⁷ Yudasi mo kôlô tēmî ze o'do loo ze aba, mora mo ika vidiyë zi Yësu kîrî. ¹⁸ Here, Yudasi ogo kaŋo kôhi ma i'di zi mo ga kô'du kyënyë ko'do 'bomo ne. Mati mo alëpî ta riyë akaŋo mî yaka, ida ro mo api. ¹⁹ Mati vidî 'ba Yerusalemaya ayolonni kô'du nenye, zë ako'jonni yaka nani Akeledama, kô'du ya'ba aba mî ha 'bëzë, 'Yaka 'ba Yama.' ²⁰ Mî buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye, 'Mila loko 'bomo na mbiya, ehe mila vidî maako dë lima ani.' Iya kpa henye, 'Vidî maako mîrî loo 'bomo ne.'

²¹⁻²² "Here, domba vidî maako kpa zi konyi ze yada zi vidî maakowe henye, Yësu ënyi ku tēmî koli. Mo mëdî tēmî vidî kora kôlô ma ëdî ze aba tēmî biyeto. Mo mëdî ze aba tēmî kadra mati Yowani abapatisi Yere Yësu, le ko'do ma oba mo komoriyë."

²³ Zë inzinnî vidî kora riyô. Ma kôlô tēmî zë Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi. ²⁴ Here, zë biya amôtunnî, iyannî henye, "Yere, ayolo kô'du sôsu mî di'di 'ba vidî biya. Ayada zi ze ma kôlô ma inzi ku ²⁵ zi tēdî na vo litu ehe zi loo pētî Yudasi ko'do." ²⁶ Zë u'dunnî fôdô, ehe inzi Matiyasi zi droko mî gboko 'ba vo lituwë 'butë dômokôlô ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

¹ Mî ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lô'bôwë ga Yere biya ga bi kôlô. ² Kandi kporo aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndo mî loko mati zë atoto rë nni 'domo ne. ³ Here zë ongonni wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rë nî yaga alima da vidî biya na kôlô kôlô. ⁴ Zë biya osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do tēmî ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zë zi me'do.

⁵ Yude vidî 'ba Wîrî kayo mati ëdî alimannî tēmî dakaŋo biya mî damôku ne, ëdinnî lima mî Yerusalemaya. ⁶ Mati zë owonnî kporo wa ne, vidî kayo atoto rë nni ga bi kôlô. Zë biya na rakaga ga kô'du vidî kôlô tēmî zë owo vo kô'du kombe ëdî ame'do ha 'bëni aba. ⁷ Tēmî rakaga 'bëzë ne zë iyannî henye, "Vidî nenye biya mati ëdî ame'donnî here ne, anzannî dë vidî 'ba Galilaye?" ⁸ Kô'du a'di dowo zë ëdinnî ame'do ha 'beze aba?" ⁹ Kya ze maakowe tēmî Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadôsiya, Poniyitusu, Asiya, ¹⁰ Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirënë, Roma, ¹¹ Keritî, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rë nni zi tēdinnî na Yude. Ze biya dowo zë ëdinnî ame'do ta ha 'ba vidî biya, zi

yada kô'du kyige mati Wîrî o'do ne." ¹² Da vidî biya na wîrî wîrî. Maakowe alimannî ha oka ma kôlô ko'jo henye, "Kô'du nenye biya a'di?" ¹³ Maakowe o'donnî lasa ra vo lô'bôwë 'ba Yere, iyannî henye, "Zë uwënnî a'ji."

Petero ame'do zi vidî kayo

¹⁴ Petero ënyi riyë vo litu 'butë dômokôlô ne ëtî, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vidî kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mî Yerusalemaya, owowe me'do mati momba zi kiyi. ¹⁵ Vidî nenye anzannî dë na a'ji kaa mati asôsuwë. Kadra 'ba damindô ëdî madomosowo. ¹⁶ Nenye ëdî kô'du mati Wîrî ayada zi nēbî Yowele kiyi,

¹⁷ Èzë ndundu 'ba ko'do oko ku, ma kî'di Lawo Laka ama zi vidî biya. Gisi 'be ma kora minzo ëtî akayëtinnî kô'du kise 'bama.

Gisi kora o'biye akongonnî wa kazi Wîrî. Korokyedre 'be wîrî akisi zë.

¹⁸ Mî ko'do naniye ma kî'di Lawo ama zi vo kalima ame, 'dô vidî kora mbara ëtî, akayëtinnî kô'du kise 'bama.

¹⁹ Ma ko'do kô'du koro komoriyë ehe kyinë 'ba kô'du maakowe lebî dakaŋo. Ani yama atëdî, wa'do ehe kyëtu.

²⁰ Kadra akopi rë nî na kôndu, ehe yehe atëdî na yama gba kazi kô'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

²¹ Here Yere akayowo vidî biya mati ako'jo kô'du ga wakonyi."

²² "Vidî 'ba Yiserele, owowe me'do nenye. Momba kiyi kô'du ga kô'du 'ba Yësu 'ba Nazereta. Wîrî utu Yësu zi ye zi kô'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinë. E biya ayole nenye ku. ²³ Wîrî omba do mo ku nzo akî'di Yësu zi ye. Here obe mo ehe i'diyë mo zi kora vo kô'du kyënyë ko'de tēmî tu'dë maakowe zi tötô mo da taka. ²⁴ Mora Wîrî ila mo na dangôlô tēmî koli ehe ali ro na didi, ga kôdu koli o'bo dë ta'da mo."

²⁵ "Dawidi iya kô'du 'ba Yësu henye, 'Mongô Yere 'duwî kara ra ma, ehe mere dë, mo ëdî ma aba, da kala ma, ma tîrî.

²⁶ Ga kô'du nenye, di'di ma atëdî na rakyenyi,

me'do omba atëdî 'ba rakyenyi, lima 'bama atëdî kô'du sôsu laka aba.

²⁷ Yere omba dë zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidî koli,

ehe mo omba dë zi kila ida ra vidî laka 'bomo teje mî ogo.

²⁸ Mo ayada zi ma gëri 'ba didi, ehe mo o'do ma na rakyenyi tēdî 'bomo kara ra ma."

²⁹ “Aboka me, édi t̄nyö zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo édi ze aba kinye ndenye. ³⁰ Mora Dawidi ne nëbi ra, ehe mo ayolo henye, Wir̄i o'do lömu vid̄i maako ta dakota 'bomo kadra maako aba at̄édi na yere. ³¹ Dawidi ayolo henye ako'do rē n̄i, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, ‘Wir̄i ila mo dē m̄i ogo, mandere ida r̄o mo zi teje.’”

³² Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wir̄i aliro Yēsu ku na didi. ³³ Oba Yēsu ku komoriyē zi lima da kala t̄iri 'ba Wir̄i, ehe Wir̄i i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yēsu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe henye édi wa mati yaanya aba édiyē kongō kowo mo aba.

³⁴ “Dawidi i'bē dē komoriyē, mora mo iya henye,

‘Yere iya zi Yere 'bama

zi lima da kala n̄i ma t̄iri,

³⁵ le ēzē mo o'do vo wehe 'bomo ku

kaa gba'da 'ba burutu zi mo.’”

³⁶ “Vid̄i 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wir̄i o'do Yēsu 'dō na Yere ehe na Korisito, i'diyē mo le koli r̄iyē da taka.”

³⁷ Mati vid̄i owonn̄i kö'du henye, zē kazi rakyenyi. Zē ako'jonn̄i ha Petero, vo litu maakowe eti iyann̄i henye, “Aboka me, a'di ra da ko'do?” ³⁸ Petero iya zi zē henye, “Oto de zi Wir̄i tēmi kö'du kyēnyē ko'do biya, ir̄iyē bapatisi m̄i ru Yēsu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyēnyē 'be, ehe akiriyē waki'di 'ba Lawo Laka. ³⁹ Lömu henye zi ye gisisi 'bee eti, kpa zi vid̄i biya mati Yere 'beze Wir̄i akinzi, kpa vid̄i mati zē na kowo.”

⁴⁰ Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi zē zi rē nn̄i kyigo, mo iya henye, “Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati ako'do rē n̄i biya zi vid̄i 'ba kö'du kyēnyē ko'do henye.”

⁴¹ M̄i kadra nani vid̄i kpulukuwota oman̄ni m̄i kö'du kise, ir̄inn̄i bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

⁴² Zē ayaṅa kadra 'bēnn̄i m̄i kö'du yandi kazi vo lituwé, rakida, wakonyo 'ba Yere, mötu aba. ⁴³ Vid̄i biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kyinē wa mati vo lituwé o'donn̄i. ⁴⁴ Vo kome nduwē rē nn̄i toto ga bi kölö ehe zē ayanyann̄i m̄i wa mati zē édin̄ni mo aba. ⁴⁵ Zē ogonn̄i wasisi 'bēnn̄i yaga, ehe i'dinn̄i kahi mo zi vid̄i ma omba. ⁴⁶ Ko'do ta ga ko'do, zē atoto rē nn̄i m̄i yékēlu. Zē onyonni wa bi kölö m̄i liṅo kutu kutu ehe ayanyann̄i m̄i wakonyo 'bēnn̄i na rakyenyi kazi dakumbē, ⁴⁷ ēzē édin̄ni Wir̄i yeto. Vid̄i biya omba zē. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu zē mati ayomo ku.

3

Petero Yowani aba ako'jonn̄i kora vo keṅe

¹ Kadra 'ba mötu édi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba édi t̄i'bēnn̄i m̄i yékēlu. ² Kora mati o'jo na keṅe ne injē ha loko 'ba yékēlu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vid̄i mati édi t̄i'bēnn̄i loko. ³ Kora ne ongo Petero ehe Yowani édi t̄odunn̄i m̄i yékēlu, ehe mo ako'jo hē zē kö'du kahi. ⁴ Mora zē ongonn̄i bi mb̄iyi do mo ehe iyann̄i henye, “Ongo bi r̄iyē de ze.” ⁵ Kora ne ongo bi dē zē asösu 'bēni na ki'ja wa maako kazi zē.

⁶ Mora Petero iya zi mo henye, “Manza dē kahi aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati mēdi mo aba. M̄i ru 'ba Yēsu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi ēnyi r̄iyē ayeto lasi.” ⁷ Petero ir̄i mo kala ma t̄iri aba akonyi mo r̄iyē. Kandi ndi kora ne gbonzo mo aba, ayi na kyigo, ⁸ ehe mo ofu r̄iyē, ayeto lasi. Mo i'bē ga ndi Petero Yowani aba m̄i yékēlu, lasi, t̄ofu ehe Wir̄i yeto aba. ⁹ Vid̄i biya ongonn̄i mo lasi toko ehe Wir̄i yeto aba. ¹⁰ Zē ayolonn̄i mo kora vo lenze mati édi alima ha Resi Teme 'ba yékēlu ne, zē na rakaga. Zē o'bōnn̄i dē yolo kö'du a'di ra o'do rē n̄i zi kora ne.

Me'do 'ba Petero m̄i yékēlu

¹¹ Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vid̄i biya ahonn̄i zi zē bi mati ako'jo loko sēnjē 'ba Solomono. ¹² Petero ongo vid̄i kayo ma atoto rē nn̄i ne ehe mo iya henye, “Vid̄i 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'do rē n̄i ne? Asösuwē dēdi ze kyigo maako aba? Asösuwē da to'bo ze kora nenye ko'do zi lasi ga kö'du ze na laka?”

¹³ Wir̄i 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'bēni Yēsu. Mora omba mo dē, i'diyē mo zi Pilato zi kofo, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölö. ¹⁴ Omba Yēsu dē mo le na laka ehe t̄nyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vid̄i zi kinga na dangölö, ¹⁵ ehe ofowe mo ma i'di didi zi vid̄i. Mora Wir̄i injē mo tēmi koli, ehe ze biya da to'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

¹⁶ Onge kora nenye, ehe ayole mo. Koma m̄i ru 'ba Yēsu ra o'do mo kyigo. Koma m̄i Yēsu ra o'do kora nenye ti'de na laka.

¹⁷ Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolonn̄i dē wa mati zē o'donn̄i. ¹⁸ Wir̄i iya kpuru kazi nëbi ēniyē henye, Korisito ēni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu ēni ku. ¹⁹ Here, ote de zi Wir̄i, here akila kö'du kyēnyē 'be, ²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yēsu Korisito, mati mo inzi zi ye. ²¹ Mora Yēsu akalima komoriyē le ēzē Wir̄i

o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbi laka 'bomowe aba. ²² Mosa iya henye, 'Yere Wiri 'be akinzi vidi temi ye kolö zi tedi nëbi kpa kaa mo inzi ma. Owowe kö'du mati mo ayada zi ye. ²³ Vidi maako mati oro nëbi nenyè dè, atanza dè na vidi 'ba Wiri löhu.'

²⁴ Nëbi Samowele ehe biya nëbi maakowe mati ayinni ta go mo, zè ame'donni ga kö'du wa ma ëdi rë ni kö'do yaanya aba ne. ²⁵ E gisi 'ba nëbiyè ehe iriyè lömu 'ba Wiri ku, mati Wiri o'do zutu 'be eti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Temi kozo 'bëyiye, ma ki'di ya'da zi vidi biya 'ba dakaño ne.' ²⁶ Wiri inzi vo litu ëni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here oto de temi kö'du kyënyè 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo magalesi

¹ Mati Petero Yowani aba ëdinni gba ame'do zi vidiyè, vo kyèlu 'ba vo ga yékèlu kongö, ehe Sadekee okonni. ² Kora nenyee na kamo ga kö'du vo lituwë ëdinni vidiyè yandi henye, yöku atënyì temi koli, kaa Yësu ënyì temi koli. ³ Tapëti kadra kutè, zè irinni Petero, Yowani aba i'dinni zè mi kamba yondo aba. ⁴ Mora vidi kayo mati owonni kö'du kise ne, omani. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bö ga Yere ëdi kpuluku-muyi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa atoto rë nni mi Yerusalema. ⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi ëdi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa. ⁷ Zè ikanni Petero Yowani aba loko, o'donni zè atoro kutè, ako'jonnì hë zè, iyanni henye, 'Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'bëyi o'de kö'du nenyee?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakanowe ehe kyedree, ⁹ zè ako'jowe he ze ndenye ga kö'du laka mati o'do rë ni, ga kö'du vidi ma ako'jo, ¹⁰ mëdi na yolo zi ye ehe zi vidi biya 'ba Yiserele, kora nenyè ëdi toro kinye na laka ga kö'du kyigo 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyè koli da taka, mati Wiri injè temi koli. ¹¹ Yësu ra yitö mati vo wa kuvowè ombanni dè, mora yaanya aba mo ra yitö ma dagba na laka ndra. ¹² Yësu ra nje ëdi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kolö mi damöku ne akato'bo yomo vidi biya."

¹³ Vidi kyedree na rakaga mati ongonni Petero Yowani aba erenni dè, ehe zè ayolonni vo litu riyö nenyee zè öngbö kora mbiya ayandi zè dè. Vidi kyedree ayolonni, zè ëdinni kyere Yësu aba. ¹⁴ Mora o'bonni dè tandi ga kö'du kora

mati ako'jo ne ëdi toro ani. ¹⁵ Kyedree utunni zè yaga temi magalesi. Here zè iyanni zi oka ma kolö maako, ¹⁶ "A'di ra da kö'do zi kora nenyee? Vidi biya mi Yerusalema ayolonni kö'du koro nenyè mati vo lituwë o'donni, ehe dö'bo dè kiyi o'do rë ni dè. ¹⁷ Zi kö'du nenyè sesi mo kazi apere rë ni, diya zi zè, ma me'donni dè zi vidi maako löhu mi ru 'ba Yësu."

¹⁸ Here zè ako'jonnì vo litu riyö ne hulèhu loko, ehe ayadanni zi zè, ma yandinni wa maako dè mi ru 'ba Yësu. ¹⁹ Petero Yowani aba aya'banni do mo zi zè iyanni henye, "Asösuwè Wiri omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro? ²⁰ Dö'bo dè lima ti, ga kö'du wa ma dongo ehe dowo." ²¹ Kyedree i'janni kö'du maako dè na kyënyè zi riti ki'di zi Petero ehe Yowani, here zè ilanni zè na dangölö. Vidi biya Wiri yeto aba ga kö'du ma o'do rë ni. ²² Kora mati ako'jo kö'du koro nenyè aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

Mötu 'ba vo kome

²³ Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zè a'banni hulèhu ehe ayadanni zi okanniyè kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyanni zi zè. ²⁴ Mati koso vo lö'böwè 'ba Yere owonni kö'du nenyè, zè amötunni zi Wiri na radroko ehe iyanni henye, "Yere, o'do komoriyè, dakaño, ranga, wasisi biya mi zè, ²⁵ mi kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wiri, iya henye,

'Kö'du a'di tu'dëè biya na kamo?
Kö'du a'di vidi ëdinni kö'du sösu ma lumè
ne kö'do?"

²⁶ Yere 'ba dakaño ako'jo rë nni kö'du wehe,
ehe vo daliñe adroko rë nni da Yere ehe
Masiya 'bomo.'"

²⁷ "Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rë nni tu'dëè eti ehe vidi 'ba Yiserele. Here zè ofo rë nni ra vo litu laka 'bëyi Yësu, Masiya kinzi 'bëyi. ²⁸ Zè o'donni wa mati omba zi kö'do na kyigo. ²⁹ Yere, owo me'do tere 'bèzè. Akonyi vo litu 'bëyiye, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'bëyi. ³⁰ Ayada kyigo kyedre 'bëyi, kaa ëdi vidi ko'jo ehe kö'du koro kö'do, rakaga aba mi ru laka 'ba vo litu 'bëyi Yësu." ³¹ Tapëti amötunni ku, bi 'ba ratoto akoho rë ni. Zè osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonni me'do mi kö'du kise a Wiri ne kazi tere.

Mi wa yanya

³² Gboko 'ba vo lö'böwè kö'du sösu 'bèzè biya kolö. Vidi maako iya dè wa biya mati ëdinni mo aba ne 'bëni ra, mora zè ayanyanni mi wa oka ma kolö maako aba. ³³ Kyigo aba vo lituwë ayadanni zi vidi

biya henye, Yësu ëdi yaanya aba na didi. Wirì i'di ya'da zi vo l'ò'bò 'bëniyë. ³⁴ Vidì maako i'bë dë kò'du sòsu aba ga kò'du wa, ga kò'du vidì ma ëdi kaño aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kòhi mo ne zi ³⁵ vo lituwë. Here zë i'dinni kòhi mo ne zi vidì ma omba. ³⁶ Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwë ako'jonnì mo Baranaba, kò'du ya'ba aba vidì 'ba kò'du laka kiya zi oka, ³⁷ mo ogo yaka 'bëni yaga, ehe ika kòhi mo zi vo lituwë.

5

Ananiya mbara 'bëni Safira aba

¹ Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bëni Safira aba, ogonnì kaño 'bënni yaga. ² Mora idannì da kò'du zi sesi kya 'ba kòhi ne, na 'bënni. Here mati Ananiya oba kozo kòhi ne zi vo lituwë, ³ Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kò'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kòhi mati i'ja ta da kaño ma ogo ne? Kò'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka?" ⁴ Wa ne 'bëyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëtì kogo mo, kòhi mo gba zo na 'bëyi. A'di ra o'do yi zi kò'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dë zi vidì, iga ndondo ne zi Wirì."

⁵ Kandi mati Ananiya owo kò'du ne, mo alëpi akaño brua na yöku. Vidì biya mati owonnì ne, biya na tere. ⁶ Gisi kora obi ayinnì loko, ehe olonnì ida ro mo. Here zë injënni yaga, usunnì. ⁷ Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kò'du mati o'do rë nì zi kora 'bëni ne dë. ⁸ Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kaño ne da kòhi nenye?" Mo alëzë iya henye, "Oo, kòhi ne mo ra biya ne." ⁹ Petero iya zi mo henye, "Kò'du a'di yi kora 'bëyi aba riyò, ide me'do zi yonzò Lawo Laka? Kora mati usunnì Ananiya, ëdinnì ha loko, ehe akumbënni yi yaga." ¹⁰ Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinnì hulëhu loko, i'jannì Safira ako'do ani na yöku. Here zë injënni mo yaga ehe usunnì mo dakapa kora 'bomo. ¹¹ Kanisa na tere, ehe vidì biya mati owonnì kò'du ma o'do rë nì ne.

Kò'du koro rakaga aba

¹² Vo lituwë o'donnì kò'du koro rakaga aba kyo mì kutë vidì. Vo kusu ga Yere biya 'duwì rë nni toto mì kapa 'ba yëkëlu ako'jo loko sënjë 'ba Solomono. ¹³ Vidì maakowe yaga tëmì gboko 'bëzë omba dë zi rë nì droko zë aba, mora vidì biya ombannì zë le ndra. ¹⁴ Vidì kora kyo ehe mbara ayetonnì koma mì Yere. ¹⁵ Here vidì rakoe ika zë yaga da gëri o'ba da agburuku. Asòsunnì ëzë Petero alasi ta dakapa, ehe galilì mo akalëpi dë zë, akako'jo zë. ¹⁶ Vidì kayo ma ëdinnì alima mì gawowe kara Yerusalema,

ikannì zë mati rakoo aba mandere zë mati dakyikyì aba mì nni, ako'jo zë biya.

Yaza 'ba vo lituwë

¹⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonnì ndo na mikumbë. ¹⁸ Zë irinnì vo lituwë, i'dinnì zë mì kamba ta da komo vidì biya. ¹⁹ Mora mì yondò nani malayika kazi Yere ayëhu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henye, ²⁰ "I'bëe mì yëkëlu, ehe ayade zi vidì me'do 'ba didi nenye biya." ²¹ Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonnì kò'du yandi mì yëkëlu.

Kyedre 'ba vo karase vidì 'bëni ëti ako'jonnì ga bi kölö magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserere. I'dinnì kò'du zi vo lituwë kika zi nni tëmì kamba. ²² Vo kanya 'ba yëkëlu mati utu zë mì kamba, i'jannì vo lituwë dë. Zë 'abannì, iyannì henye, ²³ "Di'ja ze kamba na kisi ñbirì, ehe vo kanye ëdi toronnì ha loko. Mora mati da yëhu ha loko, ehe dödu mì mo, di'ja vidì maako dë ani." ²⁴ Kyedre vo kanye 'ba yëkëlu ehe kyedree 'ba vo karase owonnì kò'du kiya 'bëzë ne, mora ayolonnì dë a'di ra sòsunnì atëdì. ²⁵ Vidì maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyë mì kamba ëdinnì mì yëkëlu vidì yandi." ²⁶ Kyedre vo kanya 'ba yëkëlu i'bënni vo kanye ëti ehe ikannì vo lituwë hulëhu, mora o'donnì zë dë na kamo, ga kò'du zë na tere kazi vidì ayetonnì zë ku'du yitò aba.

²⁷ Mati ika vo lituwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye, ²⁸ "Da yada ku huwë zi ye, ayandiye kò'du dë mì ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Èdi yandiye vidì biya mì Yerusalema, ehe ëdi ayonze zi kò'du koli 'bomo ya'ba gu ze." ²⁹ Petero vo litu maakowe ëti aya'bannì do mo iyannì henye, "Doro ze Wirì ndra ta da vidì. ³⁰ Ofowe Yësu mo tötò aba da taka, mora Wirì 'ba zutu 'beze injë mo na didi. ³¹ Wirì o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayomo. Wirì i'di bi zi mo da kala nì ma tiri, ehe vidì 'ba Yisererele ata'bannì hulëhu zi mo ehe akila kò'du kyënyë 'bëzë. ³² Ze kinye zi yada kò'du nenye biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'di 'ba Wirì zi vidì biya ma oro Wirì."

³³ Mati vidì 'ba vurëe owonnì kò'du nenye, zë ayinnì na kamo, ombannì zi kofò vo lituwë. ³⁴ Mora ma köllò maako tëmì zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kò'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kò'du zi vo lituwë koba dero tisi yaa yaga. ³⁵ Here mo iya zi vidiyë 'ba mì vurëe henye, "Kora 'ba Yisererele, komowe mandì re kò'du wa mati ëdi ko'de zi kora nenye. ³⁶ Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'do rë nì na vidì kyedre maako,

ehe vidi kora kaa lamisowo adroko re nni mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndi mo apere re nni biya, ko'du 'bomo ne inde re ni. ³⁷ Yaa mati iti ga vidi 'ba dakaŋo 'beze, Yudasi temi Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alo'bonna ga ndi mo, mora ofo mo, ehe vo lo'bo ga ndi mo apere re nni biya. ³⁸ Here miya zi ye tediye na kowo ta ra kora nenye. Ile ze na bi de nni. Eze ko'du ko'do 'bezè ne 'ba vidi kondu, akinde re ni. ³⁹ Mora eze ayi kazi Wiri, o'be de yata, nje eze ombe zi wehe ko'do Wiri aba." Vo vurè ombanni da me'do 'bomo. ⁴⁰ Ze ako'jonn vo lituwë hulèhu loko, u'bonna ze, ehe i'di ko'du zi ze, ma me'donna dekpe lóhu mi ru 'ba Yësu. Ilnni ze ti'bè.

⁴¹ Vo lituwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga ko'du Wiri o'do ze zi riti ki'ja ga ko'du 'ba Yësu. ⁴² Duwi ayaŋa kadra 'benni mi yèkèlu, ehe mi liŋo kólò maako ta ga agamo oronna de ta bi ko'du yandi, ehe yada ko'du yöyo laka Yësu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madomoriyö

¹ Mi kadra naniye, vidi kayo ayinni adroko re nni vo lo'böwë. Kya maakowe mati edinni ame'do ha 'ba Girigi aba ne, ayetonn re nni lamo ze mati edinni ame'do ha 'ba Hibiru aba. Ze iyanni henye, mbara lu'bè ma edinni ame'do ha 'ba Girigi aba ne, i'di mi wayanya 'ba wakonyo 'bezè de ta ga ko'do biya. ² Vo litu 'butè domoriyo ako'jonn gboko 'ba vo lo'böwë bi kólò, iyanni henye, "Doro ze de ta bi yeti ko'du kise 'ba Wiri zi loo 'ba wakonyo ra yanya. ³ Aboka me, inziye vidi kora madomoriyö mati vidi owo ze, ehe ayolonn ko'du, ehe osonn ndo Lawo Laka 'ba Wiri aba. Da ki'di ze na vo ga loo nenye kongo. ⁴ Da kato'bo yanya kadra 'beze motu aba ehe me'do 'ba Wiri yeti."

⁵ Ko'du sösu nenye o'do vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo edi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Ze inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyö, Paramenasi, Nikola temi Atiyoko, mati inzi re ni zi tedinni na Yude. ⁶ Kora nenye ika ze zi vo lituwë. Here vo lituwë amötunni, i'di kala nni da kora nee, zi kinzi ze zi loo nenye ko'do. ⁷ Ko'du kise 'ba Wiri apere re ni, ehe vidi kayo mi Yerusalema ayinni zi tedi na vo lo'böwë. Vo karasa kayo oronn koma.

Kiri 'ba Setifano

⁸ Wiri i'di kyigo zi Setifano zi ko'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kutè vidi. ⁹ Mora vidi kora maakowe temi Sirènè ehe Alikazenderiya, ze temi gboko ma ako'jo re nni "Kora 'ba dangölö." Ze ayeto hé nni wasa Setifano aba. Maakowe temi gawo

'ba Silisiya ehe Asiya awasa hé nni kpa mo aba. ¹⁰ Mora ze o'bonna de Setifano aba, ga ko'du mo vo ko'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

¹¹ Ze ogonni vidi kora kyenyèe zi ze kiya henye, "Dowo ze mo edi ame'do na kyenyè ra Mosa ehe Wiri." ¹² Ze o'donna vidiye, kyedre 'benni ehe vo komoyandiye 'ba ko'du ki'di 'ba Mosa zi ko'du kyenyè sösu ra Setifano. Ze biya irinni mo ehe ikanni mo komo magalesi. ¹³ Kya 'ba vidi kora maakowe idanni ko'du zi ndondo kiga gu Setifano, ehe ze iyanni henye, "Kora nenye 'duwi edi ame'do na kyenyè ra yèkèlu laka nenye ehe ko'du ki'di 'ba Mosa. ¹⁴ Dowo ze mo edi akiya henye, 'Yësu 'ba Nazereta nenye, akiha akaŋo yèkèlu ne ehe akuwi dalèti mati Mosa i'di zi ze ne." ¹⁵ Ze biya mati mi gboko 'ba magalesi ongonni bi da Setifano. Ze ongonni komo mo uwi re ni kaa komo 'ba malayika.

7

Me'do 'ba Setifano

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Edinni ko'du tinyö ra yada re yi?" ² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Önduwè ehe 'buwè, owowe me'do 'bama. Wiri 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo edi gba mi Mesopotamiya, gba kazi re ni kidra zi Harani. ³ Wiri ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaŋo 'beyi, karo 'beyi, ehe i'bè dakaŋo mati ma kayada zi yi."

⁴ Here Abarayama ila dakaŋo 'ba Sadiyana i'bè alima mi Harani. Tapèti koli 'ba 'bu mo, Wiri utu Abarayama zi lima mi dakaŋo nenye yaanya aba edi alime 'domo ne. ⁵ Wiri i'di kapa maako de zi mo, gbi le ma tisi mo. Mora Wiri alömu zi ki'di zi mo dakota 'benni eti nburu, eze Abarayama anza de le gisisi aba. ⁶ Wiri iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakaŋo 'ba vo leze. Ani ze atèdinni na vo kalima, oka ako'do ze na kyenyè koo lamisowo. ⁷ Mora ma ki'di riti zi vidi ma o'donna ze na vo kalima oka. Here yaa ze atayinni ma motu ga bi nenye."

⁸ "Wiri ida ko'du Abarayama aba, mo o'do kyinè 'ba ko'du kida ne nbete aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapèti ko'do mamodomowota, Abarayama anbete mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'beniyè 'butè domoriyo, mati ze ra vidi dagbe 'ba daliŋo 'butè domoriyo 'ba Yisererele.

⁹ Vidi kora nenye zutu 'beze ra, ze na mi kumbè ra öndu nni Yosepa. Ze ogonni mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wiri edi mo aba. ¹⁰ Wiri ayomo mo biya temi riti 'bomo ne, o'do mo kora vo ko'du yolo zi

Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'di mo na vo da wa biya mati mo ēdi mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dē. Madōyi kyēnyē riti ehe zutu 'bezee o'bōnni dē zi wakonyo ki'ja kyo zi konyo. ¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo ēdi mi Ezipeto, mo utu gisi 'bēni zutu 'bezee mi ma dagba ani. ¹³ Mi kadara ti'bē 'bēzē ma da riyō mo, Yosepa ayada rē ni zi ōndu niyē, ēyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa. ¹⁴ Yosepa utu litu zi 'bu ni ehe karo niyē zi tayi. Watiti 'bēzē ēdi 'butēmādomoriyō domomuyi. ¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bē mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee. ¹⁶ Yaa yōku zē injē hulēhu mi Sikimo, ehe usu zē mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra oko zi Wirī zi ko'do wa ma mo alōmu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto ōvu ku kyedre. ¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa dē. ¹⁹ Mo o'do zutu 'beze na kyēnyē, ehe na kamo zē eti. Mo o'do zē zi gisi 'bēnniyē kila yaga zi koli. ²⁰ Mi kadra nenyē o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirī, ehe vo dakota 'bomo ongōnni go mo mi lijo 'ba 'bu mo yehe wota aba. ²¹ Mati o'do zē na wehe zi mo kila yaga, wujjē 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi ēni. ²² Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bomo na laka."

²³ "Mati koo 'ba Mosa ēdi 'butēsowo, mo i'bē vidi 'bēni Yiserele kongō. ²⁴ Ko'do kōlō maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto ēdi vidi na kōlō tēmi vidi 'bēniyē ko'do na kyēnyē. Mo akonyi vidi 'bēni ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne. ²⁵ Mosa asōsu vidi 'bēniyē ayolōnni ku, Wirī ako'do ni zi zē kinga na dangōlō, mora zē ayolōnni dē. ²⁶ Mi ko'do vere aba, Mosa i'ja vidi 'bēni Yiserele riyō ēdinni rē nni ku'bō, ehe mo ayonzo zi zē yata. Mo iya henye, 'E kora nee na ōndu, kō'du a'di ēdiyē re ku'bō go mo?" ²⁷ Mora kora mati ayeto oka ni ku'bō, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kō'du iya henye, 'Ēyi ra o'do yi na vo de ze, vurē 'beze kikye aba? ²⁸ Omba zi kofo ma, kaa ofo vidi 'ba Ezipeto mataganya ne?" ²⁹ Mati Mosa owo kō'du ne, mo aho tēmi Ezipeto i'bē alima mi dakaŋo 'ba Mediyana. Gisi riyō 'bomo nee o'jo ani."

³⁰ "Tapēti koo 'butēsowo, malayika alaya zi Mosa mi wa'do mōku mi da lipi kara ra Dōku 'ba Sinayi. ³¹ Mosa na rakaga kō'du wa mati mo ongō ne. Mo i'bē kara zi kongō mo na laka, ehe gu Yere iya henye, ³² 'Ma Wirī 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba ēdinni amōtu.' Mosa ayeto tese

tere aba, ehe omba dē zi bi kongō da mōku ne. ³³ Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'bēyi nee 'de, ga kō'du bi ma ēdi toro 'dōmo ne kaŋo laka ra. ³⁴ Komo ma aba, mongō riti 'ba vidi 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bēzē ne ku, ehe mayi ku akaŋo zi yomo zē. Yaanya aba ne, momba yi kutu hulēhu mi Ezipeto."

³⁵ "Mosa kōlō nere ra vidi 'ba Yiserele ombanni dē, iyanni zi mo henye, 'Ēyi ra o'do yi na vo de ze ehe vo vurē kikye?" Malayika 'ba Wirī ame'do zi Mosa mi mōku, ehe Wirī utu Mosa zi yomo Yiserelee ehe zi tēdi na vo dagba 'bēzē. ³⁶ Mosa agaga zē tēmi Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipi kō'du koro ko'do rakaga aba koo 'butēsowo."

³⁷ "Mosa ra iya zi vidi 'ba Yiserele henye, 'Wirī akinzi kōlō tēmi kutē vidi 'be zi tēdi na nēbi kaa mo inzi ma.' ³⁸ Mosa ika vidi 'beze mi da lipi, ehe malayika ame'do zi mo da Dōku 'ba Sinayi. Ani mo iri me'do 'ba didi zi ki'di zi ze."

³⁹ "Mora zutu 'bezee ombanni dē zi Mosa koro, zē ombanni ta'ba hulēhu mi Ezipeto. ⁴⁰ Vidi iyanni zi Arona henye, 'O'do wiri maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dē a'di ra o'do rē ni zi mo.' ⁴¹ Zē o'dōnni wiri mbiya na da kyinē isa kora, zē i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kō'du wa mati o'dōnni ne. ⁴² Wirī opi gē ni zi vidi 'bēni, ehe ila zē zi mōtu kyēlu mi komoriyē, kaa ma iya mi wayōruwē 'ba Nēbiyē, 'Vidi 'ba Yiserele, i'diyē wakumu dē zi ma ehe waki'di zi ma mi koo 'butēsowo aba mi da lipi ne? ⁴³ Tapēti mo injē loko tisi 'ba wiri Molezi zi mōtu, ehe obe kyēlu 'ba wiri Repena kpa. O'de wiri mbiya nenye zi mōtu, mora yaanya aba ma kinjēē 'de kafo dakaŋo 'ba Babalōni."

⁴⁴ Mi da lipi zutu 'bezee o'dōnni bi lima 'ba Wirī, kaa Wirī ayada zi Mosa ko'do. ⁴⁵ Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zē obanni mo mati ēdi ti'bēnni Yasowa aba zi kiri dakaŋo ne kazi vidi naniye mati Wirī ore yaga. Mo alima ani le mi kadra 'ba Dawidi. ⁴⁶ Dawidi o'do Wirī na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo ēzē na to'bo zi kuvō loko 'ba Wirī zi gisi 'ba Yakoba. ⁴⁷ Ndundu mo aba Solomono ra o'ba loko ne zi Wirī."

⁴⁸ "Mora Wirī Kyedre alima dē mi loko mati vidi kōndu ra uvō. Ēdi kaa nēbi iya henye,

⁴⁹ 'Wirī iya henye,

Komoriyē kyiti 'bama,
dakaŋo gara 'ba ndi ma.

Kyinē 'ba loko a'di ra akuvē zi ma?

Mi bi vala ra ma kalawo?

⁵⁰ Mo'do wasisi ku biya?"

⁵¹ “E vo kazi kò'du kowo, ehe vidi 'ba da kyigo! Èdiyè kaa vidi mati ombanni n̄bete dè. E 'duwì wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutuwè o'donni! ⁵² Nèbì maakowe èdinni mati zutu 'be o'do zè dè na kyènyè? Zè ofonni nèbìyè mati ayadanni kò'du tayi 'ba Wiri ma Tinyò. Yaanya aba asusuwè mo, ehe ofowe mo. ⁵³ Malayika i'dinni kò'du ki'di 'ba Wiri zi ye, mora gba orowe dè.”

Ku'du 'ba Setifano yitò aba

⁵⁴ Mati vo vurè owonni me'do 'ba Setifano, zè ayinni na kamo kyirinni konyo aba, ⁵⁵ mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyè, ongo bikanyi kyedre 'ba Wiri, ehe Yèsu èdi tɔɔ da kala tiri 'ba Wiri. ⁵⁶ Mo iya henye, “Mongɔ komoriyè ayèhu rè nì, Wisi 'ba Vidi èdi tɔɔ da kala tiri 'ba Wiri.”

⁵⁷ Vo vurè nee agbògbò hē nni na gu kyembe ehe isi mbili nni. Kandi zè biya alodronni da Setifano, ⁵⁸ ehe u'dunni mo yaga tēmi gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitò aba. Vo kiye o'banni bɔngɔ 'benni ndi kora maaako ru mo Sawolo. ⁵⁹ Mati èdinni Setifano ku'du yiyò aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, “Yere Yèsu, iri lawo ma kalakyedre aba!” ⁶⁰ Mo odrɔ domo nì akaɔo, ehe udu gu kyembe aba iya henye, “Yere, aya'ba kò'du kyènyè ko'do 'bèzè ne dè, dè zè.” Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

¹ Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitò aba. Mi kadra nani kanisa mi Yerusalema mi rayaza kyedre. Biya vo ló'bówè ga Yere, nje vo lituwè, apere rè nni mi Yudiya ehe Samariya. ² Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bè kò'du mo. ³ Sawolo ayeto kò'du kyènyè ko'do zi kanisa. Mo i'bè ta halinɔ ta halinɔ kiri vidi kora ehe vidi mbara zè ki'di mi kamba.

Pilipo mi Samariya

⁴ Vo ló'bówè ga Yere ma apere rè nni ne, i'benni ta ga bi biya kò'du yoyò laka ne yada mo aba. ⁵ Pilipo i'bè mi gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayoyò kò'du 'ba Korisito ne zi vidi. ⁶ Zè oze mbili nni zi Pilipo, kaa mati zè owonni ehe kongonni kò'du koro mati mo o'do. ⁷ Vidi kayo dakyikyì aba ako'jo zè, ehe dakyikyì i'benni yaga ta rè zè ha gbògbò aba. Vo keɛe kayo ehe vo ka'bo ako'jo zè. ⁸ Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kò'du ma èdi rè nì ko'do ne.

⁹ Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya ko'do na rakaga. Mo èdi mòri ko'do ehe o'do

rè nì na vidi kyedre maako. ¹⁰ Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rè nni toko rɔ mo, zè iyanni henye, “Kora nenye vo kyigo 'ba Wiri, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre.” ¹¹ Kadra konda aba, Simona èdi mòri ko'do zi vidi kò'do na rakaga, ehe zè asesi rè nni tɔɔ toko rɔ mo.

¹² Mora mati zè omanni ku mi kò'du kiya 'ba Pilipo, ga kò'du 'ba Damòku 'ba Wiri ehe ru 'ba Yèsu Korisito, abapatisi zè biya kora mbara aba. ¹³ Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kò'du mo ongo bi biya da kò'du koro ne rakaga aba. ¹⁴ Vo lituwè mi Yerusalema owonni henye, kya vidi maakowe mi Samariya irinni me'do 'ba Wiri ku. Here zè utunni Petero ehe Yowani zi zè. ¹⁵ Mati vo litu riyò nenye okonni, zè amotunni henye zi zè kiri Lawo Laka. ¹⁶ Gba kazi nenye, Lawo Laka i'di dè gba zi ma kòlò maako tēmi zè, abapatisi zè injè mi ru 'ba Yere Yèsu. ¹⁷ Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidi 'ba Samariye, ehe zè irinni Lawo Laka.

¹⁸ Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwè i'di kala nni dè zè. Here mo i'di kòhi ¹⁹ zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, “I'di kyigo nenye kpa zi ma, èzè vidi maako mi'di kala ma ku dɔ mo, akiri Lawo Laka.”

²⁰ Mora Petero iya zi mo henye, “Yi 'dò kòhi 'bèyi ne aba akinde re mi wa'do, ga kò'du asòsu zi waki'di 'ba Wiri kogo kòhi aba. ²¹ Nenye anza dè loo 'bèyi, ehe Wiri ongo ku di'di yi anza dè na laka. ²² Oto dè yi tēmi kò'du sòsu kyènyè 'bèyi ne, ehe ako'jo ha Wiri zi kila yi. ²³ Mongɔ yi ndo na mikumbè, ehe ida yi ku gò mi gèri kò'du kyènyè ko'do 'bèyi.” ²⁴ Simona iya henye, “Amòtu zi Yere, here kò'du ma iya ne mo'do rè nì dè zi ma.”

²⁵ Tapèti Petero ehe Yowani aba ayètinni kò'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da gèri 'bèzè, zè ayètinni kò'du yoyò laka ne mi dalinɔ kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mi turu 'ba Atepiyò aba

²⁶ Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, “I'bè dambaro da gèri konda 'ba lipi mati i'bè ta Yerusalema zi Gaza.” ²⁷⁻²⁸ Here Pilipo i'bè. Kora limu mi turu 'ba Atepiyò èdi kpa ti'bè ta da gèri nani mi gbugburu. Mo kyedre 'ba vo kòhi sesi zi Kadasi, mati èdi mbara yere 'ba Atepiyò. Mo i'bè mi Yerusalema zi mòtu, ehe yaanya aba èdi ku da ga gèri èni linɔ. Mo èdi alima mi gbugburu èni kò'du kò'jo tēmi wayòruwè 'ba nèbi Yisaya. ²⁹ Lawo Laka iya zi Pilipo henye, “I'bè zi gbugburu nani, alima kara rɔ mo.” ³⁰ Pilipo aho kara ehe owo kora ne èdi kò'du kò'jo tēmi wayòruwè 'ba nèbi

Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi kō'du mati ēdi ako'jo ne ku?"

³¹ Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bo yolo, nje ēzē vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyē ehe lima dakapa ni. ³² Kora ne ēdi wayōru ko'jo iya henye,

"Akoko mo kaa timēlē mati da gērī enī zi kofo.

Mo udu dē,

kaa timēlē ma yēvu ro mo umu le du udu dē.

³³ O'donni mo na komokaya,

mo iri vurē ma tūnyō dē.

Hala mo ato'bo tēdi gisisi aba, ēzē didi mo oba ku 'de?"

³⁴ Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nēbi ne ēdi ame'do kō'du ni, mandere kō'du vidi maako?" ³⁵ Here Pilipo ta bi nenyē ayeto tēmi kō'du wayōru nenyē ehe ayada zi mo kō'du yōyō laka ga kō'du 'ba Yēsu. ³⁶ Mati zē ēdi ti'bēnni ta da gērī, zē ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, "Ongo te, kinye wini ēdi. Kō'du a'di o'bo dē bapatisi ma?" ³⁷⁻³⁸ Mo i'di kō'du zi karo ne toro. Zē 'dō riyō ti'bēnni akaŋo mi wini, Pilipo abapatisi mo.

³⁹ Tapēti tasi 'bēzē yaga tēmi wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe lōhu, mora mo ēdi ti'bē da gērī enī rakenyi aba. ⁴⁰ Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bē tēmi gawo zi gawo, biya ta da gērī zi Kasariya, yēti kō'du laka zi vidi.

9

Rakopi 'ba Sawolo

(Loo 22:6-16, 26:12-18)

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwē yaza, kofo vo lō'bōwē ga Yere. Mo i'bē zi kyedre 'ba vo karase, ² ako'jo ho mo kō'du waraga zi vo dagba bi 'ba mōtuwē mati ēdinni mi Damasika. Mo o'do nenyē ga kō'du mo omba zi kīri ehe koba mi Yerusalema vidi kora mandere mbara ma omanni mi gērī 'ba Yere.

³ Mati Sawolo ēdi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriyē truku'du ayanyi bi toko ta ro mo. ⁴ Mo alēpi dakaŋo, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kō'du a'di ēdi ma yaza?" ⁵ Sawolo ako'jo kō'du iya henye, "Yere yi 'bēyi ēyi?" Yere aya'ba do mo iya henye, "Ma Yēsu ra. Ma ra vidi ma ēdi ayaza. ⁶ Yaanya aba ēnyi riyē ehe i'bē mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi kō'do."

⁷ Vidi kora mati ēdinni Sawolo aba, oronni ani kazi me'do. Zē owonni gu, mora ongonni vidi maako dē. ⁸ Sawolo ēnyi riyē ta akaŋo, ehe mati ayēhu komo ni, mo o'bo dē zi wa maako kongō. Vidi maako ra iri

mo kala aba koko mi Damasika, ⁹ ehe ko'do wota aba mo o'bo dē zi bi kongō ehe onyo wa kpa dē, mandere wa kuwē.

¹⁰ Vo lō'bō maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo tēmi rayada. Ananiya aya'ba do mo iya nenyē, "Yere, kinye mēdi." ¹¹ Yere iya zi mo henye, "Ēnyi riyē ehe i'bē liŋo 'ba Yudasī da gērī mbiyi ne. Ēzē oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo tēmi gawo 'ba Tasisi. Sawolo ēdi amōtu, ¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya ēdi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongō lōhu."

¹³ Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidi kayo ayadanni zi ma, kō'du kyēnyē mati kora nenyē o'do zi vidi laka 'bēyi mi Yerusalema. ¹⁴ Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kīri vidi biya mati ēdinni ru yi ko'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "i'bē, minzi mo ku zi kō'do mo zi yada ru ma zi tu'dēē, yeree, ehe vidi 'ba Yiserere. ¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kō'du ru ma." ¹⁷ Ananiya i'bē ehe odu mi loko mati Sawolo ēdi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni do mo ehe iya henye, "Ondu Sawolo, Yere Yēsu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da gērī tayi 'bēyi kinye ne. Mo omba yi zi bi kongō lōhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba." ¹⁸ Truku'du wa maako kaa oko kyenze alēpi ta komo Sawolo, ehe mo o'bo bi kongō lōhu. Mo ēnyi riyē abapatisi mo. ¹⁹ Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

Sawolo ayēti kō'du mi Damasika

Sawolo alima ko'do maakowe aba vo lō'bōwē 'ba Yere eti mi Damasika. ²⁰ Kandi mo i'bē mi bi 'ba mōtuwē ayeto yēti zi vidi henye, Yēsu ra Wisi 'ba Wiri. ²¹ Vidi biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza dē kora nenyē ra ēdi riti ki'di zi vidi ma alimanni mi Yerusalema, mati ēdinni amōtu mi ru 'ba Yēsu? Mo ayi dē kinye zi kīri zē ehe koba zē zi kyedree 'ba vo karase?" ²² Sawolo ayēti kō'du kyigo aba. Yude ma alimanni mi Damasika, mo o'do zē na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi zē Yēsu ra Korisito.

²³ Yaa kya zē maakowe o'donni mala zi Sawolo kofo, ²⁴ mora mo i'ja. Mo ayolo zē ēdinni ga ha resi 'ba gawo ne kongō kadra ehe yondo aba zi mo kofo. ²⁵ Yondo maako aba, vo lō'bōwē Sawolo izanni mo akaŋo mi бага kyedre ta da tēri.

Sawolo mi Yerusalema

²⁶ Mati Sawolo oko mi Yerusalema, ayonzo zi rē ni droko vo lō'bōwē eti. Mora zē biya na tere, ga kō'du zē omanni dē mo vo lō'bō ma tūnyō ra. ²⁷ Here Baranaba

akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo ëdi mĩ Damasika, mo ame'do kazi tere mĩ ru 'ba Yësu. ²⁸ Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë ëti mĩ Yerusalema, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidĩ biya. ²⁹ Mo 'duwĩ hë nnĩ wasa Yude ma ëdinnĩ me'do mĩ ha 'ba Girigĩ, ehe zë ombannĩ zi mo kofu. ³⁰ Mora vo lö'böwë i'jannĩ kö'du nenye, ehe obannĩ Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunnĩ mo zi Tasisi.

³¹ Here kanisa mĩ Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mĩ kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinnĩ na kyigo, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wirĩ.

Petero ako'jo Anisi

³² Mati Petero ëdi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimannĩ mĩ gawo 'ba Liyida. ³³ Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mĩ sora o'bo dë zi lasi. ³⁴ Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito ako'jo yi ku! Ënyĩ riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo oro riyë. ³⁵ Vidĩ biya mĩ Liyida ehe Saroo ongonnĩ Anisi, ayinnĩ na vo lö'böwë ga Yere.

Petero injë Doroka tëmĩ koli

³⁶ Mĩ Jopa mbara vo lö'bö maako, ëdi ru mo Tabita. Ru mo ha Girigĩ aba Doroka. Mo ëdi 'duwĩ kö'du laka kö'do zi vidĩ ehe zi vo leriye. ³⁷ Mora mo alëpĩ na koo ehe oli. Zë akakannĩ ro mo, i'dinnĩ mo mĩ lokotoro. ³⁸ Jopa anza dë na kowo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonnĩ Petero ëdi ani. Zë utunnĩ vidĩ kora riyö zi kiyi zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ëzë ato'bo!" ³⁹ Kandi Petero i'bënnĩ zë ëti. Vidĩ kora nee obannĩ Petero riyë mĩ lokotoro. Mbara lu'bë kayo ëdinnĩ ani akudu. Zë ayadannĩ zi mo bongge mati Doroka ëdi ako'do mo gba na didi.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidĩ ku biya yaga ta loko, odrö da omo nĩ akaño, amötu. Here ofo rë nĩ zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ënyĩ riyë!" Mbara ne ayëhu komo nĩ. Mati ongo Petero, mo alima riyë. ⁴¹ Petero irĩ mo kala nĩ aba akonyi mo da ndĩ mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyĩ ku na didi tëmĩ koli. ⁴² Vidĩ biya mĩ Jopa mati owonnĩ kö'du ma o'do rë nĩ ne, ma kayo tëmĩ zë omannĩ mĩ Yere. ⁴³ Petero alima mĩ Jopa kö'do kayo aba mĩ liño 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana kö'jo ra.

10

Petero Koronliyö aba

¹ Mĩ Kasariya kora maako ëdi ani ru mo Koronliyö, mo vo da kanya lamikölö 'ba Roma ako'jo "Gboko tëmĩ Italiya." ² Koronliyö kora 'ba yëni ra, mati ere Wirĩ ehe vidĩ biya 'bënnĩ ëti. Mo i'di kóhi kyö zi vo leriye, ehe 'duwĩ amötu zi Wirĩ. ³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronliyö ongo rayada kazi Wirĩ. Mo ongo malayika kazi Wirĩ ëdi tayi zi mo, ehe kö'jo mo ru aba, "Koronliyö."

⁴ Koronliyö na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenye biya go mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wirĩ owo mötu 'bëyi ku, ehe ayolo waki'di 'bëyi zi vo leriye ne ku. ⁵ Yaanya aba utu vidĩ kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero. ⁶ Mo ëdi alima kora maako aba vo liko kö'do ru mo Simona, mo alima mĩ liño ma kara ha ranga." ⁷ Tapëti kö'du nenye kiyi, malayika i'bë wëni. Koronliyö ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölö 'bënnĩ ma ëdi Wirĩ mötu. ⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

⁹ Kadra kutë mĩ kö'do ma ta go mo, mati kora nenye ëdinnĩ ku tayi kara Jopa, Petero i'bë ku riyë komo lembe amötu. ¹⁰ Mati zë ëdinnĩ wakonyo kö'jo, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wirĩ. ¹¹ Mo ongo komoriyë ayëhu rë nĩ, ehe wa maako ayi akaño kaa mbili bongö kyedre bi golo'bo sowo ëni aba. ¹² Mĩ mo dakyinë ngötu biya, ngötuwë 'ba liño, watelee, ehe aliye. ¹³ Gu iya zi mo henye, "Petero, ënyĩ riyë! Ofo nenye, ehe onyo zë."

¹⁴ Mora Petero iya henye, "Yere, mo'bo dë kö'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo." ¹⁵ Gu ame'do zi mo löhu, "Ëzë Wirĩ o'do wa maako ku n̄bala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo." ¹⁶ Nenye o'do rë nĩ da wota, gba kazi mbili bongö ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mĩ me'do nenye a'di, kora ma Koronliyö utu zë ne, ayi onnĩ ha loko 'ba resi. I'jannĩ gëri liño 'ba Simona ku, ¹⁸ ehe ako'jonnĩ ködo here ne Simona Petero ëdi alima ani.

¹⁹ Mati Petero ëdi gba kö'du ma o'do rë nĩ ne sösu, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota ëdinnĩ kinye bi koma kö'du yi. ²⁰ Kandi i'bë akaño, ehe i'bë zë ëti. Asösu dë, ma ra mutu zë." ²¹ Petero i'bë akaño iya zi kora nee henye, "Ma ra ëdiyë akoma. Ayiye ga a'di?"

²² Zë aya'bannĩ da me'do iyannĩ henye, "Vo da kanye Koronliyö ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötu Wirĩ, ehe vidĩ biya 'ba Yuda ombannĩ mo. Malayika laka 'ba

Wiri ra ayada zi Koronoliyo zi kutu litu zi yi, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yi kiya." ²³ Petero ako'jo zē zi ko'do ani. Mi ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lö'böwē mi Jopa i'bēnni kora mati ayinni kazi Koronoliyo ne eti.

²⁴ Mi ko'do vere aba zē okonni mi Kasariya bi ma Koronoliyo eti bi zē kisi. Mo ako'jo karo 'bēniyē ehe aboka na kare. ²⁵ Mati Petero oko, Koronoliyo amētē mo, here mo alo'dro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto. ²⁶ Mora Petero injē mo, ehe iya henye, "Oro riye! Ma anza dē ndra ta da vidi kōndu."

²⁷ Mati Petero ödu loko, mo eti gba me'do Koronoliyo aba, vidi kayo edinni ani. ²⁸ Petero iya zi zē henye, "Ayole ku laka, ze Yude kö'du ki'di 'beze ila ze dē zi wa maako ko'do vidi maako eti, mora Wiri ayada zi ma, mo asösu dē vidi maako eti na ti'da mandere anza na laka. ²⁹ Mati utuwē zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kö'du a'di utu litu ga ma?"

³⁰ Koronoliyo aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga eti kaa kadra wota 'ba hutaga, mēdi amötu lijo. Truku'du kora maako usu bongō kanyi oro da komo ma. ³¹ Mo iya henye, 'Koronoliyo, Wiri owo mötu 'bēyi ku ehe mo ayolo waki'di 'bēyi zi vo leri ku. ³² Yaanya aba utu litu mi Jopa zi Simona Petero. Mo eti na yingo mi lijo 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.' ³³ Mutu litu kandi gē yi, ehe eti da kö'du komba laka aba zi yi tayi ne. Ze biya dēdi kinye da komo Wiri zi kowo a'di akiya."

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wiri o'do lovo vidi biya kölo. ³⁵ Wiri na rakyenyi vidi ma ere ni, ehe o'do wa ma lake. ³⁶ Ayole kö'du kise mati Wiri i'di zi vidi 'ba Yiserele, mati mo utu Yēsu Korisito, Yere 'ba vidi biya, zi rakyēyi ki'di zi zē. ³⁷ Ayole ku wa mati o'do rē ni, ta bi ne biya mi Yudiya. Ayeto biya mi Galilaya, tapēti Yowani ayada biya zi vidi bapatisi. ³⁸ Wiri i'di Lawo Laka ehe kyigo zi Yēsu tēmi Nazereta. Mo eti Yēsu aba, mati mo alasi toko kö'du laka ko'do, ehe vidi ko'jo aba, zē ma hu kyigo 'ba Satani. ³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dō mi Yuda ehe mi Yerusalema. I'di Yēsu zi koli da taka, ⁴⁰ mora ko'do wota aba yaa, Wiri injē mo na didi, ehe o'do mo zi kongō. ⁴¹ Anza vidi biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwē mo aba tapēti tēnyi 'bomo tēmi koli. Ze ra Wiri inzi zi yada kö'du mo zi vidi maakowe. ⁴² Wiri ayada zi ze zi yöyo zi vidi henye, Yēsu ra inzi mo ku zi vurē 'ba didi yöku eti kiya. ⁴³ Nēbi biya iyanni henye, vidi biya ma edinni koma

aba mi Yēsu, akila kö'du kyēnyē 'bēzē ne mi ru mo."

Tu'dē irinni Lawo Laka

⁴⁴ Mati Petero eti gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidi ma eti mbili nni koze ne. ⁴⁵ Kya 'ba vo kome ma nbete, mati ayinni Petero eti, zē na rakaga ga kö'du Lawo Laka i'di ku zi tu'dēē, ⁴⁶ ga kö'du zē owonni tu'dē edinni ku me'do mi ha mēnzē maakowe Wiri yeto aba. Here Petero iya henye, ⁴⁷ "Tu'dē neneye i'di Lawo Laka ku zi zē, kpa kaa dēdi mo aba. Ma yolo ku vidi maako o'bo dē ze yata ta bi zē bapatisi." ⁴⁸ Petero i'di kö'du zi zē bapatisi mi ru 'ba Yēsu Korisito. Here zē ako'jonnē ho mo zi lima rē nni ko'do tisi aba.

11

Petero mi kutē vo lö'böwē mi Yerusalema

¹ Vo lituwē ehe vo lö'böwē mi Yudiya owonni henye tu'dēē ombanni da kö'du kise 'ba Wiri ku. ² Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome nbete ayeto hē nni wasa mo aba, ³ zē iyanni henye, "Yi alima na yingo mi lijo 'ba tu'dēē, ehe onyo wa kpa zē eti!"

⁴ Here Petero ayada kö'du ma o'do rē ni, iya henye, ⁵ "Mēdi mi gawo 'ba Jopa ehe mēdi amötu, mati mongō rayada kazi Wiri. Mongō komoriyē ayēhu rē ni, ehe wa maako kaa mbili bongō kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowo tayi akaño zi ma. ⁶ Mati mongō bi mi mo, ngötuwē 'ba lijo, ngötu mökuwē, watelee, ehe aliye. ⁷ Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ēnyi riye! Ofo nenyee, ehe onyo zē.' ⁸ Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dē ko'do here, gba monyo wa maako mati eti na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dē.'

⁹ Gu ta komoriyē ame'do zi ma löhu, iya henye, 'Ezē Wiri o'do wa maako ku nbala, iya dē henye, anza dē na laka zi konyo.' ¹⁰ Nenyē o'do rē ni da wota, gba kazi koba mo biya löhu komoriyē. ¹¹ Truku'du kora wota tēmi Kasariya oronni komo loko mati mēdi alima 'domo. ¹² Lawo Laka ayada zi ma ti'bē zē eti ehe kazi kö'du sösu. Here öndu mi Yēsu modaka i'bēnni ma aba, ehe dödu mi loko 'ba kora nenyē. ¹³ Mo ayada zi ze malayika alaya zi ni, iya henye, 'Utu vidi maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero, ¹⁴ mo akayada zi ye hala yi ehe vidi biya mi lijo 'bēyi akayomo.'"

¹⁵ "Tapēti ma yeto me'do, i'di Lawo Laka zi zē, kaa mati Lawo Laka i'di zi ze biyeto aba. ¹⁶ Ma sösu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.' ¹⁷ Wiri i'di zi tu'dē naniye kpa waki'di mati mo i'di zi ze, mati di'di koma 'beze mi Yere Yēsu

Korisito. Hala ma kayata Wiri?"¹⁸ Mati zë owonni Petero iya nenyë, oronni ta bi hë nni wasa, ehe ayetonni Wiri yeto, iyanni henyë, "Wiri yaanya aba o'do tu'dëë ku dë nni koto zi ni, ehe i'di didi ku kpa zi zë."

Kanisa mi Atiyoko

¹⁹ Kya 'ba vo lö'bö 'ba Yere maakowe apere rë nni ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofu 'ba Setifano aba. Zë i'bënni kowo kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zë ayadanni kö'du kise ne nje zi Yude. ²⁰ Kya 'ba vo lö'bö maakowe temi Seyipurusu ehe Sirënë i'bënni Atiyoko ehe ayetonni yada zi vidii 'ba Girigi kö'du yöyö laka ne ga kö'du 'ba Yere Yësu. ²¹ Kyigo 'ba Yere ëdi zë aba, ehe vidii kayo oto dë nni zi Yere, ehe omanni mi mo.

²² Kö'du yöyö ma o'do rë ni ne, oko zi kanisa mi Yerusalema, ehe zë utunni Baranaba Atiyoko. ²³ Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wiri i'di kö'du lake ku zi zë. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zë zi limanni koma aba mi Yere biya di'di nni aba. ²⁴ Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidii kayo oto dë nni zi Yere.

²⁵ Here Baranaba i'bë Tasisi Sawolo koma. ²⁶ Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zë adrokanni rë nni kanisa eti koo kölo, ehe ayandi vidii kayo. Ani mi Atiyoko vo lö'böwë 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

²⁷ Mi kadra nenyë aba, kya 'ba nëbi maakowe ta Yerusalema ayinni Atiyoko. ²⁸ Ma kölo temi zë ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henyë, "Madöyi kyënyë atëdi temi damöku ne biya." O'do rë ni mi kadra ma Kulidasi ra na yere. ²⁹ Vo lö'bö ma ëdinni mi Atiyoko ombanni zi kutu wakonyi maako zë ato'bönni zi önduwë mi Korisito ma ëdinni mi Yudiya. ³⁰ Here zë inzinni Baranaba ehe Sawolo zi koba waki'di 'bënni zi vo dagbe 'ba vo lö'böwë mi Yerusalema.

12

Heroda ayaza vo kome

¹ Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidii 'ba kanisa. ² Mo i'di kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikye kulu aba. ³ Mati Heroda ongo nenyë o'do vidii 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mi kadra karama 'ba mangolo'bo kazi langa. ⁴ Mo i'di Petero mi kamba, ehe i'di kö'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongu. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurë, komo vidii kayo tapëti karama 'ba laga 'ba koli. ⁵ Mati Petero ëdi na sesi mi kamba, vidii 'ba kanisa oronni dë ta bi 'ba mötu zi Wiri ga kö'du mo.

Ayasi Petero na dangölo temi kamba

⁶ Gba ta komo yöndo zi Petero ki'di bi 'ba vurë, mo ëdi ako'do, ehe ida mo nyöri riyö aba mi kutë vo kanya riyö. Vo kanya riyö maakowe ëdinni ha loko ma ödu mi kamba ne kongu. ⁷ Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mi kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyë. Here mo iya henyë, "Kandi! Ënyi riyë!" Nyöri alëpinni ta kala mo, ⁸ ehe malayika ne iya zi mo henyë, "Ënyi, usu böngo rë yi, ehe usu kamoka 'bëyi." Petero o'do kö'du ma ayada zi ni. Here malayika iya henyë, "Yaanya aba usu böngo alikölu 'bëyi, ehe usu ga ma."

⁹ Petero i'bënni malayika aba, mora mo asösu kö'du ne wiri ra isi ni. ¹⁰ Zë i'bë alaganni gboko riyö 'ba vo kanye, ehe mati ayinni ha resi 'ba kahi zi gawo kyedre, ayëhu rë ni na bi dë ni. Zë i'bënni yaga, ehe mati ëdi i'bënni ta da gëri, kandi malayika alaya dë. ¹¹ Mati Petero ayolo kö'du ma o'do rë ni ne, mo iya henyë, "Yaanya aba ma yölo ku Yere ra utu malayika ëni zi yömo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunni zi kö'do zi ma."

¹² Here Petero i'bë zi lijö 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwë 'ba Yere ayinni ga bi kölo ani, ehe ëdinni amötu. ¹³ Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba. ¹⁴ Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayëhu ha resi dë. Mo aho hulëhu loko, ehe iya zi vidiiyë henyë Petero ëdi atoro ani. ¹⁵ Mora vidii biya ayadanni zi mo, iyanni henyë, "Yi vo nökyi." Mora mo zo kiya henyë, ne Petero ra. Here zë iyanni henyë, "Ne malayika omo ra."

¹⁶ Petero zo kökô, le mi ndundu mo zë ayëhunnii ha resi. Zë ongönni mo ehe zë na rakaga. ¹⁷ Petero ame'do kala ni aba zi zë zi toronni ti. Mo ayada hala Yere ika ni yaga temi kamba. Mo iya kpa henyë, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë ni ne." Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

¹⁸ Mi damindö vere, vo kanya ma ëdinni bi kongu rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di oko zi Petero. ¹⁹ Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'janni mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofu. Tapëti nenyë, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mi Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

²⁰ Heroda ehe vidii 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölo maako aba. Here gboko temi zë i'bënni Balatusu kongu, ma kölo temi vidii kyedre mi turu 'ba

Heroda. Zé alélunní da Balatusu henye nombanní zì rakyéyí kò'dò mí kuté gawo 'bèzè ehe Heroda, ga kò'du dakaño 'bèzè i'ja wakonyo 'bèni ta bi ma Heroda na vo dò mo.

²¹ Mí kadra ma zé ombanní dò mo, Heroda ayi usu rē nī mī bongò 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurē èni. ²² Vidi agbògbò hē nni iyanni henye, "Ame'do ndra kaa Wiri ta da vidi kora!" ²³ Kandi malayika kazi Yere otra mo akaño, ga kò'du mo oba wakoro 'ba Wiri. Kuruwé onyonní Heroda ehe oli.

²⁴ Kò'du kise 'ba Wiri zò rē nī pere. ²⁵ Tapèti Baranaba ehe Sawolo o'donní loo ma utu zé zì kò'dò mo ne ku, a'banní Yerusalemá, ehe obanní Yowani Marako kpa nni aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

¹ Mí kuté vidi 'ba kanisa 'ba Atiyoko nèbi maakowe ehe vo komoyandiye èdinní. Zé ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi tēmi Sirēn, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo. ² Mati zé èdinní Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zì loo mati minzi zé zì kò'dò." ³ Here tapèti ha koro ehe mötu, zé i'dinní kala nni dē zé, ehe utunní zé da gèri 'bènní.

Baranaba ehe Sawolo mi Seyipurusu

⁴ Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zì Selesiya, ehe ta ani zé i'bènní da rutu 'ba Seyipurusu. ⁵ Zé okonní Salamisi, ayetonni kò'du kise 'ba Wiri yèti mī bi 'ba mötuwé 'ba Yude. Yowani Marako èdi zé aba kaa vo wakonyi. ⁶ Baranaba ehe Sawolo umunní da rutu zì Papahosi. Ani zé i'janní kora maako tēmi Yude, ru mo wisi 'ba Yésu. Mo vo möri ehe nèbi vo ndondò. ⁷ Mo o'dò loo kpa zì Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kò'du yolo, omba zì kowo kò'du kise 'ba Wiri, ehe mo utu litu kò'du Baranaba ehe Sawolo. ⁸ Mora Barayésu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kò'du 'bèzè ne. Mo ayonzo zì yere sesi kazi koma mī Yésu. ⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndò Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi ¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndondò ehe vo wehe 'ba kò'du laka. Ndala aba, atoro ta bi me'do kyényé kiya ra gèri tinyò 'ba Yere? ¹¹ Yere omba ti'bè riti ki'di zì yi, yi kò'dò yaa na vo komokòndu. J'bo dekpe zì bikanyi 'ba kadra kongò."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu kòndu aba, ehe mo i'bè toko vidi maako koma zì nī gaga kala aba. ¹² Mati yere ongo kò'du mati o'dò rē nī ne, mo rakaga aba mī

kò'du yandi ga kò'du 'ba Yere ne. Here mo oma mī Yere.

Pawolo ehe Baranaba mi Atiyoko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe èti ilanni Papahosi ehe i'bènní zì Paga mī Pambaliya, mora Yowani Marako ila zé i'bè hulèhu mī Yerusalemá. ¹⁴ Koso zé ne i'bènní dagba kazi Paga zì Atiyoko mī Pisidiya. Here mī kò'dò 'ba ralawo aba zé i'bènní mī bi 'ba mötu ehe alimanni akaño. ¹⁵ Tapèti kò'du ko'jo tēmi kò'du ki'di ehe wayöruwé 'ba nèbiyè, vo dagbe utunní vidi maako zì yada zì Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, èzè èdiyè kò'du maako aba zì kiya mati akakonyi vidi, iye."

¹⁶ Pawolo ènyi riyè. Mo o'dò kala nī, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dèè kpa mati èdinní mötu Wiri, oze mbili ye. ¹⁷ Wiri 'ba Yiserele inzi zutu 'bezee, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati èdi alimanni Ezipeto. Ani mo o'dò zé na kyigo. Here kyigo gära 'bèni aba, mo ayasi zé yaga. ¹⁸ Koo 'butèsowo mo ongo gè zé mī da lipi. ¹⁹ Tapèti mo ayana tu'dè madomoriyò mī Kanana, mo i'di dakaño 'bèzè zì vidi 'bèniyè kaa drivu. ²⁰ Nenyè o'dò rē nī iri koo lamisowo 'butémuyi."

"Tapèti kadra nani, Wiri i'di vidi 'bezee na vo vurèè le mī kadra 'ba nèbi Samowele. ²¹ Here vidi ombanní yere. Wiri i'di zì zé Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliño 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butèsowo. ²² Tapèti Wiri iri Sawolo, i'di Dawidi na yere pèti mo. Wiri iya ga kò'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese èdi kyinë 'ba vidi ma o'dò ma ndra na rakyenyi. Mo o'dò wa biya, mati momba mo zì kò'dò.' ²³ Tēmi kozo 'ba kora nenyè, Wiri ika vo wayomo Yésu zì Yiserele, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yésu ayi dē, Yowani èdi ayada zì vidi biya mī Yiserele zì dē nni koto hulèhu zì Wiri ehe bapatisi kiri. ²⁵ Mati loo 'ba Yowani èdi ku kara zì rē nī kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma èyi ra? Manza dè vidi mati èdiyè bi mo kisi. Owowe mo èdi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dè laka zì kamoka omo kinga.'"

²⁶ "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dèè biya mati èdinní kinye Wiri mötu, kò'du kise 'ba wayomo nenyè utu zì ze. ²⁷ Vidi 'ba Yerusalemá ehe vo dagba 'bèzèè ayolonní dē èyi ra Yésu. Mandere zé ayolonní kpa dē mī me'do 'ba nèbiyè mati èdi ako'jonní mī kò'dò 'ba ralawo biya. Zé o'donní me'do 'ba nèbiyè ayi ku tinyò vurè kikye aba ra Yésu. ²⁸ Gbi le èzè i'ja kò'du maako dè le zì Yésu ki'di zì kofò, zé nduwé ha Pilato ko'jo zì mo kofò. ²⁹ Tapèti o'donní

wa mati nëbiiyë ayörunni kö'du Yësu, oba mo akaŋo ta da taka ehe i'di mi ogo."

³⁰ "Mora Wirì injë mo tëmi koli. ³¹ Ko'do lakyi aba Yësu alaya zi vidì mati i'bënni mo aba tëmi Galilaya zi Yerusalema. Yaanya aba ëdinni kö'du mo yada zi vidì 'bezee. ³² Ze kinye zi yada zi ye kö'du yöyö. Wa mati Wirì alömu zi zutu 'bezee, ³³ na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu kinjë aba zi didi. Èdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyö iya henye, 'Yi wisi ama ra, ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

³⁴ "Wirì injë Yësu tëmi koli ehe ila ida ro mo dë zi teje. Èdi kaa Wirì iya, 'Ma ki'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

³⁵ Ehe mi Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidì laka 'bëyi ne dë zi teje mi ogo.'

³⁶ Mati Dawidi ëdi gba na didi, mo oro Wirì. Here tapëti mo oli, usu mo mi ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo eje. ³⁷ Mora vidì mati Wirì injë tëmi koli, ida ro mo eje dë."

³⁸ "Aboka me, kö'du kise ne ëdi henye, Yësu akila kö'du kyënyë 'be! ³⁹ Kö'du ki'di 'ba Mosa o'bo dë e ko'do tinyö tëmi kö'du kyënyë 'be biya. Mora vidì ma ëdi koma aba mi Yësu, Wirì ako'do mo tinyö. ⁴⁰ Èdiyë komokandi aba kazi, kö'du ma nëbi iyanni ne mo'do rë ni dë zi ye. Zë iyanni henye,

⁴¹ 'E vidì ma o'de lasa ra Wirì, ëdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mi kadra 'be, o'be dë zi koma,

ëzë vidì maako ayada le zi ye.' "

⁴² Mati Pawolo ehe Baranaba ëdinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidì alenzenni zë zi kiya kyö kö'du kölö nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba. ⁴³ Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma ëdinni Wirì mötu ne, i'bënni zë ëti. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mi rakyëyi 'ba Wirì.

⁴⁴ Mi ko'do 'ba ralawo vere, vidì biya 'ba mi gawo ayinni zi kö'du kise 'ba Yere kowo. ⁴⁵ Mati Yude ongönni vidì kayo nee, zë na mikumbë. Zë alidinni Pawolo ehe ame'donni na kyënyë ra kö'du biya mati mo iya ne. ⁴⁶ Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyanni henye, "Domba zi yada kö'du kise 'ba Wirì zi ye, gba kazi yada zi vidì maakowe. Mora ombe kö'du kise ne dë! Nenyë ayada henye, ombe didi ma nburu nburu ne dë. Yaanya aba dedì ti'bë zi tu'dë. ⁴⁷ Yere i'di kö'du zi ze henye, 'Mi'di yi kinye kaa bikanyi zi tu'dë, zi koba wayömo 'ba Wirì zi vidì mi dakaŋo biya.' "

⁴⁸ Kö'du kise nenyë o'do tu'dëe na rakyëyi, ehe zë ayetonnì me'do 'ba Yere. Vidì biya ma inzi ku kö'du didi ma nburu nburu, here omanni mi Yere. ⁴⁹ Kö'du kise ga kö'du 'ba Yere apere rë ni biya mi dakaŋo nenyë. ⁵⁰ Mora Yude i'bënni zi mbara kyigo ma erenni Wirì, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofonni zë na kyënyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnì zë yaza. Zë orenni zë yaga tëmi kapa 'ba dakaŋo nenyë. ⁵¹ Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndi nni, ehe i'bënni dagba zi Yiköniyömu. ⁵² Mora vo lö'böwë 'ba ga ndi Yësu biya na rakyëyi, ehe osonni ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mi Yiköniyömu

¹ Pawolo ehe Baranaba ame'donni mi bi 'ba mötu mi Yiköniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omanni mi Yere. ² Mora Yuda ma ombanni dë koma mi mo, o'donni tu'dë maakowe na kamo ehe ofo rë nni na vo wehe ra önduwë mi Korisitö. ³ Pawolo ehe Baranaba alimanni ni kadra konda aba, me'do kö'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'di kyigo zi zë, zi kö'du koro ko'do ehe rakaga, mati akayada kö'du kise 'ba rakyëyi ëdi tinyö. ⁴ Vidì mi gawo 'ba Yiköniyömu ayölonni dë a'di zi sösu. Kya maakowe omanni mi gboko 'ba Yude ehe maakowe omanni mi vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maakowe ehe Yude, bi kölö vo dagba 'bënni ëti, ombanni mala ko'do zi ko'do zë na kyënyë ehe zë ku'du yitö aba brua. ⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba ayölonni wa ma ëdi rë ni ko'do, zë ahonni mi dakaŋo 'ba Lëyiköniya, ani mi gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakaŋo ne. ⁷ Ani zë nduwë kö'du yöyö laka ne yëti.

Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra

⁸ Mi Liyisitra, kora maako ëdi ani o'jo mo na ndi keŋe ehe o'bo dë zi lasi. ⁹ Kora ne ëdi mbili ni koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongo mo ëdi koma aba mi Yësu zi ko'jo, ¹⁰ mo agbögbö hë ni iya henye, "Ènyi riyë!" Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko. ¹¹ Mati vidì kayo ne ongönni wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nni yaga mi ha 'ba Lëyiköniya, iyanni henye, "Wiriyë ofonni rë nni ku na vidì köndu ehe ayinni ku akaŋo zi ze!" ¹² Vidì i'dinni ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinni ru da Pawolo Hemoso, ga kö'du mo ra ame'do. ¹³ Yëkëlu 'ba Zeyusi ëdi kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kö'du mo ehe vidiyë ombanni zi ki'di wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolonnî kô'du nenyé, zê izannî bongô 'bënnî ahonnî mî kutê vîdî kayo ne hê nni gbôgbô aba henye, ¹⁵ "Édiyê kô'du nenyé ko'do ga a'di? Ze vîdî kônduwê ra kaa e. Dika ze kô'du yöyô laka ra zi ye here zi ye kila wîrî mbiya ma kazi kô'du, ehe oto de zi Wîrî ma didî, ma o'do komoriyê, dakaño, wini kyedre, ehe wa biya mî zê. ¹⁶ Mî kadra ma alaga, Wîrî ila vîdî tî'bënnî mî gëri 'bënnî, ¹⁷ mora mo ayada mo édi ani tēmî wa laka mati mo o'do. Wîrî utu mîrê ta komoriyê ehe o'do wa 'be mî yaka övu. Mo i'dî wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi." ¹⁸ Gbi le tapêti Pawolo ehe Baranaba iyannî nenyé biya, na kyigo zi zê yata vîdî ta bi wakumu kî'di mo zi nni.

¹⁹ Kya 'ba Yude tēmî Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinnî, ofonnî vîdî kayo ne na wehe ra Pawolo. Zê otrannî mo yitô aba ehe otonnî mo yaga tēmî gawo kyedre. Asôsunnî mo oli ku, ²⁰ mora mati vo lö'bôwê atoto rê nni toko ra Pawolo, mo orô riyê ehe i'bê hulêhu mî gawo kyedre ne. Mî ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'bënnî zi Dëbê.

Pawolo ehe Baranaba a'bannî Atiyoko mî Siriya

²¹ Pawolo ehe Baranaba ayëtinnî kô'du yöyô laka ne mî Dëbê ehe vîdî kayo ayinnî na vo lö'bôwê. Here zê i'bënnî hulêhu Liyisitra, Yikoniyömu, ehe Atiyoko. ²² Zê akyigonnî vo lö'bôwê ehe alenzennî zê zi limannî mî koma. Zê ayadannî zi zê henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wîrî tēmî rayaza kyedre." ²³ Pawolo ehe Baranaba inzinnî kyedree zi nni mî kanisa biya na kôlô kôlô. Here zê oro hê nni, amötunnî, ehe i'dinnî rënnî zi Yere zi gê zê gaga, ma édinna koma aba mî Yere. ²⁴ Tapêti tî'bê kpuru Pisidiya, ze ayinnî Pambaliya, ²⁵ ehe tapêti ze ayëtinnî kô'du mî Paga, here zê i'bënnî akaño zi Italiya.

²⁶ Ta Italiya i'bënnî zi Atiyoko mî Siriya. Ani vo lö'bôwê kyere dagba i'dinnî zê zi Wîrî gê zê kongô, mati édinna loo ko'do, yaanya aba loo inde rê nî ku. ²⁷ Tapêti tōko mî Atiyoko, zê ako'jonnî kanisa bi kôlô. Zê ayadannî zi vîdî wa ma Wîrî akonyi zê zi kô'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëê zi koma. ²⁸ Here zê alimannî ani vo lö'bô étî mî kadra konda.

15

Ratoto mî Yerusalema

¹ Vîdî kora maakowe ayinnî ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonnî yandi önduwê 'ba Korisito, iyannî henye, "Ayomô zê dë nje êzê anjete zê ku kaa Mosa ayandi." ² Pawolo ehe Baranaba awasa hê nni zê étî. Here kanisa omba zi kutu Pawolo

ehe Baranaba ehe vîdî maakowe zi tî'bê Yerusalema zi me'do mî kô'du nenyé zi vo lituwê ehe kyedree mî Yerusalema. ³ Here kanisa utu zê. Mati zê édinna atî'bê, zê i'bënnî kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadannî hala tu'dëê oto dë nni ku zi Wîrî. Kô'du yöyô nenyé o'do önduwê biya na rakyenyi.

⁴ Mati kora ne okonnî mî Yerusalema, kanisa iri zê kalakyedre aba, ehe vo lituwê kyedree étî. Pawolo, Baranaba ehe vîdî ma ayinnî zê étî, ayadannî biya zi zê wa ma Wîrî o'do kpuru kazi zê. ⁵ Here kya 'ba vo koma maakowe mati zê kpa Fasiye, zê oronnî riyê iyannî henye, "Tu'dëê ma njete zê, ehe moronnî kô'du kî'di 'ba Mosa."

⁶ Vo lituwê ehe kyedree atoto rê nni me'do mî kô'du nenyé. ⁷ Ame'donnî kadra konda aba. Here Petero ényî riyê ehe iya henye, "Önduwê, ayale ku henye, kyere mî kadra ma alaga, Wîrî inzi ma tēmî kutêê henye tu'dê akowonnî ta dami'di ha ma kô'du yöyô laka ehe koma. ⁸ Wîrî mati ayolo a'di ra édi mî di'di vîdî biya, mo ayada mo omba zê ku, Lawo Laka kî'di aba zi zê, kaa mo i'di zi ze. ⁹ Wîrî o'do zê dë kutu ta re ze. Mo o'do di'di zê njbala koma aba. ¹⁰ Yaanya aba, kô'du a'di édiyê yonzo Wîrî, wa yeto kî'di gu vo lö'bô nenye? Wakinjê nenyé ayeto ndra le ze ehe zutu 'bezee o'bo dë kinjê. ¹¹ Mora doma henye, akayomô ze waki'di 'ba rakyéyi aba kazi Yere Yësu, kpa kaa tu'dëê."

¹² Vîdî biya alimannî liwo mati owonnî Baranaba ehe Pawolo ayadannî hala Wîrî o'do kô'du koro, kyiné kyigo 'bëni, ehe rakaga zi tu'dëê kpuru kazi zê. ¹³ Tapêti zê indennî me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwê, oze mbili ye zi ma! ¹⁴ Simona ayada henye hala Wîrî ayi mî kadra ma dagba zi tu'dëê, ehe o'do kya maakowe na vîdî éni. ¹⁵ Me'do 'ba nëbiyê ida rê nî ku kô'du kiya 'bama aba. Édi na yöru, ¹⁶ 'Ma kata'ba ehe kuvô löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvô tēmî rayaña 'bomo ehe ko'jo mo riyê löhu,

¹⁷ here vîdî ma oronnî ehe tu'dëê, mati ma ko'jo zi tédinnî vîdî 'bama, akomannî Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenye.

¹⁸ Ma ayada zê mî kadra ma alagannî kyere."

¹⁹ Here ma sösu dë da kî'di wakinjê yeto da tu'dëê, ma édinna ku dë nni kopi zi Wîrî.

²⁰ Da yöru ehe nje yada zi zê, anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wîrî mbiye, anza dë zi ndoro ko'do, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urî gu mo, ehe anza dë zi konyo yama. ²¹ Ga kô'du

k'i'di 'ba Mosa ayëti ku mi gawo biya mi koo lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya ëdi ako'jo mi bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'dë ma ëdinni koma aba mi Yere

²² Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vidi 'ba kanisa ombanni zi kutu kya kora 'bënni maakowe zi Atiyoko zi ti'bënni Pawolo ehe Baranaba ëti. Zë inzinni Sila ehe Yudasi, mati ako'jo kpa Barasaba, zë ra na vo dagbe 'ba önduwë. ²³ Zë ayörunni waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamëtë zi ye biya tu'dë mati vo lö'böwë 'ba Yere mi Atiyoko, Siriya ehe Silisiya."

²⁴ "Dowo ze henye, vidi maakowe ta kinye, o'donni yë rasösu aba, ga kö'du ma zë iyanni, mora dutu zë dë. ²⁵ Here da toto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zë zi ye, ni aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo ëti. ²⁶ Kora nenyeë i'di didi nni ku kö'du 'ba Yere Yësu Korisito. ²⁷ Dëdi kpa kutu zi ye Yudasi ehe Sila, zë ra akayadanni zi ye hë nni aba, kpa kaa da yöru. ²⁸ Lawo Laka ayada zi ze henye, di'di ze kya wakinjë maako dë ndra zi ye ta da ma nenyeë: ²⁹ anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urü gu mo, ehe anza dë zi ndoro ko'do. Èzë o'de kö'du nenyeë, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

³⁰ Kora sowo ne ilanni Yerusalem ehe i'bënni Atiyoko. Here zë ako'jonnü vidi 'ba kanisa bi kölo ehe i'di waraga ne zi zë. ³¹ Mati waraga ne ako'jo, i'di rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zë. ³² Yudasi ehe Sila zë ku nëbiyë, zë iyanni kö'du kayo mati i'di kyigo zi önduwë. ³³ Kora mati zë ta Yerusalem, tapëti alimanni kadra maako aba mi Atiyoko, zë ënyinni ta'ba zi vidi mati utunni zë. Önduwë iyanni zi zë henye, "I'bëë na rakyëyi." ³⁵ Mora Pawolo ehe Baranaba alimanni nduwë mi Atiyoko. Ani zë ayandinni kö'du ehe ayëtinni me'do 'ba Yere, vidi kayo maakowe ëti.

Pawolo inye rë nni Baranaba aba

³⁶ Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Di'bë ze hulëhu ehe ti'bë kongö önduwë mi Korisito mi gawo biya mati da yëti me'do 'ba Yere mi zë. Here da kayölo ze hala zë ëdinni ako'do."

³⁷ Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako. ³⁸ Mora Pawolo omba dë, ga kö'du mo ila zë mi Pambaliya ehe mo o'ro ku ta bi loo ko'do zë ëti. ³⁹ Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni, ehe vidi kölo tëmi zë i'bë gëri 'bëni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bënni Seyipururu, ⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'bënni gëri ma kutu.

Önduwë mi Korisito i'dinni zë ku da kala Wiri. ⁴¹ Pawolo i'bë kpuru Siriya ehe Silisiya vidi 'ba kanisa ko'do zi kyigo.

16

Timotiyö o'do loo Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'banni zi Dëbë ehe Liyisitra. Ani vo lö'bö maako alima ani, ru mo Timotiyö. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tëmi Girigi. ² Önduwë mi Korisito mi Liyisitra ehe Yikönüyömu iyanni kö'du laka ra Timotiyö, ³ ehe Pawolo omba mo zi ti'bënni ëti. Mora Pawolo an'beta mo dagba, ga kö'du vidi 'ba Yude biya toko ani, ayölonni henye 'bu 'ba Timotiyö tëmi Girigi. ⁴ Mati zë i'bënni tëmi gawo zi gawo agamo, zë ayadanni zi vidiyë a'di ra vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalem ombanni, ehe zi zë koro kö'du kira nenyeë. ⁵ Kanise ayinni na kyigo mi koma 'bënni, ehe 'duwi vidi kayo i'di koma 'bënni mi Yere.

Rayada 'ba Pawolo mi Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bëni ëti 'bënni kpuru tëmi Paragiya ehe Galatiya, ga kö'du Lawo Laka ila zë dë zi kö'du yëti mi Asiya. ⁷ Tapëti zë ökonni mi Mayisiya, zë ayönzönni zi ti'bë mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yësu ila zë dë. ⁸ Here zë i'bënni dagba kpuru Mayisiya le ökonni zi Trowasi. ⁹ Yondö aba, Pawolo ongo rayada, vidi maako tëmi Mesedöniya ëdi toro ani ehe lenze ni, iya henye, "Ay Mesedöniya zi konyi ze!" ¹⁰ Tapëti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gëri koma zi ti'bë Mesedöniya. Da yölo ku Wiri ra ako'jo ze zi kö'du yöyö laka ne yëti ani.

Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere

¹¹ Di'bë ze mbiyi tëmi Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mi ko'do vere aba döko ze mi Napolisi. ¹² Ta karani, di'bë ze mi Filipi, gawo mati dagba Roma iri mi Mesedöniya. Do'do ze da kyo mi Filipi. ¹³ Mi ko'do 'ba ralawo, di'bë ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sösu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akanjo ehe da me'do zi mbara mati ayinni. ¹⁴ Ma kölo tëmi zë ra Ludiya, mo tëmi gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongö 'buluyë kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba Yere Wiri ra, ehe Yere ayëhu di'di mo zi komba da kö'du mati Pawolo ëdi kiya. ¹⁵ Here tapëti mo vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë, mo asesi zo ze lenze, "Èzë asösu ma tinyö mëdi koma aba mi Yere, ayi alima linjo 'bama." Ndundu mo aba, mo alëlu de ze gbo.

Pawolo ehe Sila mi kamba

¹⁶ Mi ko'do kölo maako aba, ze da gëri 'beze zi ti'bë bi 'ba mötu, dandösi de ze

wu'jë vo kalima aba. Mo ëdi dakyikyi aba mi nï here i'di kyigo zi mo zi yada kö'du ma gba ani. Tapëti kö'du nenyë ko'do, mo o'do kôhi kyô zi kyedre 'bëniyë. ¹⁷ Wu'jë ne usu ga Pawolo, ehe kôsi ze, ehe mo zo nduwë hë nï gbôgbô, henye, "Kora nenyee vo kalima 'ba Wirî ma kyedre. Zë ëdinni ayada zi ye hala zi yome." ¹⁸ Nenyë i'bë ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rë nï ehe iya zi dakyikyi na kamo, iya henye, "Mi ru 'ba Yësu Korisito, mi'di kö'du zi yi kila wu'jë tisi nenyë!" Kandi dakyikyi ne ila mo.

¹⁹ Mati vo kyeti 'ba wu'jë vo kalima ne ayolonnï henye ga gëri 'ba kôhi ko'do 'bëzë i'bë ku, zë irinni Pawolo ehe Sila ehe ikanni zë zi vo kalakonde mi bi 'ba wakogo. ²⁰ Zë ayadanni zi vo mi turu henye, "Yuda nenyee ëdinni ku gawo kyedre 'beze ne yaja! ²¹ Zë ëdinni ayada zi ze ko'do wa mati ze vidi 'ba Rome ila ze dë zi ko'do."

²² Vidi kayo alodronni na radroko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidi 'ba mi turu iyanni zi vidiyë henye ote bongô 'bëzë, ehe i'dinni kö'du zi vidiyë zë ku'bô mo'vo aba. ²³ Tapëti waku'bô kyënyë, i'di zë mi kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongô ne zi gë zë kongô laka kazi ahonni. ²⁴ Vo ga kamba kongô ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'di zë mi kutë kamba ehe ida ndi zë nyôri aba ra kulugbu yeto.

²⁵ Mi kutë yondô, Pawolo ehe Sila ëdinni amôtu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wirî, maboso maakowe ëdi 'bënni mbilini nni koze. ²⁶ Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akôho kamba le hu mo aba. Ha loko ayëhu rë nni, ehe nyôri alëpi biya ta ndi mabosowe. ²⁷ Mati vo ga kamba kongô aliro ehe ongô ha loko ayëhu rë nï ku huwë, mo oba kulu 'bëni ehe omba ku kara zi rë nï kofo, ga kö'du mo asösu 'bëni maboso ahonni ku. ²⁸ Mora Pawolo agbôgbô hë nï, "Ofo rë yi dë! Vidi maako aho dë."

²⁹ Vo ga kamba kongô ako'jo kö'du wa'do ehe i'bë mi kamba. Mo alëpi tese aba akaŋo burutu Pawolo ehe Sila. ³⁰ Tapëti mo ayasi zë yaga tëmi kamba, mo ako'jo hë zë iya henye, "A'di ra ma ko'do zi tomo?"

³¹ Zë aya'banni dô mo iyanni henye, "Oma mi Yere Yësu, ehe akayomo yi. Nenyë ëdi kpa tinyô zi vidi biya ma alima liŋo 'bëyi." ³² Here Pawolo ehe Sila ayadanni zi mo kö'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidi biya liŋo 'bomo. ³³ Mati gba na yondô, vo ga kamba kongô oba zë bi mati mo ato'bo kaka ŋô zë. Here mo biya vo dakota 'bëni ëti abapatisi zë. ³⁴ Vo ga kamba kongô oba Pawolo ehe Sila liŋo 'bëni, i'di wa zi zë konyo. Mo na rakyenyi, ga kö'du mo i'di koma 'bëni ku mi Wirî ehe vo dakota 'bomowe kpa.

³⁵ Mi damindô vere aba, vo 'ba mi turuwë, utunni kya turu daköndu maakowe kö'du ki'di aba zi vo ga kamba kongô iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila mi'bënni."

³⁶ Vo ga kamba kongô ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mi turu i'dinni kö'du zi ye kinga yi Sila aba na dangölô. Yaanya aba i'bëe na rakyëyi."

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu daköndu nee henye, "Ze vidi 'ba Roma ehe turuwë 'ba Roma ëdi ze ku'bô ta da komo vidi kayo, kazi vurë 'beze kiya. Zë u'dunni ze mi kamba. Yaanya aba zë asösu 'bënni, zë ato'banni ze kutu na liwo? E e, zë o'donni dë! Zë ra mayinni kinye ehe ze yasi yaga."

³⁸ Mati turu daköndu ne ayada zi vo mi turu henye, Pawolo ehe Sila zë vidi 'ba Roma, zë na tere. ³⁹ Zë i'bënni ako'jonnï hë zë kö'du 'ba wakila. Zë ayasinni zë yaga tëmi kamba ehe ako'jonnï hë zë, zi i'bënni 'de tëmi gawo ne. ⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bënni mbiyi liŋo 'ba Ludiya, ani zë ongönni önduwë, iyanni me'do 'ba rakyigo zi zë, ehe i'bënni gbo.

17

Riti mi Tasalanika

¹ Tapëti zë i'bënni kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, zë i'bënni dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mötu 'ba Yude ëdi mi gawo kyedre nani. ² Here ëdi kaa 'duwi, Pawolo i'bë ani zi bi 'ba mötu, ehe mi kö'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyë. Mo ame'do tëmi wayöruwë ³ zi yada zi zë henye, ëdi laka zi Korisito ki'ja riti, ehe ëdi laka mo ënyi tëmi koli. Pawolo ayada kpa zi zë henye, "Yësu mati mëdi kö'du mo kiya, Korisito ra." ⁴ Kya maakowe tëmi zë omanni mi kö'du ma Pawolo iya, ehe ayinni na vo lö'bô kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dë maakowe ehe mbara kayo mati vidi ayolonnï zë ndra omanni kpa mi kö'du kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mikumbë ehe zë omanni vidi 'ba kö'du kyënyë ko'do maakowe mati alimanni toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mi gawo kyedre ne. Zë ombanni zi Pawolo kiri ehe Sila kika yaga zi vidi kayo ne, ehe zë i'bënni zo mbiyi liŋo 'ba Jasoŋo. ⁶ Mora mati zë i'janni zë dë ani, zë irinni Jasoŋo ehe öndu maakowe ëti. Zë obanni zë zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hë nni gbôgbô aba henye, "Pawolo ehe Sila o'donni kö'du kyënyë ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinni ku kinye ⁷ ehe Jasoŋo iri zë kalakyedre aba liŋo 'bëni. Zë biya owenni kö'du ki'di 'ba Yere 'ba Roma ku, iyanni henye, vere maako ru mo Yësu, Yere ra." ⁸ Vo mi turu nenyee na rasösu, mati owonni nenyë. ⁹ Here zë o'donni

Jasono ehe maakowe ëti zi kôhi kopi dagba atehe 'da zë kila ati'bë.

Mi Beriya

¹⁰ Mî yondo kôlô ne, önduwë utunni Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapëti zë ökonni, i'bënni mî bi 'ba mötu 'ba Yude. ¹¹ Vidî 'ba Beriya ndra na laka ta da vidî 'ba Tasalanika, ga kö'du zë rakyenyi aba zi kö'du kise ne kîri, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinni wayöruwë, zi kongö ëzë kö'du nenyeë tînyö. ¹² Kayo tëmi zë i'di koma 'bënni mü Yere, vidî mbara Girigî mati vidî ayölonni zë ndra ehe vidî kora kayo, ¹³ mora mati Yude mî Tasalanika owonni Pawolo ëdi kö'du kise 'ba Wîri ne yëti mü Beriya, zë i'bënni ani ehe o'donni vidî kayo ne zi tëdinni na vo wehe 'ba Pawolo. ¹⁴ Kandi önduwë utunni Pawolo akaño ha ranga, mora Sila ehe Timotiyo alima 'bënni mü Beriya. ¹⁵ Vidî kora maakowe i'bënni na kowö Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'banni kö'du aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinni kandi zi nî.

Mi Atenisi

¹⁶ Mati Pawolo ëdi bi Sila ehe Timotiyo kisi mü Atenisi, mo rasösu kyedre aba zi kongö wîri mbiya mü gawo kyedre ne. ¹⁷ Mo i'bë mü bi 'ba mötu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidî 'ba Girigiyë ma erenni Wîri. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidî mati mo i'ja bi 'ba wakogo. ¹⁸ Kya vo komoyandi Epikuriyöno maakowe ehe vo komoyandi Isitöwikî maakowe awasa hë nni kpa mo aba. Vidî ako'jonnî kö'du henye, "A'di ra vo lumë nenye ayönzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ëdi kö'du wîri 'ba vo leze ra yëti!" Zë iyanni here ga kö'du mo ëdi ame'do kö'du 'ba Yësu ehe tënyi 'ba vidî tëmi koli. ¹⁹ Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratöto ako'jö Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kyiyi 'bëyi ne biya ëdi? ²⁰ Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yolo zë dë mü me'do 'bëyi ne a'di ra?" ²¹ Kpa ndra ta da wa maako, vidî 'ba Atenisi ehe vo leze mati ëdi alimanni ani, öwo zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyi maako.

²² Here Pawolo öro mü kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidî 'ba Atenisi, monge vidî 'ba yëni ndra. ²³ Mati mëdi ti'bë kpuru bi kongö aba da wa mötuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wîri ma kazi yolo. Amötuwë wîri nenye, mora tînyö ayole mo dë. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

²⁴ Wîri nenye ra o'do damöku ehe wa biya mü mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaño ehe mo alima dë mü yëkëlu mati uvö kala vidî köndu aba. ²⁵ Mo omba wakonyi dë kazi vidî maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidî. ²⁶ Tëmi vidî

kölö, Wîri o'do vidî mati alimanni dakaño, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidî limanni 'domo. ²⁷ Wîri o'do nenye biya, here zi ze nî koma, ehe tåko yaga, ehe nî ki'ja. Mora mo anza dë na kowö ta re ze, ²⁸ ehe mo i'di kyigö zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tëdi ëyi 'bëni ze. "Ze gisi ömo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni. ²⁹ Kyere ze gisi 'ba Wîri, da sösuwë dë henye, mo ëdi kaa wîri mbiya o'do yaga tëmi dahabo mandere manzedë mandere yitö. Mo anza dë kaa wa mati vidî köndu akasösu ehe kö'do. ³⁰ Kowö mati alaga kyere naniye, Wîri ila nenye biya ga kö'du vidî ayölonni dë a'di ra nëdinni kö'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidî biya ta bi ne moto dë nni zi mo. ³¹ Mo ako'jö kö'do mo ku mati ako'do vurë vidî 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yësu zi kö'do vurë. Wîri i'di yolo mo nenye zi ze biya Yësu kinjë aba tëmi koli.

³² Kandi mati vidî owonni Pawolo iya, kora injë tëmi koli, kya zë maakowe ayetonnî kogo. Maakowe iyanni henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kö'du nenye kadra maako aba löhu." ³³ Mati Pawolo ila bi 'ba ratöto ne ku, ³⁴ kya kora maakowe i'dinni koma 'bënni mü Yere ehe i'bënni Pawolo aba. Ma kölô tëmi vidî 'ba ratöte ru mo Danasiyösi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bënni mü Yere.

18

Pawolo mi Koriti

¹ Pawolo ila Atenisi i'bë Koriti, ² ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tëmi Poniyyitusu. Anza na konda ta ga ma nenye, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bëni Pirisila aba, ga kö'du Yere Kulidasi i'di kö'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bë zi kongö Akuwila ehe Pirisila ³ ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvö ra, here mo alima zë ëti ehe o'donni löo ga bi kölô. ⁴ Mî kö'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bë bi 'ba mötu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dë maakowe ehe ayönzo zi zë kopi.

⁵ Mora tapëti Sila ehe Timotiyo ökonni ta Mesedöniya, mo ayaña kadra 'bëni biya zi yëti kö'du zi Yude Yësu mo Korisitö ra. ⁶ Ndundu mo, zë ofö rë nni dö mo alidinni mo. Here mo akohö durufu ta ra bongö 'bëni ehe iya zi zë henye, "Wa mati o'do rë ni zi ye, atëdi kö'du litë 'be ra! Ayañe ru ma dë. Yaanya aba ehe dagba ani mëdi ti'bë yëti zi tu'dë maakowe." ⁷ Pawolo idra rë nî liño 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wîri, ehe liño 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu. ⁸ Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe vidî biya

mî dakota 'bomo i'di koma 'bënni mî Yere. Ma kayo maakowe mî Koriti owonni kô'du kise ne kpa, ehe vidî biya mati koma aba mî Yere abapatisi zê.

⁹ Yonzo kôlô maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tēmi rayada iya henye, "Ere dē, zi sesi kô'du yēti nduwē dagba. Ɔɔ dē! ¹⁰ Ma yî aba, ehe vidî o'donni wa maakowe dē zi yî. Vidî kayo mî gawo kyedre nenye, 'bama ra." ¹¹ Pawolo alima mî Koriti kɔɔ kôlô ehe yehe modaka, vidî yandi me'do 'ba Wiri aba.

¹² Mati Galikô Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinni bi kôlô ehe irinni Pawolo. Zê ikanni mo bi 'ba vurē ¹³ ehe iyanni henye, "Kora nenye ēdi yonzo zi vidî 'beze ko'do zi mōtu Wiri mî gēri mati kô'du kî'di 'beze omba dē." ¹⁴ Gba kazi Pawolo me'do, Galikô iya henye, "Ēzē ēdi vurē kiya ra kora nenye, na vo kô'du kyēnyē ko'do mandere wa maako eme dē, ma kowo me'do 'bēyi ne. ¹⁵ Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kô'du kî'di 'be, onge go mo na bi de. Momba dē zi vurē ma here ne, kiya." ¹⁶ Here mo utu zē yaga ta bi 'ba vurē. ¹⁷ Vidî ne irinni Sositenisi, vo dagba bi 'ba mōtu 'ba Yude, u'bōnni mo komo bi 'ba vurē. Mora du kô'du ne ogo dē da Galikô.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

¹⁸ Tapēti lima 'ba Pawolo yaa vo lō'bō 'ba Yere ēti mî Koriti, mo iya zi zē alime gbo ehe i'bē Siriya, Akuwila aba ehe Piriisila. Mora gba mo i'bē dē, mo atētē dē nî bi 'ba Senesiriya ga kô'du mo o'do lōmu zi Wiri. ¹⁹ Mati zē okōnni Efeso, Pawolo ila Piriisila ehe Akuwila. Mo i'bē bi 'ba mōtu zi me'do zi Yude ani. ²⁰ Zē ako'jonnî ho mo zi lima ani na konda, mora mo omba dē. ²¹ Mo ayada zi zē alime gbo, ehe iya henye, "Ēzē Wiri ila ma, ma tayi hulēhu." Here mo ila Efeso.

²² Pawolo i'bē zi Kasariya, bi mati mo amētē kanisa. Here mo i'bē dagba Atiyoko. ²³ Tapēti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bē zi bi kayo mî Galatiya ehe Paragiya. Mo akonyi vo lō'bōwē ani zi tayinni na kyigo mî koma 'bënni.

Apolo mi Efeso

²⁴ Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mî gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kô'du yolo 'ba wayōruwē 'ba Wiri kayo. ²⁵ Mo ayolo kô'du 'ba gēri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ēdi ame'do mî mo, da kô'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kô'du Yēsu ēdi tūnyō, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani. ²⁶ Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mōtu. Mati Piriisila ehe Akuwila owonni mo, zē obanni mo liɔɔ 'bënni ehe akonyinni mo zi yolo kô'du 'ba Wiri na laka.

²⁷ Apolo omba zi ti'bē zi Akasiya. Here ōnduwē ayōrunni waraga ayada zi vo lō'bōwē mati ēdinni ani ne, zi mo kiri kalakyedre aba. Tapēti Apolo oko mî Akasiya, mo na wakonyi kyedre zi vidî biya mati i'di koma 'bënni mî Yere Yēsu ga kô'du waki'di 'ba rakyēyi 'ba Wiri. ²⁸ Mo alēpi mî ha wasa Yude ēti, ehe ta da komo vidî kayo. Mo oba tēmi wayōruwē zi yada henye, Yēsu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

¹ Mati Apolo ēdi mî Koriti, Pawolo i'bē kyēti dakaɔo, ehe oko mî Efeso. Ani mo i'ja kya vo lō'bō 'ba Yere maakowe. ² Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mati i'diyē koma 'be mî Yēsu, i'di Lawo Laka ku zi ye?" Zē aya'banni do mo iyanni henye, "E e, gba dowo ze kô'du 'ba Lawo Laka dē."

³ Pawolo ako'jo hē zē iya henye, "Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyē?" Zē aya'banni do mo iyanni henye, "Bapatisi 'ba Yowani."

⁴ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatisi vidî, here zi dē nni koto zi Wiri. Mora mo ayada kpa zi zē, vidî maako ēdi tayi, ehe zē akî'di koma 'bënni mî mo. Yēsu ra vidî mati Yowani ēdi ame'do kô'du mo."

⁵ Tapēti vidî owonni Pawolo iya nenye, abapatisi zē mî ru 'ba Yere Yēsu. ⁶ Here, Pawolo i'di kala nî dē zē. I'di Lawo Laka ku zi zē ehe zē ame'donni ha kazi yolo maako aba, ehe kumē me'do. ⁷ Ani ēdi kaa kora 'butē domoriyō mî gboko nenye.

⁸ Yehe wota aba, Pawolo i'bē mî bi 'ba mōtu 'ba Yude, ehe ame'do vidî ēti kazi tere kô'du damōku 'ba Wiri. Mo ayonzo zi dē zē lēlu, ⁹ mora maakowe tēmi zē na vo kazi kô'du kowo, ehe ombanni dē zi koma. Ta da komo vidî kayo, zē iyanni kô'du kyēnyē ra gēri 'ba Wiri. Pawolo ila zē, ehe oba vo lō'bōwē nî aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi. ¹⁰ Mo ame'do ani 'duwi kɔɔ riyo, le Yuda biya ehe tu'dē maakowe mî Asiya owonni kô'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

¹¹ Wiri i'di kyigo zi Pawolo kô'du koro ko'do. ¹² Vidî obanni mandilî ehe bongɔ mati ise ida ra Pawolo, ehe zē injënni zē, zi vidî biya mati na rakɔɔ. Biya vidî mati na rakɔɔ ako'jo, ehe dakyikyî i'bënni yaga. ¹³ Kya kora Yuda maakowe, i'bënni toko yonzo zi kore dakyikyî yaga mî ru 'ba Yere Yēsu. Zē iyanni zi dakyikyî henye, "Ayi yaga mî ru kôlô 'ba Yēsu, mati Pawolo ēdi ayēti!" ¹⁴ Gisi kora madomoriyō 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo ēdinni ko'do nenye.

¹⁵ Ko'do maako aba dakyiky iya zi zē henye, “Ma yolo Yēsu, ehe mowo kō'du Pawolo, mora yī 'bēyī ēyī?”

¹⁶ Mora kora mati dakyiky aba mi ni ne, ōfu dē zē ehe u'bō zē. Zē ahonni yaga ta loko, na ga mbiya ehe ɔɔ aba. ¹⁷ Mati Yude ehe tu'dē maakowe mi Efeso owonni kō'du nenye, zē tere aba, here zē ayetonni ru 'ba Yere Yēsu. ¹⁸ Yaanya aba vo lō'bō kayo odrō hē nni ga kō'du kyēnyē mati nēdinni ako'dō. ¹⁹ Kya maakowe mati na vo mōri ne, ikanni buku 'bēnni ehe o'bō zē komo vidī kayo. Buku nenye ogo kpluluku'butēmuyī kōhi ŋbiriri. ²⁰ Here kō'du kise 'ba Yere apere rē ni, ehe ayi ndra na kyigo.

Kō'du kī'dī kowe mi Efeso

²¹ Tapēti kō'du nenye biya o'do rē ni ku, Pawolo omba zi tī'bē Mesedōniya ehe Akasiya da gēri 'bēni Yerusalema. Pawolo iya henye, “Ta nani ma katī'bē gba zi Roma.” ²² Here mo utu vo kōnyī 'bēni riyō, Timotiyo ehe Eresito zi Mesedōniya. Mora mo alima nduwē tisi mi Asiya.

²³ Mī kadra nani kō'du kyēnyē o'do rē ni mi Efeso ga kō'du Gēri 'ba Yere. ²⁴ Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi ēdī lō 'bēni aba, ko'do wiri mbiya 'ba Aratemisi tēmi manzede. Zē mati o'donni lōo zi mo, i'janni kōhi kyō. ²⁵ Demetrisi ika bi kōlō vidī mati mi lōo kōlō ne, ehe iya henye, “Aboka me, ayole dēdi lima na laka ga kō'du nenye. ²⁶ Mora tīnyō onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo ēdī vidī kayo kofō, anza dē nje mi Efeso, mora ta ga bi ne biya mi Asiya. Mo iya henye, wiri mati ze vidī kōndu dēdi ko'do mo ne, anza wiri ma tīnyō ra dē. ²⁷ Vidī biya akayeto kō'du kyēnyē kiya ra lōo 'beze. Vidī atorōnni ta bi koro wiri kyedre 'ba Aratemisi, mati ēdī mōtu mi Asiya ehe biya mi damōku ne.”

²⁸ Mati vidī 'ba lōo owonni nenye, ēnyinni na kamo ehe ayetonni hē nni gbōgbō, “Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso.” ²⁹ Kandi gawo kyedre ne ku ha gbōgbō aba, ehe vidī kora maakowe irinni Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinni ta Mesedōniya Pawolo aba. Here vidī biya ahonni bi 'ba ratōto 'ba gawo. ³⁰ Pawolo na bi dē ni omba tī'bē komo vidī kayo, vo kome ilanni mo dē. ³¹ Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bōmowe utōnni kō'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi tī'bē. ³² Vidī kayo bi 'ba ratōto ne, hē nni gbōgbō kō'du wa maako, ehe agamowe kpa hē nni gbōgbō ga kō'du maakowe. Da vidī biya na wiri wiri, ehe na kayo tēmi zē ayōlōnni dē kō'du a'di nayinni go mo bi kōlō. ³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidī kayo, ehe ayetonni

yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi zē tōro ti, ehe ayōnzo zi mi kō'du ne ya'ba, a'di ra ēdī tī'bē dagba. ³⁴ Mora mati vidī kayo ongonni mo Yuda ra, zē biya agbōgbō hē nni kadra riyō aba, “Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso.”

³⁵ Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidī kayo zi tēdi ti. Here mo iya henye, “Vidī 'ba Efeso, vidī biya mi damōku ne ayōlōnni henye yēkēlu ēdī mi kutē gawo kyedre 'beze, ga kō'du zi mōtu kyedre wiri Aratemisi. Ēyī ra ayōlo dē henye, kyinē mo, mati alēpi ta komoriyē, ēdī kinye?” ³⁶ Vidī maako o'bō dē tandi ga kō'du nenye. Here, alime ti, o'de kō'du kyēnyē maako dē. ³⁷ Ike kora nenye kinye, anza dē le, zē ra olōnni yēkēlu mandere lidi wiri 'beze. ³⁸ Ēzē Demetrisi vo lōo 'bēni ēti asusunni vidī maako, dēdi ze kalakonda aba, 'duwī bi 'ba vurē ēdī na yēhu. Vurē akikye rē ni 'da ani. ³⁹ Ēzē waako ēdī ndra ta da mati ombē, akako'jo mi bi 'ba vurē. ⁴⁰ Tapēti kō'du mati o'do rē ni ndenye, kyēnyē mo ēdī, akasusu ze ra, na vo kō'du kī'di pere. Wakila anza dē ga kō'du biya 'ba kō'du kī'di pere ne, da tō'be dē zi hu kō'du ma laka ne kiya.” ⁴¹ Tapēti kō'du nenye kiya, mo apere ratōto ne, mo ayada zi vidī tī'bēnni.

20

Pawolo i'bē kpuru Mesedōniya ehe Giriḡi

¹ Tapēti ha gbōgbō inde rē ni ku, Pawolo ise kō'du zi vo lō'bōwē ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zē. Mo ila zē, ehe i'bē zi Mesedōniya. ² Kaa mati mo i'bē ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lō'bōwē kō'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bē Giriḡi ³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi tī'bē Siriya. Mora Yude o'donni yeḡe ro mo, here mo omba zi tī'bē hulēhu ta gēri 'ba Mesedōniya. ⁴ Mo oba Sapater wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dēbē, Timotiyo, ehe vidī riyō 'ba Asiya ru zē Tayihikasi ehe Trohimusu ni aba. ⁵ Zē i'bēnni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani. ⁶ Tapēti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zē mi Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kōlō.

Pawolo mi Trowasi

⁷ Mī dagba ko'do 'ba gima, da tōto re ze wakonyo bi kōlō. Pawolo ame'do zi vidī le mi kutē yōndo, ga kō'du mo omba tī'bē mindō aba. ⁸ Riyē mi lokotōro bi ma dēdi re ze tōto, ani lamba kayo ēdī. ⁹ Kora ōbi maako ru mo Yuteyusi ēdī alima mi bingō

'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na konda, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bè ko'do ehe alèpi tème lokotoro ma wota 'ba riyè le dakaño. Mati injènni mo riyè, mo oli wèni ku. ¹⁰ Pawolo i'bè akaño ehe idè rè nì da Yuteyusi. Mo iri mo mî kanza nì ehe iya henye, "Asòsuwè dè! Mo èdì na didì." ¹¹ Tapèti Pawolo i'bè hulèhu riyè mî lokotoro, mo owe mangolo'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bè. ¹² Here zè obanni kora obi ne liño na didì, ehe zè rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

¹³ Di'bè ze dagba zi baburu ehe di'bè baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bè zi Pawolo koba mî baburu. Mo ako'jo nenye ga kò'du mo èdì ti'bè ani ndi aba. ¹⁴ Mati mo i'ja ze mî Asoso, mo ayi mî baburu ehe di'bè zo dagba zi Mitiyilina. ¹⁵ Mî ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyosi ehe mî ko'do vere dokò Samoso. Tapèti ko'do ma nani, di'bè ze Meletusu. ¹⁶ Pawolo omba zi ti'bè dagba Efeso kopi, ga kò'du mo omba dè zi kadra yanja mî Asiya. Mo na korokoro ehe omba zi tedi mî Yerusalema mî ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

¹⁷ Ta Meletusu Pawolo utu kò'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi nì. ¹⁸ Mati zè okonni ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do ku biya mî kadra mèdi èti, mati mayi dagba zi Asiya. ¹⁹ Yuda maakowe o'donni mala ra ma ehe o'do ma na rasòsu ehe riti. Mora mèdi loo 'ba Yere ko'do komo tolo aba ehe kazi rakisi. ²⁰ Mati ma yeti kò'du mî vidi kayo, mandere yandi kò'du mî liño 'be, mîri wa maako dè hulèhu ta bi yada wa mati akakonyiye. ²¹ Ma yada zi Yude ehe tu'dè maakowe zi dè nni koto zi Wiri tème kò'du kyènyè ko'do 'bènni ehe zi koma mî Yere 'beze Yèsu. ²² Ma yolo dè, a'di ra ako'do rè nì zi ma mî Yerusalema, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bè ani. ²³ Mî gawo kyedre biya mî'bè, Lawo Laka ayada zi ma henye, aki'di ma mî kamba ehe ma tedi mî riti. ²⁴ Mora ma sòsu wa ma ako'do rè nì zi ma dè, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yèsu i'di zi ma ko'do. Loo nenye zi yada kò'du yoyò laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyèyi."

²⁵ "Mî'bè tème bi maako, zi bi maako, yeti zi ye kò'du 'ba damòku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidi maako tème ye ongo ma dekpe lóhu. ²⁶ Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyènyè maako dè zi ye. ²⁷ Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya. ²⁸ Ongò ga re, ehe vidi biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gè zè kongò. Èdiyè na vo yako 'ba kanisa 'ba

Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bèni aba. ²⁹ Ma yolo ku, tapèti ti'bè 'bama, maakowe atayinni kaa wòliwòli kyènyè lèpi de kamo aba. ³⁰ Kya 'ba vidi 'be maakowe, akiganni mbèrè zi vo ló'bò 'ba Yere ta'da. ³¹ Èdiyè bi kida aba! Asòsuwè hala kadra ehe yondo aba koo wota ma sesi yandi ye tolo aba komo ma.

³² Yaanya aba, mi'di ye ku da kala Wiri. Asòsuwè kò'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyèyi. Kò'du kise nenye, ato'bo konyi ye, ehe aki'di zi ye drivu mî kutè zè biya mati o'do zè nbala. ³³ Momba kòhi 'ba vidi maako dè, mandere bongo. ³⁴ Ayole ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me. ³⁵ Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asòsuwè, Yere 'beze Yèsu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri."

³⁶ Tapèti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaño zè èti biya ehe amotunni. ³⁷ Vidi biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo. ³⁸ Zè na rasòsu ga kò'du Pawolo ayada zi zè henye, "Ongè ma dekpe lóhu." Here zè i'bènni mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bè Yerusalema

¹ Tapèti kiya alime gbo, di'bè mbiyi zi Kosi baburu aba. Mî damindò mo aba dokò Rudasiya ehe ta karani, di'bè zo Patara. ² Di'ja baburu èdì ti'bè Ponisiya, dòdu ze mî mo di'bè gbo. ³ Dayi ze bi mati dongo ze Seyipurusu ehe di'bè zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mî Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjè yasi tème nì. ⁴ Di'ja ze vo ló'bówè 'ba Yere ehe da lima zè èti gima kòlò. Here Lawo Laka ayada zi zè, zi yada zi Pawolo mî'bè dè Yerusalema. ⁵ Mora mati Gima inde rè nì ku, da yeto ti'bè dagba da gèri 'beze lóhu. Vidi kora biya mbara 'bènni èti ehe gisisi alasinni ze aba tème gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaño dagoti, damotu. ⁶ Tapèti kiya alime gbo zi oka kòlò maako, dèkyi mî baburu ehe zè i'bènni hulèhu liño.

⁷ Di'bè ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da mètè ze onduwè ehe da lima zè èti ko'do kòlò aba. ⁸ Mî ko'do ma vere di'bè zi Kasariya ehe da lima ze liño 'ba Pilipo vo kò'du yeti. Mo kòlò tème vidi kora madomoriyo mati akonyinni vo ló'bówè. ⁹ Mo èdì gisi minzò kazi koze aba sowo. Zè na vo kumè kò'du.

¹⁰ Dèdì ze mî Kasariya ko'do kayo aba, mati nèbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya. ¹¹ Mo iri ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala nì ehe ndi nì mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenye, "Lawo Laka iya

henye, Yude mi Yerusalema akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di nenyé. Zë aki'dinni mo kpa zi tu'dé maakowe."

¹² Tapëti Agabusu iya nenyé, ze ehe vidi ma ëdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bë dë zi Yerusalema. ¹³ Mora Pawolo aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du a'di, ëdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza dë nje nzo zi kida, mora mëdi kpa nzo zi koli ga kö'du 'ba Yere Yësu mi Yerusalema."

¹⁴ Kyere do'bo dë zi Pawolo ko'do zi dë ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi rë ni ko'do."

¹⁵ Here ze nzo zi ti'bë Yerusalema. ¹⁶ Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmi Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima liño 'ba Manasöno. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

¹⁷ Mati dako mi Yerusalema, önduwë na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba. ¹⁸ Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongö ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa ëdinni biya ga bi mo. ¹⁹ Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wirí o'do ni zi konyi tu'dé maakowe. ²⁰ Vidi biya mati owonni nenyé ayetonni Wirí, ehe iyanni zi Pawolo henye, "Öndu ze, at'bo kongö hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zë biya nzo zi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. ²¹ Mora ayada zi zë henye, ëdi ayandi Yude mati ëdinni alima mi kutë tu'dé maakowe, kazi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. Zë iyanni henye, ayada zi nni n'betë gisi kora 'bënni dë mandere lö'bö ga dalëti 'beze. ²² A'di ra da kö'do yaanya aba, vidi owonni ku ëdi kinye? ²³ Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirí. ²⁴ Oba kora nenyee o'do rë yi n'bala zë ëti na kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe opi waki'di 'bëzë here zë mohi dë nni. Here zi vidi biya yolo henye, kö'du ako anza dë mi kö'du yada 'bëzë ne. Zë akayolonní orowe kö'du ki'di 'ba Mosa. ²⁵ Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dé maakowe, mati da sösu zi zë ko'do. Diya zi zë, monyonni wa mati i'di zi wirí ma mbiya ne dë. Ayada zi zë, monyonni yama dë, mandere ida 'ba ngötu mati urí gu mo. Ayada kpa zi zë, mo'donni kö'du kyenyë 'ba ndoro dë."

²⁶ Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe ako'jo rë nni nzo mi kadra kölö. Here mo i'bë mi yëkëlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do n'bala ne akinde rë ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölö tëmi zë.

İri Pawolo mi yëkëlu

²⁷ Mati kadra 'ba ra ko'do n'bala ku kara zi rë ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe

tëmi Asiya ongönni Pawolo mi yëkëlu. Zë o'donni vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zë irinni mo. ²⁸ Vidi kayo hë nni gbögbö aba, iyanni henye, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyé i'bë ta bi ne toko, kö'du kyenyë kiya aba ra vidi 'ba Yiserere, ehe kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe yëkëlu nenyé. Mo ika komokaya kpa zi yëkëlu laka nenyé, tu'dé maakowe kika mi mo." ²⁹ Kya zë maakowe asösunní henye Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yëkëlu, ga kö'du zë ongönni zë 'dö riyö mi gawo kyedre ne.

³⁰ Mi gawo kyedre ne biya kpöro aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zë irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tëmi yëkëlu. Here ha loko biya isi rë ni. ³¹ Vidi ombanni ku kara zi Pawolo köfo, mati kyedre 'ba turu anjiya mi turu 'ba Roma owo henye biya Yerusalema ayeto ku zi kamo ko'do. ³² Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidi kayo atöto rë nni zi mo. Kandi mati vidi kayo ne ongönni vo kyëlu ne, ehe vo hu kanye, zë orönni ta bi Pawolo ku'bö.

³³ Kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë ehe iri mo, ehe ida mo nyöri riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, eyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do. ³⁴ Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbö hë nni kö'du wa maako 'beri. Mora ëdinni ku ko'do kpöro kyo kyedre 'ba vo kyëlu o'bo dë zi wa maako ki'ja. Here mo i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye. ³⁵ Mati zë okönni ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe injënni mo. ³⁶ Vidi kayo alö'bönni ga ndi zë ehe nduwë hë nni gbögbö aba henye, "Ofo mo! Ofo mo!"

Pawolo ame'do zi vidi kayo

³⁷ Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyëlu ne, iya henye, "Ma to'bo dë kiya kö'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyëlu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ha 'ba Girigí? ³⁸ Anza dë vidi 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowo ehe alëpi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowo yaga mi da lipi?"

³⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidi kayo nee."

⁴⁰ Kyedre 'ba vo kyëlu ayada zi mo, mo atö'bo me'do. Here Pawolo öro riyë ame'do kala ni aba zi vidi. Mati dë zë ku liwo, mo ame'do zi zë ha 'ba Hibiru aba.

22

¹ "Önduwë ehe 'buwë, owowe kaa miya wa mati o'do rë ni." ² Mati vidi kayo ne

owonni Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, zē ayinni ndra liwo. Here Pawolo iya henye, ³ “Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasi mi Silisiya. Mora mövu kinye mi Yerusalema na vo kö'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndi kö'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyö, ma kpa momba zi Wirri koro, kaa e biya mati ndenye.”

⁴ “Ma yaza vidi mati usu Gēri 'ba Yere, ehe mofo kya maakowe. Miri maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sösu dē, ēzē zē kora mandere mbara. ⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenye ēdi tinyö. Miri waraga kazi zē, zi öndu ze mi Damasika, here zi ma kirri vidi ehe zi kika zē mi Yerusalema zi yaza.”

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'beni

(Loo 9:1-19, 26:12-18)

⁶ “Ko'do kölö maako aba, kaa kadra kutē, mēdi ku zi toko kara Damasika, bikanyi ta komoriyē, kandi ayanyi bi toko ra ma. ⁷ Ma lēpi dakanjo ehe mowo gu ēdi ko'jo wa, ‘Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ēdi yaza ma?’”

⁸ “Ma ya'ba do mo henye, ‘Yi 'beni eyi, Yere?’ Yere aya'ba do mo iya henye, ‘Ma Yesu 'ba Nazereta! Ma ra, ēdi ayaza ne.’”

⁹ Vidi ma ēdinni ti'bē ma aba, ongōnni bikanyi ne, mora owonni gu dē.”

¹⁰ “Ma ko'jo kö'du henye, ‘Yere, omba a'di zi ma ko'do?’ Here mo ayada zi ma iya henye, ‘Ēnyī riyē ehe i'bē mi Damasika. Ēzē oko ani, a'di akayada zi yi ko'do.’”

¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bo dē zi bi kongō. Oke ra irinni ma kala aba kika mi Damasika.”

¹² “Mi gawo kyedre nani, kora maako ēdi ru mo Ananiya, mo koma aba mi kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka. ¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, ‘Sawolo, öndu ma, yaanya aba akongo bi löhu!’ Kandi mo'bo bi kongō. ¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, ‘Wirri mati zutu 'beze amötunni, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omba o'do rē ni ku. Mo inzi yi zi kongō Mo Mati Tinyö, ehe zi gu mo kowo, ¹⁵ ga kö'du zi tēdi na vo kiya 'ba wa mati ongo ehe owo. ¹⁶ A'di ra ēdi bi mo kisi? Ēnyī riyē! İri bapatisi zi kö'du kyēnyē 'bēyi kaka, mötu aba zi Yere.’”

Ako'jo Pawolo zi kö'du yeti zi tu'de maakowe

¹⁷ “Tapēti ma nenye ma'ba Yerusalema ehe mi'bē mi yēkēlu zi mötu. Ani mongō rayada ¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, ‘Kandi, ila Yerusalema! Vidi ombanni dē kowo, wa mati ēdi akiya ga kö'du ma.’”

¹⁹ Ma ya'ba do mo henye, ‘Yere, zē ayolōnni henye mi bi 'ba mötu kayo 'beze miri, ehe mu'bo vidi mati ēdinni koma aba mi yi.

²⁰ Ofo Setifano ga kö'du mo ame'do kö'du yi. Mōro ani, ehe hu kö'du ki'di nduwē. Here mongō ga bongō 'ba kora mati ofonni mo.’ ²¹ Mora Yere ayada zi ma ti'bē, ehe mo alōmu zi kutu ma kowo zi tu'dē maakowe.”

²² Vidi kayo ne owonni le Pawolo iya nenye. Here zē ayetōnni hē nni gbōgbō. “Ofowe kora nenye! Mo o'bo dē zi lima.”

²³ Zē nduwē hē nni gbōgbō. Zē akōhōnni bongō 'bēnni toko ehe u'dunni durufu mi buluku. ²⁴ Kyedre 'ba vo kyēlu mi turu 'ba Roma, i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bo so'da aba. Mo o'do nenye zi yolo kö'du a'di vidi ēdi hē nni gbōgbō da Pawolo. ²⁵ Mati vo kanya ēdinni ku Pawolo kida zi ku'bo, mo ako'jo ha vo da kanye ma ēdi tōro ani, “Ēdi na dangölō zi ku'bo vidi 'ba Roma dagba ayōnzo mo dē komo vurē?” ²⁶ Mati vo da kanye owo nenye, mo i'bē zi kyedre vo dē ni iya henye, “Ēdi a'di kö'do? Kora nenye vidi 'ba Roma ra!”

²⁷ Here, kyedre 'ba vo kyēlu ne i'bē zi Pawolo ehe ako'jo ho mo, iya henye, “Ayada zi ma, yi vidi 'ba Roma ra?” Pawolo aya'ba do mo lēzē aba iya henye, “Oo.”

²⁸ Kyedre 'ba vo da kyēlu iya henye, “Mopi kōhi kyō zi tayi vidi 'ba Roma.” Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “O'jo ma vidi 'ba Roma.” ²⁹ Zē mati ombanni zi ho mo ko'jo, ina rē nni kowo kandi ta ro mo. Kyedre 'ba vo da kyēlu na bi dē ni na rakaga mati mo ayolo henye ni'di Pawolo, nida vidi 'ba Roma ku nyōri aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

³⁰ Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyēlu omba ku zi yolo kö'du ma tinyö, kö'du a'di Yude asusunni Pawolo go mo. Here mo inga nyōri 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rē nni toto. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo tōro komo zē.

23

¹ Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, “Öndu me, zi ko'do ndenye, ma litu zi Wirri di'di ŋbala aba.” ² Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kö'du zi kora mati ēdinni atōro kara, dakapa Pawolo zi ho mo kisa. ³ Pawolo opi komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, “Yi ta rē yi yaga ŋbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na kōndu kaa kalifi. Wirri aku'bo yi. Alima nani zi vurē ko'do ra ma kö'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mi kadra kölö ne, i'di kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du ki'di ma ku'bo.”

⁴ Kora mati orōnni kara dakapa Pawolo ako'jōnni kö'du iyanni henye, “Ayolo dē,

ëdi kyedre 'ba vo karase 'ba Wiri ra lidi?"

⁵ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ako öndu me! Ma yolo de mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayöruwë ayada zi ze, anza de zi me'do kyënyë kiya ra vidi vo dagba 'be."

⁶ Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbögbö hë ni iya henye, "Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurë ne, ga kö'du moma yöku atënyë na didi." ⁷ Kandi mati Pawolo iya nenye, Farasiye ehe Sadeke ayetonni mi ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako. ⁸ Sadeke omani de mi malayike, lawowe, mandere yöku atënyë na didi. Mora Farasiye omani biya mi wa nenyee, ⁹ ehe here ani ha gbögbö kayo edi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati edinni Farasiye, zë ayinni na kamo ehe iyanni henye, "Di'ja waako de na kyënyë ra kora nenye. A'di ra ezë lawo mandere malayika tnyö ame'do ku zi mo."

¹⁰ Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye edi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bë loko ehe Pawolo yomo. Here, zë obanni mo hulëhu bi lima 'ba vo kanye.

¹¹ Yondo nani aba, Yere odo dakapa Pawolo iya henye, "Akyigo rë yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalema, akayada kö'du ma kpa mi Roma."

Yere zi Pawolo kofa

¹² Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rë nni ga bi kölo ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwënni wa maako de, le ezë nofonni Pawolo ku. ¹³ Zë mati o'donni yere ne ndra ta da 'butësowo. ¹⁴ Here kya zë maakowe i'bënni zi kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, "Da lömu Wiri henye, donyo wa maako de, le ezë dofo Pawolo ku. ¹⁵ E ehe biya magalesi i'bëe zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika komo vurë 'be. Here, da tedi bi mo kisi, zi mo kofa gba kazi mo toko ani."

¹⁶ Mati wisi 'ba emi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yere ne, mo i'bë bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo. ¹⁷ Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölö maako henye, "Oba kora obi nenye zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo edi kö'du aba zi yada zi mo." ¹⁸ Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora obi nenye zi yi, ga kö'du mo edi kö'du aba zi yada zi yi."

¹⁹ Kyedre 'ba vo kyëlu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?" ²⁰ Mo aya'ba do mo iya henye, "Vidi kora maakowe edinni kö'du sösu aba zi hë yi ko'jo zi kika Pawolo ako'jo zi magalesi 'ba Yude mindö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yolo ndra kö'du mo. ²¹ Mora ako, o'do wa ma zë iyanni ne de. Ndra ta da kora 'butësowo ombanni lodro da Pawolo. Zë o'donni lömu anza de zi konyo mandere kuwë wa maako le ezë nofonni Pawolo ku. Yaanya aba edinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya." ²² Kyedre 'ba vo kyëlu utu kora obi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölo maako de yolo kö'du mati ayada zi ma nenye."

Utu Pawolo zi Felekisi

²³ Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madomosowo yondo aba, lamiriyö vo kanya ma ndi medinni nzo zi ti'bë zi Kasariya. Oba 'butëmadomoriyö kora da akakya ehe lamiriyö vo kanya wehe aba. ²⁴ Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo moko kazi kö'du maako kpuru zi vo daka'jo Felekisi."

²⁵ Kyedre 'ba vo da kyëlu ne ayöru waraga iya henye,

²⁶ "Wamëtë kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo daka'jo Felekisi. ²⁷ Yuda maakowe irinni kora nenye ehe kara zi mo kofa. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomanni mo. ²⁸ Momba zi yolo kö'du a'di ra ombanni mo de. Here mika mo komo magalesi ²⁹ ehe ma yolo henye nje kö'du ki'di 'ba yëni 'bëzë. Kora nenye o'do kö'du kyënyë maako de zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba. ³⁰ Kandi mati ma yolo edi yere ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwë zi kika kö'du ko'do kyënyë 'bomo ne mi bi vurë 'bëyi."

³¹ Vo kanya oronni kö'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yondo kölo nani, zë obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrissi. ³² Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwë ti'bë mo aba dagba. ³³ Mati zë ayinni zi Kasariya, zë i'dinni waraga ne zi vo daka'jo ehe i'dinni Pawolo zi mo. ³⁴ Vo daka'jo ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, daka'jo vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya, ³⁵ vo daka'jo iya henye, "Ma kowo kö'du 'bëyi ne, ezë vidi ne ayinni, ikanni kö'du kyënyë mati ombanni yi de go mo ne ku." Tapëti mo iya kö'du nenye, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi lijo 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vuré 'ba Felekisi

¹ Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bènni éti ehe vo me'do mi bi 'ba vuré kò'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i' bènni zi Felekisi zi yada kò'du kyènyè ma Pawolo o'do. ² Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, "Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezee mi rakyèyi konda, ehe ga kò'du ko'do 'bèyi, ga kò'du dakaño 'beze, édi ndra na laka. ³ Ze biya 'duwi dédi na rakyenyi ga kò'du wa mati o'do. ⁴ Momba dé zi yi yaza, mora ako, édi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba. ⁵ Di'ja kora nenyè na vo mikile, mo ayeto kò'du kyènyè ko'do mi kuté Yude ehe biya témì damòku ne. Mo édi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi. ⁶⁻⁷ Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yèkèlu ne, diri ze mo. ⁸ Èzè ako'jo ho mo, aki'ja na bi dé yi henyè, me'do 'beze ne tinyò, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kò'du mo." ⁹ Yuda kayo ame'donni riyè ehe ombanni da kò'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gè ni komo Felekisi

¹⁰ Vo dakaño Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henyè, "Ma yolo ku, o'do vuré 'ba vidi dakaño nenyè ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vuré 'bèyi. ¹¹ Anza dé ndra ta da ko'do 'buté domoriyò mati alaga, mi'bè zi mōtu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidi maako èzè anza dé tinyò. ¹² Gba Yude i'janni ma dé he ze wasa vidi maako aba mi yèkèlu, mo'do kò'du kyènyè maako dé mi bi 'ba mōtuwè mandere mi gawo kyedre. ¹³ Gèri maako anza dé ani, zè ato'bōnni yada kò'du kyènyè nenyee, zè yaanya aba édinni kika ra ma. ¹⁴ Momba do mo nenyè zi ye, mèdi mōtu Wirì 'ba zutu 'bezee. Gèri nani kirì aba mati zè iyanni henyè anza dé tinyò. Mora moma kpa mi wa biya mati ayōru mi kò'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayōruwè 'ba Nèbiyè. ¹⁵ Mèdi kpa kò'du sōsu aba mi Wirì kaa vidi nenyee, henyè Wirì akinjè vidi biya témì koli, ma laka mandere ma kyènyè. ¹⁶ Here ga kò'du tinyò ma yolo ku, mi'di ra ma zi tēdi kò'du sōsu ma di'di njala aba, mi wa mati mo'do zi Wirì mandere zi vidi.

¹⁷ "Tapèti tēdi 'bama na kowō ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bè ani zi kya 'ba kōhi kirì zi vidi 'bame ehe zi wakumuwè ki'di. ¹⁸ Nenyè édi wa mati mèdi ko'do, mati zè i'janni ma mi yèkèlu, ma na njala mi kò'du ki'di 'ba Mosa. Manza dé vidi kayo aba, ehe kò'du ko'do kyènyè maako anza dé. ¹⁹ Yuda maakowe témì Asiya édinni mi kadra nani, ehe èzè, zè édinni kò'du maako aba zi kiya ra ma,

na kyènyè, zè atēdinni kinye yaanya aba. ²⁰ Mandere ako'jo hē zè, zè mati édinni kinye ne. Zè akato'bo yadanni zi yi henyè, zè i'janni ma dé kò'du kyènyè maako aba, mati magalesi o'donni vuré le ra ma. ²¹ Nje kò'du kyènyè kōlō mati akikanni ra ma édi, ma gbōgbō ha ma yaga bi 'ba vurè, mati miya henyè, 'Ma ndenyè bi 'ba vurè, ga kò'du moma henyè, yōku atēnyì na didi' "

²² Felekisi ayolo Gèri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vurè, ehe iya henyè, "Ma ko'do ndundu vurè 'bama tapèti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyèluwè." ²³ Mo i'di kò'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dé, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Asesi Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bèni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kò'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo édi ame'do zi mo, zi tēdi koma aba mi Yèsu Korisito. ²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kò'du laka ko'do, asesi rē yi kazi kò'du kyènyè, ehe vurè ma édi atayi. Here mo iya zi Pawolo henyè, "O'bo ku, yaanya aba. I'bè. Mora èzè mèdi kadra aba, ma kutu litu kò'du yi." ²⁶ Tapèti ma nenyè, Felekisi 'duwi litu kutu kò'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kò'du mo asōsu 'bèni Pawolo akogo komo ni.

²⁷ Koo riyò aba, Porosiyasi Fesitōsi ayi na vo dakaño tapèti Felekisi. Mora Felekisi omba zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mi kamba.

25

Pawolo komo Fesitōsi

¹ Ko'do wota aba tapèti Fesitōsi ayi mi dakaño, mo i'bè ta Kasariya zi Yerusalema. ² Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kò'du kyènyè mati zè ongonni Pawolo o'do. ³ Zè ako'jonnì ha Fesitōsi èzè mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zè alenzenni mo zi ko'do nenyè ga kò'du zè édinni yere ko'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofa ta da gèri. ⁴ Mora Fesitōsi ayada zi zè, "Akasesi Pawolo mi Kasariya, ehe kandi mèdi ati'bè ani na bi da ma. ⁵ Èzè mo o'do kò'du kyènyè maako, vo dagba 'be mi'bènni ma aba ehe mikanni kò'du kyènyè mati mo o'do ne ani."

⁶ Fesitōsi alima mi Yerusalema ko'do madamowota mandere ko'do 'buté ndra gba kazi ti'bè Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vurè, ehe ika Pawolo bi 'ba vurè. ⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalema ononni toko

ro mo ehe iyanni henye, i'ja mo kö'du kyënyë kayo maako aba. Mora zë ɔ'bɔnni dë zi yada kö'du ne ëdi tɔnyö. ⁸ Here Pawolo ame'do gë nî gaga aba, "Mo'do kö'du kyënyë maako dë ra kö'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kyënyë ako kpa dë ra yëkëlu mandere ra Yere 'ba Roma."

⁹ Fesitosi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, "Omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi ma vurë 'bëyi kiya ga kö'du nenyee?"

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, "Ma mëdi mi bi 'ba vurë 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vurë ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude. ¹¹ Èzë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli ho mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidi maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidi nenyee. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bama kiya."

¹² Tapëti Fesitosi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vurë 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!"

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingo 'ba Fesitosi. ¹⁴ Alimanni ani ko'do lakyi aba, mati Fesitosi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye mi kamba, ¹⁵ ehe mati mi'bë Yerusalema, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë ko'do 'bomo, ehe ako'jonnî ha ma zi vurë 'bomo kikye. ¹⁶ Ma yada zi zë, anza dë mi dalëti 'ba Roma zi vidi kora ki'di zi vidi mati ikanni kö'du kyënyë ro mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë nî gaga. ¹⁷ Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yanja kadra dë. Mi ko'do vere ne, miri bi lima 'bama da kyiti 'ba vurë, ehe mi'di kö'du zi mo kika. ¹⁸ Mora mati kora nee ɔronni riye, zi kö'du kyënyë 'bomo kiya, zë asusunni mo ga kö'du kyënyë ma anza dë mi kö'du sösu 'bama. ¹⁹ Zë awasa hë nni mo aba kö'du koma yëni 'bënni ehe kora mati oli ru mo Yësu, Pawolo iya mo ëdi na didi. ²⁰ Ma yolo dë hala zi vurë 'bomo kiya tɔnyö ga kö'du nenyë biya, ma ko'jo ha Pawolo ëzë mo omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi vurë ko'do ro mo ani. ²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesini mi kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mi'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitosi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenyë akiya." Fesitosi aya'ba do mo iya henye, "Akowo ho mo mindö aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zë ayinni mi loko 'ba ratoto. Vo kyëluwë 'ba anjiya ehe vidi ma dagbe 'ba gawo ëdinni kpa ani. Fesitosi i'di kö'du zi Pawolo kika loko ²⁴ ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyë. Yude biya ta Yerusalema ehe Kasariya ayinni zi ma, iyanni henye, nombanni zi kofu mo. ²⁵ Mi'ja kö'du kyënyë maako zi mo kofu dë. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni ko'do, momba ku zi mo kutu Roma. ²⁶ Ma kayöru kö'du tɔnyö maakowe ga kö'du kora nenyë zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapëti me'do 'beze ga kö'du 'bomo, ehe mëdi wa maako aba zi yöru. ²⁷ Anza dë na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kö'du kyënyë mati mo o'do."

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala nî yaga ehe iya nenyë,

² "Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenyë, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenyë tëmi kö'du biya, mati Yude asusunni ma go mo. ³ Ayolo na kayo kö'du dalëti 'ba yëni 'beze ehe koma mati inye mi ze. Here ma ko'jo hë yi zi kowo mikuku aba zi ma. ⁴ Yude biya ayolonnî ma ku kyere ma gba na wisi obi. Zë ayolonnî kyinë 'ba lima a'di mëdi mo aba, mi dakaŋo 'bama ehe mi Yerusalema. ⁵ Ehe ëzë zë ombanni, zë ato'bɔnni yada zi yi ma Farasi ra, mi gboko mati oro kö'du ki'di ndra ta da maako. ⁶ Yaanya aba, mëdi ku komo vurë ga kö'du moma mi lömu mati Wirî o'do kyere zi vidi 'beze. ⁷ Kadra ehe yondo 'butë dɔmoriyö tu'dë 'beze alitunnî zi Wirî, kisi bi lömu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sösu nenyë, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma. ⁸ Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wirî injë yöku zi didi?"

⁹ "Ma kadra maako aba, ma sösu henye, ma ko'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe ko'do ra Yësu 'ba Nazereta. ¹⁰ Mo'do nenyë dagba mi Yerusalema, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mi'di vidi 'ba Wirî kayo mi kamba. Momba da kö'du zi zë kofu. ¹¹ Mëdi zë yaza 'duwi mi bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzo ko'do zë, zi kö'du kyënyë kiya ra Wirî. Tɔnyö, ma na kamo zë ëti, henye, mi'bë zë koma mi gawo kyedre 'ba vo leze maakowe."

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bëni
(Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² “Yere Agiriba, kadra maako aba, mëdi da gëri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase. ¹³ Kaa kadra kutë, mongo bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyë ehe da vidi biya mati ëdinni ti'bë ma aba. ¹⁴ Ze biya da lëpi dakaŋo. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, ‘Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdi yaza ma? Èdi na lumë zi wehe ko'do ma aba!’ ”

¹⁵ “Ma ko'jo kö'du henye, ‘Yere, yi 'bëyi ëyi ra?’ ”

“Yere aya'ba do mo iya henye, ‘Ma Yësu ra! Ma ra ëdi ayaza. ¹⁶ Yaanya aba o'o riyë da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kö'du minzi yi ku zi tedi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kö'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.’ ¹⁷ Yere iya kpa henye, ‘Ma kagaga gë yi kazi vidi 'ba Yude ehe kazi tu'dë maakowe mati mëdi yi kutu zi zë, ¹⁸ zi komo zë yëhu here zi dë nni koto tëmi biköndu zi bikanyi ehe tëmi kyigo 'ba Satani zi Wiri. Here akila kö'du kyënyë 'bëzë ehe koma mi ma, zë ra vidi laka ma Wiri inzi.’ ”

Pawolo ayada kö'du loo 'bëni

¹⁹ “Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenye. ²⁰ Dagba mo ma yëti kö'du zi vidi mi Damasika, ehe here mi'bë zi Yerusalem, ehe biya mi Yudiya. Ndundu mo, mi'bë zi tu'dë maakowe ehe miya henye, ‘Ore ta bi kö'du kyënyë ko'do, ehe oto de zi Wiri! Here ayada wa ma o'de tëmi gëri lima 'be.’ ²¹ Ga kö'du nenye ra kora maakowe irinni ma mi yëkëlu ehe ayonzonni zi ma kofu. ²² Mora mi kadra nenye biya Wiri akonyi ma, ehe ma yëti kö'du 'dö zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zë nje wa ma nëbiyë ehe Mosa iyanni ako'do rë ni. ²³ Ma yada zi zë hala Korisito ne akayaza ehe atëdi vo dagba zi tënyi tëmi koli, here mo akika bikanyi zi vidi 'bëniyë ehe zi tu'dë maakowe.”

²⁴ Gba kazi Pawolo inde gaga gë ni, Fesitosi ambere, “Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kö'du yolo kyedre 'bëyi ne ëdi ku yi ko'do na lökyi.”

²⁵ Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, Fesitosi, manza dë mo lökyi. Wa ma, mëdi akiya, ëdi tinyö, ehe me'do laka ra. ²⁶ Yere Agiriba, ma to'bo me'do zi yi biya kazi tere ga kö'du ayolo kö'du nenye ku. Ma yolo ku tinyö, Yere Agiriba, ayolo zë ku biya na kölo kölo ga kö'du wa nenye o'do rë ni dë na koho na kowo mi ga bi golo'bo maako.” ²⁷ Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, “Oma ku mi nëbiyë? Ma yolo oma ku.”

²⁸ Agiriba iya zi Pawolo henye, “Mi kadra kodo nenye, asösu 'bëyi ako'do ma Korisito 'ba?”

²⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Èzë iri kadra kodo mandere kadra konda, ma sösu yi ehe vidi biya mati owonni ma ndenye atëdinni kaa ma kazi nyori nenye.”

³⁰ Here, Yere Agiriba, vo dakaŋo Fesitosi, Berenisi ehe vidi biya maakowe zë ëti, ënyinni riyë. ³¹ Mora gba zë i'bënni dë, zë iyanni henye, “Kora nenye, i'ja mo dë kö'du kyënyë maako aba. Anza dë laka zi mo koli mandere mo ki'di mi kamba.” ³² Agiriba ayada zi Fesitosi henye, “Kora nenye o'bo zi kila na dangölö, èzë mo ako'jo kö'du dë zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni kiya.”

27

Pawolo i'bë Roma

¹ Mati oko ku kadra 'beze zi ze ti'bë Italiya, vo da kanye mi turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölö 'ba Yere 'ba Roma. I'di mo zi ga Pawolo kongu ehe maboso maakowe ëti. ² Di'bë ze yaga baburu 'ba Dramatiyumu, mati ku nzo zi ti'bë bi to'o 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha föfö 'ba Asiya. Arisitarisi tëmi Tasalanika mi Mesedoniya, i'bë ze aba mi baburu. ³ Mi ko'do vere aba, doko dagoti 'ba Sidoni. Juliyasi kö'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bë oka niyë kongu, here zë o'bonni ki'di zi mo wa ma mo omba.

⁴ Mati dila Sidoni ku, buluku ëdi zo luku ki'di zi ze, ehe di'bë ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku. ⁵ Here di'bë ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi to'o 'ba baburu 'ba Mayira mi Lasiya. ⁶ Ani vo kyëlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ëdi ati'bë Italiya. Mo i'di kö'du zi ze ti'bë mi baburu nani.

⁷ Di'bë ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dë zi ti'bë kowo mi bi nani, here di'bë dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku ⁸ Di'bë ze liyaa na konda ta ha föfö kyedre ehe ndundu mo aba doko bi ma ako'jo Bitoro 'ba Wayomo, anza na kowo ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yanja kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dë na laka zi ze ti'bë. Here Pawolo ame'do zi vidi 'ba mi baburu, ¹⁰ “Kora nenye, oze mbili ye zi ma. Èzë di'bë ze yaanya aba, baburu 'beze ehe söndu 'bomo akayana rë ni na kyënyë, ehe vidi kayo akoli.” ¹¹ Mora Juliyasi oze mbili ni da me'do 'ba vo baburu kopi ehe

vo kyeti mo, anza kö'du Pawolo. ¹² Bitoro 'ba baburu anza dë na laka zi lima 'domo tona aba. Ga kö'du nenyë, vidi kayo idanni kö'du henye, da yonzo ze, zi ti'bë na konda ta ha föfö kyedre zi Fenekisi. Fenekisi ëdi bitoro 'ba baburu ra mi Keriti mati ayëhu zi dambaro-damirë ehe daaba-damirë, ehe da to'bo lima tona aba ani.

Buluku da föfö kyedre

¹³ Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asösunnü zi mala 'bënni kö'do. Here zë otönni mongo 'ba baburu, ehe di'bë na konda kara ta dagöti 'ba Keriti. ¹⁴ Mora kandi buluku kyigo mati ako'jo "Daaba-humirë" aluku zo ki'di zi ze tëmi rutu. ¹⁵ Buluku otra baburu, ehe do'bo dë zi ti'bë zi mo. Here dila buluku baburu kinjë. ¹⁶ Di'bë ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga töngbö 'ba baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo. ¹⁷ Here vidi otönni töngbö mi baburu ehe olonni kö'di jbüri toko ra baburu zi nda'ba ga bi kölö. Ga kö'du zë na tere, henye akotra yayi dagöti 'ba Seyiritisi, zë obanni böngo 'ba baburu akaño, ehe buluku injë baburu na konda. ¹⁸ Buluku ku na kyënyë, kö'do vere aba, zë u'dunnü kya söndu 'ba baburu maakowe yaga. ¹⁹ Mi kö'do ma wota kala nni aba, zë u'dunnü kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga. ²⁰ Kö'do kayo aba, do'bo dë kadra kongö mandere kyëluwë. Buluku kyigo zo nduwë luku, ehe ndundu mo aba, dila biya kö'du sösu 'ba zi tömo.

²¹ Kyere vidi maako tëmi ze onyo wa maako dë ndi kadra konda aba, Pawolo o'ro riyë ehe ayada zi kora nenyee, "Ëzë owowe ha ma, da lime mi Keriti, wa 'be nenyë ayaña rë ni dë ehe ölu kpa dë. ²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere dë ëdiyë rakyenyi aba ga kö'du akayome. Nje baburu ra atölu. ²³ Ma 'bama zi Wirü, ehe ma mötu mo. Yöndo ma alaga ne, mo utu malayika ²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere dë! Akatoro mi vurë komo Yere 'ba Roma. Ehe ga kö'du yi, Wirü laka akayomo didi 'ba vidi mi baburu biya.' ²⁵ Ëdiyë na rakyenyi. Ma yolo ku tinyö henye, Wirü ako'do te wa ma mo alömu. ²⁶ Mora buluku akadronyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaña rë ni."

²⁷ Kö'do 'butë domosowo ehe yöndo, buluku 'ba wini kagba adronyi ze toko ta ra Föfö Mediterina. Mora ëdi kaa mi kutë yöndo, vidi mati mi baburu ayölonni ze ku kara dakaño aba. ²⁸ Zë ayerinnü, ehe i'janni henye, wini ne ëdi mitiri 'butësowo na yöndu. Yaa zë ayerinnü löhu ehe i'janni ëdi nje mitiri 'butëwota. ²⁹ Vidi mi baburu na tere da kotra kya ri'di maakowe, here

zë izanni akaño mongo sowo ta kafo 'ba baburu. Here zë amötunnü kö'du bikanyü 'ba kadra. ³⁰ Vidi mati mi baburu ombanni zi taho. Here izanni töngbö mi wini, o'ba rë nni nëdinnü kya 'ba mongo maakowe ra kiza akaño ta komo dagba 'ba baburu. ³¹ Mora Pawolo iya zi vo kyëlu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Ëzë vidi nenyee alimanni dë da baburu, anze dë gëri maako aba zi didi yë yomo." ³² Here, vo kanye ikyenni kö'di mati iri töngbö 'ba tömo ne, ehe ila lëpi mi föfö.

³³ Gba kazi bikanyü 'ba kadra, Pawolo alenze vidiyë zi wakonyo. Mo ayada zi zë iya henye, "Kö'do 'butë domosowo aba ëdiyë kö'du sösu aba henye onyowe waako dë. ³⁴ Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be o'ro do mo. O'de nenyë ehe vidi ma kölö maako tëmi yë aki'ja riti." ³⁵ Tapëti Pawolo iya nenyë, mo oba nzoyi mangolo'bo ehe i'di öwö'di zi Wirü. Here ta da komo vidi biya, mo owe mangolo'bo ne ehe onyo kya mo. ³⁶ Zë biya rakyenyi aba, ehe vidi biya tëmi zë onyo wa maako. ³⁷ Vidi ma ëdinnü mi baburu ne, lamiriyö 'butëmadomoriyö domomodaka, ³⁸ ehe tapëti vidi biya onyönni wa ku, zë u'dunnü söndu 'ba wakonyo mi föfö zi baburu kö'do na pëlë.

Baburu ayaña rë ni

³⁹ Damindö ayi, ehe vidi ma mi baburu ne ongönni föyi maako zë ayölonni dë. Mora zë ongönni yayi 'ba ha föfö. Here zë ombanni zi yonzo zi taho baburu aba dakaño da ha föfö. ⁴⁰ Zë ikyenni mongo nee ehe ila zë alëndi mi föfö. Mi kadra kölö ne zë inganni kö'di mati ëdi gëri yada zi baburu ne. Tapëti mo, zë injënni böngo ma dagba komo baburu ehe ila buluku ra zi baburu drönyi dagöti. ⁴¹ Mora aho dakaño otra rë ni ra lumu 'ba yayi 'ba ha föfö. Kapa baburu ma dagba ne alaka mi yayi, ehe kapa mo, ma hulëhu alowe na nzoyi kazi kyigo 'ba wini kagba.

⁴² Vo kanye ombanni ku zi mabosowe kofu zi sesi zë ta bi tele ehe kazi ahonni. ⁴³ Mora kyedre vo kyëlu omba zi didi 'ba Pawolo yomo, ehe mo ila vo kanye dë zi mala ma zë ombanni zi kö'do. Tapëti mo, mo i'di kö'du vidi biya mati ato'bo tele zi töfu mi wini ehe dagba zi dagöti. ⁴⁴ Here mo ayada zi maakowe mirinnü nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidi biya oko dagöti kazi kö'du maako.

28

Mi Malata

¹ Mati dayi ze dagöti, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata. ² Vidi bi naniye na aboka, ehe zë irinni ze kalakyedre aba wa'do droko, ga kö'du mirë ëdi ata'di ehe bi na bikyëyi. ³ Tapëti Pawolo atoto dawanya

yëri, ehe i'di da wa'do, bikiyitu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo. ⁴ Mati vidi bi naniye ongönni wiri ove rë ni ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kölo maako henye, "Kora henye vo wakofo ra! Mo aluyi dë mi föfö, mora kö'du laka ko'do akila mo dë zi lima." ⁵ Pawolo akoho wiri ne mi wa'do ehe o'do wa kyënyë maako dë. ⁶ Vidi asesinni sösu henye kala Pawolo ne atö'bu riyë mandere kandi akalëpi brua. Alimanni mo kongö kadra konda aba, ehe mati kö'du ako o'do rë ni dë zi mo, zë ofö kö'du sösu 'bënni ehe iyanni henye, "Kora henye, wiri ra."

⁷ Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyö, ehe mo ëdi kaño maako aba ani na 'bëni. Mo iri ze kalakyedre aba lijo 'bëni ko'do wota aba. ⁸ 'Bu mo mi sora, na koo rakyitu aba, ehe mikoo kindri aba. Pawolo i'bë zi mo, ehe i'di kala ni do mo, ehe ako'jo kora ne mötu aba. ⁹ Tapëti kö'du henye o'do rë ni, vidi biya da rutu ne ika vidi 'bënni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe ako'jo zë biya. ¹⁰ Vidi nee oronni ze, ehe mati di'bë, zë i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

¹¹ Yehe wota aba yaa, di'bë ze mi baburu mati alima mi Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mi Ezipeto, ehe ëdi na yolo henye, "Wiri loña." ¹² Doko ze mi Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba. ¹³ Ta karani, di'bë ze zi Rahagimu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyö aba yaa, doko ze Putali. ¹⁴ Ani di'ja ze öndu maakowe. Zë alenzenni ze zi lima rë nni. Ko'do kölo 'ba gima aba yaa, di'bë gawo kyedre 'ba Roma. ¹⁵ Kya öndu maakowe mi Roma owonni kö'du ze, ehe ayinni de ze kutrë Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingo Wota. Mati Pawolo ongo zë, mo o'do öwö'di zi Wiri rakyenyi kyedre aba.

Mi Roma

¹⁶ Doko ze mi Roma, ehe ila Pawolo zi lima mi loko na bi dë ni, vo kanya aba kölo zi go mo kongö. ¹⁷ Tapëti ko'do wota aba mati doko ani, Pawolo ako'jo bi kölo kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako dë na kyënyë zi vidi 'bezee, ehe mo'do waako kpa dë na kyënyë ra dalëti 'ba zutu 'bezee. Mora mi Yerusalema i'di ma na maboso mi Roma. ¹⁸ Zë ongönni mi kö'du kyënyë ma asusu ma go mo, ehe omba zi ma kinga na dangölo. Zë i'janni mo'do kö'du ako dë na kyënyë zi koli. ¹⁹ Vo dagba 'ba Yude ombanni da kö'du ne dë, here ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma zi vurë 'bama kiya. Mora manza dë kö'du kyënyë maako aba zi kiya ra dakaño 'bama. ²⁰ Ida ma nyöri nenye aba ga kö'du wa ma ze vidi 'ba

Yiserele domba zi rë ni ko'do. Kö'du henye ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kö'du wa ma domba ze henye."

²¹ Vo dagbe aya'banni do mo iyanni henye, "Vidi kölo maako tëmi Yudiya ayöru waraga dë zi ze ga kö'du yi. Ehe ma kölo tëmi zë ayi dë zi kö'du ko'do 'bëyi yada mandere zi kö'du kyënyë maako kiya rë yi. ²² Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidi biya ta bi ne ombanni gboko kyiyi henye dë."

²³ Here, zë i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bëzë ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo ëdi lima 'domo. Ta damindö le yondö aba, mo ayada zi zë kö'du kise 'ba Damöku 'ba Wiri. Mo iri tëmi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe wayöruwë 'ba Nëbiyë zi yonzo zi kika zë zi Yësu. ²⁴ Kya vo dagba maakowe ombanni da kö'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni dë. ²⁵ Kyere zë ombanni da kö'du tëmi kutë nni dë, ayetonni i'bë wënni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kö'du tynyö mati mo utu nëbi Yisaya ²⁶ zi yada zi zutu 'bezee,

Í'bë zi vidi nenye ehe ayada zi zë, "Akowowe ehe akowowe, mora ayole dë. Akonge ehe akonge mora ayole dë."

²⁷ Ge biya ëdiyë di'di kyënyë aba.

Mbili ye owo kö'du dë ehe komowe ayöfu ku.

Zë o'banni dë zi bi kongö, mandere kö'du kowo, mandere kö'du yolo.

Èzë ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je."

²⁸⁻²⁹ Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wiri omba zi yomo tu'dëe, ehe zë akowonni."

³⁰ Koo riyö aba Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidi biya ma ëdi tayi mo kongö ne kalakyedre aba. ³¹ Mo ayëti kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri kazi tere ehe yandi kö'du 'ba Yere Yësu Korisito, ehe vidi maako ayonzo dë zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kò'du yolo aba

¹ Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wiri ehe 'ba Yere Yesu Korisito. Wamètè biya zi vidì a Wiri mati opere rè nni mi damòku ne biya.

² Öndu ma'e emi ma eti, edi 'e na rakyenyi ezè kyiné 'ba kò'du yonzo biya ayi le gèri 'be'e, ³ ga kò'du ayolo 'e koma 'be'e yonzo, atèdi nduwè zi ye. ⁴ Ayolo 'e nduwè 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo. ⁵ Mora ezè vidì maako tēmi 'e omba kò'du yolo, mo ma mōtu zi Wiri, mati akì'di zi mo kyondra, kazi kò'du kyēnyè k'ja mi mo.

⁶ Mora ezè mo amōtu, mo moma kazi da jijiji. Vidì mati do mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mi ranga mati edi kope ehe buluk injè. ⁷ Vidì ma here ne'e ma asosunni dè na kirinni wa kazi Wiri. ⁸ Zè oronni dè da gèri kōlō.

Leri wa kyō aba

⁹ Öndu mati na vo leri, mo mēdi rakyenyi aba ga kò'du mo edi vo da wa kayo. ¹⁰ Mora vo da wa kayo, mo mēdi rakyenyi aba ga kò'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dōru 'ba wevo 'ba mōku. ¹¹ Kadra asi nzere, bi kyitu o'bo weno ne, dōru mo alēpi, ehe teme 'bomo ne ayaṅa gbo. Mi gèri kōlō ne, vo wa kayo akayaṅa mi lo'bo 'bomo.

¹² Vo rakyenyiye ra mati alimanni koma aba hu wa yonzo. Ezè zè oronni na kyigo mi wa yonzo, akirinni biriti 'ba didi mati Wiri alōmu ku zi zè mati o'donni lovo mo. ¹³ Ezè ayonzo vidì, mo miya dè henye, "Wa yonzo nenye ayi kazi Wiri." Ga kò'du Satani o'bo yonzo Wiri dè, ehe Wiri o'bo yonzo vidì maako dè. ¹⁴ Mora ayonzo vidìye, mati kò'du komba kyēnyè 'bèzè oto zè ku 'de, ehe kuyi zè akpa kò'du kò'do 'bèzè aba. ¹⁵ Here kò'du sōsu kyēnyè 'bèzè ne omo, ehe o'jo kò'du kyēnyè, ehe kò'du kyēnyè, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

¹⁶ Öndu ma'e emi ma eti, mo'ba 'e dè. ¹⁷ Wa k'idi biya laka ne, ehe waki'di biya ṅbala ne ayi ta komoriyè, ayi aṅaṅo kazi Wiri 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyè. Mo ofo dè kaa galili. ¹⁸ Mi kò'du kò'do omo, mo ika ze zi tēdi nenye kpuru tēmi me'do 'ba tinyō, here zi ze tēdi na vo dagba mi kutè wa kò'do omo'e biya.

Kowo kò'do aba

¹⁹ Öndu ma'e emi ma eti, asōsu 'e kò'du nenye. Vidì biya mēdi kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo. ²⁰ Kamo 'ba vidì kōndu o'do kò'du laka dè, mati Wiri omba. ²¹ Here ayaṅa 'e kò'du kò'do ma kyēnyè, ehe biya rasesi

tēmi kò'du mati eme dè, mati kyō mi kutè 'e. Ra k'idi zi Wiri, ehe nje me'do mati mo iyi mi di'di 'e, mati ato'bo yomo 'e.

²² O'ba'e re 'e dè nje mbiliye koze aba da me'do omo. Ta go mo, i'di 'e mi go mo yonzo. ²³ Vidì mati oze mbili ni da me'do, mora i'di dè mi go mo yonzo, edi kaa kora mati ongo bi mi ngana, ehe ongo rè ni kaa mati nēdi, ²⁴ ehe i'bè gbo 'de, kandi atōlu tēmi mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da. ²⁵ Mora kora mati ongo bi kara mi kò'du k'idi ma tinyō, mati inga vidì na da ngōlō, ehe mo nduwè mbili ni koze go mo, anza dè nje kowo mo mora kpa kò'do mo, Wiri akì'di ya'da zi mo mi wa mati mo o'do.

²⁶ Ezè vidì mati ongo rè ni 'ba yēni, ehe asesi ndende ni dè, mo edi rè ni ko'ba, ehe yēni 'bomo ne o'do waako dè. ²⁷ Yēni mati Wiri 'Bu ze omba edi ṅbala kazi ndondo edi henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bè kongo tēmi riti 'bèzè, ehe rasesi kazi wa kyēnyè 'ba damòku ne.

2

Kò'do vidì 'e mi gèri maako

¹ Öndu ma'e emi ma eti, kaa vo koma'e mi Yere 'beze Yesu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vidì 'e dè mi gèri maako 'beri tara da laya 'bèzè ta yaga. ² Kaa kora vo wa aba kyō usu inzi 'ba dahabo ehe bongo ma laka ayi mi ratoto 'be'e ehe kora vo leri mi bongo liza ayi kpa. ³ Ezè, ayada wa towo ndra zi kora mati usu rè ni na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenye kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, oro nani, mandere alima kinye dakaṅo da ndi yi." ⁴ Here, o'do 'e kò'du kyēnyè 'ba rakinye ku mi kutè 'e. Edi 'e na vo vurè 'ba kò'du sōsu 'ba Satani aba.

⁵ Owo'e te, öndu ma'e emi eti. Wiri inzi vidì leri 'ba damòku nenye, zi tēdi ndo koma aba ehe zi tēdi damòku mati mo alōmu ku zi zè, mati o'donni lovo mo. ⁶ Mora alidi 'e vo leri. Anza dè vo wa aba kyō'e ra edinni 'e kò'do na kyēnyè kika mo komo vo vurè'e? ⁷ Zè ra dè mati ame'donni mi kò'du kyēnyè mi ru laka nani mati i'di zi ye ne?

⁸ Ako'do 'e kò'du ma laka, ezè oro 'e kò'du k'idi 'ba damòku mati i'ja mi kò'du yōru, "O'do lovo vo halinjo oka, kaa o'do lovo yi." ⁹ Mora ezè o'do kò'du zi vidì 'e tada ra laya 'bèzè, o'do kò'du kyēnyè ku, ehe kò'du k'idi akì'di yi mi kamba kaa vo kò'du k'idi kowe. ¹⁰ Vidì mati owe kò'du k'idi kōlō o'do kò'du kyēnyè ku zè kowe aba biya. ¹¹ Iya henye, "O'do ndoro dè." Iya kpa henye, "Ofo vidì dè." Ezè o'do ndoro dè, mora ofo vidì ku, ayi ku na vo kò'du k'idi kowe. ¹² Ame'do ehe o'do kaa vidì mati akiya vo vurè ro mo kò'du

ki'di aba, mati akila 'e na dangölö. ¹³ Wiri ayada mikyeyi 'bëni dë, zi vidî mati ikye vurë kazi mikyeyi. Mikyeyi i'bë ndra tada vurë kiya!

Koma ko'do aba

¹⁴ Öndu ma'e ëmi ma ëti, ëzë vidî maako iya noma, mora mo o'do kö'du laka, a'di ra ëdi na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yomo? ¹⁵ Èzë öndu maako'e ëmi maako'e ëti anzanni bongö aba ehe wakonyo, ¹⁶ a'di ra ëdi na laka mi kö'du kiya 'bëyi zi zë, "Wiri mi'di ya'da zi ye, asesi 'e na kyëtu, onyo 'e na laka," ëzë i'di wa ma laka dë zi zë? ¹⁷ Here ëzë koma ëdi kö'lö ehe o'do waako dë, anza koma laka ra dë.

¹⁸ Mora vidî maako akiya henye, "Vidî kö'lö maako ëdi koma aba, agamo ëdi 'ba ko'do mo." Kö'du ya'ba 'bama ëdi henye, "Ayada zi ma, hala vidî maako ato'bo tedi koma aba kazi ko'do mo, makayada koma 'bama zi mo kö'du ko'do aba." ¹⁹ Oma ku henye Wiri ëdi nje kö'lö? Laka. Dakyiki esenni kpa tere aba komo Wiri. ²⁰ Yi kora vo lumë. Omba yolo koma kazi ko'do mo, eme dë? ²¹ Anza dë zutu 'beze Abarayama ra komo Wiri na laka tami kö'du ko'do 'bomo, mati mo i'di wisi ëni Yisika da bi 'ba wakumu? ²² O'bo 'e dë kongö? Koma omo kö'du ko'do omo aba o'donni lo'ö bi kolo. Koma omo ëdi ndo tami lo'ö ko'do omo. ²³ Kö'du yöru ayi ku tinyö, mati iya henye, "Abarayama oma mi Wiri, Wiri iri mo na vo kö'du laka ko'do tami koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wiri.

²⁴ Ongö te henye, ëdi lo'ö ko'do 'ba vidî 'e ra i'di zë na laka Wiri aba, anza dë nje koma 'bëzë aba. ²⁵ Èdi kpa te kaa vo rönyi Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wiri tami kö'du ko'do omo vo buluku'e 'ba Yiserele kiri kala kyedre aba, konyi tahonni ta gëri 'beri maako. ²⁶ Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lo'ö ko'do ne yöku.

3

Ndende

¹ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, anza dë kyö tönü 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurë kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e. ² Ge ze biya 'duwi dëdi kö'du litë ko'do. Èzë vidî o'do kö'du litë dë mi kö'do kiya 'bëni, mo ëdi tinyö laka, ato'bo kpa zi gë ni kongö laka. ³ Di'di ze ko'di ha akakya zi ko'do zi he ze kowo zi ko'do mo ti'bë bi mati domba ze. ⁴ Mandere akoba tönbö kyedre kaa ga kö'du yada, mati buluku kyigö adu'du, dato'bo kopi wa tisi 'ba dahu tönbö aba, mati domba ti'bë zi mo. ⁵ Here

ëdi ndende aba. Tisi wa aba kaa ëdi, ato'bo me'do kö'du wa kyedre'e.

Asösu 'e te hala möku kyedre ato'bo kusu mo wa'do tisi aba. ⁶ Ndende ëdi kaa wa'do. Èdi damöku 'ba kö'du kyënyë, i'ja bi 'bëni mida re ze ehe apere kö'du kyënyë kpuru tami lima 'beze. Usu wa'do mi bi tinyö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

⁷ Vidî köndu ato'bo kopi wa widî maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, watele'e, kyenze ëti. ⁸ Vidî maako gba o'bo dë zi ndende kopi. Èdi kö'du kyënyë ko'do, ëdi kyö waroso 'ba koli aba. ⁹ Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidî maako'e sënë mo aba, mati o'do zë kpa na kyinë 'ba Wiri. ¹⁰ Me'do 'ba öwö'di ki'di ehe wa sënë ope yaga tami ha kö'lö ne. Öndu ma 'e ëmi ma ëti, nenyë o'do rë ni dë here. ¹¹ Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dë tami bi hwërë kö'lö ne. ¹² Öndu ma 'e ëmi ma ëti, kaga lijo o'bo dë tana manga, manga o'bo dë tana lijo. Ku'ju alöwu 'do wini ma yö'do ehe wini ma ndili dë.

Kyinë 'ba kö'du yolo riyö

¹³ Eyi ra na vo kö'du yolo mi kutë 'e? Mo ma yada mi lima laka 'bëni, kö'du ko'do mati ayi kazi vo kö'du yolo. ¹⁴ Mora ëzë yi na mikumbë 'ba mikata mi di'di yi, o'do dakumbë dë ehe iga ndondo dë ra kö'du tinyö. ¹⁵ Kyinë 'ba kö'du yolo nani ayi dë akanjo ta komoriyë, ayi kazi dakykiyiye. ¹⁶ Bi ma mikumbë mikata aba 'do mo, kpa kyinë 'ba kö'du ko'do kyinyë 'ba Satani aba biya. ¹⁷ Kö'du yolo 'ba riyë ëdi biya na nbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mikyeyi ndo, kö'du ko'do laka aba. Èdi vo tinyö, anza vo komokandi. ¹⁸ Vidî 'ba mikyeyi o'donni kö'du laka.

4

I'di re 'e zi Wiri

¹ Kamo ralamo aba mi kutë 'e ne ayi ta kila? Ayinni tami da kö'du komba 'ba mi di'di 'e, mati lifonni mi re 'e. ² Omba 'e wa, mora i'ja 'e zë dë. 'E gbo nzo zi wakofö, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e zë dë. Alamo re 'e ehe u'bö re 'e. Anza dë wa mati omba 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wiri dë kö'du mo. ³ Èzë ako'jo'e, iri 'e dë, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi kö'do mo mi da kö'du komba 'be'e.

⁴ Vidî kazi koma'e ra. Ayolo 'e dë henye ere, zi tedi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wiri. ⁵ Asösu'e dë henye ere, kö'du tinyö anza dë mi kö'du yöru mati iya henye, "Lawo mati Wiri i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba." ⁶ Mora rakyëyi mati Wiri i'di ëdi ndrë. Kaa wayöru iya henye,

“Wiri omba vo rakisiye de,
mora i'di rakyeyi zi vo raya'ba'e.”

⁷ Here, i'di re 'e zi Wiri. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e. ⁸ Ayiye kara zi Wiri, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo ko'du kyenyē ne'e. O'do di'di 'e njala, 'e vo komokandi ne'e. ⁹ E'di 'e rasosu, kudu lu'bē aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaṅa. ¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjē 'e riyē.

¹¹ Öndu ma'e, emi ma eti, ame'do 'e de na kyenyē ra aboka maako. Eze ame'do 'e na kyenyē ra aboka maako, ame'do 'e na kyenyē ra ko'du ki'di. Eze ame'do 'e na kyenyē ra ko'du ki'di, oro 'e ko'du ki'di de, mora e'di 'e vure ra ko'do. ¹² Vo ko'du ki'di kolō, vo vure kolō, mati ato'bo yomo ehe yaṅa. Yi eyi ra zi vure 'ba aboka yi ko'do?

¹³ Yaanya aba owo'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, “Ndenye mandere mindō aba dati'bē zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koṅ, ti'bē mi lo'ṅ maako, kōhi ko'do kyō.” ¹⁴ Ayol o'e de, a'di ra ako'do rē ni mindō aba. 'E kaa kyētu 'ba wa'do, mati alaya mi kadra tisi, ehe inde rē ni gbo. ¹⁵ Wa mati akiya 'e e'di henye, “Eze Yere omba, dakalima ze da ko'do nenyē mandere nani.” ¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka. ¹⁷ Here zē maako'e mati ayolonnī ko'du laka zi ko'do, mora zē o'donnī de, zē o'donnī ko'du kyenyē ku.

5

Kō'du zi vo wa kyō

¹ Yaanya aba, 'e vidi 'ba wa aba kyō, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga ko'du riti kyenyē mati e'di tayi de 'e ne. ² Wa da kayo 'be'e ne eṅe ku 'de, bongṅ 'be'e kuru onyo ku. ³ Dahabo 'be'e manzede aba ayōfu do mo ku wa lēndrē aba. Wa lēndrē nenyē atēdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyō mi ko'do ma alaga nenyē'e. ⁴ I'di 'e biriti kpa de zi zē mati o'donnī lo'ṅ mi yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bēzē ku. ⁵ Lima 'be'e ma dakaṅo kinye ne, kyō na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti ki'di zi ye. ⁶ Asusu 'e vidi mbiya kofu mo, agaganni gē nī kpa de kazi 'e.

Mikuku mötu aba

⁷ Öndu ma 'e emi ma eti, e'di 'e mikuku aba le Yere 'boko. Ongṅ 'e te hala vo yaka uku mi nī, bi kaṅo ēni kisi zi tana wa kyō. Mo isi bi mo mikuku aba zi mirē tayi. ⁸ E'di 'e kpa na mikuku. Asesi 'e ko'du sōsu 'be'e ri yē, ga ko'du tayi 'ba Yere e'di ku kara. ⁹ Öndu ma'e emi ma eti, ame'do 'e de ra oka maako, kazi Wiri ikye vure re 'e. Vo vure kikyē e'di ku kara, nzo zi laya.

¹⁰ Öndu ma 'e emi ma eti, asōsu 'e ko'du nēbi mati ame'do nni mi ru 'ba Yere. Oba zē kaa ga ko'du yada 'ba mikuku mi riti. ¹¹ Dako'jo zē na vo rakyenyi, ga ko'du zē nduwē ko'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwē ko'du laka ko'do, ayolṅ 'e ku hala Wiri i'di zi mo mi ndundu mo. Kö'du Yere ndo na mikyēyi ehe loṅ.

¹² Ta da mo biya, öndu ma 'e emi ma eti, alōmu 'e de komoriyē aba, mandere dakaṅo aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye “ṅ,” eze omba kiya ṅ, ehe “e'e” eze omba kiya 'e'e. Here ayi 'e de mi vure a Wiri.

¹³ Vidi maako temi 'e mi riti? Mo ma mötu. Vidi maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto. ¹⁴ Vidi maako temi 'e na ko'ṅ? Mo ma ko'jo vidi kyedre 'ba kanisa'e zi mötu de ni yēni kulō ro mo mi ru 'ba Yere. ¹⁵ Mötu mati koma aba ne, ako'do vidi ko'ṅ ne na laka, Yere akinjē mo riyē. Eze mo o'do ko'du kyenyē, akila mo. ¹⁶ Here ayasi ko'du kyenyē 'beyi zi oka ma kolō maako, ehe amötu ko'du oka ma kolō maako, here zi ko'ṅ na laka. Mötu 'ba vidi laka e'di na kyigo.

¹⁷ Eliya mo kora kaa ze. Mo amötu henye mirē a'di de, ehe mirē a'di de dakaṅo koṅ wota dēni aba. ¹⁸ Lōhu mo amötu, ehe komoriyē i'di mirē, dakaṅo o'jo wa tana 'bēni gbo.

¹⁹ Öndu ma 'e, eze vidi kolō maako temi 'e awiri de ni temi ko'du tinyō, ehe vidi maako mika mo hulēhu, ²⁰ asōsu 'e ko'du nenyē: Vidi mati opi da vo ko'du kyenyē ko'do ku temi gēri litē 'bomo, akayomo mo temi koli, akayōfu da ko'du kēnyē kayo ne'e biya.

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba didi

¹ Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba didi, mati edî kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku komo ze aba. ² Jo, dongo ze ku, kala ze ise ro mo ku. ² Mati didi nenyeye alaya ku, dongo ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba didi nburu nburu mati 'Bu o'do na yolo zi ze. ³ Wa mati dongo kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e droko ze aba mi mötu 'ba ga bi kölo mati dedî mo aba, Wirî ehe Wisi omo Yësu Korisito. ⁴ Dayöru ze heneye zi rakyenyi 'beze kinde.

Wirî bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yöyö mo edî heneye, Wirî bikanyi ra, biköndu ako anza dë mi mo. ⁶ Èzë diya ze heneye, ze na radroko mo aba, mora mi kadra kölo ne zo lima mi biköndu, ze ne 'dö ndöndö kiga mi me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba. ⁷ Mora èzë dalima ze mi bikanyi, kaa mo edî mi bikanyi, here datëdi ze mi lima kölo oka maako aba, ehe yama 'ba Yësu, Wisi omo o'do ze ku nbala tëmi kö'du kyënyë.

⁸ Èzë diya ze danza kö'du kyënyë aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tinyö ako anza dë mi ze. ⁹ Mora èzë dayasi kö'du kyënyë 'beze zi Wirî, mo akasesi kö'du ki'di enî ako'do wa mati edî laka, mo akila ze tëmi kö'du kyënyë 'beze, manbala biya tëmi kö'du ko'do kyënyë 'beze. ¹⁰ Èzë diya ze heneye, do'do kö'du kyënyë dë, do'do ze Wirî yada zi tëdi na vo ndöndö, me'do 'bomo anza dë mi ze.

2

Korisito vo konyi 'beze

¹ Mëdi nenyeye yöru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kö'du kyënyë, mora èzë vidi maako o'do kö'du kyënyë ku, dedî maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yësu Korisito ra tinyö laka. ² Korisito ra na bi dë ni umu rë ni zi kö'du kyënyë 'beze kila, anza dë nje kö'du kyënyë 'beze, mora kpa kö'du kyënyë 'ba vidi biya.

³ Èzë dowo 'e kö'du ki'di a Wirî, ani tinyö dayölo mo ku. ⁴ Zë mati iyanni heneye na yolönni mo ku, mora owonni kö'du ki'di 'bomo dë, vo ndöndö 'e ra, kö'du tinyö anza dë mi zë. ⁵ Zë biya mati owonni me'do 'bomo, lovo 'ba Wirî edî ndo mi mo. Nenyeye edî hala dato'bo yolo heneye, dedî mi ra droko Wirî aba. ⁶ Zë mati iyanni heneye, nëdinni ku na radroko Wirî aba, ma limanni te kaa Yësu Korisito o'do.

⁷ Aboka ma'e, kö'du ki'di nenyeye mëdi ayöru zi ye anza na kyiyi, edî kö'du ki'di ko'co ra, mati owo'e tëmi biyeto aba. Kö'du ki'di ko'co ne edî kö'du kise mati owo'e ku nzo ne. ⁸ Here, kö'du ki'di mati yaanya aba mëdi ayöru zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenyeye kö'du tinyö ongo mi Yësu kpa mi ye, ga kö'du biköndu edî laga 'de, bikanyi ma tinyö edî ku nzo biyanyi.

⁹ Zë mati iyanni heneye, nëdinni lima mi bikanyi, mora zë nduwë koyi öndu nni 'e emi eti, edinni mi biköndu mi kadra nenyeye. ¹⁰ Zë mati o'donni lovo öndu nniye, edinni mi bikanyi, here waako anza dë mi zë zi vidi maako zi kö'du kyënyë ko'do. ¹¹ Mora zë mati oyi öndu nni 'e emi eti, zë edinni mi biköndu, zë edinni alasi mi mo, ayolönni dë kila nëdinni ati'bë, ga kö'du biköndu ne o'do zë ku na komo köndu.

¹² Mëdi ayöru zi ye gisi a ma 'e, ga kö'du kyënyë 'be 'e ila ku ga kö'du 'ba Korisito.

¹³ Mëdi ayöru zi ye, 'bu 'e, ga kö'du ayolo 'e mo edî kyere biyeto aba. Mëdi ayöru zi ye, vidi mati zë gba na obi, ga kö'du a'da 'e Satani ku. Mëdi ayöru zi ye gisi ama 'e, ga kö'du ayolo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Mëdi ayöru zi ye 'bu'e, ga kö'du ayolo 'e mo edî kyere biyeto aba. Mëdi ayöru zi ye vidi mati zë gba na obi, ga kö'du 'e na kyigo, me'do 'ba Wirî alima mi ye, a'da'e Satani ku.

Lovo 'ba damöku

¹⁵ O'do 'e lovo damöku dë mandere wa mati edî na 'ba damöku ne. Èzë o'do'e lovo damöku, o'do'e lovo 'bu ne dë. ¹⁶ Wa mati biya 'ba damöku ne, wa mati ra 'ba kö'du kyënyë omba ne, wa mati vidi ongo komba aba, wa biya mi damöku nenyeye mati vidi edî rë nni kisi kö'du mo, ma kölo tëmi zë ayi dë kazi 'bu, ayi biya tëmi damöku ne. ¹⁷ Damöku wa biya mi mo aba mati vidi omba edî alaga 'de, mora zë mati o'donni da kö'du komba 'ba Wirî, akalimanni nburu.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo edî ku kara. Ayada zi ye heneye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayanni ku nzo, here dayölo ze ndundu mo edî ku kara. ¹⁹ Vidi nenyeye anza nni dë tinyö mi gboko 'beze, kö'du nere ra zë ilanni ze. Èzë edinni mi gboko 'beze, zë akalimanni ze aba. Mora zë i'bë wënni, here edî na yolo heneye ma kölo maako anza dë tëmi gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kölo Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayolo'e tinyö ku. ²¹ Mëdi ayöru zi ye, anza dë ga kö'du ayolo tinyö

dë, ëdi ga kö'du ayolo 'e ku, ehe ayolo 'e kpa henye, ndondo ayi dë tëmi kö'du tinyö. ²² Ëyi ra ëdi na vo ndondo ne? Ëdi zë mati iyanni henye, Yësu anza dë Korisito. Vidi ma here ne'e zë vo wehe 'ba Korisito, zë ombanni 'bu dë 'dö Wisi aba. ²³ Kö'du zë mati biya ombanni Wisi dë, kpa ombanni 'bu dë. Zë mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

²⁴ Ayolo'e laka zi sesi kö'du kise ne mi di'di 'e tëmi biyeto aba. Èzë asesiye kö'du kise nani, ëdiye 'duwi na radroko mi Wisi 'bu aba. ²⁵ Nenyë ëdi wa mati Korisito na bi dëni alömu zi didi nburu ki'di zi ze.

²⁶ Mëdi nenyë yöru zi ye kö'du zë mati ëdinni yonzö zi ye ko'ba. ²⁷ Mora kö'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kölö Laka ëni de 'e. Lawo Kölö Laka omo ayandi kö'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi ëdi tinyö anza ndondo ra dë. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kölö Laka, alima'e na radroko mi Korisito.

²⁸ Jo, gisi ama'e, alima 'e na radroko mo aba, here ëzë mo alaya, datëdi ze kyigo aba, doho re ze dë kazi komokaya mi kadra mati mo ayi. ²⁹ Èzë ayolo'e ku mo ëdi laka, akayolo'e henye, vidi biya mati o'do wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

3

Gisisi 'ba Wiri

¹ Ongö 'e te, hala 'bu o'do lovo ze ndra. Lovo 'bomo ëdi kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wiri, here tinyö, dëdi ze. Kö'du ne re ra damöku ayolo ze dë, ayolo Wiri dë. ² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wiri, mora anza dë gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayolo ze ku henye ëzë Korisito alaya, datëdi ze kaa mo, ga kö'du dakongo ze mo tinyö kaa mati mo ëdi. ³ Vidi mati ëdi kö'du sösu nenyë aba mi Korisito, ma sesi rë ni n'jala, kpa te kaa Korisito ëdi n'jala.

⁴ Vidi mati o'do kö'du kyënyë, o'do kö'du kyënyë ku kö'du ki'di 'ba Wiri kowe. ⁵ Ayolo'e ku henye, Korisito alaya zi kö'du kyënyë koba 'de, ani kö'du kyënyë anza dë mi mo. ⁶ Here, vidi mati alima na radroko Korisito aba, anza dë nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, mora mo mati zo nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, ongö mo dë mandere ayolo mo dë.

⁷ Vidi maako mo'ba 'e dë, gisi a ma. Vidi mati o'do wa ma laka, ëdi n'jala, kpa te kaa Korisito ëdi n'jala. ⁸ Vidi mati nduwë zi kö'du kyënyë ko'do, 'ba Satani ra, ga kö'du Satani o'do kö'du kyënyë akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wiri alaya ga kö'du nenyë zi yaja wa mati Satani o'do. ⁹ Vidi mati zë na gisi 'ba da kö'du ko'do komba 'ba Wiri ëdi mi di'di zë, ga kö'du Wiri 'bu zë, o'bönni dë

nduwë zi kö'du kyënyë ko'do. ¹⁰ Nenyë kö'du 'beri mi kutë gisi a Wiri gisi 'ba Satani aba. Zë mati biya o'do nni wa ma laka dë mandere o'donni lovo oka'e dë anza nni dë gisi 'ba Wiri.

O'do lovo oka maako

¹¹ Kö'du kise mati owo'e biyeto aba ëdi henye do'do 'e lovo oka. ¹² Danza 'e dë kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo öndu ni Abele. Kö'du a'di Kayina ofo mo? Ga kö'du wa mati mo o'do biya na kyënyë, mora wa mati öndu mo o'do biya na laka. ¹³ Here, re 'e maga dë, öndu ma'e ëmi ëti. Èzë vidi 'ba damöku nenyë oyinni 'e. ¹⁴ Dayolo ze dila koli ku, dayi ku mi didi, dayolo ze here, ga kö'du do'do ze lovo öndu ze 'e ëmi ze ëti. Vidi mati o'do lovo dë gba hu kyigo 'ba koli. ¹⁵ Zë biya mati na vo wa koyi 'e ne, zë vo wa kofö 'e ra, ayolo 'e ku henye, vo wa kofö 'e anzanni dë didi nburu nburu aba mi nni.

¹⁶ Nenyë dayolo hala lovo ëdi, Korisito i'di didi ni kö'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di kö'du öndu ze 'e ëmi ze ëti. ¹⁷ Vidi mati zë wa aba kyo, ongo öndu mandere ëmi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi zë, o'bo dë zi kiyanni henye, no'donni lovo Wiri. ¹⁸ Gisi ama'e, lovo 'beze anza dë nje me'do kiyi, mëdi lovo ma tinyö, mati ayada rë ni mi lo'ö ko'do.

Kyigo komo Wiri

¹⁹ Nenyë ëdi hala dakayolo henye ere, ze 'ba tinyö. Nenyë ëdi hala ²⁰ ëzë didi ze o'do ze na komo kaya daiya ze ralawo tinyö a Wiri. Dayolo ku henye Wiri ëdi kyedre ndra tada kö'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayolo wa biya. ²¹ Aboka ma'e, ëzë kö'du sösu mi di'di ze o'do ze dë na komokaya, dëdi ze kyigo aba mi komo Wiri. ²² Diri ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du dorö ze kö'du ki'di omo ehe ko'du wa mati o'do mo na rakyenyi. ²³ Wa mati mo i'di mi kö'du ki'di ëdi henye, doma ze mi Wisi ëni Yësu Korisito ehe do'do ze lovo oka maako te kaa mati Korisito i'di kö'du mo zi ze. ²⁴ Zë mati oronni kö'du ki'di a Wiri alimanni na radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko ze aba. Nenyë hala dayolo mo alima mi ze, dayolo ga kö'du mo i'di Lawo Kölö Laka zi ze.

4

Lawo ma tinyö ma ndondo aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dë mi lawo biya, mora ayonzö'e lawo ne'e ëzë ëdinni kazi Wiri. Nëbi vo ndondo 'e kyo i'bënni yaga taga bi ne biya. ² Nenyë ëdi hala akato'bo yolo'e Lawo Laka a Wiri: Vidi maako mati iya tinyö henye, Yësu Korisito ayi kaa vidi köndu, ëdi Lawo Laka mati ayi kazi Wiri

aba. ³ Mora lawo maako mati andi kö'du 'ba Yësu, anza dë kazi Wiri. Lawo mati mo ëdi mo aba, ëdi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba ëdi ku kinye mi damöku ne nzo.

⁴ Mora 'e 'ba Wiri ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nëbi vo ndondo 'e ku ga kö'du Lawo Laka mati ëdi mi ye ne, ëdi ndra na kyigo tada lawo mi zë mati 'ba damöku. ⁵ Nëbi vo ndondo naniye amë'donnì kö'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dë zë ga kö'du zë 'ba damöku ne. ⁶ Mora ze 'ba Wiri ra. Vidi mati ayolo Wiri owo de ze, vidi mati anza dë 'ba Wiri, owo de ze dë. Nenyë ëdi hala daka t'bo yada wa mati 'beri mi kutë 'ba Lawo ma tinyö lawo ma anza dë tinyö aba.

Wiri ëdi lovo

⁷ Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kö'du lovo ayi kazi Wiri. Vidi mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wiri ra, ayolo Wiri. ⁸ Vidi mati o'do lovo dë, ayolo Wiri dë, ga kö'du Wiri lovo ra. ⁹ Wiri ayada lovo ëni zi ze Wisi kölö ëni kutu mi damöku ne, ga kö'du zi ze tedi didi aba kpuru kazi mo. ¹⁰ Nenyë ëdi hala lovo ëdi. Anza dë henye do'do ze lovo Wiri, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi ëni zi kumu rë ni zi kö'du kyënyë 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ëzë ëdi nenyë hala Wiri o'do lovo ze, do'do lovo oka maako. ¹² Vidi maako gba ongo Wiri dë, mora ëzë do'do lovo oka maako, Wiri alima mi radroko ze aba, lovo omo ëdi ndo mi ze.

¹³ Dayolo ku henye, dalima mi radroko Wiri aba, here mo alima mi radroko ze aba, ga kö'du mo i'di Lawo Laka ëni ku zi ze. ¹⁴ Dongo ze dayada zi zë maako'e henye, 'Bu utu Wisi ëni zi tedi vo wa yomo 'ba damöku. ¹⁵ Èzë vidi mati iya henye Yësu Wisi 'ba Wiri ra, mo alima mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko mo aba. ¹⁶ Ze na bi de ze dayolo, doma ku lovo mati Wiri ëdi mo aba kö'du ze.

Wiri lovo ra, zë mati alimanni mi lovo, alimanni mi radroko Wiri aba, ehe Wiri alima mi radroko zë aba. ¹⁷ Lovo o'do ndo mi ze, zi ze tedi ze na kyigo da kadra 'ba vurë, ehe datëdi ze mo aba, ga kö'du didi 'beze mi damöku nenyë ëdi kpa te kaa 'ba Korisito. ¹⁸ Ani tere anza dë mi lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here, lovo o'do dë ndo mi vidi mati ëdi na tere, ga kö'du tere ëdi zi riti ko'do.

¹⁹ Do'do lovo ga kö'du Wiri o'do lovo ze dagba. ²⁰ Èzë diya do'do lovo Wiri, mora doyi öndu'e ëmi ëti, ze vo ndondo. Kö'du vidi ma o'do lovo öndu ni 'e dë, mati mo ongo, mo o'bo dë lovo Wiri, mati mo ongo dë ne ko'do. ²¹ Kö'du ki'di mati Korisito i'di zi ze ëdi nenyë, zë biya mati o'donnì lovo

Wiri, mo'donnì lovo öndu nni mandere ëmi 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

¹ Mo mati oma henye ere, Yësu ne Korisito ra, ëdi wisi 'ba Wiri ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa. ² Nenyë ëdi hala dayolo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wiri, ëzë do'do lovo Wiri, ehe dorö kö'du ki'di omo kpa. ³ Kö'du lovo Wiri ko'do 'beze ëdi henye, dorö kö'du ki'di omo. Kö'du ki'di omo anza dë na kyigo kö'du ze, ⁴ ga kö'du gisi 'ba Wiri biya ato'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyë tëmi gëri 'ba koma. ⁵ Èyi ra ato'bo ta'da damöku? Nje vidi mati oma henye, Yësu Korisito Wisi 'ba Wiri ra.

Hu kö'du dorö ga kö'du Yësu Korisito

⁶ Yësu Korisito ra ayi wini 'ba bapatisi 'bëni aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dë nje wini aba, mora 'dö wini yama aba. Lawo Kölö Laka ayada, ga kö'du mo ëdi tinyö. ⁷ Vo kiya ëdinni wota: ⁸ Lawo Kölö Laka, wini, yama. Zë wota ne ayadanni biya kpa te kö'du kölö ne. ⁹ Doma ze kö'du kiya 'ba vidi köndu, mora kö'du kiya a Wiri ëdi ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi ëni. ¹⁰ Here zë biya mati omanni mi Wisi 'ba Wiri, ëdinni kö'du yada nenyë aba mi di'di nni, mora zë mati omanni dë mi Wiri, o'donnì Wiri zi tedi na vo ndondo. ¹¹ Kö'du yada ne ëdi: Wiri i'di zi ze didi ma nburu nburu, ehe didi nenyë ëdi Wisi omo aba. ¹² Mo mati ëdi Wisi ne aba, ëdi didi nenyë aba. Mo mati anza dë Wisi 'ba Wiri aba, anza dë didi aba.

Didi nburu nburu

¹³ Mëdi nenyë yöru zi ye, zi ye yolo 'e ëdi 'e didi nburu nburu aba, ëzë oma 'e mi Wisi 'ba Wiri. ¹⁴ Dakyigo re ze komo Wiri, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze ëzë dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo. ¹⁵ Mo owo de ze ëzë da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenyë ëdi tinyö. Dayolo kpa henye mo i'di zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

¹⁶ Èzë öndu yi mandere ëmi o'do kö'du kyënyë, mati ika zë dë zi koli, amötu zi Wiri mati ak'i'di didi zi zë. Nenyë zi zë mati kö'du kyënyë ika zë dë zi koli. Kö'du kyënyë maako ika koli. Damötu dë zi Wiri ga kö'du nani. ¹⁷ Biya wa ko'do mati eme dë, ne na kö'du kyënyë, mora ani kö'du kyënyë maako ëdi ika koli dë.

¹⁸ Dayolo ku henye, gisi a Wiri maako anza dë sesi nduwë kö'du kyënyë ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wiri asesi zë ne laka, ehe Satani o'bo dë zi zë ko'do na kyënyë. ¹⁹ Dayolo ku henye, ze gisi 'ba Wiri ra,

ehe damöku ne ëdi mü kyigö 'ba Satani.
²⁰ Dayölo ku Wisi 'ba Wirí ayi i'di kö'du
yolo ku zi ze, here zi ze yolo Wirí ma tinyinö
ne. Dalima mü radroko Wirí ma tinyinö aba,

kpa mü radroko Wisi omo Yësu Korisito
aba. Nenye Wirí tinyinö ra, ehe nenye ëdi
didi ma nburu nburu ra. ²¹ Gisi ama'e,
asesi re 'e laka kazi wiri ndondo 'e.